

ВОЈИСЛАВ ВОЈО МИТРОВ
ШЕШЛИЈА
И
ТОМИСЛАВ ТОМО ПАВЛОВ
ШЕШЛИЈА

ТРАГОМ НАШИХ ПРЕДАКА

БРАТСТВО ШЕШЛИЈА
ПРВО ДОПУЊЕНО ИЗДАЊЕ

Београд, 2011.

Војислав - Војо Шешлија и
Томислав - Томо Шешлија
ТРАГОМ НАШИХ ПРЕДАКА

Издавач и аутор
Војислав Шешлија

Лектор и коректор
Мира Калаба Шешлија

Рецензија
Професор Вељко Тадић
Адв. Владо Душана Шешлија
Председник Адвокатске коморе Београд

Техничко уређење
Војислав Шешлија

Компјутерска обрада и прелом текста
Драгослав Јешић

Штампа
ДАТА КОПИ, Кнеза Милоша 2

Тираж
200

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

929.52 Шешлије

ШЕШЛИЈА, Томислав

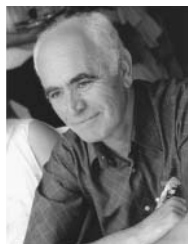
Трагом наших предака: братство Шешлија
/ Томислав Томо Павлов Шешлија. - Београд
: Т. Шешлија, 2000 (***) : (***) . - 240 стр., [1]
илустр.; 21 x 16 cm

Тираж - Библиографија: стр.

а) Шешлије (братство)
ID=84290316

ПРЕДГОВОР

Тешко је речима дочарати праву слику свега што је једно братство проживело. Док читате ово подсећање на историју нашег братства, а читајте полако, неки подаци ће Вам бити дражи од осталих, неки ће Вас насмејати, неки измамитају сузу, неки изазвати топлину...Свеједно. Сваки податак у овој књизи је у вези са Вама.

Велики допринос првим издањем књиге „Трагом наших предака“ дао је Томо Гајов Шешлија. У име целог братства- велико му хвала. Томо је својим радом спречио да се многе ствари не забораве, а нас задужи да наставимо његовим путем.

Пре неколико година, тачније септембра 2006.године, када сам одгледао видео касете са промоције књиге из Београда и Билеће из 2000. године на којој сам и сам присуствовао, приметио сам да је неколико наших браћеника умрло. То подсећање и дружење пробудило је у мени жељу да наставимо са радом на другом издању. Желео сам да окупим још братственика и сачиним неки одбор, те да сви скупа дођемо до што више података и материјала. Позвао сам на први састанак Влада Данилова, Жарка Новичина, Влада Душанова адвоката, Петра Тодорова мог стрица, Чеда Маркова, и Ђорђа Милановог. Састали смо се код мене у канцеларији, али даље од тог састанка није ишло. И онда сам одлучио да прво издање допуним сам. Податке сам забележио својим речима. Ако осетите да сам нешто изоставио или погрешно – допуните ме или исправите.

Протекле две године обишао сам Шешлије у Билећи, Подосоју, Торичу, сакупио доступне фотографије, и податке од оних које сам затекао код куће. Из Сечња, Велибор ми је послао доста фотографија и грану новорођених или испуштених Шешлија из, на чему му се захваљујем. Дејану Обрадовом из Билеће на подацима и фотографијама које ми је доставио за корице књиге, такође дугујем велику захвалност.

Веома важно у свом овом раду је да ће цела књига са свим фотографијама и прилозима бити на сајту Народне библиотеке Србије у електронском облику. (www.nbs.bg.ac.rs) Тако свако ко има приступ интернету може на сајту наћи целу књигу, прочитати је. У Европи сва братства имају своје родослове у електронском облику тако да све измене додају и прате их. Тако и наше братство постаје приказано у електронском облику и млађе генерације га могу допуњавати, дорађивати новим сазнањима о лози.

У овој књизи преплићу се прошлост и садашњост, почетак и крај. Ако осетите да нешто није изречено - свакоме од Вас се пружа могућност, а посебно млађим братственицима, како је Томо Гајов рекао „где ја стадох - ти продужи“.

Издавач и аутор првог допуњеног издања

ШЕШЛИЈА МИТРОВ ВОЈИСЛАВ

Бројни наши преци оставили су непроцењиво богатство било причом у перо неког од потомака, било својим записима о прецима који допиру и до 300 и више година уназад. Белешке ових казивања датирају још од пре 50 и више година.

Дједови Глигор и Милош Гајови. Живјели до педесетих година овог столећа. Први доживјео 97, а други 101 годину. У свежем су сјежћању ауторове генерације и њихове разговетне приче, ко је чији, ко му је дјед, прадјед ко чукундјед, а ко је дједов дјед. Затим Јела Глигорова, Милован Митров са Торича и Марко Петков с Прла, па поменути су давно покојни. Њихова казивања велики судопринос овој књижи. Неизмерна им хвала. Посебну Захвалност дугујемо Данилу Савином који је педантним вођењем родослова овјековјечио четири паса испред његових дједова Тода и Мићана. Шему за братственике са Торича предала је Јованка – Јоја Пера Митрова са Торича, удата Травар. Ништа мања хвала на сарадњи Обраду Милованову, који је аутору прибавио податке ко од братственика крајем 20 вијека живе у постојбини. Посебна хвала Марку Шћепанову, сада живи у Луњевици код Горњег Милановца на предању о Шешлијама код Добоја.

Поп Вогдан Јанков, потомак Вучићев, парох у Требињу, најзаслужнији је за податке огранка Невесињских Шешлија. Када га је аутор посјетио, срдечно га је угостио и детаљно испричао о братственицима који потичу из Братача код Невесиња. Неизмерна му хвала. Вридна пажње је сарадња и подршка актуелних братственика. Лепке Павлове, Зорана Тодорова, Драге и Влада Данилових, Жарка Новичина, Милорада и радмиле Обренових, Бацка Душана Матова, Банета и Влада Душана Митрова, Лазара Филипова, Стане и Радована Божова, Младена Шћепова, Илије Лучина, Воја Митрова и многих других. Дужна пажња и захвалност припада и Анки, невјести Шешлија, на разумијевању и подршци коју ми је у току рада несебично пружала.

Графички дизајн, компјутерска обрада и прелом текста, значајан је труд и ангажовање, а велико хвала за то припада Драгану

Данилову и његовом сину Огњену и Сунчици Томовој, графичком дизајнеру.

И на крају, захваљујем се рецензентима: професору вељку Тадићу и адвокату Владимиру Шешлији и лектору професору књижевности Мирославу Ивановићу.

Уводна напомена

Давне 1961. године, када сам приликом посјете постојбине предака бележио памћења чика Пера Митрова са Торича (била му је узречица „баш“), његовог старијег брата Милована и Марка Петкова са Прла у Подосоју, чика Перо у шали рече: „Па Томо колико ти записа, могао би читаву књигу написат“ Можда и хоћу, рекох и ја у шали. А чика Перо ће „баш“ (што значи озбиљно или стварно). Таквих записа и прелистаних страница литературе, црквених књига и других извора података је безброј.

Другим ријечима. Ја ћу Вам овдје испричати онако како су други писали и причали, са понајмање сопственог. Ако у томе буде грешака, а трудио сам се да их не буде, ви исправите.

Иначе, циљ рада је да истражи и систематизује документа, предања и сећања, о пореклу, настанку и развоју братства Шешлија. Ако је у томе успео, онда је рад остварио свој циљ.

Интересантно би било ту синтезу и велики број разговора са људима приликом обиласка постојбине и мјеста која су насељавали братственици, затим сеобе и узроке тих сеоба, историска и друга окружења наших предака, обликовати у причу проткану поетиком и анегдотама из тог времена, обичајима и другим изворним обележјима. Уосталом то је у контексту приче, па је амбиција аутора, да тако обликоним текстом, проведе читаоца кроз време наших предака, да читаоц доживи амбијент ток времена.

Опредијелио сам се за да ово урадим у уверење да ће за младе генерације и нова поколења бити од користи.

Данас на прагу трећег миленијума, у ери ласера, атомске енергије, компјутерске технике, мобилне телефоније и свеукупног економског развоја и цивилизацијског достигнућа, у коме је човјек створио све, па и то, како да себе уништи, принуђен је да све више размишља о томе куда води неминовни прогрес и какав је положај човјека у тим достигнућима. Та размишљања човјекове мисли одводе далеко, па буде жељу да сазна ко је он и његов род.

Тај цивилизацијски и свеукупан напредак, не ретко одводи у заборав, да се и блиски рођаци, чак ни до биолошке нужности не познају, што је такође упориште за овај рад.

Природа и живот наших предака који су, кроз бурна времена под турцима и под Аустро-Угарском, оставили дубоке трагове о себи свом роду, п о д а р и л и су нам многе вриједности, па и своје г е н е. Зато живот умрлих мора бити у памћењу живих, а непоштовање предака обиљежје је сиромаштва културе, образовања, и духа. „Ако незнаш одакле долазиш, незнаш ни куд идеш“, филозофска је мисао у изреци Књаза Милоша.

Цивилизацијски напредак, неодговорно и погрешно је схваћен, ако прошлост сасвим одбацујемо, па у својим прецима не видимо себе, свој род, будућност и вјечност. Не ријетко не показујемо ни разумијевање за њихову културу, изворни говор и обичаје. То нас одводи, а временом потпуно одвоји од свог рода...

У својој дјецини видимо себе, а људски однос према родитељима, одржава тај ланац у роду. Он највише од свега другог говори о духовном развоју човјека, о његовом памћењу и битисању. То памћење о поријеклу мора да се обнавља и васпитава, као што се снагом природних закона обнавља и траје у нашем бићу.

Можда најбоље на то упућују мисли из пера нашег великог Нобеловца Ива Андрића: „Ја тражим заборављене везе крви и сежем у прошлост, дозивам у помоћ снаге мртвих нараштаја и гле, као и увијек у часовима највећег искушења...живе несвесне и благословене баштине дједова, који су тијела своја положили у

стара растурена гробишта а једноставне и јаке врлине у темеље наших душа.“

Рад се састоји из два дијела. Први је методолошки подељен у четири пославља. Други су Прилози где је резервисан простор за прилоге грана братства.

Поглавље прво. Бави се историјским и другим окружењима, географским и природним положајем земљишта постојбине и подручја која братственици насељавају.

Очигледне су разлике у начину рада и живљења, одевања, исхране, говора, пјесме и весеља, обичаја, па чак менталитета и стваралаштва између старомештана и насељеника који се досељавају на подручја.

Природни положај земљишта и фактори окружења, битно утичу на образовање људских заједница. Због тога ово поглавље бави се и тиме, јер је то један од битних узорака тих разлика, које по природи ствари прича уочава.

Поглавље друго. У овом поглављу ријеч је о поријеклу, настанку и рзвоју братства до краја 19-тог вијека. О ширењу по Херцеговини на Торич, Љубишиће, Шобадине, Доњи Поплат код Стоца и Братач код Невесиња. Бележи изворна казивања, предања и анегдоте наших предака. Ту је ријеч и о првим кретањима Шешлија ван Херцеговине за Грачаницу, Гатање, Плешину,) Влашке Баре, Шљивово, Ајвалију Приштину, Танкосић,(Косово); Црну Гору, Скопље и Дебели Луг,(Топлица) тј. Сеобе до краја 19 вијека.

Поглавље треће. Ово поглавље обухвата 20-ти вијек. Сеобе на Косово и са Косова, узроке тих сеоба, сеобе у Војводину, обичаје и изворна обележја која браственици носе са собом тамо где насељавају. И братственике који крајем 20 вијека и даље, живе у постојбини.

Поглавље четврто. Овде је дат шематски приказ генеалошке линије братства. Породично стабло. Од настанка Шешлија половином 15-тог вијека, а поименично прати све од по имену

знаног најстаријег браственика из половине 17 до краја 20 вијека.

Прилози. Овдје је резервисан простор за прилоге 12 грана братства, зато што је немогуће објединити податке које они садрже на нивоу братства као целине. Наиме, из прилога се види и женско потомство, невјесте Шешлија. То је могуће само у оквиру гране стабла. Стога је, на по неком од савременика из одговарајуће гране да то уради за своју грану. Вјерује се да у оквиру грана још увијек памћење допире до грана које из стабла израстају у 14 пасу генеалшке линије из поглавља четири, или прије око 150 година, а то су:

- Грана Гаја Андријна	- Грана Баја Пуришина
- Грана Тода Пуришина	- Грана Крста Пуришина
- Грана Мићана Пуришина	- Грана Рада Митрова
- Грана Мрдака Пејова	- Грана Јевта Гаврилова
- Грана Саве Пејова	- Грана Николе Гаврилова
- Грана Пеја Давидовог	- Грана Јока Гаврилова

Уводну бесједу завршићу мислима из пера нашег великана Ј.Ј.Змаја ... „Што не могах ти одужи, где ја стадох ти продужи.“

Аутор

Р е ц е н з и ј е

Човек од давнина тежи истраживању и спознаји свог порекла, судбине и живљења, својих предака. Из те исконске знатижење настало је безброј драгоцених истраживачких радова, чија вредност и значење није само у задовољењу ове знатижеље, већ у спознаји настанка и кретања етничких заједница и обликовању етничке историје.

Тој културној баштини аутор овим радом прилаже своја сазнања и обогаћује је учинком својих истраживања порекла братства Шешлија и не само њих већ и других презимена која у далекој прошлости потичу од њих.

Као и иначе у овој свери стваралаштва, аутор тежи да што дубље досегне до својих корена и да што пластичније изложи развој и гранање стабла свог братства. У овом истраживању користе се три основна извора и упоришта, а то су: писани трагови, памћење живих сведока и предања. Аутор се у свом приступу ослањао на сва три ова изворишта. Извесно освежење и пластичност тексту дају аутентичне фотографије и графички прикази. Сазнања изложена у овом раду, вишеструки аспекти интересовања аутора и начин излагања, чине ово штиво колико вредним толико и занимљивим, не само сродницима, него и ширем кругу потенцијалних читалаца који ће у њему препознати себе и своје, у простору и времену овде обрађеном, а посебно потомцима који ће се у будуће бавити овом темом којој по природи ствари нема краја.

Читајући овај текст препознаћемо и самог аутора у једном сасвим „новом издању“, јер овај вид креације није његов основни избор ни животно опредељење. Кроз свој радни век доказао се и потврдио у сасвим другим областима стварања. Усудио се на овај сложен и мукотрпан подухват који тражи и време и изузетну упорност у својим позним годинама које пре траже предах и мировину. Но, истрајао је и показао да људи ширег спектра и

интерес за сазнање без обзира на године не посустају, и у овој врсти посла не налазе само тегобу и напор, него освежење и драж стварања.

У свом прилазу аутор не остаје код типичне шеме ове врсте штива. Сем праћења гранања лозе братственика, рад обогаћује историјским и географским околностима у којима су се кретали и живели. Он посматра и прати шта се збива са њима и у њима, процес прилагођавања у новим срединама, узајамна прожимања и утицаји дошљака и староседелаца у начину живљења, привређивању, навикама, обичајима, језику и свему што чини ментални и културолошки склоп човека и уже људске заједнице. Прати промене и навике које променом средине, настају у локалној заједници, у породици па и у самим људима. Сливовито казује упорност којом се одржавају и чувају изворне вредности, културе, етике, обичаја, језика и других обележја понетих из постојбине. При том аутор прича своја сазнања и запажања, користећи и чувајући обележја и боју изворног говора, који читаоце само приближавају бићу сродника о којима говори.

И на крају, рад и његова вредност заслужује похвалу аутору, оправдава и препоручује његову публикацију.

Професор Вељко Тадић

Овим је радом нашег рођака братство Шешлија богатије за кодекс сазнања о себи. Обогаћен још и казивањем о условима, начину привређивања и факторима окружења у којим су живели наши преци, рукопис чини колико занимљивијим толико вреднијим. Ништа мање није вредно и поглавље које говори о насеобама, закућењима и прогонима, па опет из почетка сеобама и узорцима тих сеоба.

Поред утемељења времена настанка Шешлија и родослова старог преко 300 година, што је са становишта геологије братства

збиља велика вредност, можда је најинтересантнији део књиге у коме са изузетним смислом описује изворне обичаје, говор, песме и игре, не бежи ни од архаизма да би нам што верније приближио предке и време њиховог живљења.

Уверен сам да ће му рођаци не само они, него сви који буду имали у руци ову занимљиву књигу, одати признање на упорности и истрајности да овај велики посао доведе до краја. Уосталом, чињеница је да је ово напоран и мукотрпан посао који тражи вишегодишњи истраживачки рад. Да би га остварио аутору је било потребно не само да обилази и прибавља сазнања из места у којима живе братственици, него и да прелиста: бројне архивске изворе, дела наших историчара и етнолога, разну другу литературу, црквене и друге изворе података и бележи предања и казивања бројних људи које је у истраживачким походима сретао.

Све је то успешно систематизовао, тако да рукопис обећава не само занимљиву књигу, него и допринос истраживачком стваралаштву наше етничке културе, па га је корисно штампати.

Владимир Душана Шешлија
Председник адвокатске коморе Београда

КАЛЕНДАР ЗНАЧАЈНИЈИХ ДОГАЂАЈА 2000. г.

- Размак од важнијих догађаја -

- А) У братству Шешлија
- Б) У српској прошлости
- В) У свијету

У братству Шешлија

Од настанка Шешлија	550 година
Од првог по имену знаног	360 година
Од насеобе Шешлија на Торич	330 година
Од насеобе у Љубишиће	300 година
Од насеобе у Шобадине	280 година
Од сеобе у Доњи Поплат код Стоца	210 година
Од сеобе у Братач код Невесиња	190 година
Од првих Шешлија на Косову	108 година
Од првих сеоба у војводину	55 година

У Српској прошлости

Од почетка хришћанства у Срба	1364 године
Од настанка српског кнежества под Вишеславом	1220 година
Од првог писаног помена Срба на тлу данашње Хрватске	1170 година
Од настанка словенског писма	1137 година
Од уједињења Срба под Немањом	831 година
Од постанка Српског краљевства	783 година
Од самосталности Српске цркве	781 година
Од установљавања српских школа	778 година
Од ковања првог Српског новца	765 година
Од проглашења Српског царства	764 године
Од Душановог Законика	651 година
Од смрти цара Уроша	629 година
Од битке на Косову	611 година
Од пада Смедерева	541 година
Од прве Српске штампарије на Цетињу	507 година

Од велике сеобе под Чарнојевићем	310 година
Од појаве првих српских новина	209 година
Од прве Српске гимназије у Карловцима	209 година
Од Првог Српског устанка	196 година
Од битке на Мишару и Делиграду	194 године
Од ослобођења Београда од Турака	192 године
Од Другог Српског устанка	185 година
Од оснивања Матице српске	175 година
Од првог Устава у Србији	175 година
Од оснивања позоришта у Србији	165 година
Од објављивања:	
Рата за српски језик и правопис Ђуре Даничића, Вуковог превода Новог завета, Његошевог Горског вијенца и Песама Бранка Радичевића	153 године
Од проглашења Српске Војводине	152 године
Од првог телеграфа у Београду	145 година
Од битке на Вучијем Долу	124 године
Од међународног признања Србије и Црне Горе	122 године
Од проглашења Србије за краљевину	118 година
Од првог телефона у Београду	118 година
Од прве железнице у краљевини Србији	116 година
Од оснивања Српске академије наука	114 година
Од увођења трамваја у Београд	108 година
Од првог биоскопа у Београду	104 година
Од проглашења Црне Горе за Краљевину	90 година
Од освећења Косова и ослобођења Јужне Србије	87 година
Од пробоја Солунског фронта	82 године
Од прве радио-станице у Србији	75 година
Од увођења ТВ програма у Србији	41 година
Од хрватског изгона Срба из Републике Српске крајине	5 година

У Свијету

Од рођења Христа	2000 година
Од Хиџре (Бекства Мухамедовог из Меке у Медину, по Турском календару)	1420 година

Од деобе Источне и Западне цркве	945 година
Од изума огледала на стаклу	723 године
Од изума хартије	626 година
Од пада Цариграда под Турке	647 година
Од Колумбовог открића Америке	508 година
Од преношења дувана у Европу	481 година
Од изума пароброда	198 година
Од почетка железничког саобраћаја	170 година
Од изума фотографије	161 годину
Од изума телефона	123 године
Од изума авиона	97 година
Од увођења радио програма	80 година
Од употребе атомске бомбе	55 година
Од првог човековог лета у космос	38 година
Од ступања човека на месец	32 године

ДИО ПРВИ

ГЛАВА ПРВА

**ИСТОРИЈСКА, АНТРОПОГЕОГРАФСКА И ДРУГА ОБИЉЕЖЈА
ПОСТОЈБИНЕ И ПОДРУЧЈА КОЈА НАСЕЉАВАЈУ
БРАТСТВЕНИЦИ**

ИСТОРИЈСКА ОБИЉЕЖЈА

Једно од битних обиљежја српског народа из завичја наших прадака су сталне сеобе и тражење мјеста под сунцем за сопствени живот. И у Херцеговину су доспјели у бијегу пред турском најездом, да би се после слома двије велике царевине Османлијске и Аустроугарске империје, из тих пасивних крајева масовно враћали на Космет одакле су протерани, а касније и у Војводину, масовније после слома и Трећег рајха у другом свјетском рату. Живот на кршу и камену, на коме су не само морали да преживе, него и издвајају данак чак и онај у крви, будио је и развијао стваралачки и ослободилачки дух. Стваралачки је условљен природним положајем земљишта где је крш и камен оштрио ум како да преживе, а ослободилачки свирепа Турска владавина и стални живот под туђином.

Те историјске околности узрокују буне и ослободилачке ратове који постају стални пратиоци народа. Време наших дједова је почетак краја велике турске империје на балкану. Херцеговачки устанак 1875. и 1876. године од епохалног је значаја и био је, ван сваке сумње, најважнији догађај на Балкану у другој половини деветнаестог столећа, како по себи самом, тако и по посљедицама. Народни покрет у Црног Гори, Босни, Старој Србији и Бугарској девијација је Херцеговачког устанка, јер из њега потиче ослободилачки импулс на све стране као електрична струја из какве електроцентрале. Он је добио и европски значај као ниједан други покрет у српским земљама пре тога, штоће се утврдити уговором на Берлинском конгресу 1878. године, међународним признањем држава Србије и Црне Горе. Када је негдје пред други свјетски рат у разговору у селу Плешини код Урошевца на Косову срески начелник, извјесни господин Зечевић, питао дједа Глигора Гајова, иначе рођеног 1850, у Подосоју код Билеће, „Колико ти је чича година?“ Дјед му је одговорио. „На Вучијем долу било ми је 26.“ Битка на Вучијем долу гдје су устаници до ногу потукли турске освајаче, значајан је импулс за даље успјехе у ослобађању

поборљених крајева и почетак краја велике турске империје на овим просторима. Поред ослобођења великог дјела Херцеговине, Брђана, Васојевића, на приморју од Паштровића до Улциња и на југу Србије гдје Срби ослобађају још четири округа, битка добија европски значај и основа је за међународно признање држава Србије и Црне Горе од великих сила у Берлину 1878. год. Стара Херцеговина, затим Васојевићи и све од Подгорице која је такође била вазал, преко Колашина до Васојевића, а јужно преко Зете и Вир Пазара поред Црмичке нахије и Паштровића, избија на море и захвата Бар и Улцињ, присаједињује се Црној Гори. На другој страни Србија ослобађа још четири округа: нишки, пиротски, врањски и топлички. Клица тих подвига је у Херцеговачком устанку, а европски значај добија тиме што се та ослобођена подручја укључују у међународно признате границе Србије и Црне Горе.

Херцеговачки устанак утицао је на јачање народа ослобођених крајева, па ће ојачани у Првом балканском рату 1912. Србија ослободити стару Србију, српску колијевку Косово и јужну Србију, Душанову престоницу Скопље и Македонију, а Бугари Бугарску, што представља слом и крај велике османлијске империје на Балкану, док ће у Другом балканском рату одмах 1913. Срби и Бугари поравнати рачуне и успоставити границе које и данас важе.

Послије Херцеговачког устанка, а прије ослобођења ових крајева. У другој половини 19. стољећа на Косово и у Македонију (тада Турску), поред учених људи, свјештеника и учитеља из Србије било је добровољаца и из Херцеговине, који су тамо слали не само да припремају отпор српског народа и ослобођење тих крајева. Међу њима био је наш братственик учитељ Митар Шешлија Гајов из Подосоја, који је 1898. године био учитељ у Грачаници код Приштине, па затим у Битољу и Скопљу. У свим овим мјестима био је првак међу колегама и угледан у српском народу; од турских власти прогањан и злостављан, чак осуђен на доживотну робију, чега се спасио ослобођењем Скопља. Исто тако ослобођењем Косова 1913. год. Један број Херцеговаца именован је на разне одговорне дужности на Косову. Тако је Билећанин

Ристо Шешлија Глигорев, братанац учитеља Митра, био предсједник општине Гатње код Урошевца, а Васо Слијепчевић Гачанин из Самобора, предсједник општине Неродимље, такође код Урошевца.

За ралику од Херцеговине гдје се један дио припаја Црној Гори, а други анектира од аустроугарске, на Косову се све до ослобођења наставља турска фуртутма, нарочито после доласка Арбанаса, такозваних муџера, из топличког и јабланичког краја, гдје су их Турци, додјељујући им српска имања, као и на Космету, крајем осамнаестог и почетком деветнаестог вијека, насељавали из Албаније као чивчије да би лакше управљали српском рајом. А и после ослобођења, задуго овим крајевима владају немири које изазивају качаци (арбанаски одмјетници по шумама). Иначе, Арбанаси, Арнаути или Шиптари (како су касније названи) исламске вјере, ослобођење Старе Србије доживјели су као окупацију, с обзиром да су били привилеговани турски поданици и учесници у турској власти над Србима. Ти немири и најезда качака нијесу били сметња да се Срби из Херцеговине већ одмах, после Балканских ратова насељавају, заправо враћају на Косово, одакле су некад пред турском најездом протјерани. Међу њима су и наши братственици Гајовци, Глигор и Иван, синови Гаја Андријиног из Подосоја. Они продају имање Војновићима у Подосоју, селе се и купују имање у Плешини код Урошевца гдје се насељавају још 1913. године.

Слом османлијске империје, за запад наговјештава опасност од јачања словенских држава и губитак доминације на Балкану. Поред анексије Босне и Херцеговине и признавања Србије и Црне Горе које као две мале братске државе цјепа војном доминацијом над Санџаком, берлински конгрес ништи и руско-турски уговор који је био у корист Русије и стварао велику Бугарску. Балкански ратови мијењају односе успостаљене тим конгресом, па ће то велику аустроугарску царевину подићи на даље освајачке ратове и непуну годину дана после Балканског рата, већ 1914, без објаве рата, напасти Србију. Тако почиње Први свјетски рат.

Тако је бојазан централних сила од губитка доминације на Балкану услијед јачања словенских држава после Балканских ратова, у ствари, прави узрок за Први свјетски рат. Инсистирања Њемачке да Аустро-Угарска удари на Србију, јер свако одуговлачење не би ишло у прилог агресору с обзиром да је Србија исцрпљена ратовима, па би јој одуговлачење помогло да ојача после тек завршених Балканских ратова. Атентат на Фердинанда у Сарајеву је само повод за рат. Стратегија централних сила (Њемачка Аустро-Угарска) била је и да ојача у односу на савез Велике антенте (Русија Француска Енглеска).

Но после слома турске империје, у овом рату ће доживјети слом и обе царевине, Немачка и Аустро-Угарска и крај своје велике империје. Поред анектиране БиХ ослободиће се и читава Војводина, па братственици и народ из пасивних крајева, почет ће, поред Косова, да се насељава и у Војводину.

Њемачки нацизам се никако не мири са поразом, па ће вјетрови за империјалистички поход 1939. године поћи са исте стране и са истог места као 1914. године, само сада директно јер више нема Аустро-Угарске. Тако тећи рајх почиње и Други свјетски рат. То ће братственике, као и остали српски живањ, дићи у бијег са Косова. О забрани повратка на Космет и исељавању после ослобођења и у слободи под притиском, биће ријечи у поглављу Сеобе.

ПРИРОДНИ ПОЛОЖАЈ ЗЕМЉИШТА

Поред историјско-политичких прилика и привредног, културног и уопште цивилизациског утицаја, на образовање људских заједница утиче и природни положај земљишта на коме живе онолико колико оно тражи рада и уопште ангажовања, тј. колико је човјек кадар да га преобрази да му буде од користи. Овде ћемо се бавити тиме само толико да видимо узроке, поред осталих, у разликама између становништва које се досељавају у плодне равнице Космета и Војводине. У вријеме када није била

развијена индустрија, боље рећи-скоро да је није ни било, него се живјело (хранило и одјевало) са земље са које су убирани плодови и сточарства које се на њој гајило, није се исто или једнако под истим условима, формирао и образовао човјек са крша и камена гдје се борио за голи живот, често и без довољно хљеба, као онај из плодне равнице гдје бар у томе није оскудијевао.

ХЕРЦЕГОВИНА

Херцеговина је област извучена из средишта Балканског полуострва према Јадранском мору. Лежи сјевероисточно од планине Оријен чији се обронци на југозападу утапају у јадранско море и тако на двадесетину километара, а ваздушном линијом још и мање, Оријен дијели Требиње од Херцег-Новог. Западно, према ушћу Неретве у Јадранско море, код мјеста Неум, Херцеговина избија на Јадранско море, па се тако убраја у приморске области.

Према сјеверу, Херцеговина преко Чемерна, врела Неретве, Зеленгоре и Калиновика захвата Трново, Коњиц, Јабланичко језеро и избија на планину Бјелашницу. На западу, је западно од Мостара и десне обале Неретве, протеже се према Далмацији, а источно према планини Голија и од врела Требишњице преко Враћеновића према врелу Пиве, до Шћепан Поља гдје двије љепотице Пива и Тара творе трећу-Дрину.

Не ријетко ћете и данас чути појмове „источна“ и „западна“ херцеговина „доња“ и „горња“ Херцеговина и „стара“ Херцеговина. Источну и западну објашњавају сами термини, а подразумијева се од планине Вележ. Од Стоца и долина Неретве, као и читава њена десна страна до западне границе Херцеговине са Далмацијом, простире се западна Херцеговина. Источна је обрнуто: од Вележа и Стоца до њене источне границе са Црном Гором.

Доња је јужно од линије која је пресеца, од гатачког поља источно, према планини вележ западно, а горња – сјеверно

од ове линије. Неко доњу поистовећује са западном, а горњу са источном херцеговином. Ови појмови долазе од природне конфигурације земљишта и сливова вода које из источне теку према западној Херцеговини. Источна или Горња Херцеговина у ствари и јесте вододелница, јер воде шаље у два мора: Неретву, Требишњицу и њима гравитирајуће у Јадранско море, а Сутјеску, Комарницу, Пиву (Стара Херцеговина) и др. Преко Дрине, Саве и Дунава – у Црно море.

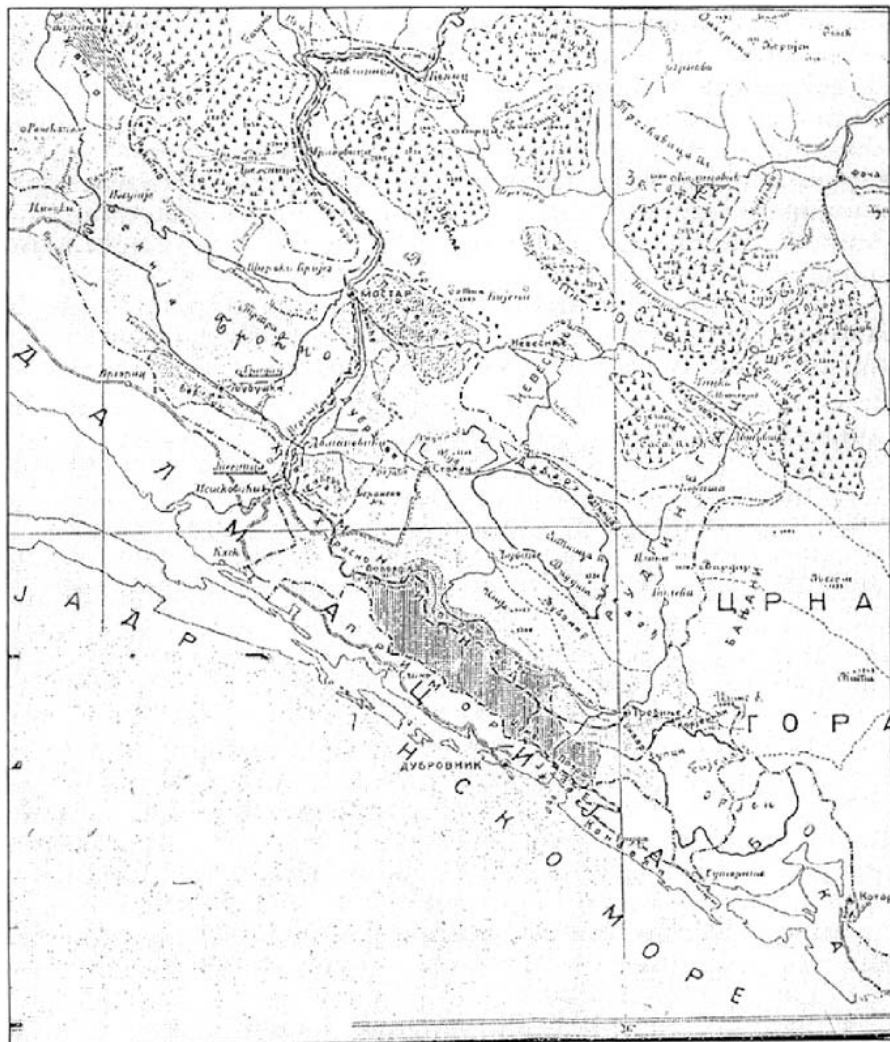
Унутрашња географска подјела Херцеговине позната је иначе по виеш већих или мањих области или подручја. Навешћемо нека од њих у источној Херцеговини. Од сјевера према југу: Површ на самој Зеленгори са главним мјестом Чемерно; Гацко са варошицом Гацко и Автовац, Невесиње са главним мјестом град Невесиње. Мале локалитете Дабар и Фатницу дијели планина Видуша од Љубомира са главним мјестом Љубиње, источно су Рудине са вароши Билећом, а јужно област Требиња са градом Требињем. Југоисточно су Зупци, (такође стара Херцеговина). Југозападно од Љубомира је Умнина, или како народ тога краја називају Умњаци. Иначе, становништво ових подручја народ познаје и ословљава као Невесињце, Гачане, Билећане итд. И то не само из градова Невесиња, Гацка, Билеће, него и из околних мјеста и насеља.

Под називом Стара Херцеговина, а то ће се и данас не ријетко чути нарочито од старијих људи, подразумевају се они предјели који су послје ослобођења и анексије Босне и Херцеговине, на Берлинском конгресу 1878.г. припојени Црној Гори. То су: Бањани (троугао измешу Билеће, Грахова и Никшића укључив и Никшић) и Грахово. Затим Пивљани са главним местом Плужине, па Дробњаци са главним мјестом Жабљак и преко планине Сињајевине све до Васојевића на истоку и Брђана (Брда) на југу.

Тако су Рудињани и Бањани комшије, исто као Рудињани и Љубомирци, Гачани и Пивљани исто као Гачани и Несесињци. У свему, до најситнијих детаља, у говору, ношњи, обичајима, култури, чине исти народ. Па Бањане и Пивљане, с једне, а Рудиљане и Гачане, с друге стране сепаратизам и деценијама

прије Дејтона погрешно вођена политика, поцијепана по истом шаву као и Берлински уговор прије сто и више година.

Да је та чињеница дубоко урезана у схватање обичних људи, народа, најбоље показује прича у Подосоју, коју сам чуо у августу 1998. Вриједно је ту причу чути изворно и исцјела. У друштву

Прегледна карта Херцеговине

мог доброг друга пријатења београдског индустријалца, иначе Шумадинца родом из села штаљвице код Љига, господина Живојина Којића, (он због набавке алата за своју фабрику у алатници Требиње, а ја по први пут, сада већ у иностранству, да обиђем рођаке и постојбину својих предака), обишли смо Требиње и Билећу и нека села у околини Билеће. Село Подосоје је завичај мојих предака. И трећа генерација на Косову је пјевала пјесму „Ој Билећо, и улице твоје, најљепше је село Подосоје...“. дочекани смо и угошћени како само тај народ умије. Жике је одушевио дочек отворена срца и људски разговор много више него разне ђаконије и гозба, поготову што се први пут у животу налази у овим крајевима.

Ево приче што смо је Жико и ја од једног мог рођака у Подосоју тада чули. На питање како сада овдје живе, одговор је подужи: „А богами, Томо, како ко. Онај ко умије а није лијен да потрчи ствара, добро. А онај ко не умије, а ако је још и прилијен, богме танко. „И додаје: „А ко и вазда. Но како је кренуло, бојимо се да небуде све мање онијех првијех, а све више овијех што им је танко. А шта се уређење онијех првије, а све више овијех што им је танко. А што се уређења и режима тиче, ту ти је највећа истина ово: исто ко за вријеме Фрања Јосипа и Књаза Николе. Овдје што скриви, убиј Турчина, или што друго, па пребјегни у Црну Гору, тамо ти нико ништа неће. Тамо учини што по неправди Књазу, бјеж ође, нико му ништа неће. И данас ти је исто тако. А и што би му. Оно што се оком види, горостас он горостас ја. На њему опанци исти ко на мени; на мени заврата (капа) иста ко на њему; ђозлуци, гаће, џамадан његови ко и моји. То је што се оком види. А у души: Крс његов од три прста исти ко и мој. Бадњак нам исти, једнако закићен и у исто вријеме унијет, засут житом и на исти начин наложен и тамо и ође. Пос и мрс, цицвара а и остали јеловник тамо ко и ође. Обичај, слава, свадба, весеље, жалост, говор и сва духовна осјећања једнака. Чак су и гранични прелази на истом мјесту пресјекли тај исти народ, у Враћеновићима и доље у Требињској жупи ко и прије. Но срећом нема те контроле, не траже

пасоше, па слободно идемо једни код другијех“ – заврши причу рођак.

Посматрано по микро-областима или регионима у Источној Херцеговини, Шешлије су Рудињани. Ближе Билећани, још ближе – из села Подосоје крај Билеће. Ту као Шешлије настају. Из Подосоја касније насељавају Торич, па затим Љубишиће и најзад Шобадине. Ова села међусобно су удаљена два до три километара, нека и мање. Касније ће селити и према Невесињу и Стоцу, а и из ових села из једног у друго. Али Подосоје им је постојбина. Зато ћемо се у посматрању природног положаја земљишта задржати на срезу, односно општини Билећкој мада је то карактеристика и шире околине, осим нешто поља (Гатачко, Невесињско и сл.).

Основно обиљежје природног положаја земљишта, некада среза, сада општине Билећке, јесте крш, голет, ситногорица, најчешће граб, вртаче које код великих киша и бујица са околних брда буду огољене до кречњака. Мало је и ријетко зиратног земљишта и невиђена оскудица водом.

У цијелој општини Билећкој није било ни једног извора живе воде ни бунара. Једино снабдијевање водом била је кишница из „чатрња“, базена нарочито припремљених за то према којима су прављене бразде да се код кише вода слива у њих. Изузетак су била само нека села у долини Требишњице, од Билеће према Требињу. Кад су сушне године и воде недостаје у чатрњама, вода би се носила у такозваним бурилима упрћеним на леђа, по више сати, па и цијели дан хода. Проблем је био једнако велики, како воде за пиће и одржавање хигијене, тако и нарочито за напајање стоке.

Ситногорица, голет, крш и камен, вртаче и стална оскудица за најелементарнијим потребама за живот, нарочито водом, била су стална борба за опстанак која је оштрила ум тих људи, како да буду што бољи ствараоци и како да земљиште на коме живе прилагоде да им што више буде од користи. Најчешће су плодна земљишта, која нису била већа од по десетак или неколико десетина квадрата, ограђивали зиданим каменом да вода код вели-

ких киша и буица не би односила земљу коју су по кршу и шуми прибирали гдје би је год нашли и разним товарима доносили и сипали у те ограде. Тако припремање парцела за обраду нечувени су напор у бици за опстанак. У тим оградама билу су им баште и вртови гдје би се гајио кромпир, зеље, разно друго поврће, а не ријетко и кукуруз, раж, или која друга житарица, јер других обрадивих површина није било, или их је било сасвим ријетко и недовољно.

Такав природни положај земљишта и привредно-социјални услови живљења остављају дубок печат у бићу човјека, утичу на развој његових стваралачких способности и подстичу на тражење бољег мјеста под сунцем. Вијековима тако рвући се кроз живот, остајали су дубоки печати, не само на привредним и социјалним, него и духовним обиљежјима. У том антропогеографском обиљежју с једне, и разлици у цивилизацији између Аустро-Угарске и турске царевине – с друге стране, вјероватно стоје узроци у разликама између насељеника из Херцеговине и старомјештанау новој постојбини на Косову.

Подосоје је иначе село које се на сјевероисточној страни изнад малог Билећког поља скоро ослања се на саму варош Билећу.

Билећа – Панорама

Када идемо главним путем преко Тјентишта и Чемерна (преко Зеленгоре) поред Гацка (преко Корита) на самом улазу у Билећу десно на падинама лежи село Подосоје. Сјеверо-западно од њега су Шобадине, мало јужније Љубишића ка југо-истоку према Билећи, изнад самог лагера је Торич. У Љубишићима има пет заселака: За Рич Гомилом, Карашевина, На Њиви, Селина и Кљен. Шешлије су у Селини и Кљену. И у Шобадинама се куће дијеле на засеоке: Селине, Потприсоје, Догања, Голубинке, Латково Село, Дубоки До и Љескови До. Шешлије су у Потприсоју и Селини.

Билећа је иначе мала варош. До друге половине деветнаестог вијека Билећа је била веће село. У другој половини прошлог вијека Омер паша одвоји нека села од Гатачког а нека од Требињског кадилука и оснује Билећки кадилик. Мјесто на коме је данас варош Билећка звало се само махала или Мала. Билећом су се звала сва села у билећкој општини осим Љубишића, Шобадина, Годеника и Торича. Тада се Махала прозвала Билећом.

Подосоје и Торич су по око 2 километра удаљени од вароши билећке, а од њих су западно Шобадине и Љубишићи, па су

Улица у вароши Билећкој

ова четири села распоређена у облику ромбоида, по прилици 2 до 4 км. је даљина једног од другог. Но с обзиром на засеоке, удаљеност је понегдје још и мања.

Билећку удолину или поље са југа затвара брдо Никољ Глава (566 м). На сјеверној страни тога брда је село Торич. (сјеверно се спушта према Билећком пољу, а источно према долини Требишњице). Зељиште на Торичу је прилично равно, карактеришу

Топографска карта-Билећа и околина - Положај села Подосоје, Торич, Љубишићи и Шобадине

га вртаче, стржева и грабова ситнгорица. Иако му није баш близу Требишњица, због снабдијевања водом за сушних година, а нарочито за појење стоке, има значајну предност у односу на друга села.

Сјеверно од Билеће, пут води према Горњој Херцеговини, Гацку, Чемерну, Зеленгори. Јужно је смјер ка Москву и Требињу према мору; Источно су Баљци, а па Црна Гора (Стара Херцеговина), а Сјеверно-западно до Југо – Западно су села ПОДОСОЈЕ, ШОБАДИНЕ, ЉУБИШИЋИ И ТОРИЧ.

Са југозапада Билећко поље затвара доста дуго брдо са врховима: *Градина* (944 м), *Илијина Глава* (916 м); *Осоје* (852 м); *Тухор* (754 м) и *Водена градина* (581 м). На благим југо-источним падинама овог брда које прелазу у Билећко поље лежи село *Подосоје*, и наслања на варош Билећу. На супротној југозападној, присојној страни тога брда су села *Љубишићи* и *Шобадине*.

Љубишићи су испод врха *Тухор* (Тухор са дијели од Подосоја), а са друге стране Љубишића је брдо *Мантоки* (707 м), које се на југоисток спушта у низину Чепелице. Тако су Љубишићи практич-

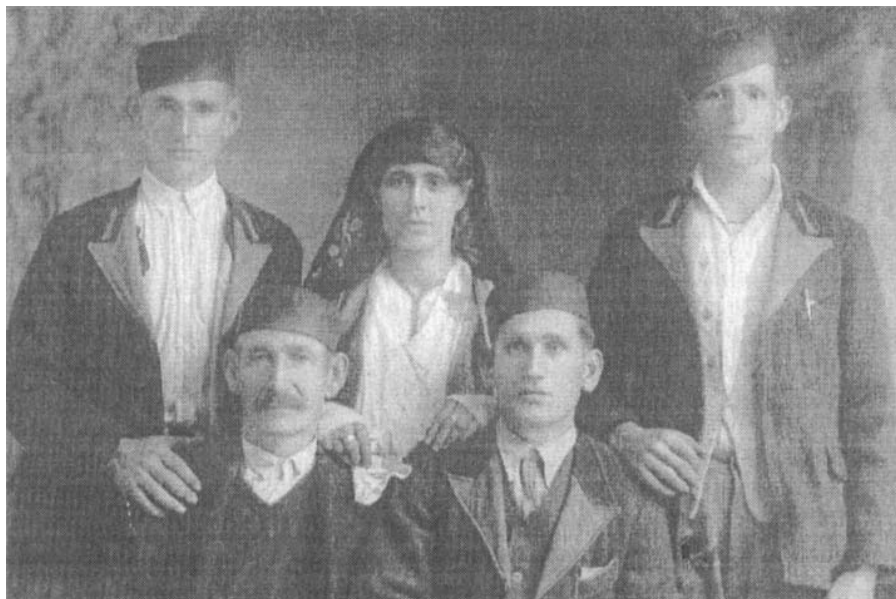

Омеђине куће Шћепана Шћепана Мрдакова-Ћика у Љубишићима

но у ували између *Тухора* и *Мантокита*. Земљиште Љубишића је доста кршевито, обрасло такође стржевом и грабовом ситногорицом и богато вријесом (вријесак-травни цвијет, иначе врло укусан и здрав чај). Од Љубишића је на видику село Мириловићи.

Шћепан се са породицом населио у Сечањ код Зрењанина, заједно кад и Новица Саве Окичина из Шобадина, Јован и Душан Стојанови и Нинкуша снаха им је од покојног брата Риста из Љубишића. Иначе Ристо, брат му Васо, отац им Стојан и стриц Филип, су мучки (на превару) у другом свјетском рату изведени из куће и од Нијемаца поубијани.

Шобадине су на јужној страни врха Градина, а западно од врха Осој, тј. са супротне стране врха Осој од прла у Подосоју. Тко у ствари, узвишење Осој дијели Шобадине од Подосоја. Шобадине је на веома кршевитом и неравном земљишту. Ријетко, понегдје покоја вртача покривена танким слојем земље. Овдје је карактеристика земљишта: крш, камен, вријес и ситногорица. Према

Стојан Тодов из Љубишића а синовима Ристом, Васом и Душаном и снајом Нинкушом, Ристовом женом. Сједе Стојан и Ристо. Иза Стојана је Васо

Сава Окице Бајова из Шобадина

казивању Милована Митрова са Торича, од ова четири села најпослије се Шешље насељавају у Шобадине. Он би рекао: то и нијесу биле неке сеобе, но како су се наши преци умножавали, тако су се, како каже, измицали тражећи простора за живот, најприје по Подосоју, па на Торич те Љубишиће и најпотље Шобадине. Из овога би слиједио закључак да су Шешлије из Подосоја и Шобадина међусобно најближи.

Подосоје је на равну земљишту са благим падинама. Мјестимично су плитке вртаче, око којих се из земље појављују слојеви лапорца и кречњака, покривени наносом земље са околних брда. И овдје је растиње трава, вријес, ситногорица, стржевина и храст. Средином поља између Подосоја и села Грабовица иде доста примјетна сува јаруга. Туда иде вода само код је киша. Највећа апсолутна висина Билеће, поља и Подосоја, је код цркве у Подосоју,

Гдје износи око 500 до 600 м. Одатле према Требишњици терен се полако спушта до испод латера на око 450 м. На југозаду вароши, па онда веома нагло скоро одједном, спушта се на врело Требишњице (330 м). Из тога се види да је то утицај ерозија реке Требишнице.

Са оптималном надморском висином и продором медитеранске климе с мора уз долину Требишњице, Билећа има веома здраву благу и умерену континенталну климу.

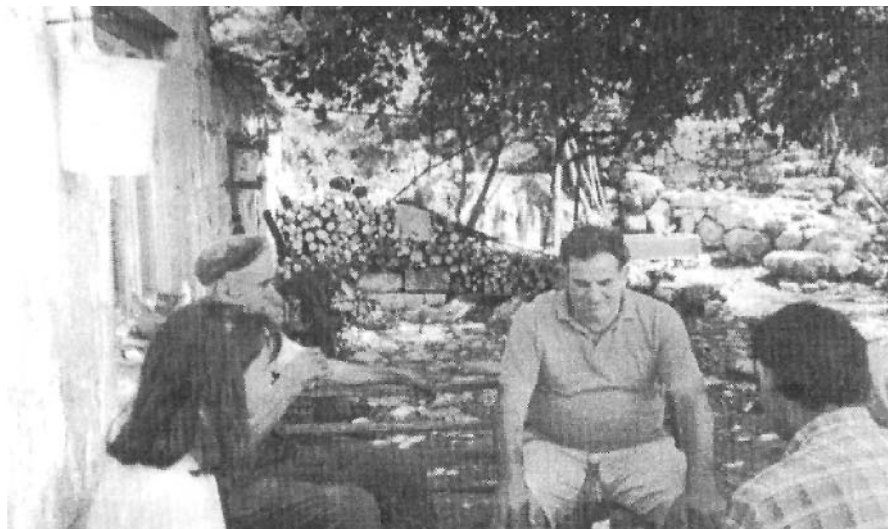

Гробље у Подосоју. Гајо Андријин Шешлија 1831-1907. Споменик подижу синови пред сеобу на Косово 1913. године.

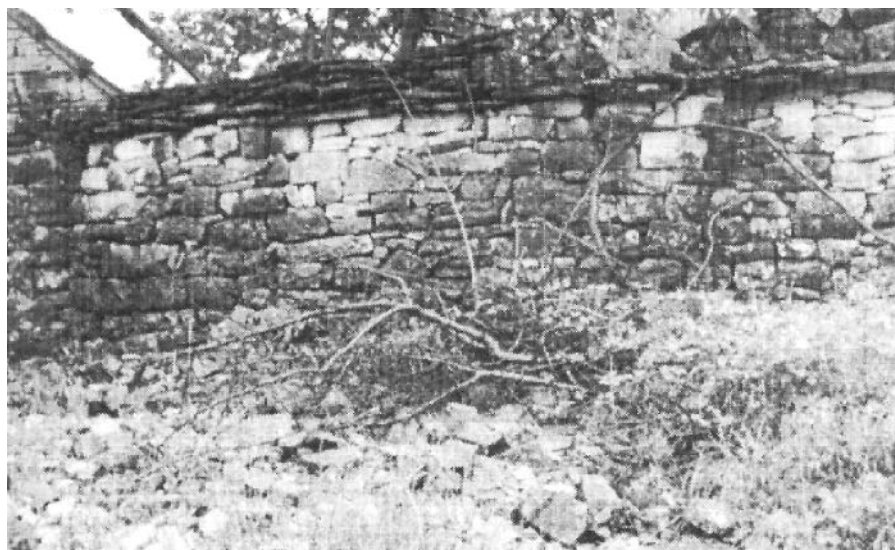

Миодраг Мило Шешлија Тодоров из Подосоја. Погибеу цвијету малдосту 1992. г. у борби за спас и одбрану своје домовине. Гробље у Подосоју, 1998.г.

И из Шобадина су се братственици између два светска рата насељавали на Косово.

Чедо марка Илијиног, насељеног у Приштини у посети рођацима у Шобадинама 1990 године.

Омеђине куће Глигора Гајова. Подосоје 1998. године

КОСОВО

За разлику од Херцеговине, која је извучена из средишта Балканског полуострва према Јадранском мору, Косово или како га још називају Косовска котлина, или Косовска висораван је предео у средишту балоканског полуострва. Ови називи „котлина“ и „висораван“ долазе отуда што се косовска равница налази на висоравни (нигдје мање од 600 м н/м) у котлини три велика планинска система и то: са сјеверозапада планинама динарског, са југозапада шарскопиндског и са истока и сјеверо-истока родопског система.

Крајња себверна тачка му је на улазу у Ибарску клисуру северно од Кос.митровице (42 степена / .13 м. И 30 сек.географске ширине), а јужна Качаничка клисура код варошице Качаник тако да се по географској ширини Косово протеже пуне $\frac{3}{4}$ степена, тј. 85 километра праве линије. У упоредном правцу равница се протеже само негдје око двадесетак километара код Вучитрна и Урошевца, док у свом најширем дијелу код Липљана износи једва 32 километра.

Своје воде Косово шаље у два мора: преко слива Вардара Егејско и преко слива Мораве и Дунава у Црно Море. Највиша тачка те вододелнице је гдје ријека Неродимка прави бифуркацију, па дио своје воде преко јаза од села Балић и Ђавоље воденице (2-3 км. Сјеверозападно од Урошевца), шаље за Ситницу која преко Ибра и Мораве, Дунава доспијева у Црно море, а дио преко Лепенца и разних узвишења и брежуљака, али они не ремете хармонију косовске равнице и назив Косово поље. Тако је на примјер одмах изнад поменуте воденице доста пространо узвишење које ка сјеверу иде према селу Дробњак, Влашке Баре и Шљивово, а јужно се обара на село Балић које је на самој ријеци Неродимки. Недалеко од Балића око 4 км. Или око 7 км сјеверозападно од Урошева је село Неродимље, некадашњи пријесто-љетњиковац цара Душана. И данас древно старо борово стабло засађено, према предању руком цара Душана. Оронуло

стабло са једне стране (у доњем дијелу), споменик, док је са осталих страна здраво и данас својим виталним зеленилом и хладовином покрива не само црквено двориште, него Кукуљице, обронака Шар-планине, јужно од Неродимља нижу се села: Д. Неродимље, Манастирце, Плешина, Заскок, Гребно и Гатње, свако у размаку између 3 и 4 км. Предање каже. Некада прије Косова, густа, да је од Манастирца преко Плешине, Заскока и Гребна до Гатња могла мачка да иде с крова на кров, да нигдје не сађе на земљу. То су дивни предјели са богатом вегетацијом и живом водом; ријека Неродимка, па ријечице Плешинка, Рекапока и Рекасуља. Ове двије посљедње се спајају изнад села Плешине да би се у самом селу сливом увећале Плешинку која ће нестати десетак километара јужно уливом у Неродимку. Сва ова села поређана су на југоисточној страни шарпланинског система, богата разним вођњацима и виноградима, па их и то, поред осталог чини богатијим и атрактивнијим.

Северозападно на излазу из Урошевца од раскрснице од које један пут води за Неродимље, а други за Плешину, на удаљености од два километра налази се брдо Урошева главица, које носи име по цару Урошу. Јужно од Урошевца, на огранке Шар-планине настављају се огранци Скопске Црне Горе која са јужне стране затвара Косовску котлину. Можда непуних петнаест километара од Урошевца према Скопљу већ се наилази на Качаничку клисуру до које, у ствари, на југ допире Косовска котлина.

Према истоку Косовску котлину затварају прво огранци Скопске Црне Горе, а потом планина Жеговац и даље према сјеверу – Козница.

Од сјевероистока према сјеверу наилази се на копаонички огранак Грдеч, одакле наставља сјеверна граница према клисури, гдје се уз скоро приљубљене огранке Копаоника и Чичевице провлачи Ситница пред својим ушћем у Ибар. У ствари, на сјеверу косовска равница престаје већ од Кос. Митровице на улазу у Ибарску клисуру.

Са запада, граница се пружа од Чичевице, преко Голеша, Црнољева и Језерачке планине и избија на Превалац на Шари

између села Севце у Сиринићкој жупи на косовској страни и Горњег Села у Средачкој жупи на метохијској страни. Заправо, од западне границе Косовске котлине, источно је Косово, а западно Метохија.

И у средишњем дијелу Косовске равнице постоје блага узвишења и удолине. Сам град Приштина је у ували. Ова увала, у ствари дијели сјеверни или вучитрнски и јужни или липљански дио Косовске равнице. Највеће узвишење на овом потезу је Ветерник, узбрдица на јужном излазу из Приштине ка селу Чаглавица, одакле наставља равница и простире се све до качаничке клисуре на југу, Козине на истоку, Голеша и Језерачке планине на западу. Сјеверно од Приштине ка Вучитрну јавља се блаже узвишење на коме је споменик косовским јунацима, од кога је југозападно удолина са насељем Обилић, а севјероисточно насеље Девет Југовића. Од споменика косовским јунацима, мало даље на сјеверозапад, где је Милош распорио Мурата, налази се Муратово тулбе. И од овог узвишења са спомеником косовским јунацима простире се косовска равница, сјеверно све до улаза у Ибарску клисуру. Тако, могло би се рећи, косовску равницу пресијеца благи превој од Обилића према Приштини.

У народном поимању у Косово се убраја читава Косовска котлина, заједно са ободима планина који је окружују, укључујући и источне падине Шар-планине.

*„Кад се жени српски цар Стјепане,
На далеко запреси ђевојку...*

Сестрић Милош Војновић са Шар-планине, кад препознаје Роксанду ђевојку:

*„За ноћ буде стотину јањаца,
Свако јање по мајци познајем,
Роксанду ћу познати по мајци...”*

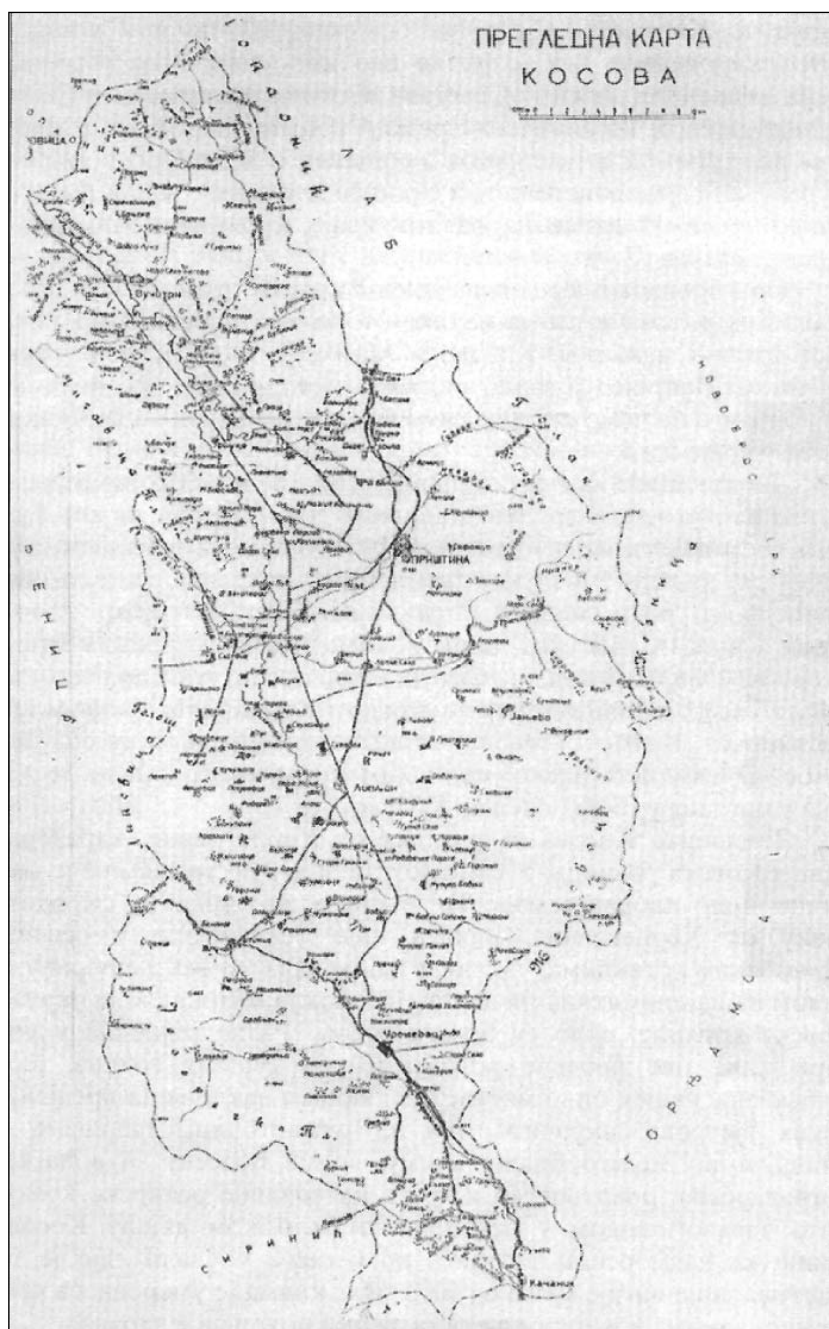
Заправо недалеко изнад села Севце, југоисточно од превоја на Шари и пута који са косовске стране води на метохијску страну, (Средска, Призрен и даље) налази се и данас мјесто звано *Душанове ливаде*, или *Летњиковац цара Душана*. Народ овог краја из Сириња са косовске, или Сречани са метохијске стране, и данас причају како се преноси с кољена на кољено, да је цар Душан ту, на тим ливадама, имао и своје зграде и одаје где је из своје резиденције у манастирском комплексу Св. Архангел на реци Бистрици у Призрену излазио на љетовање, када му је била престоница у Призрену.

У ужем смислу, по народном поимању у Косово се убраја само онај шири део косовске котлине од Урошевца на југу до Вучтрнина, тј. до става Лаба и Ситнице на сјеверу, другим ријечима, поље на коме је био бој.

Добар део Косова у народу се убраја у Мораву и тако га и називају. Рецимо цио слив Биначке (Јужне Мораве), Биначке зато јер извире под том планином, на југоистоку, па све до реке Грнчарке, укључив и цео њен горњи ток, на сјевероистоку, по народном поимању, није Косово него Морава. Ви никада ни данас нећете чути да некога из Витине, на пр. – народ означи као Косовац, него Моравац, као на примјер човјека из Липљана, кога ће увек означити са Косовац, а никад са Моравац. Наиме, у народном схватању, већ на линијом све од Суве јаруге, Сојево, Горње Појатиште па према Жеговцу и даље на горњи ток Грачанке, источно и југоисточно од те линије је Морава а не Косово. Тако се и Танкосић, Пожарање и даље све према Ђилану убраја у Мораву.

Занимљиво је да се име Косово помиње тек после *Косовског боја 1389.*¹ За средњовјековне Србије било је више назива: северни део котлине се, по главној ријеци, звао Ситница, која се помиње у саставу Рашке епископије. Јужни дио се звао Липљан и био у саставу Грачаничке, Новобрдске епископије. Иначе, Липљан

¹ *Косово од Антонија Урошевића*

(Улипијана) и Ново Брдо, датирају као најстарија значајнија насеља на Косову. Улипијана, позната као трговачки центар на главном путу Цариград-Запад, а Ново Брдо је старо рударско насеље у коме се најприје почео да искрива новац. И данас се ту налазе рудници Ајвалија и Кишница. Сјеверно од става Лаба и Ситнице је *Вучитрнски рукавац*, док је јужни дио имао неколико региона са посебним називима. Јужно од састава Штимљанске ријеке и Сазлије, западним дијелом од Штимља према Урошевцу протеже се предіо који се звао Лугови, а јужније од Урошевца. Предіо источно од *Лугова*, или сјевероисточно од Урошевца носио је назив *Паун*, или *Пауново поље*. И данас народ тог краја, сјевероисточни дио од Урошевца назива *Пауново поље*.

Од пропасти средњовјековне српске државе, све до балаканских ратова и слома велике Отоманске царевине, дио старе Српске државе, данашње Косово и Метохија били су под Турском окупацијом. Напријед је било ријечи о историјским промјенама на овом подручју, па ћемо се овдје само кратко задржати на временском раздобљу прије тога.

Етнолошки Космет све до *Косова*, па и вијековима посліје тога, чинило је чисто Српско становништво. Све док нијесу Турци почели (осамнаести вијек) да насељавају Арбанасе муслиманске вјере којима су давали читлуке (земљишне посједе) са посебним овлашћењима, ради лакшег управљања Српском рајом, тамо су живјели чиисто Срби. По попису становништва према турском тефтеру из 1454.г. (у издању Орјенталног института Сарајево), који обухвата сва домаћинства цијеле области Бранковића (нешто шире од данашњег Космета) не постоји нигдје ниједног имена осим Српског. О тим историјско-етничким промјенама ближе ће бити ријечи у послављу сеобе, одељак Косово.

Земљиште Косова за разлику од Херцеговине, карактерише плодна косовска равница. У самој котлини структура земље је масна смоница, врло плодна земља. То је права житница. Ту се, опет за разлику од Херцеговине, никада није оскудјевао у основним прехранбеним артиклима, чак ни у доба када се

змља обрађивала ралицом на најпримитивнији начин. Подножја планина која окружују Косовску котлину, врло су богата водом. Разне ријечице и други извори чине ове пределе родним и код сушних година, јер је наводњавање увијек било могуће. Планинама заклоњени предели од великих вјетрова, нарочито они на југоисточним падинама тих планина, имају нешто блажу климу, веома подесну за воћарство, виноградарство, повртарство и друге воћарске и ратарске културе. Богата здравом водом у изобиљу на било ком дијелу косовске котлине са надморском висином која, осим у ували гдје је град Приштина, није нигдје мања од 600 м н/в; клима је умерена, са нешто оштијим зимама и жарким љетима, веома повољна и здрава.

Како женска, тако и мушка народна ношња на Косову, разликују се од региона до региона. Све би се могле сврстати у три групе са карактеристичним разликама и то: Косовска, па Сиринићка и Витинска, тј. Моравска. Средачка, мада је она у Метохији, али недалеко од Сиринићке, чини за себе посебну групу, и то не само по ношњи него и по другим особинама Срећана у односу на Сиринићане како међусобно, тако и међу насељеницима који се досељавају у ове крајеве очигледне су. Иначе, Косово гдје се најприје насељавају наши братственици послје особођења, карактерише највећи број Метохију, од свих српских земаља тога времена. То најбоље илуструје културно-историјска мапа Косова и Метохије аутора Љубише Гвоића, дата на следећој страни. По аутору, треба унијети још најмање 300 топонима на карти изостављених самоусјед прегледности. Карта је дата у данашњим административним границама Космета, а на карти, поред познатих и надалеко чувених светиња, црквишта, који као сједишта људских станишта, свједоче о вјековном животу Срба на овим просторима. Сам појам Косово толико је урезан у душу српског народа, да не означава само име области на којој се налази, него много више од тога. Зато се чето у народу и каже *колијевка Срског народа*. Некада се термином *Косово*, мисли и објасни и сама битка на Косову, без помињања битке и 1389. године.

Културно-историјска мапа Косова и Метохије

Мада је Космет буквално премрежен споменицима српске културе духовности и историје, како се види са ове мапе, према аутору Љубиши Гвоићу, због прегледности није унето најмање још 300 топонима.

Северозападно од Приштине на благом узвишењу десно од главног пута који води за Косовску Митровицу, некако на дијагонали исток-запад, између насеља Девет Југовића источно и

Обилића, нешто ближе од споменика, западно, налази се споменик Косовским јунацима. У унутрашњем дијелу овог монумента налазе се степениште са подестима, које воде на врх споменика. На зиду испред сваког подеста исписани су стихови из косовског епа.

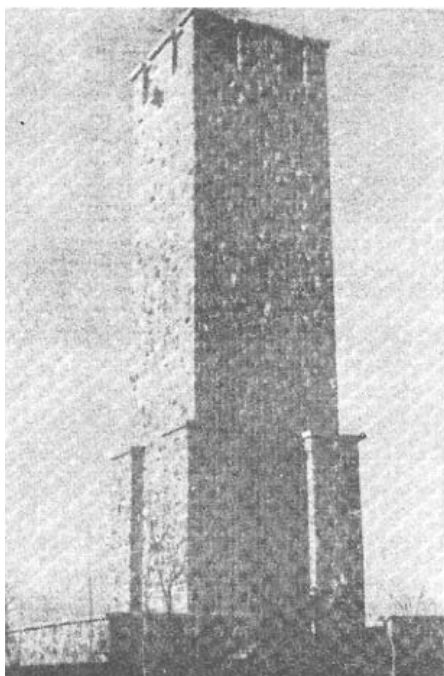
*„Ко не дошо у бој на Косово
од рода му ништа не родило....*

*Ни у пољу пшеница бјелица,
ни у брду винова лозица“...*

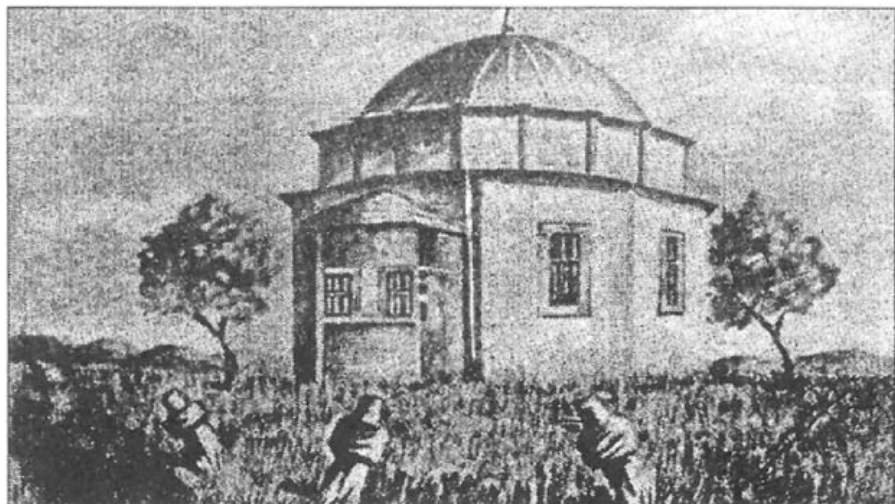
итд. На сваком подесту по стих до изласка на врх споменика. На врху је изливена месингана плоча, на којој је одсликано Косово Поље у пределу гје су се судариле двије војске, са ознакама из ког правца је надира-ла која војска.

Сјеверо-западно одатле у удолини на око 2-3 километра налази се купола звана Муратово тулбе. То је према казивањима мјесто на коме је Мурат када је стигао на Косово разапео шатор, гдје га је Милош Обилић погубио.

На Косову су братственици насељени у следећа мјеста: најприје још 1913 године, одма послје ослобођења, одма послје Балканских ратова, Глигор и Иван синови Гаја Андријна, селе из Подосоја код Билеће у село Плешину, 4 км. Западно од Урошевца. Још прије тога 1894. год. Њихов најмлађи брат Митар још нежењен, када је требало да служи аустроугарску војску, пребјегао је из Подосоја за Србију, одакле је упућен у турску, још неослобођено Косово, за учитеља у Грачаницу код Приштине.

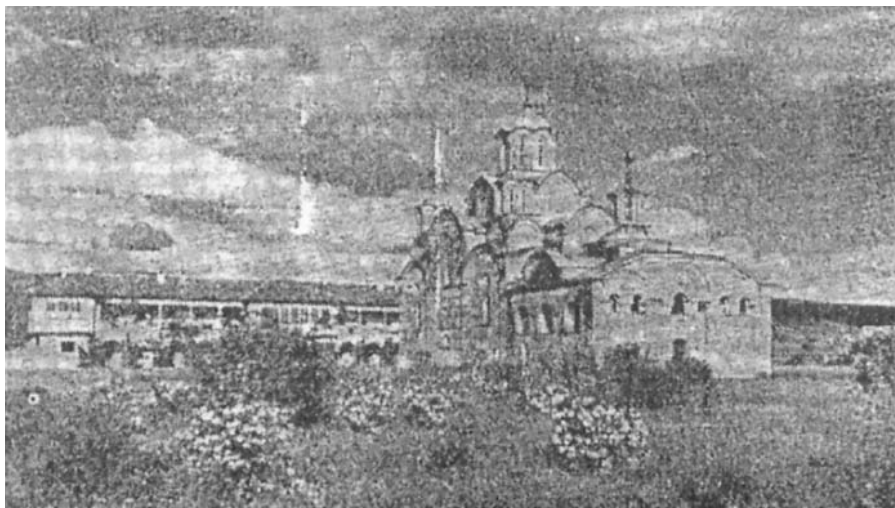

Споменик Српским јунацима у боју на Косову 1389.

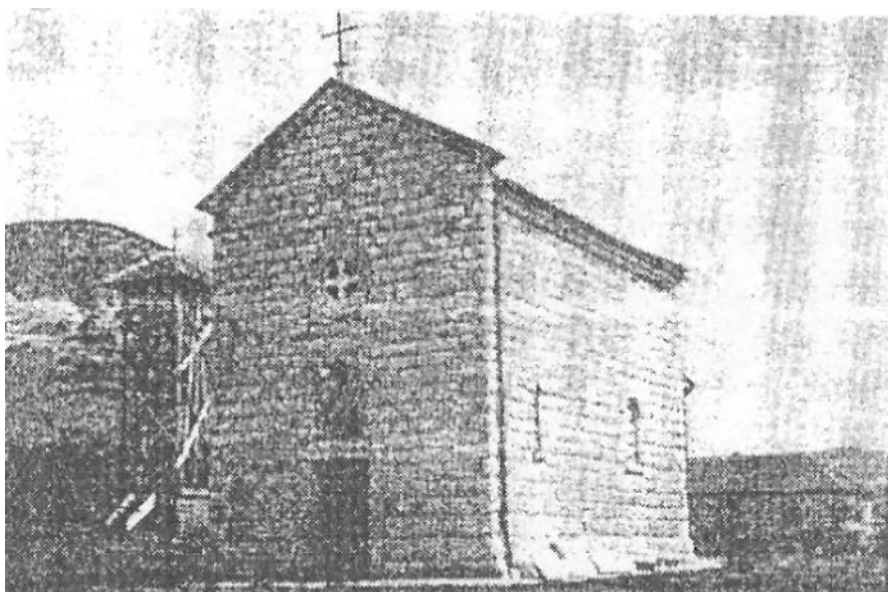

Муратова тулбе, мјесто на коме је погубљен освајач, цар Мурат

Милош, четврти брат најприје пребјегне у Црну Гору, за њим протјерају његову ужу породицу, после чега селе у Топлицу, село Дебели Луг код Прокупља, а 1929 године одатле на Косово, село Влашка Бара 5 км. сјеверо-западно од Урошевца. Још прије

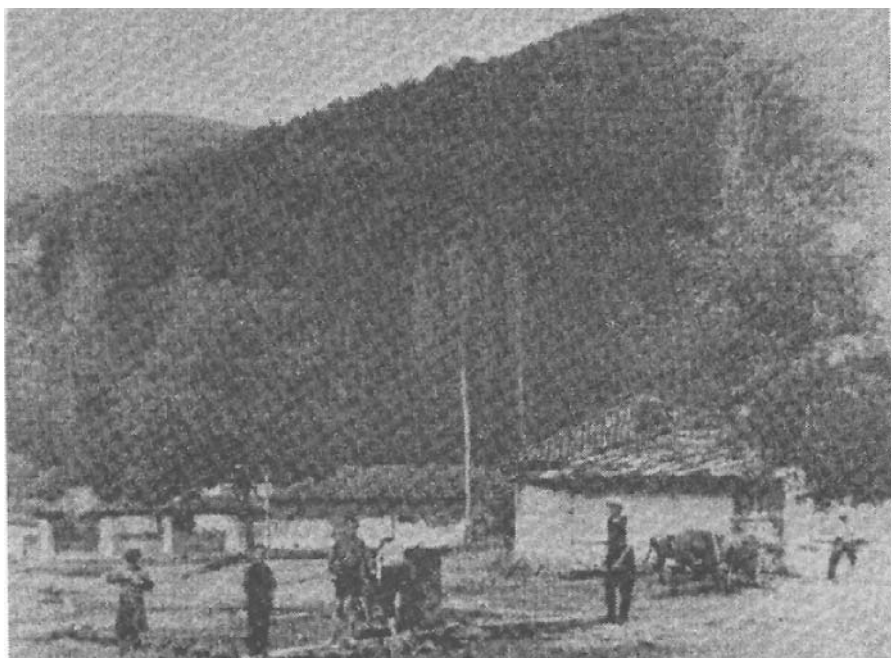
Манастир Грачаница са својим коначима

Самодрежа, на Косову код Вучитрна, обновљена у односу на ону, како је изгледала када је у њој причешћена српска војска пред бој на Косову

Бифуркација на ријеци Неродимка. Леви крак иде преко Ситнице у Ибар, Мораву, Дунав, а десни у Лепенац, Вардар и Егејско море

Село Горње Неродимље, 8 километара сјеверно-западно од Урошевца

Типична Косовска кућа на чардак – старији тип

Типична Косовска кућа на чардак – новији тип

пресељења Милошева из Топлице на Косово, Мијајло Крстов са сином Бошком и тодор Шћепанов са браћом Андријом и Илијом 1922. год. Насељавају, такође из Подосоја, најпре у Черкез Садовину, па у Танкосић 12 км. југо-источно од Урошевца.

Исте 1922. год. Ристо и Мијајло Илијин из Шобадина, селе у село Ајвалију у близину манастира Грачаница код Приштине. Марко њихов старији брат као жандармериски наредник из Модриче у Босни, купује кућу и насељава се у Приштину.

Умножавање братственика на Косову се наставља. Године 1934 насељава Обрен Окичин из Шобадина, у село Шљивово 6 км. сјеверно од Урошевца, а године 1937 Перо и Саво Митров са Торича и Јован Стојанов из Љубишића, у село Кошаре удаљено сјеверно даљих 2 километра од Шљивова.

ВОЈВОДИНА

Војводина је следећа област у коју из кршевите и неплодне Херцеговине насељавају братственици.

Војводина или велика Панонска низија протеже се сјеверно од Саве и Дунава, а Југословенски дијо ове низије граничи сјеверно са Мађарском, а сјеверо-источно и источно са Румунијом. За разлику од Херцеговиен и Косова, извучена је на сјеверни дијо балканског полуострва, тако да њена крајња сјеверна тачка представља граничну линију полуострва са средиштем континента. Иначе, реке Сава, Дунав и Тиса су јој граничне линије „три срца јуначка“ Срем, Банат и Бачка између Саве и Дунава је Срем. Дунава и Тисе, Бачка, а сјевероисточно и источно од Тисе Банат.

Осим нешто брдско-планинског подручја Фрушке Горе у Срему и Вршачких винограда на сјевро-истоку Баната читава Војводина је непрегледна равница, плодна и јака земља подесна за све ратарске културе, позната као најснажнија Европска житница и иначе веома богата, а у нас најразвијенија област. Изградњом канала Дунав-Тиса-Дунав, створене су могућности за мелиоризацију, наводњавања и не само багатије приносе, него и могућност за више берби у току једне године. За разлику од Херцеговине, нигдје камена и крша, а огромне непрегледне табле плодног земљишта омогућују примјену најсавременијих агро-техничких поступака, машинску и потпуну аутоматизацију у обради земље. С друге стране Војводина за разлику од Косова, није имала здраву и лијепу пијаћу воду, па су рени-бунари били најпоузданији извор водо снабдјевања. Данас је то питање решено водоводом, тако да је свако село снабдјевено водом из водовода.

Поред Сечња, где је највећа концентracија насељених браћственика, насељавање Шешлија бележи се и у Међи и Гајдобри. Ова села, села кажемо, јер је овде а разлију од Херцеговине, па и Косова, село много веће, већа су него рецимо, Билећа у Херцеговини или Урошевац на Косову шедедестих година овог стољећа, иако су ови, и једно и друго, градови и среска мјеста. Сасвим другачији је и тип села. Овдје су архитектонска рјешења, концентracија кућа и њихова распоређеност сасвим другачији. Једном рјечју, урбана рјешења су другачија, или боље рећи, села су урбанизо-

вана шоровима, планираним широким улицама, а лијево и десно од шора су куће збијене, буквално једна до друге, са пространим двориштима и економским двориштем домаћинства по дубини. Истини за вољу, у косовским и херцеговачим селима није ни било урбанизма и планске градње, већ су то села претежно разбијеног типа са махалама од по неколико кућа. Понекада је село чинило и само неколико (3-5) кућа, а ако је негдје и било овеће село збијеног типа, кроз њега су водили кривудасти сокаци, а не широке планиране улице и села, најчешће и са по више хиљада становника, каква су у Војводини.

Средином шора (улице) иде коловоз, а лијево и десно су прокопани канали за одвод површинске воде код великих киша, преко којих за сваку капију има пропуст, мостић. Поред ових канала најчешће су дрвореди, обично мурве (дудови), па затим поред кућа тротоари поплочани опеком. Раније док коловози нијесу били асфалтирани, шорове за вријеме јесени и падавина карактерише блато, а љети прашина. И начин градње кућа и функција становања је сасвим другачија него у постојбини. Огњишта и вериге овдје су заменили такозване пећи од набоја (земља, блато) које се ложе из споредне просторије, чији су испусни зидови према дотичној просторији из којих зрачи топлота и загрева ту просторију. У богатијим кућама биле су каљеве пећи.

Комфор становања затечен је на далеко већој висини од онога на Косову, а плодна земља обезбеђивала је богатство и изобиље у животу не упоредибиво веће од онога у постојбини.

Села у Војводини већ тада, прије Другог свјетског рата, електричну расвјету када то у другим крајевима и у многим градовима још није постојало. Па ипак, антропогеографски утицај на формирање људи учиниће да се села која су колонозирана из кршевитих крајева, брже развијају и уопште напредују у квалитету живљења од оних са старомјештанима.

Историјски посматрано, цивилизацијски, политички, културно Војводина се не поклапа ни са Херцеговином ни са Косовом.

Наиме, све до ослобођења послје првог свјетског рата, до слома велике аустроугарске империје, она је било под доминацијом Аустро-угарске. Тек 1918. године, стварањем Југославије, Краљевине Срба Хрвата и Словенаца, Војводина се присајединила Југославији, када и Херцеговина која је такође била под доминацијом ове империје с том разликом што је прије анексије Босне и Херцеговине, Херцеговина била под доминацијом Турске царевине. Косово је, као што смо видјели, од Турака ослобођено нешто раније за вријеме балканских ратова, остајући тако увијек са заосталом отоманском цивилизацијом све до ослобођења. Утицај Турске културе и цивилизације на ову област практично је незапажена, или била врло кратка у вријеме продора Турске према Пешти и Будиму. „... Пред Бечом је бурак посрнуо, пуче колан свечевој кобили, те одоше кола низастрану“...

Поред братственика у Сечњу, у Војводини су се населили у Међи Милован Глигорев из Шобадица, док су насељени у Гајдобри, Невесињи. Био је доселио и Сава Окичин, који се услед здравља и не подношења климе вратио за Шобадице.

У Сечањ су у септембру 1945. год. Населиле следеће породице из Шобадица: Новица Савин са породицом, а из Љубишића: Шћепан Шћепана (Ћика) са породицом. Јован Стојанов са породицом, Душан Стојанов са породицом. Јована Нинкуша удовица пок. Риста, Стојанова са породицом.

*Новица Савин рођен 1907.
Населио у Сечањ 1945.*

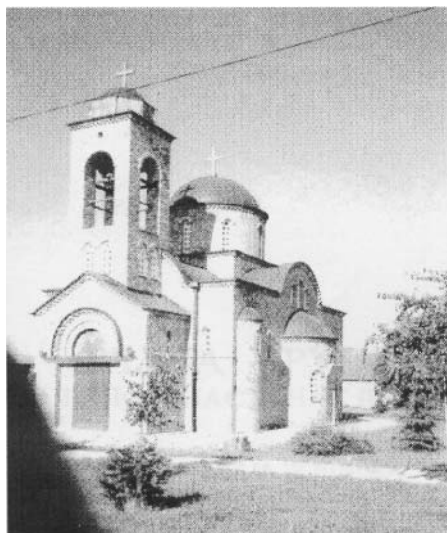
Од досељених Сечањ и Међу има 27 непосредних потомака, а од њих знатно више породица Шешлија које данас живе поред Сечања у Зрењанину, Новом Саду, Панчеву, Београду, Сарајеву, Требињу, другим мјестима па и дијаспори. Дobar број ближих рођака, браће као Данило Савин, брат Новичин, па Тодор Стојанов, чика Тошо, брат Јованов и Душанов, Милош Милованов, Јанко и Владо Петрови, Јефто Шћепов и

*Кућа са помоћним зградама у Сечњу
Жарка Новичина који живи и ради у Београду*

*Шћепо Шћепанов (Ћиков) са супругом Симаном Анђелушом, сином Јефтом
и снајом Бисом 1959.г. населио се из Љубишића у Сечањ 1945.*

*Црква у Сечању подигли Херцеговци
добровољним прилогом*

други, који нијесу из Љубишић или Шобадина насељавали у Војводину него директно за службу у мјеста гдје их је служба после Другог светског рата одводила.

Обичаји, пјесме, игре и друга изворна обиљежја из постојбине, и овдје су само настављени по досељавању, него напосто усађена па се и дан данас одржавају и преносе на нова покољења.

Унапређујући квалитет живљења, братственици су, иако су затеко куће, економска дворишта и имања много богатија од оних у крсној Херцеговини одакле су се доселили, наставили су са радом и изградњом нових још љепших, богатијих и комфорнијих кућа.

Изглед војвођанског села Сечањ

ГЛАВА ДРУГА

ПОРИЈЕКЛО И НАСТАНАК ШЕШЛИЈА

РАЗВОЈ БРАТСТВА ДО КРАЈА 19. ВИЈЕКА, ПРЕДАЊА
О ПРЕЦИМА И АНЕГДОТЕ ЋЕДОВА

ПОРИЈЕКЛО ШЕШЛИЈА

Шешлије су директан изданак Милобратовића из Требјесе код Никшића. Све Шешлије потичу из Билећких Рудина, села Подосоја поред саме Билеће, иако у Рудинама још од давнина живе и у селима Торичу, Љубишићи и Шобадинама.

У Подосоје су доспјели путем једног Милобратовића који је из Требјесе због крви побјегао најприје за Рисан, а послије извјесног времена у Мрежице код Билеће. Ту се ожени од Табаковића. Бавећи се трговином воловима, обогати се и купи земљу Подосоју гдје се настани. Према предању, био је шепав јер је у боју против турака на Трбјеси рањен и осакаћен. Стога су га звали Шепо а Турци Ше о. (Шехо). На тој земљи развио је домаћинство и са Табакушом изродио велику породицу. Његова се дјеца око тог имања посваде са Турцима и у тој кавзи једног Турчина убију. Због тога пет их пребјегне у Босну, а један се послије дугог сељакања поново насели у Подосоје. Овај што се послије сељакања поново насели у Подосоје, да би сакрио траг пред Турцима, презове се из Милобратовић у Шешлија. Од њега су Шешлије, Суџуми и Кокољи.

И професор Јевто Дедијер у књизи ХЕРЦЕГОВИНА (антропологеграфске студије) стр. 166, каже: „Шешлије, Суџуми и Кокољу су исто племе. Од њиховог су племена: Крунићи у Љубињу, Бијеловићи у Шуми, Шиљеговићи у Гацку, Бјелетићи у Прерациама, Папићи на Влаињи, Божовићи у Руљи и у Невесињу и Томашевићи у Зупцима“. Према неким предањима и Влаховићи и Булатовићи су из тог племена. Сви славе Лучиндан. Још није забиљежено да се међсе жене и удају.

II

У Требјеси код Никшића у једној кући Милобратовића било је дванаест одраслих мјушкараца. У истој кући живјела је и лијепа дјевојка. Једном дође девет турака да учине зулум дјевојци. Милобратовићи се са њима потукоше, на свом их огњиту

побише и крвљу ватру угасише. Због тога побјегоше у Рисан и ту се раздијелише. Потомак једаног оде за Русију и од њега је било седам ђенерала, а један по имену Ше о – Шепо насели се у Мрежице па у Подосоје.²

Ђенерал Милорадовић са Бордињске битке пореклом Србин

Према предању, онај чији ће потомак отићи за Русију, из Рисна се претходно насели у Дубраву код Стоца и из истих разлога презове се из Милобратовић у презиме далеких

² Херцеговина антропологеографска студија академика проф. Др Јевта Дедијера у издању Веселин Маслеша Сарајево, стр. 166

предака Храбреновић (Храбрен), иначе царских племића из доба Немањића, па потомак сада већ Храбреновића одлази за Русију, од кога је према поменутој студији др. Јевта Дедијера било седам ђенерала.

Ако сам добро разумио савременика др Војислава Шешеља, иначе председника српских Радикала, да су Шешељи и Шешлије по далеким прецима рођаци, те да је то од оне гране Милобратовића која из Рисна одлази за Дубраву код Стоца, онда и то иде у прилог предњем предању. Ово и због тога што се Шешељи нигдје не помињу, од оног што се насељава из Рисна у Мрежице па у Подосоје код Билеће када настају Шешлије. Истини за вољу, познато је да су Храбреновићи и Шешељи Сточани, као што су Шешлије, Суџуми и Кокољи Билећани. Не мложе се побјећи ни од чињенице да је Милисав Храбреновић 153. године подигао Манастир Житомислићи у Херцеговини.

Прије него што пређем на грану Милобратовића који насељава Мрежице па Подосоју, од које су Шешлије, што у ствари и јесте предмет овог рада, кратко ћемо још остати на грани брата чије потомство одлази за Русију.

Потомак онога што је отишао за Русију, према истом предању, јесте чувени руски војсковођа који је 1808. г. Потукао Турке на Букурешту, а на Бородинској бици против Француза уз маршала Кутузова прослављени ђенерал Милорадовић.

Ово предање утемељује и чињеница да, када туристички водич, објашњава галерију Бородинске битке у Москви, за бисту ђенерала Миилорадовића, која стоји десно од улаза у галерију каже: „Ђенерал Милорадовић је пореклом Србин из Герцеговине-Југославија“ У књизи владика Данило и владика Сава (1697-1781) од Растислава В. Петровића, стр. 84-85, поред осталог, стоји и: „Милорадовићи (Храбрени, Храбреновићи) потичу из Дубраве код Стоца.“ као и ... да је ђенерал Михајл Милорадович добио име по прадједу Михаилу. (Мијајлу). Прадједа овдје помињемо зато што га је као пуковника царске војске, поријеклом Херцеговца, Петар Велики, на приједлог Сава Владиславића, такође

Херцеговца, иначе дворског савјетника Петра Првог и дипломате царске Русије у Цариграду, Ватикану и Кини, послао да заједно са Владиком Данилом организује устанак Херцеговаца (Пивљани, Дробњаџи, Никшићани, Бањаљци, Граховљани, Требјешани, Рудињани, Гачани, Невесињци и Сточани и др.), Брђана (Кучи, Васојевићи, Морачани, Ровчани, Братоножићи, Пипери и Бјелопавлићи) и Црногораца (Катунска, Ријечка, Љешанска и Црмничка нахија) 1710-11 године за вријеме Руско-Турског рата.³

Већи ентузијаста или упорнији истраживач дошао би или ће доћи до чињенице којом ће потврдити или одбацити предање из кога произилази да је чувени и, на Бородинској бици, прослављени ђенерал Милорадовић предак Шешлија.

Пловити даље у старине ради утврђивања поријекла Милобратовића из чијег корена је изданак Шешлија, вјероватно би нас пут одвео на Косово. Уосталом 15 вијек, када су Милорадовићи из Требјесе доселили у Подосоје, и није далеко од Косова. Дјед Глигор Гајов се са породицом из Подосоја доселио у Плешину на Косову још 1913 године. (Умро на дан када је навршио 97 година живота. На Лучин-дан се родио на Лучин-дан умро.) Говорио је „Ми на Косово нијесмо доселили, ми смо се само вратили гдје смо и били.“ То неодољиво подсећа на оно Његошево: „Што се не шће у ланце везати то се збјеже у ове планине“.

Да лу су и прије Косова са Косова и да ли су се и тада звали Милобратовићи, или се братство другачије презивало, у истраживањима за овај рад није нађено писаних докумената, као за Шешлије да су од Милобратовића. Но, нека предања постоје па је упутно забиљежити их. Једани зборе, од Страхињића, други тврде, од Храбреновића. Дјед Милош који је живио 101 годину, рођака и Храбреновиће и Страхињиће и Милобратовиће, тврди да су (Х)Рабрени, па Страхињићи, па Милобрати(товићи) па Шешлије.

³ Књига *Црна Гора, библиотека Монографије, у издању књижевне новине Београд* стр. 195

На основу изнесеног могло би се означити поријекло Шешлија овако:

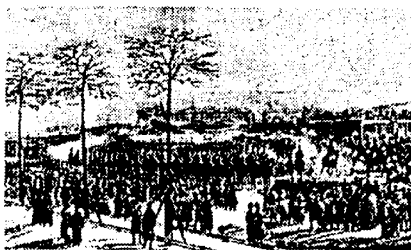
1. Према предању, од Храбровића потичу Страхињићи из Бањске код Звечана, а од Страхињића Милобратовићи из Требјесе код Никшића.

2. Према документима, Милобратовићи су директни преци Шешлија из чијег корјена израста и развија се стабло, које се грана на *Шешлије*, *Суџуме* и *Кокоље*, а из ових грана израстају: *Крунићи*, *Бјеловићи*, *Шиљеговићи*, *Бјелетићи*, *Папићи*, *Божовићи*, *Руљи* и *Томашевићи*, а по предању и Влаховићи и Булатовићи.

Превод са Руског, горњег текста који се односи на Ђенерала Милорадовића.

Ујутру 14-ог децембра 1825. године. На Сенатском тргу постројило се око 3000 војника и официра. Устаницима је дошао губернатор Петербурга ђенерал Милорадовић (пореклом Србин) и почео да их наговара да положи заклетву Цару Николају И, али су га смртно ранили. Гардиску коњицу су отерали пушчаном ватром.

поднять восстание. Утром, 14-ого декабря 1825 года, на Сенатской площади выстроилось около 3 тысяч солдат и офицеров. К восстав-

14 декабря 1825 года на Сенатской площади

Превод са Руског, горњег текста који се односи на Ђенерала Милорадовића.

"Ујутру 14-ог децембра 1825 године, на Сенатском тргу постројило се око 3.000 војника и официра. Устаницима је дошао губернатор Петербурга ђенерал Милорадовић (пореклом србин) и почео да их наговара да подуже заклетву Цару Николају I, али су га смртно ранили. Гардиску коњицу су отерали пушчаном батром".⁴¹

шим подъехал губернатор Петербурга, генерал Милорадович (по происхождению серб), и начал угрожать их присягнуть Николаю I, но его смертельно ранили. Гвардейскую конницу отогнали ружейным огнем. Ветером верные царю войска окружили восставших и стреляли по ним картечью из пушек. К ночи всё было кончено. В городе начались аресты. Пятерых

Факсимил из Руске читанке за 4. разред гимназије

НАСТАНАК ШЕШЛИЈА

Прецизније вријеме, када су Милобратовићи пребјегли у Рисан, а одатле за Мрежице, па у Подосоје код Билеће и за Дубраву код Стоца, па у Русију, није знано. Свакако врло давно. Доста истраживачких радова и других писаних докумената указује на 15 вијек. Сигурно је, међутим, да од доласка у Подосоје настају и слове као Шешлије. По Дедијеру „потље Косова а прије Новог“. У поменутој студији (стр. 166) стоји: „Од досељеника најстарији су Шешлије..“ Имајући у виду то, и да су утврђена три периода досељавања у Билећке Рудине (Први који траје од 15. до 17. стољећа, друго доба чини 18 вијек, а треће с краја 18. и почетка 19. вијека⁴ опредјељује ту миграцију и настанак Шешлија на 15 вијек.

У сваком случају, истраживања и чињенице указују да је стабо Шешлија веома старо. Будући су Турци у Херцеговину продирали и из Албаније, тј. Преко територије Балшића, чије је сједиште било у Скадру то бијег није искључен и пред том најездом.

Зато утргању за овом истином, поред осталог истраживачког рада, велика је вриједност што су сачувани текстови, казивања и памћења наших предака тако да је, као у ријетко ком братству, поименично познато дванаест пасова. Рачунато по пасовима, Глигор (1850) најстарији поименомачно знани Шешлија, Ђуро одводи нас у поименомачно знаног било не само Шешлија, него и Суџума и Кокоља и још девет побројаних братстава, онда је тешко вјеровати да их се толико намножило од почетка 15. до половине 17. вијека. Истини за вољу, у та времена су се често мијењала презимена ради утирања трагова пред турским зулумом, па је то убрзало умножавање презимена у братству.

Полазимо од Дедијерова налаза: „Потље Косова а прије Новог“. Али, кад у том раздобљу? Вјероватно убрзо после

⁴ Херцеговина од др. Ј.Дедијера стр. 91

Косова. Под „прије Новог“ мисли се на Херцег Стјепана 1482, а не на краља Твртка јер је Твртко послјије крунисања у манастиру Милешеви, основао Нови, а то је било прије Косова. Кад „прије Новог“, нигдје не стоји. Вјероватно, ближе Косову 1389, него Новом (Херцет Новом) 1482.

Од насељавања у Подосоје (15 вијек) братство се размножило тако да данас поред Билеће. Подосоја, Торича, Љубишића и Шобадица. Братача и Доњег Поплата – Шешлија има скоро у свим крајевима наше земље, па и у дијаспори. Распрострањеност је настала по два основа:

- породичним сеобама како унутар Херцеговине тако и изван, са великим сеобама на Косово и у Војводину и
- вођени школом, службом и радним мјестом, гдје доспијевају, како из постојбине, тако и из мјеста која насељавају.

Разматрање о старости братства Шешлија означићемо чињеницом да је антропогеографска студија др Јевта Дедијера изричита, да су од досељеника у Билећке Рудине најстарије Шешлије, као и да то досељабање почиње у 15 вијеку. Како немамо писаних докумената о томе да ли је то почетком или с краја, узећемо да је половином 15 вијека. То утемељује чињеницу да је братство Шешлија старо 550 година.

Видјели смо да нас памћење наших дједова по имену знаних предака одводи у половину 17. вијека. Другим ријечима, генеалогска линија поименично знаних Шешлија траје 350 година.

Најзад, преосталих 200 година, тј. Од половине 15. до половине 17. вијека, припада умножавању презимена у братству (Шешлије, Суџуми, Кокољи а од ових остала побројана братства). Ову чињеницу, поред поменутог студије, утемељује још и слиједеће:

- У поменутом генелогском низу у задњих 350 година нигдје се не појављује ни једно од поменутих братстава (Суџуми, Кокољи и др.) и
- Сва ова братства, исто као и Шешлије, славе Лучиндан.

Памћење наших дједова

Невјероватно је, а за човјека данашње цивилизације у условима компјутерске технике и огромне меморије, датотека и банки података непојмљиво, колико су наши преци имали развијено памћење, шта су све памтили и с кољена на кољено преносили. Памтили су не само старије претке и ко од кога потиче, рођачке везе и слично, него вријеме, календар како за седмицу и мјесец, тако и за годину. Све су то знали напамет. Нешто ћемо и о томе касније рећи.

Интересантно је, међутим, откуда је то тако. Тешко је вјеровати да је биолошки била развијенија меморија онда него данас. Прије ће бити да то долази као посљедица неписмености. Није се записивало да би се памтило, а вјероватно је био и далеко спорији, мање динамичан живот. Општа народна писменост није тако стара. Не мали је број живих још увијек неписмених људи. Обавезно основно школовање настаје тек у другој половини овога вијека, па и поред тога у неким крајевима родитељи не баш безначајног броја дјеце, за дуго нијесу своју, или сву своју дјецу слали у школу. Мали је број школа које су прославиле свој 100-годишњи јубилеј. Под Турцима Српској раји било је забрањено школовање. У 18. вијеку могло би се са правом рећи да у обичном народу на селу скоро да није било писменог човјека. Тек у 19. вијеку била је ријеткост да се понеко са села учи писмености. Одлазак на више школе са села била је права ријеткост чак и крајем 19. и почетком 20. вијека. Упориште овом памћењу, његовом развијању, његовању и преношењу с кољена на кољено, било је у таквим условима и околностима живљења.

Памте дјед Глигор и дјед Милош (први живео 97, а други 101. годину), поименично пет пасова својих предака: отац Голигорев Гајо, дјед Андрија, прашед Милош. Милошев отац Митар, а дјед Крсто. Крсто је поред Митра имао још и сина Гаја, од кога се лоза преко Баја и Петка, ного више разгранала, него од Митра, чији су син Милош, унук Андрија и прауник Гајо (1831) били јединци.

Милован Митров са Торича и сна му од најстаријег брата Николе- Ружа од Вучинића

Од Гаја (1735 рачунато по пасовима) Крстова су све остале Шешлије, осим братственика на Торичу. Крстов отац Пејо и Спасоје браћа су. А Крстов дјед, Пејов и Спасојев отац, био је Ђуро. Од тог Спасоја, Пејова брата а Ђурова сина, потичу Торичани. И из писменог родослова из Љубишћа виде се линија: Гајо, Крсто, Пејо, Ђуро.

Милован Митров са Торича овако објашњава на којим се пасовима гранају Шешлије из Подосоје, Шобадица, Љубишића и Торча: „Прадјед мог оца Митра је Перо, а Перов дјед је Раде. Раде је Спасојев, а Спајоје Ђуров. Са вама Гајовцима и Дакулама (но нас све од како

су се Гајовци одселили на Косово зову Дакуле), гранамо се од тог Ђура“. Марко Петков с Прла, вели „Вама Гајовцима ближи смо ми, ови из Шобадица и ови из Љубишића него ови са Торича. Ми смо се најприје и дигли из Подосоја, па онда Љубишићани и најпотље ови у Шобадица“, вели Милован.“ Дакула је извањи стриц твом прадједу Гају. Он је на њ и пренио арамбашлук. Давид (Дакула), био је шаитан, (врагосласт), ма неустрашив и мудар. Мало су му замјерали што се трипут женио. Он нам је био арамбаша, нека врста вође у братству, а потље њега твој прадјед Гајо. Зато Шешлије и називају Дакулама и Гајовцима а не због некаква кљусета, како неки причају: да је неко од наших старих гонећи га под товаром вико: да кула! Да кула!, па због тога остало Дакула“.

Тешко сам разумијево те родбинске линије и сродства па је то стрику Милован појаснио. „Раде, унук Ђуров, имао је брата од стрица Крста. Од тог Краста сте сви ви, а од Рада ми са Торича, ови из Братача код Невесиња а ови на Поплату код Стоца“ Чика Марко Петков, очигледно, уочава моју неспретност и ближе објашњава: „Мој прадјед је Давид (Дакула), а предјед твог оца Павла јесте Андрија. Е, Дакулин отац Петко и Андријин отац Милош су од два брата дјеца. Гајо, Петков отац и Митар, Милошев отац рођена су браћа, Крстови синови. Вама Гајовцима су једнако ови из Љубишића и из Шобадина, а мени су за један пас ближи ови из Шобадина него ови из Љубишића. Исто тако Миловану су за један а море бит и два паса ближи ови из Братача него из Доњег Поплата“.

Марко Петков с Прла праунук Давидов Дакулин (снимак 1961.г.)

Прича чика Милован како, кад су први пут дјед Глигор и Иван, пошто су се одселили, дошли на виђење. Његов отац Митар сједи поред огњишта, преће ватру и све хуче: „Шта је, болан Митре, што хучеш?“ – пита га Глигор. „Како шта је, ево трећа ноћ нема никога на конак“. Како нема, па ево нас“ – опет ће Глигор. „Ма ми смо болан наши, но нема другије људи“.

Невјероватно је колико је то гостопримљив народ. Наиђе намјерник, који је једноставно окаснио да завида стигне тамо куд је кренуо, па тамо где се затекао, упита може ли преконачити.

Од домаћих буде дочекан и угошћен као најмилији иако га никад нико од укућана прије није ни чуо ни видео.

Са намјерницима би се водили дуги и неисцрпни, али увујек тих и разговјетни разговори. Започињљиви би упознавањем, о поријеклу, ко су од кога су, како они тамо живе итд. То је генетски усађено. Сазнања и памћења поријекла у братству се преносило с кољена на кољено, а памћење гајило, одржавало и развијало.

Из разговора са чика Милованом Митровим с Торича и чика Марком Петковим с Прла, нема ближих сазнања о Шешлијама у Војковићима и на Раоманији. Милован је само прокоментарисао да је то било давно и да и они не знају од кад су тамо.

ЛОКАЛИТЕТИ КОЈЕ ШЕШЛИЈЕ НАСЕЉАВАЈУ ОД ДАВНИНА И ДО КРАЈА 19-ТОГ ВИЈЕКА

Шешлије у Војковићима код Сарајева

Данас, поред постојбине, Братача и Сечња у Војводини, у највећој концентracији и истом мјесту живе Шешлије у Војковићима код Сарајева. Није знано када они доспијевају тамо, односно када се и у ком пасу гранају са осталим Шешлијама.

Ни поменута студија др. Јевта Дедијера, која обухвата сва братства Херцеговине, њихове миграције и сеобе како унутар Херцеговине, тако и досељавање у Херцеговину и сеобе из ње, Шешлије у Војковићима ни другдје у Босни нигдје не помиње, осим кад су дјеца оног послје досељавања у Подосоје дошла у заваду с Турцима, гдје једног убију, па их пет због тога побјегне у Босну. Та чињеница са ове временске дистанце, уз непостојање других података, упућује на констатацију да се та грана од осталих Шешлија, рачва због кавге и убиства Турчина пребјегли за Босну. Да није Дедијерове студије, која још од Милобратовића познаје све гране братства у Херцеговини, могли бисмо имати слободу

за претпоставку, да се гранају од неког паса потомка оног „што се послилие дугог сељакања поново насели у „Подосоје“ до најстаријег по имену знаног Шешлије (1640) из овог родослова.

Шешлије на Романији

Ништа ближе о Романији и откад су Шешлије тамо. Веле, они су из села Бјелограце, а потичу од Васиља хајдука. Тај наш предак Васиљ био је хајдук па га зато тако зову. Имао је 3 или 4 сина. Он је на романији основао село Бјелограце. Зборе да су они од Шешлија из Братача. То би могло упутити на Васиља (Шурка) Николина унука Вучићева из Братача, али и поп Богдан син Јанка Маркова из Братача, изричит је да је Васиљ (Шурко) имао само једног сина Михаила који је погинуо у рату и да Михаило није имао потомство.

На Војковиће и Бјелограце се превасходно односи оно из уводне напомене „Што не могах ти одужи, дје ја стадох ти продужи“.

И чињеница да ниједна грана генелогиче братства Шешлија из родослова од најстаријег, по имену знаног Шешлије (1640), не одводи у Војковиће и на Романију, указује да су тамо доспјели прије прве половине 17. стољећа.

Насељавање Торича, Љубишића и Шобадина

Из Подосоја су биле прве сеобе, иако се то не би могло узети као сеобе него више као размјештај у тражењу простора за живот, како се и братство ширило на Торич, гдје су прије живјели само Томановићи. Затим у Љубишиће гдје су прије били само обори муслимана Љубовића. Ту прије Шешлија није нико живио. И најзад у Шобадине гдје су до тада биле само торине Јокановића. Па по свој прилици, ово село су и основали Јокановићи и Шешлије почетком 19. вијека Шешлије из Подосоја, Шобадина, Љубишића и Торича, (не заборавимо) са Торича су и Невесињци и Сточани, су међусобно у сродству па и данашње генерације, иако не баш

Синови Митра Радова с Торича, са снајом од најстаријег Николе: сједе: Сава, Милован, Ружа Вучинуша, Спасоје и Перо. Стоје Крсто и Мара Ружина

блиски (14-15. пас) и не једнако јер се не гранају на истом пасу, али се и дан-данас осећају и понашају као блиски рођаци.

ОБРАД ШЕШЛИЈА, син Милована и Цвијете, рођене Иванковић, родио се на Торичу Билећа, као прво дијете у породици 9.3.1937.године.

Основну школу и Вишу реалну гимназију завршио је у Билећи, одличан у учењу и примјеран у владању.

Економски факултет завршио је у Београду.

Тешко се школовао, као и остали из ових крајева, али радом и изузетно наглашеним егом своје интелектуалне личности долазио је до жељених циљева. Наравно, доста тога

(патријархални одгој и правилно васпитање) је понио из породице, а остало је сам надограђивао.

Послије завршених студија, када је могао да бира гдје и шта да ради, ношен искомским осјећањем дуга према свом крају и породици, враћа се у своју Билећу и укључује у њене токове развоја и напретка.

Радни однос заснива 1962. године у Текстилној фабрици „Билећанка» у Билећи, која је тек била у оснивању и изградњи.

Од мале фабрике, развијала се и нарасла у велики Текстилни комбинат у којој је Обрад радио до краја 1984. године. Био је замјеник генералног директора, а потом и генерални директор у два мандата. Са ове функције 1985. године прешао је у Општину Билећа за предсједника општине.

Брак је склопио 1971. године са Милојком Илије Кашиковић из Милавића, добили су троје пјеце које су одгојили и школовали (Снежана је доктор медицине, Наташа је дипломирани правник, а Дејан дипломирани економиста).

У Сарајево одлази 1986. године за предсједника Удружене текстилне индустрије Босне и Херцеговине.

За директора Љубљанске банке - Основне банке у Босни и Херцеговини изабран је 1990. године и на тој функцији остаје до почетка рата у БиХ. Због ратних прилика поново се враћа у своју Билећу, и наравно у ТК „Билећанку», а касније одлази у „Житопродукт» Билећа за директора.

Због својих стручних, радних, руководних и људских квалитета Указом Предсједника СФРЈ, односно Предсједништва одликован је Орденом рада са сребрним вијенцем и Орденом заслуга за народ са сребрном звијездом.

Пензионисан је, 2001. године.

Преминуо је у болници у Подгорици 10. октобра 2008. године и сахрањен на Торићу у породичном гробљу.

Шешлије у Братачу код Невесиња

Први братственици који се селе из постојбине – Билећких рудина – чији се огранци развијају у стаблу братства, од првог по имену знаног Ђура (1640), до данашњих дана јесу Невесињци у Братачу и Сточани у доњем Поплату. Они се овамо досељавају због сиромаштва. У Братач се први појављује Гавбрило, звани Вучић. Рачунато по пасовима (Гајо 1831), то је било почетком 19. а можда и с краја 18. вијека. Наиме, према родослову (рукопис попа Богдана из Рисана), иначе Јефтов праунук Никола, Јоко и Јефто који су у пасу са Гајом, Гаврилови су синови. Гаврило-Вучић је значи, пас прије њих, а то се већ враћа на крај 18. вијека. С друге стране, Милован Митров с Торича готово је изричит да је Гаврило брат а не син Перов, па то одводи у време за два паса прије Гаја или око 1765.

Иначе, Вучић је у Братач доспио преко Благаја код Мостара, гдје се извјесно вријеме био настанио. Веле да је био врло смио,

Поп Богдан Јанков из Братача

рескирант и склон разним мајсторлацима. Добро је клесао камен а био је и мајстор у градњи кућа.

Наши преци били су веома духовити. Шешлије у Братачу су према предању, тамо доспјели због жуне⁵. Прича дјед Милош: „Омаче се Вучићу да ускочи у кумовски тор. Требало је спремити пециво за Лучин-дан, па отуда донесе брава. Сазна се то, па пуче брука. Кум духовни сродник, светиња! Перо, уз благослов осталих братственика и попа у цркви у Билећи, протјерају Вучића. Мајка му напуни торбу брашанице⁶, а он од немила до недрага доспије у Братач. Од њега су Шешлије у Братачу. Без обзира на епилог ове легенде, кажу да су честити и цијењени у крају гдје живе. Причају стари да у стара времена није био неки гријех дићи брава у туђем тору. Сматрало се то више неком врстов витештва, сналажљивости, чак и неком врстом шале, надметања. Али у кумовском! С друге сдране, дићи и најмању ситницу из дворишта или туђе куће, била је крађа и неопростиви гријех. Вјероватно такво вјеровање и схватање је неки остатак из времена номада, а можда и ранијих племена када је лов био једини извор исхране.

Шешлије у доњем Поплату код Стоца

Шешлије су у селу Доњи Поплат северозападно од Стоца потичу такође са Торича. Овамо су се доселили због сиромаштва, прије око 170 година, према поменутој студији др Јевта Дедијера-прије 70 година⁷. Но, та студија је рад с краја прошлог и почетка овог стољећа, па њихову сеобу овамо лицира на почетка 19 вијека.

Да ли су и они од огранка вучића или се гранају од неког другог паса Шешлија са торича, нема писаних трагова. По Миловану Митрову са торича, вучић је отишао у Благај код Мостара, па после краћег времена на Поплат, а са Поплата у Братач. Тако

⁵ Овца тамно грао(мрке) длаке по глави

⁶ Исхрана спакована за више дана

⁷ др Јевто Дедијер, Херцеговина страна 293

произлази да јесу и да је први Шешлија у Братачу Гаврило. То већ одводи у средину 19. вијека. И по др Јевту Дедијеру⁸ Невесињске Шешлије у Братачу тамо настају у 19. вијеку. Али прецизније када, генерације аутора (1830) или, боље рећи, прије Обрада Милованова са Торича, као потомка из лозе Пера, брата Вучићева. Зборе на Поплату је генерацијама била само по једна кућа Шешлија. Илија Лучин из Братача вели и данас има једна кућа Шешлија у Поплатима.

Шешлије код Добоја

Бранко Шешлија

Од Шешлија са Доњег Поплата потичу Шешлије Милан и Бранко који су се населили у село Которско код Добоја. Они су били велики трговци и били веома имућни. Имали су велико имање од 300 хектара обрадиве земље и, веле, никад мање од 28 слуга. Радили су на откупу жита, прича се да у били поштени на ваги и да су људи масовно долазили и предавали жито код Шешлија чекајући у реду по неколико дана. Трговали су са дрветом резаном

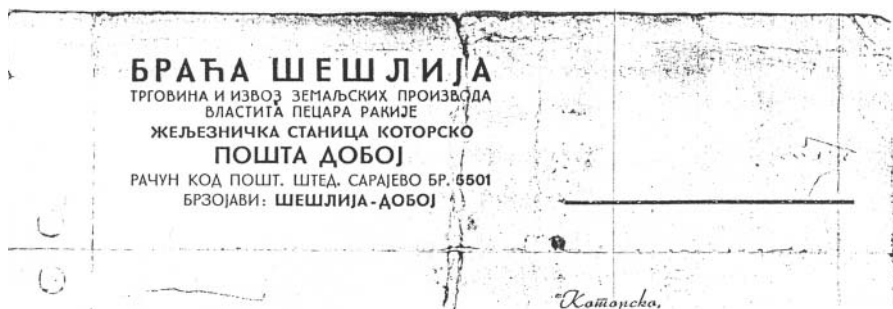
грађом.

Када је основана челичана у Зеници 1934. године, данашња Жељезара Зеница тадашњи министар индустрије Стојадиновић, позвао је све виђеније Србе да пишу акције за градњу Жељезаре. Када је дошао ред на Бранка упитао је министар Стојадиновић колики је прилог или колико акција

Милан Шешлија

⁸ *Ibid.*, стр. 213

Меморандум трговца Бранка и Милана из Которског код Добоја

пишеш ти Шешлија. Бранко је устао и рекао: «Ви господине министре мислите да је у мене новаца само да знате да сам ја родну Херцеговину напустио са једним завежљајем и штапом». Знам ја Шешлија кога сам све позвао и ко колико може дати новаца – акција. За почетак Бранко даје 5.000.000 динара. Тада је један динар био већи од долара.

За време Другог светског рата Бранко и Милан напуштају Которско код Добоја и селе се у Београд. За време рата купују две куће у Београду. Кућа на Црвеном крсту уз само Београдско драмско позориште. У тој кући данас живе потомци Милана Шешлије. После рата у Которском одузета им је сва имовина и никада се нису вратили у село Которско. Становници села Которско уз знак сећања на Шешлије на њихову доброту и честитост промене име села у Шешлије по заслуги браће Бранка и Милана Шешлије. Браћа Шешлије били су велики добротвори помагали су градњу православних цркви, чак су помагали да се сагради и католичка црква у суседним мјестима.

У току рата браћа Шешлије бивају хапшени од стране Усташа и одведени у логор Славонски Брод у коме је комадант био Оршанић предратни правник Павелићев помоћник. Захваљујући доброти и људскости коју су имали како према Србима тако и према Хрватима који су ту живели и радили код њих, помоћи коју су пружали у градњи Католичке цркве били су пуштани из затвора

- логора Славонски Брод. Радници Католици који су радили у Логору браћи Шешлијама доносили су храну.

После рата Бранко је био директор велике Трговинске организације Горица на Врачару.

Осим појединачних одлазака у Америку и другдје, трбухом за крухом, нико се после Невесињаца и Сточана није селио из постојбине до краја 19. и почетка 20. вијека.

Анегдоте наших дједова

Дјед Милош има сличну легенду и за себе као за Гаврила Вучића коју је често причао и његов син Обрен још прије него што се оженио, а ожењен је од Шаговновића. Један од мушких глава Шаговновића дигне брава у тору Шешлија у Подосоју. Дјед Милош то опази, па се кроза шуму привуче до куће, притаји се иза грма и чека да види шта ће Шаговновић са бравом. Када је видео да га је заклао и унио у кућу, пошто је већ био добро пао мрак, привуче се под прозор да види штаће даље са бравом. Види, чељад посједала да вечерају, а брава тек пристављају у бакрач на вериге да се кува за сјутра. Јесењи дан, киша, а дјед упоран и чека да чељад заспе. Кад су поспали, он се полако увуче кроз прозор, скине кабаницу, па све оно месо из бакрача извади на кабаницу. Кабаницу са месом преко врата, опет кроз прозор па бјеж кући. Сутрадан онај који се претходног дана старао о ловини, сјетио се наравно, па је љутито кроз зубе прокоментарисао: „А Милоше, Милоше... надмудрио си ме, ма ћеш ми платити.“

Иако се за ово знало, не само у породицама Шешлија и Шаговновића него и шире у крају, касније су Милошу испросили дјевојку у Шаговновића, што потврђује напријед речено схватање око дизања брава, тим прије што се у то вријеме веома водило рачуна од кога се жени и удаје, можда чак и више него о томе какав је момак или дјевојка. Најчешће се нијесу ни познавали пре вјенчања.

Били су то духовити људи као и иначе Херцеговци. Причају, о неком Николи Вујновићу из Паника, звали су га Кабил. Био је

познат само по том надимку. Знао је послова од доста заната: добро је клесао камен, израђивао предмете од дрвета, радио мајсторске послове око изградње куће, све самоуки. Једини је имао скелу (барку) и превозио људе преко Требишњице, киријао. Једном првосвјештени Леонтије Нинковић из манастира Добрићево требало је преко ријеке да иде у Јарамазе да свјешта новоподигнуту црквицу. Поруче по Кабила.

Крене Кабил да превезе Леонтију. Кад су били насред ријеке гдје је иначе била једна велика стијена, попут острвцета, Кабил са барком застане и замоли свјештеника да стане на ту стијену, само док он баци мрежу за рибу, па ће је покупити када се буде враћао. „Ено ондје у онај шевар, да се не прљаш, Ваша Светости“. Леонтије изађе на стијену да га причека, а Кабил с барком натраг. Кад је изашо на обалу, повиче: „Е бога ми нећу доћи по тебе (персирања тада није било) док не кажеш поповима да ми дају кошуљу“. Леонтије са стијене виче: „Па како ћу сад, ајде дођи ђаволи га носили, па даћу ти“. Кабил. „Реко сам да нећу, но зови отоле попа, а ја идем да узмем, па право у манастир“. Оном млађем попу каже: „Ено те зове отац Леонтије“. Поп испред манастира, па повика: „Шта је, оче Леонтије?“ Подај му једну нову кошуљу из шкриње – одговори Леонтије. „Нећу бога ми док не даш и чарапе! „Подај“ – одговори Леонтије. „А ону оку меда?“ – завика Кабил. „Дај, ајде!“ – завика разјарен свјештеник са стијене, окасних на освјештење. Кабил ону кошуљу, чарапе и мед сакри поред обале, па у барку по Леонтију. Е па оче Леонтије, ред је да и ми сиротиња видимо какве вајде од те народне муке што Вам је доноси“. „Алал ти било! Но ајде брже да не окасним“ Кад су били близу обале, Кабил упита када да дође по њега да га врати, Леонтије одговори – у који сат по подне, а Кабил се врати по плијен па кући.

Млађи поп из Добрићева прошао је још горе. Шале су ишле толико далеко да би данас биле и уврједа и основ за свађу. Поп притјера барку до обале и позва попа да ускочи. „Ајде ближе, каже поп, далеко ми је“. Кабил се још мало примакне, па пружа руку попу да му тобож помогне. Кад је поп закрочио, Кабил се ослонни на весло, барка уназад, а поп колико је дуг и широк у

муљ. „Куку мени, шта би?“ – завика Кабил и пита попа док се овај вади из глиба: „Јеси ли се убио?“ (ударио, повредио). „Нијесам – одговара поп, но одежда“. Врати се поп да се пресвуче, а Никола сједе у барку да га чека, и рече: „И Бог, слава му и милост, зна да ви свјештена лица, само узимате а никад не дајете“. Ево ти попа, враћа се пресвучен са чарапама у руци „Ево ти, Никола“ и пружи оне чарапе. „Хвала“ – прекиде га поп: „Богу хвала, мој Никола!“.

„Нека, можда немаш ни ти још доста, млад си“. – одговори Кабил. „Узми, узми од Бога је“ – рече попо. Причао је касније Кабил како је највише возо попове, а никад нијесу плаћали, док сваки други и највећи сиромаш, лати се да плати. „Шћео сам, вели, кад ме допао онај главни првосјештени да наплатим за све“.

Има о Кабилу још доста досјетки и шала, но вратимо се још на коју анегдоту из нашег братства. Све особине из постојбине пренијели су и упражњавали тамо где су се насељавали, нарочито ако су насеобе биле у већим концентрацијама народа из тог краја. Пјесме, весеља, игре и забаве, говор и дикција, очувани су у крајевима које су насељавали, тако да се по томе не разликују од оних који и данас живе у билећким рудинама. Духовитост тих људи, без претјеривања може се рећи, у многоме је одскакала од мјештана које су тамо затекли, без обзира на њихову вјерску или националну припадност.

Духовитост није била само у шалама и досјеткама него, не ријетко, саопштавање озбиљних мисли и разговора. Некад се у њој огледала висока интелигенција, филозофија чак.

Негдје пред рат (други светски) памте ову анегдоту и данашње генерације, а ријеч је о дијалогу између дједа Глигора Гајова и среског начелника, извесног господина Зечевића који је у то вријеме био начелник у срезу неродимском у Урошевцу. Зечевић није познавао дједа Глигора нити је кад долазио у село Плешину.

Добије срески начелник премјештај из Урошевца за Пријепоље, па пред одлазак дође да се поздрави са покојним Павлом са

којим је иначе друговао. Глигор је већ одавно препустио вођење домаћинства сину Павлу. Зечевић на чезу⁹ са сеизом¹⁰ па право у Плешину. Глигор је недалеко од куће нешто раио на гувну¹¹, па када је Зечевић наишао поред њега, упита: „Ђе је кућа Павла Шешлије?“. Ђеду не би право што није назвао Бога, па се само усправи, подиже испружену шаку на чело изнад очију, погледа у пролазника, а другу испружи у правцу куће и рече: „Ено је онамо“. Заголица то мало и Зечевића па сиђе са чезе, приђе ближе Глигору и назва: „Добар дан, чича! Ђед се поново усправи од посла који је радио и одговори: „Добра ти срећа“. „Јеси ли се уморио? Шта то радиш?“- настави Зечевић. „А јади га знали, помало, а и нијесам“. Како је ђед метлом брисао гувно био је бос. „Добро, стари, што си бос? Где су ти ципеле?“ Ђед поново руку на чело, па пролазника одмјери од главе до пете. Види, вози се чезом, није обичан човјек. Биће у најмању руку порезник. Одговори му: „Ето их на теби“. Види начелника да је враг попио шалу, па продужи пут Павлове куће. Испред куће је била огромна липа. У њеној хладовини је повећи сто. Љети се ту најчешће и ручавало.

У разговору под липом Зечевић са симпатијом исприча како је прошао са једним старим човјеком,

Павле Глигоров (189-1944) насељен на Косово 1913.г. у село Плешина код Урошевца; погинуо као официр команде мјеста Урошевац 1944. г.

⁹ чеза-запрега са два точка, специјлно за превоз путника

¹⁰ сеиз-посилни

¹¹ мјесто где се врше жито

кад га је питао. Гдје ти је кућа. Кад је објаснио Павлу гдје је то било, овај му одговори: „Па то је мој отац“. Не прође дуго, ево ти ђеда. Знао је сатима да прича, веома разговјетно, да се никада не понови, без обзира што је превалио деведесету. Људи су га са уживањем слушали. „Сједе“ га поп Павле у чело трпезе и рече: „Ево ђеде, срески начелник премјештен за Пријепоље па дошао да се поздрави. „Лијепо је то од њега“ – вели ђед. Зечевић у шали упита: „Како су, чича твоје ципеле на мени?“ „Да ће су?“ – одмах ће ђед. „Ударили сте оволики порез па се не да ни дисат. А за тај премештај синко, да ти испричам, па ти причај тамо даље шта народ о вама мисли. То ти је исто оно као кад ја, не буди примијењено, припнем онога мог ждријепца на ливаду да пасе, па кад све опасе, ја га припни на друго мјесто“. Павле ће: „Нека ђеде...“ А ђед настави: „И не заборави, синко! Вазда народ о царевини тако мисли па ма чија она била. Но ајде да попијемо по једну“ – и наздрави. „Колико имаш година, чича?“ упита Зечевић. „На Вучијем Долу ми била 26-та“ – одговори ђед и настави: „Умало због врчанице¹² на опанку не падок у руке Турцима“. Прекинула се врчаница, а онда је превеже, изненадише га Турци, па замало у клопку. Ту је рањен у ногу. Изнијели су га млађи брат Милош и неки Деретић.

Шешлије у Дебелом Лугу код Прокупља

Пре Глигореве сеобе са породицом на Косово, с краја 19. вијека, из те породице од Гајоваца протјерана је само ужа породица Милошева, жена Риста са деветоро ђеце преко Баљака за Црну Гору. Наиме, четири Гајова сина: Глигор, Милош, Иван и Митар били су четири различита свијета. Глигор је био радник и домаћин. Милош је био најкрупнији, храбар, четовао је још за вријеме Турске, пре аустроугарске окупације. Знао се са црногорским перјаницима а и књазом Николом лично. Иван је био боем и бекрија, а Митар још у то вријеме интелектуалац.

¹² опута, врпца од упредене коже за повезивање опанака

Послије Берлинског конгреса и анексије Босне и Херцеговине, Милош је са осталим херцеговачким првацима одлазио у Сарајево да се избори за већа права Срба. Знајући да је волио да одлази за Црну Гору да му Црногорци не ометају прелазак границе, а и иначе да би им могао бити од користи, да ради за њих, Аустријанци почињу да га врбују да „шпија“ у Црној Гори, да му неће сметати да тамо одлази кад год хоће и да ће му дати друге погодности. Милош прихвати, а ови кроз разна задужења на провјеру. Милош оде код књаза Николе и исприча му договор са

Аустријанцима. Књаз је то већ био сазнао, па му је Милош остао вјеран што је дошао да му то и он лично каже. Књаз затражи да се пред игуманом закуне и да ће му бити вјеран. Милош се закуне и зада божју вјеру, а Књаз рече још понешто шта треба да ради. Посебно му скрене пажњу да се чува од турчина Мисирлића. Одмах поручи од перјаника да нађу и доведу Мисирлића да му каже да нико не дира Милоша. Милош није знао да је Мисирлић књазов агент у Аустро-Угарској и да је имао његов благослов да Милоша смакне, али га је и лично познавао. Забринут што га је књаз упозорио да се чува Мисирлића, Милош је вазда био на опрезу. Тако трагајући Мисирлић за Милошем (били су често у покрету, а код куће то је било тешко изводљиво), Милош, преко доушника дозна гдје је и на превру смакне Мисирлића.

*Мато Милошев као официр погинуо у
Церској бици*

Аустријанци сазнају да Милош ради за Црну Гору, па по Милоша да га ухапсе! Милош им такорећи испред носа побјегне. Кад је чуо бакат цокула испред куће, он из собе искочи кроз прозор, с друге стране куће, па бјеж у Билећу и преко Баљака у Црну Гору. Тада су ухапсили оца му Гаја, кундачили га и мучили да призна гдје је и тражили да га доведе. Сазна се да је пребјегао у Црну гору, па Аустријанци због убиства, траже да им га испоруче да му суде. Црногорци им одговоре да је у затвору и да ће му они судити. Аустријски посланик на Цетињу затражи од Пламенца, министра иностраних дела код Књаза, да се увјери да је Милош у затвору. Племенац позове Милоша и каже му да треба да га затворе само док прође аустријски посланик, да се увјери да је у затвору, па ће га одмах послје тога пустити. Послије тога аустријске власти Милошеву жену и дјецу протјерају за Црну гору. Гајо са синовима Глигорем и Иваном отпратио их је и помогао до Баљака, а тамо, пошто су мало одмакли од границе прије Вилуса, дочекао их је Милош.

Милош је са братом Глигором учествовао у бици на Вучијем долу; лични је познаник и сарадник књаза Николе; протјеран из Аустро-Угарске у Црну Гору 1896. год. Населио се у Дебели Луг код Прокупља 1900, а на Косово 1929. го. Солунац; у 66 години живота прешао Албанију пјешке. Носилац Албанске споменице.

Милош ће наићи на невоље и у Црној Гори. Наиме, због захтева Аустро-Угарске Црној Гори да изврше његову екстрадицију, те да му тамо више нема слободног повратка и живота, Књазу је било јасно да му он више не може бити од користи у остварењу договора који је са њим учинио. С друге стране због убиства Турчина Мисирлића, знатно му је ослабило упориште да из сусједне Аустро-Угарске, иначе освајачки оријентисане царевине, добија информације. Када је Књаз санао да је Милош учесник у ликвидацији Мисирлића, учини га за то одговорним. Милош се бранио тиме да он за то ништа није знао јер му је он (Књаз) рекао да се припази од Мисирлића. Перјанинци, који такође њесу знали улогу Мисирлића, завикаше „Нека те Милошу, светила ти се! И

ђе ти год која турска глава допадне, сијечи! „Па честити књазе, ти дијелиш ордење оном ко највише турских глава посијече“. Књаз га тако ослободи и нареди да га са фамилијом протерају и дају му пасош да иде из Црне Горе.

Знајући да га у Подосоју чека робија, Милош купи жену и дјецу па оде у Србију и настани се у Дебелом Лугу код Прокупља, крај Берлинског конгреса и присајидињења Црној Гори ослобођених крајева: Пиве, Голије, Дробњака, Никшића, Грахова, Бањана све до Јабланице, Топлице и само очували до данашњих дана, него са собом носили и гдје су се год даље селили, можда боље чували од оних који су се директо низ постојбине, кудгод насељавали.

Тако је прва породична сеоба Шешлија, иако, видјели смо, врло трновита, па би се прије могла назвати прогон него сеоба из постојбине, послјије Шешлија који су већ увелико основали гране братсва у Братачу, Доњем Поплату – била сеоба породице Милоша Гајова из Подосоја, с краја 19. вијека

Шешлије у Грачаници на Косову у 19-ом вијеку

Некако у исто вријеме, можда коју годину раније, Гајов најмлађи син Митар завршио је велику школу у Сарајеву. Основну је учио у Билећи а гимназију у Бања Луци. Као интелектуалац, иначе један од врло ретких у то доба, мрзио је Аустријанце као окупаторе. Када је требало да иде у војску, заклео се да неће нипошто служити окупаторску војску. Одлучи да иде за Србију. Али како? Како доћи до пасоша? Било је то немогуће. Међутим, он је био упоран. Ризикујући сопствени живот, крене да кришом пређе границу. Имао је срећу, па му је уз помоћ пријатеља пошло за руком. Када је прешао границу и ступио на тло Србије, клекнуо је и пољубио земљу. Пријавио се у Србији да служи војску. Није био одслужио ни пола војног рока, када га као интелектуалца и ученог човјека ослободе даљег служења, па послјије извјесног времена поставе га и упуте за учитеља у Грачаницу код Приштине.

Била су то времена када је Србија, учене људе, одане патриоте, способне и мудре, слала на још неослобођене територије у Турску (Космет и Македонија) да тамо не само васпитавају и уче српску дјецу, него и народ и да раде за Српску ствар. Тако је Митар, поред Грачанице, где се ожени ћерком попа из Грачанице Софијом, учитељовао још у Битољу, Велесу и Скопљу које је и сам називао царевим градом. Ту с краја 19. и почетка 20. вијека стекао је своју кућу. У мјестима гдје је службовао био је веома цијењен, а међу својим колегама, који су такође тамо слани на задатак као и он, био је врло уважаван и поштован. Био је стално на удару и прогону од тамошњих власти па је доживео да га осуде на доживотну робију. Ослобођење 1912. спасава га те робије. У књизи Пламен Јанићија Поповића и књизи жандармерије има подоста текста. Митар је по својој умности, храбрости и дјелима за свој народ, без претјеривања, веома маркантан Шешлија тог времена. Пјесма их је одржавала и бодрила, а дјед Милош прича да је Митрова омиљена пјесма била:

Учитељ Митар Гајош Шешлија

*„Књигу пише краљ Србије
А из земље слободије,
Па је шаље турском двору,
Цариграду на Босфору.
Тражим, царе, Куманово,
Грачаницу и Косово...
Ако царе, нећеш дати,
Ми ћемо се љуто клати.*

А косовски епски спјевови
су увјек лијечили душу:

*„Кад је Лазар вино пио,
Војводама наздравио:
„Здрав си, Јуже, мој витеже!
Здраво, девет Југовића,
Здрав, Топлица Милане,
Здраво, зете Бранковићу,
Здрав, Милоше Обилићу...*

Први свјетски рат затекао га је у Скопљу. Одакле, са братанцем Ристом који је већ био пребјегао из Подосоја и у Скопљу држао кафану и својим најстаријим сином Иваном, који још није био ни регрут, ступе код Качаника у Српску војску. Преко Албаније, код

Душко Митров мајор војске краљевине Југославије

Љум куле (према Скадру) остане без сина Ивана. Ту га са братанцем сахране, ожале и продуже са војском. Поред ордена Обилића са златним вијенцем, који је већ раније имао, на Солунском фронту одликован је Албанском споменицом и орденом Светог Саве. Послије ослобођења био је постављен на високу дужност у Владу Југославије, али желио је да се врати свом позиву у Скопље. Умро је 1924 год. у Скопљу.

„Нико не зна шта су мукe тешке, док не пређе Албанију пјешке“ – остала је у народу изрека. И то не случајно. Били су то неописиви напори и тешкоће. Можда више због глади, изнемоглости, непријатељства и сталне опасности од тамошњег становништва да изнемогле војнике из засједе нападне, убије или опљачка, него због кршевитости и беспућа. Многе је Албанија сахранила. У књизи Витезови Првог свјетског рата записана је и ова анегдота. Наредник објашњава војсци: „Само да стигнемо до мора па смо спасени“. „Напред, напред, идемо браћо! – бодрио је наредник војнике, кржаве, мокре, глибаве, гладне... Кад су стигли на чуку изнад мора, нападнути од тамошњег непријатеља, похватају

заклоне и одбију напад. Послије наредник у осматрању опази море и сав радостан повика: „Браћо Срби, море, море“! А војник полако извлачи главу иза заклона, подиже мало крваву, каљаву и мокру шајкачу са обрва и погледа па ће: „У дете му ј.., па ово вода“. Несаломив је то дух. Ко ће га побиједити? Уосталом, српски народ увијек је и гинуо у ослободилачким а никад у освајачким ратовима.

Поред Митра Гајова и Риста Глигорева, од Шешлија који су прије Првог светског рата из Подосоја насељени у Србију (Топлицу и Косово), Албанију су прешли пјешке још и: Милош Гајов, Андрија и Обрен Милошеви, а кући се хвала богу, живи и здрави вратили преко Солуна. Носиоци су Албанске споменице. Док је поред Ивана официр Топличког пука српске војске, погинуо на Церу. Тодор Глигорев, иако још није био ни војни обвезник, ни регрут, као добровољац, погинуо је на Колубари. Јеремије Глигорев био је у Америци одакле се као добровољац пријавио у српску војску и стигао директно на Крф. Погинуо је на Солунском фронту, док је Стеван Милошев подлегао ранама и болести на Бизерти.

Конзул Ристо Шешлија (1889 - 1961)

Шешлије у Гатњу код Урошевца на Косову

Поред Митра Гајова, који је завршио високе школе, веома талентован, начитан и образован био је Ристо Глигорев. Потпуно самоук доспио је до високог положаја у Конзулату у Чикагу. Још док су живјели у Подосоју, по повратку са рада у америци, држао је трговачку радњу у Билећи, а одмах после Балканских ратова, кафану у Скопљу. Једно вријеме, одмах по Првом

светском рату био је предсједник општине у Гатњу. Послије Првог свјетског рата именован је на високу дипломатску дужност у конзулату у Чикагу. Други свјетски рат затекао га је на дужности заменика конзула. Послије рата биран је за главног уредника Србобрана, на тој дужности остаје до пензије. Као пензионер живио је у Pittsburgh и Westmoniliju. Умро је 19. септембра 1961.г. у 77. години живота, у Чикагу.

У Творцаи воево милог погубишца од
сога гробна. Најбоље ми се знало, како
тисли у вој далеког свог поклопачу у
ду ма. Још од дечака, већ у врху свог
омаке цени, сванути, јунаку и јошви,
као мило је мило. Већ, прелазући
и црне црне.

Твоје погубишце је мило и ле
ковито за сва коју та. Чине.

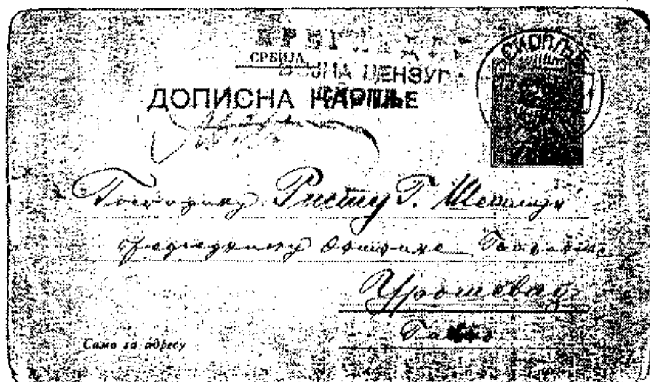
Бог и срце милога мило. Њим сузу
сапуштају и сузути емоје свог
омилога.

Јован

Факсимилна
копа, која је
Јован Дучић
књижевник и
амбасадор,
уписао у спо-
менар, Ристу
Елићура (Јо-
ва, која је от-
шла у партију

Факсимилна
копа, која је
Јован Дучић
књижевник и
амбасадор,
уписао у спо-
менар, Ристу
Елићура (Јо-
ва, која је от-
шла у партију

Факсимилна
копа, која је
Јован Дучић
књижевник и
амбасадор,
уписао у спо-
менар, Ристу
Елићура (Јо-
ва, која је от-
шла у партију

Шешлије почетком XX вијека у Постојбини

До краја 19. вијека од братства Шешлија, из постојбине одселили су се: потомство Вучића за Братач код Невесиња и у Доњи Поплат код Стоца (из Торича) почетком 19. вијека, а из потомства Гајова, породица Милошева – за Дебели Луг код Прокупља и Митар – у Грачаницу на Косову.

Почетком 20. стољећа у постојбини – Билећким рудинама – живјеле су следеће Шешлије и то:

1. На Торичу:

- 1.0. Митар Радов који је имао синове: Николу, Милована, Спасоја, Саву и Пера;

2. У Љубишићима:

- 2.0. Петар Тодов који је имао сина Тодора (Мујо);
- 2.1. Стојан Тодов који је имао синове: Риста, Васа, Тодора, Јована и Душана;
- 2.2. илип Мићанов који је имао синове: Лазара, Благоја и Филипа
- 2.3. Шћепан Мрдаков (Ћиков) који је имао сина Шћепа;
- 2.4. Лука Савин који је имао синове: Саву, Лазара, Коста, Тома и Илију;
- 2.5. Петар Савин који је имао синове: Тодора (Мујо), Рада, Обрена и Милована;

3. у Шобадинама:

- 3.0. Симо Бајов који је имао синове: Тодора (Двизац), Николу, Петра, Васа и Глигора;
- 3.1. Спасоје Бајов који је имао синове: Ивана и Лазара;
- 3.2. Окица Бајов који је имао синове: Саву, Јована и Обрена;
- 3.3. Илија Бајов који је имао синове: Марка, Риста и Мијајла;

4. у Подосоју:

- 4.0. Глигор Гајов који је имао синове: Риста, Тодора, Јеремију, Рада и Павла;
- 4.1. Милош Гајов који је имао синове: Мата, Андрију, Стевана, Обрена, Саву, Рада, Николу и Веска. 1900 пребегао у

- Црну Гору. Сва Милошева дјеца, осим Николе и Веска који су рођени у Дебелом Лугу, рођена су у Подосоју.
- 4.2. Иван Гајов који је имао синове: Мирована и Сима;
 - 4.3. Митар, најмлађи Гајов син, није био жењен, па је пребјегао за Србију као младић
 - 4.4. Шћепан Крстов, чија је кућа уз кућу са Глигора Гајова, имао је синове: Тодора, Илију, Андрију, Пера и Марка;
 - 4.5. Мијајло Крстов имао је сина Бошка;
 - 4.6. Ђорђе Крстов није имао дјеце;
 - 4.7. Дакулини, Петко Пејов, који је имао сина Марка. И они су били кућа уз кућу са Глигорем Гајовим и Шћепаном Крстовијем. Но кад је Јеремије Глигорев отишао за Америку (који се највише старао о јагњилу на Прлима) онда је Петко саградио кућу на тим јањилима и ту се настанио, гдје и данас живи Марков син Богдан са породицом.
 - 4.8. Шундро, зборе да му је најближа лоза Тодора (звани Мујо) није имао мушке дјеце, него само ћерке Саву удату за Зеленовића и С.... удату за Радмиловића.

*Тодор Стојанов из
Љубишића, командант
батаљона у бригади
нар.хероја
Саве Ковачевића*

Овдје побројани и њихова потомства, као и они у Братачу и Доњем Поплату са својим потомствима, од заједничког су претка Ђура (1640. год.) Овај рад није успио са родословом даље од 1640. године, па Шешлије које нијесу у генеалошкој линији у поглављу IV ове књиге, гране су стабла прије тога времена.

Из овог прегледа види се да је почетком 20. стољећа у постојбини живјело 78 мушких глава Шешлија. Истини за вољу, они су из три паса. Били су здрави и кршни људи, па ћемо се и овдје помоћи оном Његошевом: „По три паса врте се у коло, све би река једногодишњаци“. И збиља,

сви браственици и данас су претежно високи, космати и крупни људи. У исто вријеме већ се увелико развија братство (трећи а можда и четврти пас) у Братачу и Д. Поплату.

Један број братственика никада се није класичном сеобом, продајом имања и куповином на другим мјестима или колонијацијом одселио из постојбине. Па ипак, одселили су се јер се тамо никада више нијесу вратили да живе. То су ратници који су се активирали као војна лица, затим друга служба, школовање или слично, који се нису враћали. Тако је не мали број мигрирао без класичних сеоба.

ГЛАВА ТРЕЋА

СЕОБЕ У XX ВИЈЕКУ

ШЕШЛИЈЕ НА КОСОВУ

Осим појединачних одлазака на рад у Америку и другдје и бјега Гајових синова, Митра за Србију и Милоша за Црну Гору, о чему је било ријечи у претходном поглављу, нико се од братственика послје Вучићеве сеобе за Братач, из постојбине није селио до почетка 20. вијека. Истина, сеобе за доњу Поплат и Братач биле су сеобе у оквиру Херцеговине, па ће прве сеобе ван Херцеговине бити на Косово с почетка 20. вијека. Сеобу започиње и Глигор Гајов са браћом из Подосоја 1913. године, одмах послје Балканских ратова. Патриотска свијест и стална борба за слободу и независност, поред осталог, вукла их је да пропрте повратак на још ровито и непотпуно слободно Косово које је све до тада била Турска и којим још харају арбанашки качаци.

Сеобе братственика из Херцеговине на Косово навешћемо појединачно, а оне су ишле овим редом:

1. 1913. год. Глигор Гајов из Подосоја са породицом у којој је била и ужа породица брата Ивана, сели у село Плешину код Урошевца;
2. 1922. год. Мијајло Крстов са сином Бошком који је рођен у Америци и Тодор Шћепанов са браћом Андријом и Илијом, из Подосоја – у село Черкез Садовину, па у Танкосић код Урошевца;
3. 1922. год. Ристо и Мијајло Илијини из Шобадина – у село Ајвалију код Приштине;
4. 1932. год. Марко Илијин, као жандармеријски наредник, из Модрича у Приштину, гдје је купио кућу у Ул. Дурмиторској 1;
5. 1934. год. Обрен Окичин из Шобадина, у село Шљивово код Урошевца;
6. 1937. год. Јован Стојанов из Љубишића – у село Кошаре код Урошевца;
7. 1937. год. Перо Митров са Торича – у село Кошаре код Урошевца;

8. 1929. год. Пресељава се и Милош Гајов из Дебелог Луга код Прокупља у село Влашка Бара код Урошевца, са читавом задругом синова Андрије, Обрена, Саве, Раде, Николе и Веска;
9. Касније ће, због шиптарских притисака за исељавања Срба, Милош и Окица Обрена Окичина продати кућу на осами у Шљивову до 1964 год. и преселити се у српско село Старо Грацко код Липљана.

Сеобе на Косово, нарочито оне уз Балканске ратове и прије првог свјетског рата нијесу биле нимало једноставне, већ веома трновите и тешке. Поготову сеобе са Косова носиле су такво обиљежје зато јер то и нијесу биле сеобе него прогони.

Међутим, висока патриотска свијест и стална борба за слободу и независност вукла их је Косову и слободи, да се врате тамо одакле су под турском најездом протерани. То, уз економске разлоге условљене животом на кршу и камену гдје су у бјегу пред Турцима сатерани, покренуло је сеобе из Херцеговине на Косово, најприје појединачно, а касније масовно.

Шешлије у Плешини код Урошевца

Сеоба у Плешину је прва сеоба братственика у крајеве изван Херцеговине, а међу првима уопште – на Косово, па је стога вриједна да је поближе опишемо.

Први који се из Херцеговине селе на Косово јесу Гајовци, Глигор Гаја Андрија. За 45 година, од 1914, када братственици насељавају ово село, па до 1959, када се и последњи сели из овог села, Шешлије су се три пута насељавали и три пута селили из Плешине и увијек изнова, тамо кућили и стварали иметак за бољи живот. Истина, како рекосмо, сеобе одатле, као и осталих Срба нијесу биле сеобе, него више прогони, на ријетко и крвљу плаћане. Најмлађи Глигорев брат премештен у Македонију и за вријеме Глигореве сеобе на Косово он је учитељ у Скопљу. Милош, други брат Глигорев се послије бјега у Црну Гору већ населио у

Дебели Луг код Прокупља 1899. Од четири брата још су најстарији Глигор и трећи по старости Иван у Подосоју. Глигор о Госпојну дне (28 август), продаје имање Војновићима, а о Крстову дне, (27 септембар) 1913 године запутио се са фамилијом из Подосоја на Косово. А фамилија није била мала. Од три Гајова шесторо у једној кући. Но Милошева жена и дјеца (само Никола и Веско су рођени у Дебелом Лугу) су како смо видјели, за Милошем већ били прешли у Црну Гору, а одатле за Дебели Луг код Прокупља, па Глигор на Косово сели са двадесет и троје. Кренули су без куће и кућишта, незнајући гдје ће се зауставит, гдје ће купити кућу и имање и настанит се.

Аустроугарска није дозвољавала исељење за Србију, па је Глигор добио породични пасош само да иду на виђење код брата Милоша у Дебели Луг и да ће се вратити. Зато је морао неко да остане у Подосоју. Глигор да би заварао траг да не иде за стално, како би добио пасош, остави сина Тодора, па њега и не упише у пасош, јер он остаје да тобож чува кућу док се они врате, с тим да он кад они пређу границу, пребјегне у Црну Гору па одатле да иде код стрица у Дебели Луг. Чим је прешо границу Глигор, дојави Тодору да су здраво и добро прешли у Србију, те да и он гледа да иде за њима. Тодору пође за руком па преко Баљака у Црну Гору. У Никшићу се нађе са извесним Тодором Деретићем и одатле њих двојица, пјешке за Дебели Луг. Ту се нађу са осталом чељади који су већ били стигли. Ристо најстарији Глигорев син држао је тада кафану у Скољу. Наиме, Ристо 1906, док Јеремије још остаје у Америци. Он ће се из Америке, видјели смо, јавити за добровољца и отићи директно на Крф. Погинуо је на Солунском фронту.

На ослобођеним територијама Србија почиње да успоставља своју власт и управу. Један број Херцеговаца буде постављен на одговорне дужности. Тако нпр. Одмах послје балканских ратова Ристо Шешлија из Подосоја постаје предсједник општине у Гатњу, Васо Слијепчевић из Самобора код Гацка у Неродимље итд.

Пошто је и Тодор стигао у Дебели Луг, Глигор дијели породицу па неке пошаље у Скопље код Митра, већину остави у Дебелом

Лугу код Милоша, а он одлази на Косово да тражи да купи имање. У Урошевцу се нађе са кумом Савом Дендом из Мириловића, Јованом Вујновићем из Паника, Мијајлом Чомићем, Стеваном Џомбом и неким Мијовићима Црногорцима који су из Црне Горе били насељени у Јабланицу у Србији. Сава Денда купи кућу у Урошевцу, Мијовићи у селу Некодим (2 км. јужно од Урошевца), а Мијајло Чомић, Глигор Шешлија, Јован Вујновић и Стеван Џомба населе се у Плешини, 4 км. западно од Урошевца. Исте године у Плешину се досељавају Павловићи из Крушевице код Херцег Новог, неки Јово из Поповог Поља и Саво Фочанац из Фоче.

Тако су одмах по ослобођењу од Турака, древно село Плешина, које је (видећемо касније) још 1454. год. било чисто српско са 87 српских кућа, поново почели да насељавају Срби. То, у ствари и јесу међу првим сеобама, тј. повратак Срба на Косово послје велике сеобе под патријархом Арсенијем Чарнојевићем.

Купљена имања у Плешини само продавац Мијајло Чомић могао је ослободити одмах, а остали с прољећа 1914. год. Зато је те зиме 1913/14, Глигорева породица провела у Дебелом Лугу у Скопљу. Одмах спрољећа су ослободили и Глигору купљену кућу и имање, па је породицу окупио и прву ноћ законачио на Косову у својој кући на покладе 1914. године.

Плешине је иначе дивно, питомо село у подножју планине Кукуљице, на обронцима Шар планине. Сјеверозападно затвара га планина Кукуљица. Језерачке планине и обронци Шаре, па је село окренуто према југоистоку. Природа га није могла створити боље. Кроз мало село протичу две рјечице, Плешинка и ријека Пука, чисте планинске воде чија су врела који километар даље на планини Кукуљица. Од рибе у овим рјечицама није се могло наћи ништа. Навођењем, вода се скретала за натапање башта и њива, па би и код веома сушних година берба у Плешини била богата. Остало је стога запамћено запажање Ђура Нинковића из Нецвијећа код Требиња, касније такође насељеног у ово село: „И кад је суша, Плешини је Бог помого“.

Тек што су се населили и вриједно почели да раде и да се куће, почиње Први свјетски рат. Опасност од качака је вребала

на сваком кораку. Додуше, за ту опасност су ти про путници сеобе на Косово знали и прије него што су кренули да се селе из Херцеговине. Знали су и да је овдје неупоредиво опасније живјети него у постојбини. Али слободарски дух, вукао их је да се послјије слома турске царевине врате одакле су им претци протјерани и потпомогну потпуно ослобођење Косова.

По досељавању у Плешину, Иван није дуго живио, а од понољетне мушке дјеце у породици Глигора тада је био само још Тодор. Тек досељен, још није био војни обвезник. Остало била је све нејач и женска дјеца. Тодор се ипак пријави за добровољца и одмах, оде на фронт. У Колубарској бици је тешко рањен. „добрио је хитац кроз гркљан, па како му није било спаса, љекари су га отпустили да иде кући код оца да чека судбину“. – прича тетка Јела, Тодорова старија сестра. Умро је у Плешини и сахрањен на Урошевачком гробљу. Обновио му је спомен обиљежје пок. Урош Павлов, Тодоров братанац, док је још био у Урошевцу.

Тодор се пред сеобу на Косово, у Херцеговини оженио Ђурђом од Лера из Чепелице. Пошто је по доласку на Косово ступио у добровољце и погинуо, а још нијесу имали дјеце, Ђурђа се, уз благослов Глигореву, врати у род код Лера. Касније се уда за Риста Ђука и тако постане маћеха Даници (рођеној Ђук) удатој за Тодора Зечара чији ће син Рајко касније, када се женио (од Капора) звати за вјенчаног кума Уроша Павловог, братанца Тодорова.

Сви остали из Плешине протјерани су и интернирани у село Вратарницу код Зајечара, тада припадала Бугарској. Тамо је остао гроб Глигореве мајке Стане, звали су је Пиља, иначе од Вукоја. По завршетку Првог свјетског рата вратили су се у Плешину, па поново започели живот. Вриједним радом развили су домаћинство. Све су више стварали и почели су лијепо да живе. Павле Глигорев жени се Стојом од Вујновића из Паника насељених у Плешину, и изроде дванаесторо дјеце, а Симо Иванов – Маром од Столица из Границе код Билеће. Насељени су у Садовину и имали су четворо дјеце.

Први свјетски рат однио је доста живота братственика који су се прије тог рата одселили у Србију и на Косово. Пет Гајових унука гине у овом рату:

- Глигореви: Јеремије на Солунском фронту, а Тодор на Колубари;
- Млошеви: Мато као официр српске војске на Церу, а Стеван подлеже ранама и болести у Бизерти и
- Митров Иван гине у одступању преко Албаније.

Иначе, сви осим најстаријег Глигора, који се примиче седамдесетој, а и домаћин у кући, као и они непунолетни прешли су Албанију пјешке: Глигорев Ристо, (Јеремије као добровољац долази из Америке) и Милош са синовима: Андријом, Обреном и Стеваном, и учитељ Митар са сином Иваном.

Арбанаски качаци су и по повратку у Плешину послје рата били основна сметња нормалном животу али ће то временом, са успостављањем легалне државне власти, почети да јењава до потпуног ишчезнућа. Већ послје 1918. а нарочито послје 1922. почиње интензивније насељавање из Херцеговине, а и из других пасивних крајева.

Поред доста доброг имања које је приликом досељавања Глигор купио, добијали су и пензије на синове из Америке који су погинули у рату, па су имање стално докупљивали и проширивали, тако да су Шешлије у Плешини између два свјетска рата заимали и развили велико имање, фарме, плантаже воћа и винограда, изградили куће, водовод и канализацију, купатила и остали комфор у кући, економска дворишта, стаје и силосе, никад мање од стотинак ситне и преко 20 грла крупне марве. Једном ријечи – заимали и богато живјели.

Тако је окончана и друга сеоба братственика који су се први, пред Први свјетски рат одселили из Подосоја. За вријеме Другог свјетског рата биће поново исељавање, прогон, па по ослобођењу насељавање и опет исељавање под притиском, о чему ће касније бити ријечи.

Шешлије у Танкосићу код Урошевца

*Шешлије у Танкосићу - Војо, Љубица, Митар, Милорад, Милош и Перо (с лева на десно - стоје)
Мара и Тодор и Милан и Весна (седе)*

Тодор, Андрија и Илија Шћепанови и њихов стриц Мијајло Крстов са сином Бошком, који је рођен у Америци, доселили су се 1922. године из Подосоја најприје у Черкез Садовину, па после краћег времена у село Танкосић. Тодор је једно вријеме био у жандармерији на Мекој

Груди где упознаје Мару Лубурић са којом се жени 1922.године. Једно време ради као жандар у Кончуљу код Ђилана. Затим радио је и у рудницима Ајвалија и Ново Брдо Кратово и Злетово скоро све до Другог светског рата. Бошко Мијајлов који је рођен у Америци је рано умро 1941. године и од њега је остала само ћерка Нада. Михајлу је у Америци умрла супруга и двоје дјеце јер им клима и услови живота нијесу одговарали и по наговору лекара враћа се родној Херцеговини. Михајло са Тодором и и осталом родбином продаје кућу и земљу у Подосоју Марку Шешлији са Прла. Михајло и Илија умиру 1927. године. Илија је био регрутован и имао сплет црева и није желео да се оперише и млад умире. Сахрањен је

*Милош Тодора Шешлија 1933
- слика из 1960. грађевински
инжењер дипломиро 1959
први инжењер грађевине у
Шешлија*

у Приштини. Није се женио. Андрија такође од великог рада ко-сећи траву заспао је на влажној трави – ледини доживео је упалу плућа која се није могла излечити, умире млад. Није се женио. Сестра Стоја се удаје 1930 године у село Сојево за Марка Станојевића који су родом из села Драјковца са Брезовице. Купљено имање у Сојеву 1940 године напуштају због претње Шиптара и одлазе у Драјковце и више се нису враћали у Сојево. Стоја је имала сина Станоја и ћерку Веселинку: Станоје имао два сина Звонка и Радојка који живе и раде са породицама у Драјковцу .

Занимљиво је да су Шешлије основале село Танкосић први подигли брвнару и наложили ватру. Радом у руднику Тодор и уз помоћ браће Пера и Марка трговаца из Сарајева 1932.год. подиже кућу на подруму од тврдог материјала. Касније Бошко Мијајлов 1938. год. подиже кућу од тврдог материјала тако да у селу Танкосићу настају две куће Шешлија. Бошко се 1938. године жени Анђом од Бајата и има ћерку Наду. Бошко и Анђа умиру млади а Нада остаје без родитеља. Наду је очувала породица Тодора Шешлије. Нада је удаје за Благоја Јанковиће и има троје дјеце: синове Драгана и Дејана и ћерку Слађану.

Село Танкосић иначе спада у ред најдужих села на Косову. Дуго је преко 4,5 километара, ушорено, кућа уз кућу с обе стране пута. У њему су први поставили темеље и изградили кућу Мијајло Крстов са синовцем Тодором Шћепановим. На 12-ом километру

Кућа Шешлије у Танкосићу

CONSULAT GÉNÉRAL DU ROYAUME DES SERBES,
CROATS ET SLOVÈNE
 443 WEST 22ND STREET
 NEW YORK CITY

AU NOM
DE SA MAJESTÉ
PIERRE I

Par la Grâce de Dieu et par la volonté du peuple
ROI DES SERBES, CROATES ET SLOVÈNES

Le présent passeport est délivré à :

Nom	<i>Mihailo Šešlija</i>	Cheveux	<i>blonds</i>
Profession	<i>ouvrier</i>	Yeux	<i>verts</i>
Originaire de	<i>Belice</i>	Bouche	<i>fine</i>
Arrondissement	<i>Mostar</i>	Nez	<i>fine</i>
Département	<i>Berzanim</i>	Moustaches	<i>chaînes</i>
Age	<i>50</i>	Barbe	<i>pas</i>
Taille	<i>moindre</i>	Signes particuliers	<i>aucuns</i>
Visage	<i>oval</i>	Signature	

*accompagne de son fils
Boško 4 1/2 ans*

Délivré par le Consulat Général du Royaume des Serbes, Croates et Slovènes
 New York, N. Y.

Etats Unis d'Amerique, le *OCT 28 1919*

POUR SIX MOIS
 Le Consul Général,
M. J. Pupin

Ser. *2.* No. *2737*

Михајла Шешлије 1850-1927 и Бошка који је у пасошу имао 4.5 година Пасош
 је издат у Њујорку 28. октобра 1919. године. Пасош је важио 6 месеци.
 Пасош је потписа конзул у Њујорку Михајло Пупин

од Урошевца, безмало на средокроћи до Њилана, у шуми и шика-
рама гдје осим вукова и качака, километрима није било живе ду-
ше, Шешлије из Подосоја, покрај пута који је спајао Цариград са
Млетачком Републиком и Дубровником, подигоше кућу и осно-
ваше домаћинство. Упоредо са изградњом куће, а и дуго касни-
је, основни посао им је био крчење шикара и стварање обради-
вих површина. Село Танкосић добило је име по Воју Танкосићу из
ослободилачке организације „Млада Босна. Село се невјероватно
брзо развило и повећало на више од 200 кућа, а населили су га
поред Шешлија, Миленићи, Милићевићи, Новокмети, Турањани,
Перишићи, Пецељи, Грубачићи, Кларићи, Милојевићи. Танкосић
је до 1962. године чисто српско село.

Тодор Шелија почео је да ради у трговини код Дејановића у
Билећи. Дејановићи са трговином прелазе у Сарајево, а са њиме
и Тодор као радник у трговини. Када је Тодор добио позив да слу-
жи Аустриску војску он доведе млађег брата Пера који је једини
имао малу матуру да ради на његово место док он не дође из
војске. Са Аустриском војском Тодор се нашао на Руском фронту
на Галицији. На Галицији буде заробљен од стране Руске војске.
На Руском фронту је био промрзао, тако да му је горњи део уши-
ју од мрза отпао. Био је добровољац на Солунском фронту. Када
се вратио у Сарајево затекао је брата Пера који ради у трговини.
Видио је да брат Перо изузетно добро ради у трговини он је ре-
као: *“Ти то добро радиш а мени овде нема места”* и Тодор оде у
жандармерију, оставивши брата Пера у трговини.

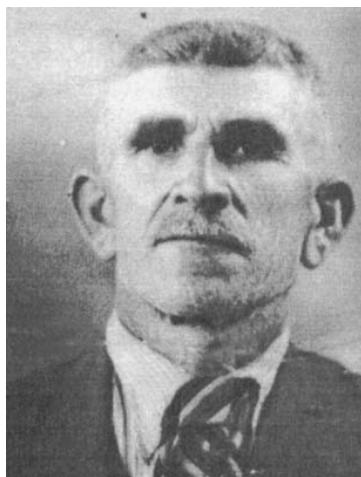
Тодоров син Војо погинуо је међу првима у народно-ослобо-
дилачкој војсци 1943 године у 20-ој години живота на Шар-пла-
нини. У Тетову је уписао средњу пољопривредну школу коју није
завршио због рата. У селу Танкосићу пре рата је подигао вино-
град 30 ари и воћњака 80 ари, шљиве, јабуке и крушке. *Милош*
Шешлија радио је у “Хидропројекту”, Београдском водоводу као
главни пројектант. Ожењен је и има две ћерке и троје унучади.
Петар Шешлија радио је више школа као професор и директор.
У Савезу ученичких задруга Србије последњих 30 година је пре-
дседник Савеза. Ожењен је и има сина Зорана, унука Луку и унуку
Лену.

Шешлије у Ајвалији код Приштине

Исте 1922. године из Шобадина доселили су се у Ајвалију код Приштине Ристо и Мијајло Илије Бајова, брата Окичина чији се син Обрен нешто касније доселио у Шљивово код Урошевца. Ристо и Илија су насељени као колонисти после Првог свјетског рата. Ристо је једно вријеме радио у руднику, док је Мијајло стално био на имању.

Ајвајлија је у то вријеме предњачила у погледу стандарда, културе, квалитета живљења у односу на Плешину, Танкосић и друга мјеста која су насељавали братственици. Узрок је у социјалној структури тамошњег становништва. Ајвалија и Кишница, Ново Брдо су, поред Улпијане, данашње варошице Липљан, древни, најстарији град на Косову. Још за време Римљана, Улипијана је била главни трговачки центар, раскршће у размјени роба између истока и запада. У Новом Брду као рударском граду ковали су се новци, разни накити и оруђа па је све то, уз даљу експлоатацију рудног блага, до данашњих дана имало значаја.

Шешлије у Приштини

*Марко Илијин
жандармеријски наредник
насељен у Приштини*

Марко Илијин, старији брат Риста и Мијајла колонизирани у Ајвалију, био је жандармеријски наредник, командир жандармеријске станице у Модричи и Босанском Шамцу, а 1932. године када се пензионисхе, купује кућу у Приштини (Ул. Дурмиторска 10) и ту се са својом породицом насељава. Синови су му рођени: Свето у Модричи, Душан у Босанском Шамцу, а Милош и Чедо у Приштини. Марко је био врло угледан и цијењен у средини гдје је живио.

Други светски рат Шешлије проводе у Приштини. Марко од

стране Шиптара бива хапшен, тучен, мучен, што му је допринело да рано умре. У току рата ћерка јединица која је била изузетно лијепа бива заробљена од Шиптарских окупатора и одведена у непознатом правцу, тако да се никада ништа није о њој сазнало.

Милош Шешлија, по струци правник, био је један од директора у Југобанци, затим два мандата генерални директор ИНТЕРКОМЕРЦА, највећег увозно-извозног предузећа у Југославији које и данас постоји и успешно послује. Једно краће време ради у представништву Интеркомерца у Египту где због промене климе долази до нарушавања здравља и 1986 године умире у 53. години живота.

Чедо Шешлија, по струци инжењер угледни је привредник у Београду. Био је директор ИГМ Трудбеник два мандата, од 1974-1982.г. После је био генерални директор ГРО Аутопута када је Аутопут био пред стечајем, успео је да подигне Аутопут да постане стабилно предузеће. Био је директор у два мандата. После Чедовог одласка Аутопут постепено посустаје и на крају одлази у стечај и у потпуности се гаси.

Чедомир је обављао многе друштвене функције, био је члан Градског већа Савеза синдиката Србије и Београда. Радни век завршава као председник Удружења грађевинара у Москви испред Привредне коморе Југославије. Са супругом Миром има двије ћерке, једна је завршила за фармацеута и живи у Америци, друга Ђурђа ради као лекар у Београду.

*Свето 1924, Душан 1927, Милош 1933 -1986
и Чедо 1934. Земун 1953*

*Милош Шешлија - Београд 1951.
(1933 - 1986)*

За разлику од Ајвалије, тих двадесетих година, када су братственици насељавали Пешину и Танкосић био је много примитивнији начин живљења. Качаци и отимање дотадашњег, пред новим поретком, режимом и државом, били су израженији. Танкосић видели смо, тек тада настаје па су шуме и шикаре све од Рамњана (крајње источне тачке села) до задње куће у којој су живјели Пецељи, такође насељеници и даље према Урошевцу кроз Сојево гдје су били насељени Бовани, Ковачевићи,

Перовићи и др. Била су буквална легла качака, праве најезде гусара који су долазили кроз шуме, отимали и пљачкали робу трговцима, на путу од Солуна и Инстабула, према Дубровнику и даље на запад. Можда и у томе лежи узрок, брзог развоја тог села потпомогнутог и оријентацијом државе да се и тако убрза и ријеша најезде шиптарског гусарства.

Танкосић, све од вододерине, или Сувог потока (између Горњег Појатишта и Сојева) као вододелнице косовског или ситничког слива – с једне, и моравског – с друге стране, па даље преко Пожарања, Витине и Ђиладана, сматра се дијеловима изван Косова и убрајали су га у Поморавље. И данас, према народном схватању, то је Морава а не Косово. Народ тог краја називају Горњоморавци а не Косовци. Од Ђиладана, подножјем планине Жеговац, преко Новог Брда до Ајвалије, односно слива ријеке Грачанке на западу и преко планине Бињач, исод које извире Јужна Морава, до Скопске Црне Горе на исток и југо-исток, по народном поимању (и не само по њему) подручје од Поморавља, а не Косова. Друго је то што су се његове административне границе мијењале зависно од друштвено-политичких и других

интереса, па се и Поморавље у ужем смислу своди само на дио од слива двију Морава код Сталаћа, до улива Велике Мораве у Дунав. Историја је, као уосталом и данас, исписивала своје странице према интересима моћника и великих сила. На Балкану нарочито, не само као стратешком и комуникационом раскршћу, него и раскршћу двије културе, источне и западне.

Без обзира на разна историјска, културна, цивилизацијска и друга окружења српски народ карактерише снажно изражено заједништво у патриотизму и слободарском духу, пре свега. То обиљежје заједничко је свима, можда више него и једно друго. Вјероватно само изнијансирано, зависно из кога је краја, раније или касније ослобођеног. Отуда се и узрок тог обиљежја може тражити у његовом вјековном тлачењу од туђинских завојевача.

Шешлије у Сарајеву

Тодор Шешлија у Билећи ради као трговац, пресељењем трговине прелази у Сарајево. Када је узет на ослужење војног рока у Аустријску војску, да би сачувао место доводи млађег брата Пера да ради у трговини уместо њега.

Петар Шешлија наставља да ради код Дејановића. Долази Лазар Филипов код Пера у потрази за послом. Види да Пера пуно ради и да је оптерећен послом Лазар каже зашто се Пери мучиш што не позовеш брата Марка који је самном у Билећи завршио трговачку школу. Пера позива Марка 1930. године да му помаже у трговини. Вредни младићи радећи пуно код Дејановића а касније код Саве Шешлије, по наговору пријатеља трговца који им предлажу да се осамостале и сами воде трговину. Тако и ураде, прво подигоше кућу од 500м²

*Перо Шешлија 1903-1971
Трговац из Сарајева
слика из 1928*

*Марко Шешлија 1916 – 2002 Трговац из Сарајева
са првим аутом у Шешлија Форд 1938.г*

на Новом Сарајеву у близини железничке станице ул Бирчанска бр. 2. У кући отворише трговину обуће «Бата». Нешто касније отворе кафану која се звала Рама. Кафана је добила име по имену локомотиве Рама. Кафана је била место окупљања радника са железнице - железничара. Браћа Перо и

Марко Шешлије млади и неожењени постали су велики, поште-ни и на гласу трговци у Сарајеву. Перо се није женио. После рата одозети су им локали у приземљу и део стамбеног простора. Од неправде Перо је оболео и умире у 69. години тј. 1971. године. Најмлађи Марко умро је 2002. год. Поживео је 88 година у Луњевици код Горњег Милановца живео је задњих 30 година. Марко и супруга Славка имали су две ћерке Војку и Бобу које су завшиле факултете. Боба је дипломирани правник, има ћерку Мају и живе у Сарајеву.

*Саво Николе
Шешлија Народни
посланици пре-
седник општине
Рајловац 1938.*

Саво Шешлија трговац који је имао трговину у Новом Сарајеву код железничке станице код кога је једно време радио Перо и Марко Шешлије. Саво Шешлија био је изузетно образо-ван начитан говорио је два светска језика. Био је предратни народни посланик и председник општине Рајловац. По казивању Марка Шешлије Саво Шешлија био је говорник попут проф. др Војислава Шешеља председника Српских радикала који брани Српске интересе пред судом у Хагу. У непосредној близини куће Пера и

Марка Шешлије у Новом Сарајеву налази се кућа Саве Шешлије која му је после рата одузета а део припао наследницима Невенки Шешлији и Загорки Контић. Саво није имао деце.

Саво Шешлија са Сарајлијама у друштву 1938.

За време Другог светског рата Усташе у првој рацији у Сарајеву хапсе Саву и одводе за Јасеновац. Саво није стигао до Јасеновца успут бива убијен и бачен у неку од јама.

Савин отац Никола имао је сина Љубу који рано умире а иза себе оставља двоје малолетне деце Ненада и Невенку. Невенка је пре рата завршила Трговачку академију у Београду и говорила је два језика. После рата запошљава се у Фудбалском Савезу Југославије где ради до пензионисања. У Фудбалском Савезу ради и после пензионисања пуних 30 година као прва сарадница Рајка Митића дугогодишњег председника Фудбалског савеза Југославије. Брат Ненад се није женио тако да се Николина грана лозе Шешлија гаси. Никола је после Првог рата живео у Билећи и имао кућу у Билећи.

Шешлије на Бановом Брду

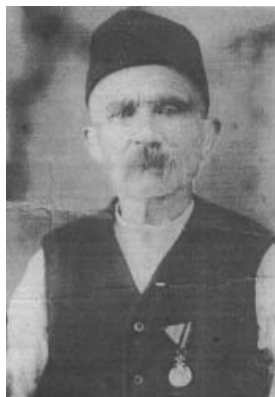
Лазар Филипов Шешлија предратни трговац после рата запошљава се на железницама Србије са првим радним местом шеф станице у Лајковцу. Лајковац је железничко чвориште укрштања пруга. Касније Лазар прелази са радом у Београд у Желе-

*Лазар и Данилка Шешлија
Лајковац, 1963*

знице Србије. У Железницама Србије ради као финансијски директор. Доласком у Београд већ је био ожењен Данилком која је била лекар и радила у Железничком Дому здравља у Београду. Лазар је на Бановом Брду у улици Осоговска бр. 2 саградио велику породичну кућу у којој сада живи Лазарева братаница Стана.

Шешлије у Влашкој Бари код Урошевца

*Милош Гајов из Подо-
соја (мајка од Вукоја),
хајдук и политичар
(слика из 101. год.
Живота)*

Милош Гајов са ужим породицама синова Андрије, Обрена, Саве, Рада, Николе и Веска, који су живјели сви у једном кућном домаћинству, 1929. године сели се из Дебелог Луга код Прокупља у Влашку Бару код Урошевца.

Шешлије у Шљивову код Урошевца

Обрен Окичин досељава се из Шобадина у Шљивово код Урошевца 1934. Тако је основано још једно домаћинство Шешлија на Косову, 4 километара северно од Урошевца, на главном путу Урошевац-Призрен. Са Анђом од Лечића Обрен је имао кћер Обренију и синове Милоша, Вељка, Окицу и Јова. Вељко је погинуо у другом свјетском рату.

Шешлије у Кошарама код Урошевца

Послије Обрена на Косово долазе Јован Стојанов из Љубишића и Перо Митров са Торича. Оба су дошла као момци. Решили су аграрно питање добили су плацеве и само што су саградили куће у Кошарама недалеко од Шљивова, долази окупација 1941: па су, као и сви остали насељеници, морали да бјеже. Перо и Божана од Кртолица који су већ раније насељени, били су се загледали – вјерили-па њих двоје заједно оду за Билећу.

Перо и Јован се још нијесу били добро ни закућили, па се после ослобођења 1945. године више нијесу ни враћали на Космет.

Између два свјетска рата одвијао се доста интензивно повратак Херцеговаца на Косово, одакле су пред турском најездом протјерани. Само у срезу неродимском, чије је сједиште било у Урошевцу, Други свјетски рат затекао је преко 500 породица насељеника. Биле су то породице, не као данашње од 3-5, него са знатно више чланова. Они су на Косово донијели велики прогрес у сваком погледу, а њиховим протјеривањем Косову је нанијета велика штета, враћајући га поново у примитивизам и даље заостајење. Њиховим прогоном начињене су и крупне стратешке посљедице, што ће се сигурно тек касније показати. Већи број колониста из Неродимља и Урошевца добили су колонизацију у Војводину .

За вријеме другог свјетског рата, на жалост, и у поратним годинама, сви Срби су отуда протјерани. Да није било ратних и поратних прогона, примјеном статистичког метода о прирасту становништва, Срби на Космету не би били мањина.

АНТРОПОГЕОГРАФСКА И ЦИВИЛИЗАЦИЈСКА ОБИЉЕЖЈА

Гдје су се год насељавали, доносили су мало пртљага и материјалног иметка. Нарочито с почетка стољећа, па и доста касније. Сав пртљаг стао би у шкип¹³ до два, па неко упрти¹⁴ шкипове, а неко малу дјецу, те, молећи Бога на сретан пут крену. А пут није бивао мален и лак, него трновит и далек по неколико стотина километара од Херцеговине до Косова, а касније до Војводине. Али, умјесто материјалног богатства, доносили су у

¹³ дрвено коританце у које се разливало млијеко за прикупљање кајмака

¹⁴ натовари, веже товар за леђа

себи велико и неисцрпно богатство духа, обичаја, навика, врлина, оптимизма и елана који трају. Нијесу они родну груду носили при опанку него у срцу и души својој, чували је и одржавали гдје су се год насељавали. По природи радни и вриједни, са упола мање труда него у кршу, гдје су до тада живјели, брзо су стекли иметак и економски напредак и у томе углавном предњачили.

Насеобом су Херцеговци на Косово, на примјер, донијели доста напредка и то онолико колика је била разлика у цивилизацији између модерне Аустро-Угарске и заостале феудалне Отоманске царевине. Кад се Глигор Гајов, на пр. населио на Косово 1913. није се знало за кромпир. До тада га тамо нико није гајио нити је знао о њему ништа. Слична ситуације је била и код неких других пољопривредних култура и начина обраде земље. Немали број насељеника већ између два свјетска рата своја имања обрађивао је машински (истина запрежно): косачице, жетелице, вршалице и сл., када је тамо још увелико била у примени ралица.

Земља, која је спочетка била искључиво куповица, а касније утрине и шикаре, које су добијали од агара и крчили постајала је плодна, па је било доста жита за прехрану, а неријетко за продају. Држало се и стоке, па је било редовно, поред бијелог мрса, и млијека и меса. Скоро да није било породице да сјесени не закоље свињу, а уз то по коју двиску¹⁵ или јаловицу¹⁶ за зимницу. Пшенични хљеб је био редовна појава на трпези. Тако је и исхрана одскакала од оне код тамо затеченог становништва гдје је превладавао кукурузни хљеб (проја).

У модернизацији обраде земље на косовској равници у срезу Неродимском предњачили су Ђукови, Скулићи, Слијепчевићи и Милићевићи. Било је доста угледних домаћинстава. Овдје ћемо навести чувено и огледно домаћинство братственика Павла Шешлије које је, проед ратарске земље, шума и пашњака, имало

¹⁵ двогодишња овца

¹⁶ крава која не доноси теле и не даје млијеко

и више хектара плантажа воћњака и винограда за које је још у оно вријеме одлазио у Чехословачку да набавља сортне саднице. Затим још тада вода, лавабои, ВЦ и купатило у кући у време када је то била мисаона именица за куће и станове и у градовима на Косову. Било је угледних и отреситих људи. Добијала су по нека домаћинства по два и више вагона жита. Скоро да није било домаћинства које није нашло (имало приноса) жита бар онолико колико му је било деовољно за прехрану породице, а добар дио производио је још и за тржиште, то је за оно вријеме био велики напредак.

По угледу на насељенике и мјештани су почели да обрађују земљу плугом, уместо до тада ралом. Почели су да граде куће са одвојеним собама за спавање од огњишта и да одвојено граде штале и оборе за стоку, за разлику од дотадашњег начина становања гдје је у истом одељењу до половине, било огњиште и живјела чељад, а у другој половини тог одељења лежала стока. Само имућнија домаћинства имала су куће на чардак¹⁷, гдје су лијево и десно од гањка¹⁸ биле по соба или двије са земљаним подом (без патоса), а из гањка у продужетку на подест, по правилу – на задњу страну куће био је заход а направљен на две греде истурене по метар до метар-ипо напоље, изван спољног зида куће, које су биле одозго поплочане необрађеном даском са отвором на средини, а лијево и десно и супротно од зида куће, оковане такође необрађеном даском да се не би видјело из комшилука. Тако је заход напросто висио у ваздуху као прилепак на кући, а фекалије слободним падом падале на земљу из куће. Невјероватно, али је чињеница да се у таквим условима живјело задуго и послјије другог свјетског рата.

Иако је за вријеме првог свјетског рата и послјије њега било отпора према насељеницима (качаци и др.), већ од средине

¹⁷ спрат старинске приземне куће са балконом

¹⁸ ходник

*Баци основне школе у селу Плешини
1939/40 школске године*

треће деценије, стање се мијења и старосједиоци и насељеници су међусобно одржавали добре комшијске односе, уважавали се и поштовали. Мјештани, не само Срби него и Арбанаси, помагали су насељеницима

у пољским радовима, а насељеници им узвраћали ту бесплатну помоћ.

Најмљене пољске раднике Арбанасе насељеници су поштено плаћали и уопште одржавали добре комшијске односе. Шиптарске жене су почеле одлазити у куће насељеника иако нити оне нијесу знале српски, нити насељеничке шиптарски језик.

Ради одржавања комшилука, који се слично као и код насељеника схватао као духовно сродство, те шиптарске жене, иако су зар и фереџа били неприкосновени, свакако по упутству својих укућана мушкараца, долазиле су у куће насељеника откривена лица и захтијевале да се мушкарци не склањају испред њих, какав је био „ред“ из поштовања њихових муслиманских погледа. Фереџа ја била изразито црне боје и прекрива цијело тијело, чак и са капуљачом која је само на лицу имала отвор преко кога је висио капак као завјеса да се лице не би видјело, али да би га жена могла подићи како би видјела када некуда иде. Па ипак, тај капак спусти преко лица кад пролази поред некога или док се мимоиђе са оним кога је успут срела.

Женска шиптарска дјеца нијесу ишла у школу, а и мушка можда само свако десето. Сличан је био случај и са српском дјецом старосједелаца. Уосталом, као и са насељеничком у постојбини

до прије пола вијека, односно док су били под Турцима. То се види и на слици са претходне стране, гдје су ђаци сва четири разреда основне школе из двба села, Доње и Горње Плешине у којима је тада било око 130 кућа, од чега насељеничких свега 20. Из тих 20 су женска и дјеца без капа, српска, а са кечићима¹⁹ и фесовима²⁰ шиптарска, (фесове су носила само дјеца свјештених лица, хоџа.). Очигледно је да однос на тој фотографији (мјештани: насељеници) није као што је 110:20, чак је више српске дјеце, што најбоље говори, да мјештани нијесу ишли у школу: Уосталом, то је и трајало све до педесетих година овог вијека када је донијет Закон о обавезном осмогодишњем школовању, па и касније се јављао велики отпор, нарочито када су у питању женска дјеца.

Добри комшијски односи, не само са старо сједиоцима Србима него и Арбанасима дуго су трајали, све до другог свјетског рата. Уважавали су међусобно адете једних, и обичаје других. Одлазили код њих за њихов празник Бајрам, а они долазили о Божићним и Ускршњим празницима. Међусобне чарке и свађе бивале су само око пољских штета. Иначе, међусобно су се узајмљивали и помагали. Створени су тако доста хармонични односи. Било је богатство више култура, обичаја, говора, начина понашања и живљења уопште.

Други свјетски рат ће све то пореметити. Истини за вољу, добар део шиптарског живља, сви они који су до јуче са насељеницима и осталим Србима заједно радили, једни од других позајмљивали, испомагали се, долазили да питају кад шта треба сејати, када косити и брати и сл, с почетка нијесу уопште били непријатељски оријентисани према Србима. Напротив, немали број било је оних који су се стављали у заштиту Србима – комшијама, одлазили код њих кући да их штите, бранили их и чували од својих екстремних сународника. Но ствари су се доста брзо мијењале. Један број шиптарских људи, махом потомци еснафских породица за

¹⁹ шиптарска национална капа

²⁰ капа хоџа и аџија (вишег муслиманског staleжа)

турске владавине, одмах су се ставили у службу окупатора, регрутовали националне шиптарске екстремисте, а и лакоме, још их индоктринирали и формирали своју жандармерију. На њихова национална цивилна одијела поставили су им траке које су симболизовале албанску заставу. Они су харали, палили и убијали, прогонили. Њихови истомишљеници приморавани су да постану и сви остали сународници. Милом или силом. Убијали су оне који би остајали у добрим односима са Србима, или у било чему што је супротно њиховим стрјемљењима и интересима.

ИСЕЉАВАЊА У ДРУГОМ СВЈЕТСКОМ РАТУ

Космет је по окупацији 1941. подијељен на три такозване окупационе зоне: Њемачку, Италијанску и Бугарску. То је трајало све до капитулације Италије 1943. год. Фашистичкој политици одговарало је разједињење народа окупираних држава, па су Хитлерове хорде свим средствима радиле на томе. У остваривању такве политике упориште су им биле различите етничке групе. Уз обилату помоћ и сарадњу екстремних шиптарских вођа брзо је код Шиптарског живља створено схватање да недаће које је донео рат и окупација, уствари и није окупација, него „ослобођење“. Окупатору је то наравно, одговарало и то је обилато користио. Пре свега регрутовањем огромног људства у своју корист. Сва цивилна власт била је у рукама Шиптара .Nonprofekti, (начелници срезова) предсједници општина и остала цивилна власт били су Шиптари. Нијесу имали своју униформисану војску и полицију, али су имали наоружане жандарме који су на цивилним одијелима имали траку преко руке која симболизује Албанску заставу и која их означава да су тој дужности. Ова Шиптарска власт била је много радикалнија у спровођењу терора над народом и од самог окупатора. И остали Шиптари могли су слободно да носе оружје, вољели су пушке, били су вјерни окупатору, а пушке су им служиле за најезду против оних који окупацију нијесу доживљавали као они. Није био риједак случај да Срби од окупаторских војних власи

и Италијанске карабињерије, траже заштиту од тих екстремних шиптарских рода. Само врло риједак број био је за народно ослободилачки покрет. Пијачним даном, или када их се окупе веће групе извикивали су пароле „rnoft Shipnija e mole“ живјела велика Албанија), „boba i jon Hitler“ (наш'отац Хитлер), „Shkupijon“ (Скопље је наше). Скопље је удаљено од Урошевца око 50 км. А Македонија је била по Бугарском доминацијом гдје Шиптари нијесу могли тако баш да харају, као у зони Италијана и нарочито Нијемаца.

У таквим условима настајала је и све више јачала најезда разво разних притисака и прогона. Почело је са паљењем стаја и појата, крађом и одвођењем стоке па све до убиства из заседа. Организована одбрана села није помогла. Нападе су појачавали, па је прво наступало бјежање из кућа и са имања из села у град, где је извршена концентрација, и на очиглед окупаторских власти у граду нијесу могли ни смјели да праве толике зулуме.

Италија због својих интереса над комшијском Албанијом и поратних аспирација на дијелу Космета који је њој припао као окупациона зона, није ишло у прилог стварање велике Албаније. Исти случај био је са Бугарском, опет због њених аспирација над подручјима поробљене Југославије, које су њој као окупационе зоне биле додељене.

Због тога су све те фортутме, и ако тешко, али ипак подносиле, све до капитулације Италије септембра 1943 године. Тада настаје несносно стање, покољи и прогони. Само за једну ноћ организовано је и извршено убиство у Урошевцу и оближњим околним селима Некодим идр. убијено је 43 Србина. Паљевине, убиства, одвођење жена или дјеце као таоце за неке уцене били су скоро свакодневна појава. До тада се нико ни од насељеника није селио ван Косова. Сви збјегови су се кретали из села у град, а било је и случајева, да се ради лакше одбране концентришу из више села у једно, а из више кућа у једну. Но и у тим случајевима, чим би се ко помолио на врата, из заседе би га дочекао метак. Тако је на кућном прагу рањен братсвеник Симо Ивана Гајова.

С јесени 1943. год. почиње масовна сеоба – избјеглиштво за Србију.

Рат је свуда односио свој данак. И у постојбини, по убиству Филипа и Стојана са синовима у Љубишићима, о чему је напред било ријечи, братственици су били принуђени на бијег из својих кућа и са имања, па су се из истих разлога концентрисали и населили у Подосоје.

На Косову је, поред многих других, од братственика погинуо (убијен) Вељко Обрена Окичина из Шљивова, а само пуким случајем остали су у животу, нападнути из засједе, Гајо и Томо Павла Глигоровог, приликом повлачења из Плешине за Урошевац. Пушчана ватра је прекинута када је стицајем околности, наишла патрола италијанских карабињера која је одлазила за Плешину на обезбјеђење сахране јединца Рада Инића, дан раније убијеног такође из засједе на прагу куће Павловића, у Плешини. Стање је било такво да се ни сахрана није могла обавити без гаранције и обезбјеђења.

Све што се, концентрисано по селима, још одржавало, морало је да бјежи. Многи су побијени и спаљени, а нека села, на примјер, село Грболе источно од Урошевца (7 км) из темеља је уништено. Данас на лединама где је некад било село стоји **споменик „Овде је било село Грболе...”**

Грболе је било чисто српско село, све Херцеговци:

Ред.бр.	Братство	Број кућа	Одраслих мушких глава
1.	Ђајићи	4	6
2.	Бајати	2	7
3.	Милићи	2	5
4.	Видачићи	1	2
5.	Џелетовићи	1	2
6.	Парежани	3	9
7.	Бајовићи	1	3
8.	Говедарице	1	3
9.	Борковићи	1	5
10.	Илићи	1	3

На крају села била је кућа Стаја Сталетовића у којој су спаљени и изгорјели Раде Бајат и Тодор Милић. Мучено је и побијено још седам људи из села, а остали су похапшени и протјерани приликом балистичког напада на село 1943. године. Касније је и село сравњено са земљом.

Ни простор ни вријеме а ни тема не допуштају да се све појединости искажу. Но, ријеч је о узроцима исељавања за вријеме Другог свјетског рата.

То је, послјије бијега пред Турском најездом, нови најмасовнији прогон Срба са Космета.

Тако су Арбанаси муслиманске вјере, које су иначе овамо насељавали Турци у 18. и 19. вијеку, из разних фисова²¹ претежно из сјеверне Албаније, на Српска имања (збјеглих пред турском најездом дајући им повлашћене положаје и читлуке да би лакше управљали српском рајом и сами примијенили сурове методе за прогон Срба са Космета. Пропаст и окупацију бивше Југославије од стране фашистичке Њемачке сматрали су шансом за оживотворење идеја Призренске лиге, а исељавање Срба и стварање етнички чисте велике Албаније.

Повратак избјеглица на Косово 1945. год.

И овдје ће већ на првом кораку наступити проблеми. Основа им је у одлуци о забрани повратка насељеника на Космет. Ипак један број, а нарочито они који су се тамо населили на купљена имања, одмах послјије рата враћају се на своја имања на Космет. Међутим, држава жури да све избјеглице са Космета у Србију, прије било ког другог колонизирања, насеље у Војводину. Многима се тамо није одлазило јер су жељели да се врате на своја кућишта, а не да иду на туђе гдје никада нијесу били. Вода и клима такође су за неке били разлог па би радије по ослобођењу натраг на Косово. Прибјегло се рјешењу да им се дају највољнија мјеста, локације,

²¹ племе

куће и имања државе па се тако мора, знатан број избјеглица не враћа се на Косово него буде наново колонизиран у Војводину.

Посматрано из перспективе времена кад је поменута одлука донијета, јасно је да су политичке основе за њено доношење конституисане још много раније. Наиме, на Петој земаљској конференцији КПЈ одржаној 1939. године у Дубрави код Загреба, доноси се и резолуција којом се утврђује да су потлачени народи („а потлачени су били сви осим Срба“) аграрном реформом и колонизацијом још више доведени у неповољан положај. Очигледно је да се овом одлуком реализују политички ставови те резолуције. А коријени су још дубљи. Резолуција, наиме, налази упориште у ставу Комитерне да је основна сметња за развој комунистичког покрета у Југославији велико Српска буржоазија. Тај став се, уствари погрешно примјењује. Буржоазија да, али српски народ – не! Уосталом, ко је изнио на својим плећима ослободилачки рат и револуцију? Друго, земља је била аграрно заостала, а не индустријска, па су буржуји били претежно велепосједници, а више је било велепосједника и буржуја који нијесу Срби у Војводини, него осталих у цијелој Југославији.

Вратили смо се са овом напоменом у политичку прошлост само да би смо јасније у континуитету могли пратити касније уставно-правно уређење и националне ломове који ће Србе, и по повратку из избјеглишта, у миру за СФРЈ натјерати да напуштају своје домове и исељавају се са Космета.

Онај број насељеника који се одмах послје ослобођења вратио на своја имања на Косову без обзира на одлуку, прећутно је тамо остао. Многи од колонизираних у Војводини тежили су да се врате на своја огњишта и имања на Косову. У поратним годинама због остатка не баш малог броја Балиста и њихових јатака, политика у вези с тим је омекшала, па је повратак колониста не само толерисан него и добродошао. Тако се велики број, безмало сви, из Војводине поново враћају на Косово. Балистичке формације биле су још јаке и по повлачењу Нијемаца. Требало је умањити упоришта и ликвидирати балисте којих је у герилским групама по

шумама свуда на Космету било и после 1950. год. Па је повратак и насеоба Срба била добро дошла. Уосталом, познато је да је рат у Дреници са балистима због великог упоришта непријатеља рат трајао и мјесецима после завршетка Другог свјетског рата.

Космет се дефинитивно ослобађа. Повратили се насељеници, вратиле се и све породице братственика. Од братственика погинули су у ослободилачкој војсци Војо Тодоров из Танкосића, Павле Глигоров и Гајо Павлов из Плешине, Вељко Обрена Окичина из Шљивова и, на самом повратку на Косово из Србије, Симо Иванов из Плешине.

Ипак повратак избјеглица није са одушевљењем прихваћен, па је политика непожељности Срба на Космету, иако пригушено, снажно присутна. Но, висока патриотска свијест и слободарски дух и овог пута долазе до изражаја, па се сва братства, која су била протјерана за вријеме рата, поново враћају. У срез неродимски, нпр. вратило се преко 500 породица, следећих братстава:

1. Андрићи	43. Ђајићи	85. Мијановићи
2. Аџићи	44. Ђирисили	86. Мијовићи
3. Бајати	45. Елези	87. Нинковићи
4. Бајати	46. Жерајићи	88. Николићи
5. Банаши	47. Живковићи	89. Новокмети
6. Бајовићи	48. Зечари	90. Окиљи
7. Бокићи	49. Зеленовићи	91. Парезани
8. Бјелетић	50. Илићи	92. Пантићи
9. Бајчетића	51. Инићи	93. Пецељи
10. Буквићи	52. Ивковићи	94. Попаре
11. Буве	53. Јелачићи	95. Пудари
12. Братићи	54. Каришик	96. Павловићи
13. Бјелоглићи	55. Круљи	97. Паповићи
14. Бовани	56. Костићи	98. Продани
15. Благојевићи	57. Комади	99. Пејци
16. Бабићи	58. Ковачевићи	100. Перовићи
17. Борковићи	59. Кујунџићи	101. Перишићи
18. Булатовићи	60. Кошутићи	102. Раце

19. Биберџићи	61. Комненићи	103. Слијепчевићи
20. Видачићи	62. Козјаци	104. Скулићи
21. Вишњићи	63. Куртеши	105. Старовићи
22. Вујачићи	64. Крњајићи	106. Столице
23. Вукоји	65. Кнежевићи	107. Сарићи
24. Вучинићи	66. Калајџићи	108. Савићи
25. Вујиновићи	67. Кијаци	109. Славнићи
26. Вујовићи	68. Копривице	110. Тепавчевићи
27. Вуковићи	69. Лечићи	111. Тркље
28. Вртикапе	70. Лугоње	112. Тадћи
29. Вујошевићи	71. Лојовићи	113. Терзићи
30. Вучуровићи	72. Милићи	114. Турањени
31. Глоговци	73. Милошевићи	115. Тришићи
32. Грубачићи	74. Миленићи	116. Ђукови
33. Гргури	75. Милићевићи	117. Фимићи
34. Говедарице	76. Мушовићи	118. Цуце
35. Ѓеновићи	77. Маслеше	119. Чалије
36. Денде	78. Милојевићи	120. Чановићи
37. Дангубићи	79. Марићи	121. Чабрили
38. Дабићи	80. Муришићи	122. Чупковићи
39. Деретићи	81. Милидрази	123. Џелетовићи
40. Драгумили	82. Чомићи	124. Шешлије
41. Миљановићи	83. Миленићи	
42. Додери	84. Макљуме	

Скоро да није било братства са по једном породицом, а знатан број је оних са преко 15 па и 20 породица у братству. Касније јавно и поменута политика непожељности, иако спочетка пригушено, почиње отворено, веома нападно да се манифестује. Ово долази до изражаја нарочито у припреми за доношење новог устава 1974. Снажно се манифестује сепаратистичка тежња и жеља за остварењем велике Албаније, са паролем „Косово република“. То ће условити поновне сеобе прогон под окриљем сопствене државе. По повратку из избјеглиштва бијаше кренуло добро.

Потпуно голоруки, без игдје икаквих материјалних добара, често голи и боси, и ожалошћени, породице чији су најмилији погинули у рату, наставиле су вриједно да раде. Пуни полета, ентузијазма, опустошене куће и имања брзо су довели у ред и за годину – две поново живјели богатије и боље од тамошњег становништва.

Прошли су и намети, откуп, дажбине, задругарство, па је тај народ несаломивог духа и оптимизма, уз пјесму и весеље, поново наставио да ради и лијепо живи. У Србији су братственици и остали насељелници као избјеглице били разбацани по разним мјестима и селима, често сами у средини у коју су дошли. Па ипак очували су обичаје, говор, дикцију и остала обиљежја Херцеговаца. Сијела, пјесме и весеља настављени као прије рата. У Плешини је нпр. било 20 насељеничких кућа. Не памти се да је кад била каква чегрст²². Све је изражавано у хумору и шалама, чак и оно нашто би се по природи ствари требало љутити. Ево примјера, но њих има безброј. Оде човјек у башту и тамо нађе комшијске свиње. Преровали засађен кромпир. Не зна чије су. Истјера их, а оне право пред кућу сљедећег комшије. „Маре, бона, спрати ове свиње! Сву ми кртолу изроваше. „Она ће: „Нијесу то наше свиње. Сјутрадан комшија поново у башту. Кад тамо – исте свиње. Опет тојагом их гони, па када су били поред дворишта, Мара из дворишта виче: „Не, Крсто побићеш ми свиње!“ „Нијесу ово твоје свиње” – ладно ће Крсто. Никада се, па ни због тога, нијесу замјерили него лијепо комшиски живјели.

Хумору није било краја. А цијело село је живјело у хармонији као једна породица. И ако се често виђају, комшија је радо виђен у кући, као најмилији гост. Радовало се гостима, чак и комшијским. Из села у пољу Папаза, Појатишта и др. Догонили су да мељу у Плешину. Дивно село на двије рјечице. Било је неколко воденица, пуно воћа и винограда, чесме са живом планинском водом по улицама села.

²² свађа

Прије рата, када Павле Миљановић из Папаза доћера у воденицу, увијек би био код Ђура Нинковића. Били су кумови. Врло духовит, крупан човјек, дубока а крупна гласа, бркова ко по јањета више уста. О Јовању-дне када је слава Нинковића, велика је радост кад он дође. Знао је лијепо да наздрави али би увијек на крају рекао: „Здрави сте, а ово у мене, ја попио, Паво ја онди о ђаво“ Пјесма му је била:

*„на Пресјек је гавран пао
Па жалосно заграхтао,
Куне Дугу и Голију
Ој Голију бог т убијо...“*

А Ђуро, да би госте што боље развеселио, громгласно поведе пјесму. Његова омиљена пјесма је била:

*...“цвили јунак у невољи
Жељан леба жељан воде,
Жељан правде и слободе...”*

Наставило се тако у поратним годинама, са радом стваралаштвом и свим осталим обичајима предака из постојбине.

Обичаји и друга изворна обележја и разлике у односу на старомјештане

Прије досељавања на Косово, братственици су провели пола вијека под аустроугарском цивилизацијом. И ако и тада живјећи под окупацијом, то је са цивилизацијског аспекта огромна разлика у односу на Осмалијско царство од кога је Косово управо било ослобођено. Дијелом то, а дијелом антропогеографски утицај у образовању људских заједница, рефлектовао је не баш мале разлике, по низу особина између насељеника и старомештана. Разлике нијесу биле карактеристичне само за говор, дикцију и

Тип старије херцеговачке ношње

нагласак, обичаје, весеља и жалости, ношњу и начин одевања, исхрану, него и предузимљивост и стваралачку способност, па чак и друга озбиљнија, а не само обичајна обележја. Разлике су се уочавале, не само између етничких група, него и унутар Срба старомештана, зависно од популације одређеног подручја.

Ипак, ове разлике биле су највеће између строседеоца и насељеника на Косову. Истина, и међу староседеоцима, зависно од подручја. Разлика, рецимо између сиринићке и средачке жупе, на Шари, И ако су у непосредној близини, разлика је по низу побројаних обележја значајна, у говору и нагласку, очигледна. Или између њих и староседеоца у Косовској равници. Без обзира што су сви старомештани на Космету. И у народу их све не називају Косовци, него: Сиринићани, Сречани, Косовци и Моравци.

Код женске народне ношње су очигледне разлике. Док је Косовска женска ношња једнака, код девојке и удате жене, у

*Стара српска женска ношња на
Косову.*

Мотив из села Д. Гуштерица

Херцеговачкој народној ношњи, распознају се удате жене, од ђевојака према начину одијевања. Видне су разлике и код старе мушке ношње Херцеговаца и старомештана на Косову. Док Херцеговачку ношњу карактеришу широке гаће, (тако су се баш звале, а не панталоне), тозлужи²³ појас, ђемадан²⁴, заврата²⁵ и преплеташи²⁶ дотле је код старомештана, ношња била слична данашњој ношњи на селу. У старој ношњи, значајнија разлика је била баш код панталона. Старојмештани су носили такозване тирђе. То су уске сукнене уз тело панталоне, које се повезују испод кукова, а при дну ногавице широке да прекрију опанке, а по ободима обашивене гајтанима.

Поред панталона (тирђе), односно чакшире како смо их ми звали преко којих се носио појас, такозвани силав, разликовала се и капа која је била густо чврсто плетена од црне вуне попут шубаре или шајкаче, а у неким крајевима се носио фес са ... које из темена падају по задњој страни феса. И Херцеговци су преко гаћа око паса имали омотан појас. За појасом се носила ћеса са парама, а поред тога још и кресиво,

²³ облога од fine белетканине од шљанка до колена, на копче

²⁴ врста прслука, види слику

²⁵ капа, која има своју симболику, около црна свилена тканина, одозго црвена чоја на којој су извезена четири слова С. Црна трака означава флор, жаљење Косова, црвена чоја поље Косово, црвена од крви Косовских јунака и четири с, самослога Србина спашава.

²⁶ опанци, види слику

чакмак и труд²⁷, затим уштављен свињски или јунећи мјехур у коме је био дуван и мањи или дуги чибук. Носио се још и копоран (кабаница), док је херцеговачка капа, звана заврата округла около црни свилени сатен одозго равна црвена чоја са 4 извеска слова С при чему је сваки симбол имао своје значење. Црни флор около жалост за Косовом; - црвена чоја по равном темену, крв просута на равном Косову, а оцило 4 слова с, само слога Србина спашава.

Жене, како у косовској равници тако и оне у Жупи, носиле су су-кње фино ткане од танко испреде-не вуне, такозване бошче које су се омотавале око струка и ту вези-вале, а преко њих по ободима везене кецеље, такозване skutache. У градовима носиле су се шалваре или димије попут врањанске ношње, срмом везени лелеци, а на глави мала капица, више ими-тација, са свиленом шамијом, (марамом) која пада лијево и десно до рамена. Женску херцеговачку ношњу карактерише мантил без рукава (огртач), такозвани зубун, ручне израде од чоје, везен по ободима и заобљеним шлицевима лијево и десно, затим кошуља са ошвицама (вез по рубу) и капица са бурунцуком²⁸ (удате жене). Ђевојке нису носиле капице-бурунцуке, док су зубуни могли бити само од плаве чоје. Постоје и неке разлике у кошуљама. Умјесто капе, могле су имати само неки повез попут рајбера или мараме. Веома је интересно то богатство разлика, не само у ношњи,

*Спасоје Митров са Торича и
братаница Борика у свечаној
народној ношњи*

²⁷ челично оцило, комадић чврстог камена и трук (сагњила прирастина на стаблима)

²⁸ тил преко капе (заједно та капица са тилом)

Десно Јованка Перова са Торича – удата Травар

него и у говору дикцији, обичајима. Напросто, једно богатство које оплемењује!

Херцеговачка мушка свечана одјећа је: капа (као што смо описали), заврата. Одијело у бојама симболизује српску

заставу: црвено, плаво бијело. Прслук, звани џемадан, од црвене чоје са орниментима извезеним срмом; панталоне зване гаће од плаве чоје, добро широке и висе по туру; камашне, зване тозлуци, беле боје, на копче по листовима ногу: опанци звани преплеташи, одозго спреда, преко рипса и изнад пете преплетени финим бијелим шпагом или опутом али офарбаном у бијело (одозго наниже – црвено плаво бијело – застава). Женска ношња, као што смо описали, само што је свечани зубун од fine чоје у боји (по

правилу плаве боје), исто срмом извезени разни накити по ободима и кошуље са ошвицама (везови по ободима).

*Одива Шешлија (прва половина 20. вијека)
Госпава Сојанова из
Љубишића
удата Јокановић*

*Сава Шешлија
(21.01.1907 - 22.06.1998)*

*Мирко и Угљеша
синови
Милована
Петровог
са братом
од стрица Спа-
сојем Радовим
(слева на десно)*

*Синови Рада Петра
Савиног, Спасоје
Јанко и Владимир
(слева на десно)*

*Шешлије на свадби
Неђу (Гојка) Шћепо-
вог у Сечњу 1971.г.
стоје Милован
Раде, Неђо, Јефто,
Обрад, Гојко и Спа-
соје, сједе Бранко
и гост Бочњак
(слева на десно)*

*Коса Супруга Крстова, Крсто. Ружа
мајка Крстова и Мара сестра Крстова
седе слева на десно и Војо и Божана
деца Крстова*

Тодор – Мујо 1900-1978

Перо Шешлија са супругом са Торича

*Крсто Шешлија 1916 – 2009
са гулама*

ИЗВОРНА ОБЕЛЕЖЈА

Не ријетко очувана су многа изворна обиљежја и до данашњих дана, па и код оних који су рођени у досељеним крајевима. Да би млађи читалац доживио то вријеме, покушаћемо да нека дочарамо.

Поздрави

Поздрав код било каквог сусрета устаљена је пракса и обичај без обзира да ли се пролазници познају или не. Уосталом, као и код старомјештана где су насељени. Но у начину поздрављања, на примјер, разлика је од мјештана. Са: добро јутро, добар дан, зависно од доба дана, поздрављају се само непознате особе. Људи из истог мјеста, познаници, никада се при сусрету неће поздравити са “добро јутро”, него: “ураниј”, са обавезним ословљавањем по имену. На пр. „Уранијо, Перо?“ А отпоздрав „Добро, а ти? Јово“. Ако се њих двојица, поново у току дана сретну, поздрав ће се обавити са: „Е Перо?“, а овај ће зависно од тога како му је успешно текао дан до поновног сусрета, одговорити: „Добро, богами, Јово!“. Или: „А јади га знали, Јово“. На овај други одговор из отпоздрава се већ види да нешто није сасвим у реду, па обавезно следи питање: „А што, болан не био?“ На поздрав са добро јутро или добар дан (добројутро се увек изговара уједно) отпоздравља се са „Добра ти срећа!“. Ако се долази у кућу па ма колико пута у току дана улазио, ако нема никога у дворишту, дати неки знак да долази, по правилу, још из дворишта, гласно питањем: „Има ли кога?“ или бар ће се накашљати, лупнути нечим или слично, да да знак да неко долази, да не би кога у кући затекао у некој непристојности. Домаћи се ујутру међусобно, па ни гост кад је у кући коначно, не поздрављају са добројутро. Они су ту у кући, нијесу се растајали, а гост је као домаће чељаде прешао у други дан под истим кровом. Дан почиње са „Како си спавао?“: ако је зима: „Је ли ти било ладно?“ и сл. Тако започиње разговор. Жене никада неће дочекати или поздравити мушко чељаде сједећи.

Без обзира гдје се затекле, ако преду или плету, када би наишао пролазник, жене обавезно склапају преслицу или плетиво док из пролазник не мимоиђе. Погреб се отпоздравља, заустављањем или скидањем капе док проносе покојника. Ако је на колима, сиђе с кола па то уради.

И израз захвалности је дугачији. Реч „хвала“ је више службени конвенционални и много рјеђе у употреби, па ипак захвалност се изражава веома присно и срдачно, напосто благосиљајући: „Све ти сретно и весело било!“ или „Вазда имао“ и сл. Блиски рођаци једно другом захваљују само у изузетним приликама, код каквог даривања и то увијек срдачно са придевом: „Велико ти хвала!“ или „Баш ти хвала!“ док се никад не захваљује на некој услузи, помоћи или слично, јер они су блиски рођаци, па је природно да једно другом направи услугу или укаже помоћ.

Јеловник

Поред стандардних националних јела која се у задње вријеме користе, и на Косову и у Војводини су била доста припремана нека типично Херцеговачка јела.

Пура (качамак) кува се од кукурузног брашна са кромпиром, или само од брашна. У врелу воду сипа се брашно; не мијеша се него у грудви плива и тако кува најмање један сат, па онда замијеша. Смочи се са кајмаком, а несмочена једе се са слатким или кисјелим млијеком.

Скроб је житка пура од било ког брашна. Смочи се кајмаком или млијеком, а може бити и каквог зеља, (штира или лободе) у њему. Једе се са хљебом.

Пријеснац је житко замијешено кукурузно брашно са кајмаком или сиром или са чварцима; испече се и једе са кисјелим млијеком.

Жљеваница, исто као пријеснац, само са пшеничним брашном.

Цицвара пада у ред квалитетнијих јела. Спрема се само за Божић или изузетне прилике. Растопи се доста скорупа, преврелог

кајмака са врло мало воде. У ту смесу се полако додаје кукурузно или пшенично брашно (кажу – најбоље је од оба) и то се подуже мијеша док се не „окрене“ (почне да испушта грашке масноће из себе). Онда у то се дода млади цијели, претходно само мало загријан да се отеже, сир и све то промијеша. Некад се заслади медом. Једе се са хлебом.

Јуфка (резанци) од пшеничног брашна кувани у сланој води, још боље у млијеку.

Кромпир цијел – под љуском; ако је крупан расјечен је на двоје; печен у рерни (раније у лугу) једе се са сиром и скорупом.

Каља – купус сладак или кисели, куван са месом и кромпиром.

Херцеговачка чорба. Кувано јунеће или овчије месо са ситно насјеченим кромпиром и пиринчем. Једе се са хлебом.

Тернатул или моча, је иситњем бијели лук прелит уљем и посољен. Једе се са хлебом, обично уз посте.

Месо (јагњеће, јареће, овчије, телеће) кувано у сланој води. Једе се само са хлебом.

Подробац куване изнутрице само од овце и говеди (не и свиње), пропржене на лоју. Кад отврдне, суши се као и месо. Једе се у таквом стању или подгријано са хлебом.

Говор

Карактеристичну разлику у односу на старомјештане насељеницу су имали у говору, пјесмама, играма и о весељу. Код говора ваља запазити да ту разлику можда више карактерише дикција, акценат и начин изговарања појединих речи, него екавски и јекавски говор. Изворни говор, који су Херцеговци донијели из постојбине, карактерише чистота и разговјетност изговарања, а има доста ријечи које су карактеристичне за тај говор. Не само турцизма, њега има свуда у српском језику, него и ријечи познатих само у том говору, нпр. пржина – пијесак, сују – псују, накво – неко, и низ

других примјера. Има их који немају буквално значење, али јасно означавају шта се каже. На пр. појам „боље“ нема увек буквално значење, него зависно од тога гдје је употребљен: урадио си боље него ја – буквално значи боље. Али – ајде боље – значи ајде брже. Или „црно дијете – не мисли се на дијете црне пути, него се оно сажалује, па се мисли на несретно, јадно, биједно или сл. када су једну жену која је за вријеме рата дошла у род из села гдје су били избјеглице у Поморављу, питали – како вам је тамо, она је одговорила: „Богам добро. Добар је народ, предусретљив, но једино што им не ваља што и мушко и женско, сви неку црно дијете сују“. А то је запажено зато што је псовка дјетета код Херцеговаца незамислива. Тамо жене никада не псују, оне евентуално куну, и то оно благо „Носте ђаво!“ „Налет те било!“ и сл. Псују само мушкарци. А и псовка им је по правилу неодређена, оно-земаљска, небеска: „Ј..ти свету неђељу!“, небеса, лојану свијећу и сл. Никад – конкретно одређено биће, род или слично. То је велика уврједа. Многи исти појмови састављени из више ријечи или гласова, некада се изговарају одвојено, а некада заједно, на примјер: „А ТИ“. Ако саговорник пита, рецимо – идеш ли у град? Узвратно питање би се изговорило: „А ти?“ одвојено. Али ако се познаници узјутра сретну, отпоздрав са: „Добро, ати Перо) („ати“ се изговара уједно) са нагласком на И. Примјера, како са мјестом акцента, тако и са начином изговарања, има више, који су карактеристични само за изговорни херцеговачки говор.

Сијела, пјесме игре и весеља

Пјесме и нарочито игре карактерише извођење без музике. Једино су гусле инструменент уз пјесму, али не сваку. Уз гусле се пјевају само јуначке народне пјесме и епски спјевови. Па ипак, забаве су биле пуне весеља, разних шала, досетки, загонетки, игара, пјесме и весеља. Основни облик забаве била су сијела²⁹.

²⁹ *вечерње седељке, забаве, прела*

Због дневних послова, сијела су се одржавала искључиво увече, а из чињенице да су јесење и зимске ноћи дуге, као и да је извор средстава за живот била пољопривреда, љетње вријеме није погодно за сијела и забаве. Рад је био приоритет. Тако су сијела почињала о Покладама (27. новембар) уочи Божићних пости и трају преко цијеле зиме, обично до краја фебруара. Но ако би се почело да сијели и раније, онда би о Покладама било велико сијело. Оно почиње с вечери и траје по 3-4 сата, понекад и до близу поноћи. Сијела би се одржавала наизмјенично по кућама у селу, а понекад би се ишло и долазило и из села у село. То су биле велике радости, нарочито за младеж. Не ријетко на сијелу се загледају³⁰ момак и ђевојка, а редовно исказује се дружење, ширење познанства и сл. На сијелу, као и иначе, знао се поредак (протокол) гдје ко сједа. Одрасли, старији људи би сједјели заједно, по правилу око стола, у дијелу просторије гдје је сто за обед, и водили разне резговоре, а у току (догађаје) сијела су се укључивали само у каквој игри која и њима одговара сједећи: туре прстена³¹, на примјер. Понекад би и запјевали са млађима.

Остали би посједали на клупе и столице поређане до зидова просторије, док би средина просторије била слободна за разне игре које се изводе у току сијела. И ту би се сједало такође по неком неписаном правилу, али добро утемељеном реду. По правилу – момци и ђевојке, једни преко пута других, ради натпјевавања, и слично, мада није било правило ни обичај код Херцеговаца да мушка и женска чељад сједе одвојено, напротив. Но на сијелима ђе се окупи више свијета, то су били више обзири, устручавање и слично. Натпјев је кад једни, момци, на примјер, пјевају док се ђевојке шале и причају, мада испод ока обраћају пажњу на момачку пјесму. Момци, да би ђевојке изазвали да пјевају, у пјесму убаце стих који отпјевају:

²⁹ заљубе се

³⁰ друштвена игра у којој учествују сви на сијелу, скривање и тражење прстена
(Види наслов Туре прстена)

*„Ми пјевасмо имало, имало,
А ђевојке нимало, нимало“*

А ђевојке би на то отпјевале тако да их мало „жацну“ и ријечима саопште да од њих нико тобож није интересантан као није ту онај прави, иако очи говоре другачије – па отпјевају

*„Очи моје, што не мирујете,
Нема лолe да намигујете“*

Пјевало се, играло, забављало по сијелима, а богами односиле и лијепе успомене са тих сијела. У дивном су сјећању многи детаљи, на примјер Обрад Миленић из Влашких Бара на једном сијелу код Тадића у Плешини. Дошао Обрад са мајком Божаном у ујчевину код Новака Тадића. Било му је можда 12-13 година. Лијепо је знао да гусла и пјева уз гусле. Био је донио и своје гусле. Обучен од главе до пете у народну херцеговачку ношњу, капа заврата, црвени прслук-џамадан, све скројено за тај узраст. Кад је загудао и запјевао све се претворило у мук. Нијесам никада прије видио, дјечка у свечаној народној ношњи и још – што зна лијепо да гусла и пјева, па је то мени као дјечачићу још коју годину млађем од њега, доживотно остало у памћењу.

На сијелима у Плешини, како прије тако и после Другог свјетског рата пјевали су разне пјесме, колало и играле игре као у постојбини предака, чувао се и гајио тај дух. Пјевање би почињало са:

*„Дај да једну запјевамо,
Да видимо можемо ли!
Ми можемо и хоћемо,
Но не знамо коју ћемо!
Коју нама драго буде...“*

Или

*„Под оном, под оном, гором зеленом
И оном и оном вишом планином.*

*Мало се, мало се село виђело!
У селу, у селу моја ђевојка..."*

Или

*„Запјевај, запјевај, сиви соколе,
Ко што си синоћ пјевао
У мојој башти зеленој,
Под мојом ружом руменом..."*

Старији би запјевали неку старинску пјесму која се и у постојбини сматрала старом пјесмом. Те пјесме су биле углавном са патриотском нотом. Ево неке од њих:

*„У далеком Дрјенопољу
цвили јунак у невољи,
жељан љеба, жељан воде
жељан сунца и слободе.
Можда му је оков тешки
саломиио дух витешки“.*

Или

*„У Ивана господара
доста блага, доста пара
и дворова и чардака
и три сина, три јунака“.*

Или

*„Да си откуд, царе, био
на крвавом Вучјем Долу,
ти се би уставлио
ни у самом свом Станболу“.*

Или

*„Под Острогом у планини
Краљ Никола сабор чини.*

*Око њега све главари,
све војводе и сердари.
Краљ Никола збор отвара
и овако проговара:
„Браћо моја, Црногорци
и са вама Херцеговци,
и у срећи и несрећи
нико од вас нема већи.
И у вољи и невољи
нико од вас нема бољи!...”*

А пјесме које би пјевале стрије жене, биле су:

*„Ја пошетах зеленијем лугом
Са ђевојком невјернијем другом
И са мојим пеливан – ђогином.
Везак ђогу за јелу зелену,
А ђевојку за лијеву руку.
Мало тренух, па се брзо пренух,
Кад ми нема ђога ни ђевојке!”*

Или

*„Расти боље (овђе ријеч боље значи брже),
Мој зелени боре,
Да се теби вином у врхове,
Да пребројим по пољу градове!
Све би граде за два града дала,
За Требиње и за Невесиње!
Све би момке за два момка дала,
За Милана и за Радована!
Милана бих сама миловала,
Радована другарици дала!”*

Осу се небо звјездама

У јаблана високога

*„Осу се небо звездама,
И равно поље овцама,*

*„јаблана високога
доста листа зеленога*

Овцама нема чобана
До једно момче Радоје,
И оно младо заспало.
Буди га мајка и сеја:
-Устани момче Радоје
и крени овце у поље,
тамо је Рајка ђевојка,
бијеле овце напаса,
везе свилену мараму,
којом ће тебе даривати!

Под њим овце пландовале
чобанице ладовале;
Јаблан дрво поткопале
Јаблану се додијало
па овако проговара
бијеле овце распродајте
чобанице поудајте,
мени једну оставите,
у које су црне очи,-
Очи црне, коса плава,
та на моме срцу спава!“

Рађе жене него мушкарци су пјевали и ову пјесму:

„Ја посадох виту јелу, јело, јело!
Присадох јој жуту дуњу, ој моја јело!
Жуту дуњу и наранџу, јело, јело!
Наврнух им жубор воду, ој моја јело!
Прође љето, не отидух, јело, јело!
Прође друго, не обидох, ој моја јело!
Дође треће, наканик се, јео, јело!
Приступит, се не могаше, ој мој јело!
Од висине вите јеле, јело, јело!
Од мириса жуте дуње, ој моја јело!

Врло су радо пјеване још и ове пјесме, које имају ноту
осећања-љубави.

Повила се вита лоза винова

„Повила се бјела лоза винова, Око б-јелог града Будима. То небила бјела лоза винова, Већ то били млади Јово и Мара, Они су се из маљена вољели,	И заједноб-јеле овце чували. На растанку Јово Мари говори: - Остај збогом, ружо моја румена, Писаћу ти, моја ружо румена! - чекаћу те мој голубе бијели!
---	--

Шта то везеш Јелена

„Шта то везеш Јелена? Везем јаглук. Јоване!	Купи злато, Јоване. Колико ћу, Јелена?
--	---

*Коме ће ти, Јелена?
Моме брату, Јоване!
А да мени, Јелена?*

*Три дуката, Јоване!
Са шта гране, Јелена?
Са твог ножа, Јоване!*

Јесам ли ти, јелане

*Јесам ли ти, јелане
Јесам ли ти, дивна јело
Говоријо, јелане,
Говоријо, дивна јело,*

*Да не растеш, јелане,
Да не растеш, дивна јело;
Покрај пута, јелане,
Покрај пута, дивна јело...*

На сијелима би се не ријетко пјевале и свадбарске пјесме, тј. Пјесме са садржином намијењеном за ту прилику:

Текла вода на валове,

*О јаворе зелен-боре!
Попили је морни коњи (па рефрен)
Кад су орни, ће су били?
Ишли момку по ђевојку.
Је ли каква та ђевојка?
Јес велика, ко јелика,
А румена, ко јабука*

*Колика је ој гора божурева?
Сив је соко ој прелећет не мога!
А данас је ој свати прејездише,
Доведоше ој лијепу ђевојку.
У ђевојци ој љубав и љепоту,
Уз ђевојку ој рух ђевојачко,
А уз рухо ој даре ђевојачке...*

И код пјевања, по неком неписаном правилу, знало се ко шта пјева, па је то ишло микронски прецизним редом, нарочито код отпјевавања. На свадбама би се пјесма „Текла вода на валове“

пјевала у отпјеву, али сада не као друге пјесме на сијелима, између момака и ђевојака, него између домаћих свадбара који су дочекали сватове и сватова. Сватови би кад уђу у кућу, посједили за трпезу и, кад стари сват и домаћин (домаћин „од дома“ је био исто наименовано лице као и стари сват, који се о свему старао у дому, као стари сват о сватовима. Надлежност старог свата је само над сватовима), измјене здравице, онда би неко од домаћих (а увијек се знало ко – онај ко има добар глас и добро пјева) повео пјесму коју прихватају само домаћи, и громогласно запјевају:

*„Веселте се кићени сватови,
Весели се у дом, домаћине!“*

А онда би стари сват дао знак и позвао и сватове да се веселе. Весело и гласно би подвикнуо: „А, сватови соколови!“ иза чега би сватови громовито запјеваили:

*„Текла вода на валове,
О јаворе, зелен боре?“*

Онда би млађе жене и већ одрасле ђевојке (удаваче) које стоје поред трпезе за којом сједе сватови, одмах пјесму прихватиле:

*„Кад је текла, куд се ћела
О јаворе, зелен боре?“*

И тако наизменично. Жене и ђевојке пјевале су увијек стих којим се поставља питање, а сватови стих којим се даје одговор. Тако се композицијом пјесме и кроз пјесму подноси рачун о томе гје су то они били, зашто су тамо ишли, је ли им какав тај плијен итд. Све се кроз духовиту, пјесму и шалу, не само на свадбама, него и иначе код народа дешавало. За разлику од ове, пјесму „Колика је ој гора божурова“ пјевали би заједно и мушки и женске, али само домаћи. И то из два разлога: да сватове, који су отишли на далек и тежак пут и задатак, похвале и одају им признање, да је теже и важније од онога што су они сједјели у кући и чекали их.

И друго – да сватови, док они пјевају, уз пјесму и весеље могу да се мало помогну, поједу и попију јер су дошли са дуга, тешка и важна пута. У свачему има порука па и у пјесмама.

На сијелима пјевале су се одвојено пјесме које пјевају углавном мушки, или углавном женске, а пјевало се и заједно а и на отпјевавање, као на примјер:

*Моја мала, мој невене,
Како ти је сад без мене?
Чекам тебе, моја дико,
Не треба ми више нико.*

Или

*Ој субото, мој бијели дане,
Једва чекам да неђеља сване.
Субота је неђељу довела,
А неђеља момке до сијела.*

Пјесмама се задиркивало, о по гђекад, тобож, и истицало, као:

*Аој косо, пани ми по челу,
Помози ми пркосити селу.*

Или

*Кад запјевам ја и мој колега,
Дигла би се цура да је легла.*

А некада би стих прилагодили само промјеном имена села у стиху, као:

*Кад пјевају из Плешине момци,
Срце игра у свакој ђевојци!*

Или

*Ој Плешино, однијеле те воде,
У теби су цуре ко јагоде!*

Врло често би се пјевале и пјесме: Маме мила, Билећа је фина, Остај збогом, Гацко поље равно, Ој Билећо и улице твоје најљепше је село Подосоје, Чувам козе, плетем гете розе идр. А понекад би се пјесмом и нашалило:

*Оћемо ли нас двије,
ђе вечерас сијеле Шешлије?*

Поред пјесама на сијелу су се изводиле и разноврсне игре у колу.

Ухвате се у коло млади мушкарци, дјевојке и невјесте, некада младићи на једној а дјевојке на другој страни; касније, послије рата, коло је измијешано. Коло је затворено и нема коловођу. Играчи се држе за рамена. Коло се креће три корака напред (удесно) а један повратно (у лијево) и тако колајући пјева се. Некада пјевају наизменично момци и дјевојке, а некада заједно. Пјесму води момак или дјевојка који имају лијеп глас и знају доста пјесама. Колајући су се пјевале разне пјесме, али по правилу би се кретало увек истом пјесмом, па ако коло даље наставља, пјева се друга и тако редом. А пјесма којом се креће гласи:

*Крени коло, крени боље,
ој, мило јање моје!
Не могу ти кренут боље
ој, мило јање моје!
А шта ти је да не можеш,
ој мило јање моје?
Није ође злато моје,
ој, мило јање моје!
А ђе ти је, кад га није,
ој, мило јање моје*

*У планини код оваца,
ој, мило јање моје!
Шта ти ради код оваца
ој, мило јање моје!
гајтан плете, свилу везе,
ој, мило јање моје!
С гајтаном се разговара
ој, мило јање моје!
Ој, гајтане, мој гајтане,
ој, мило јање моје!*

У том колу би се играло пролијетке, али само у новије вријеме, јер се раније пролијете играо само уз пјесму и коло за игру „пролијет“. Мада би се пролијет на сијелима играо и без кола.

Пролијет

После подужег колања, у коло самоиницијативно ускачу младић и девојка и почну да играју „пролијетке“. На сијелима коло наставља да кола, а сви у колу пјевају:

*Ко нам игра у колу,
На њему је долама
И бурунџи кошуља
Бјелом свилом везена*

*Златном жицом пуњена
Бирај кога из кола!
Ако нећеш никога,
Носте ђаво из кола!*

Играчи играју док се пјесма заврши, онда сваки бира себи замијеника, некада дјевојка дјевојку, а младић младића, а некада обрнуто, гледајући притом да су нови играчи једно другом наклоњени. Ако коло престане да кола, играчи настављају да играју и смјењују се по својој вољи самоиницијативно. Ако нико не дође да играче смијени, игра престаје.

Пролијет се игра уздигнутих руку увис крупним скоковима мушкараца који настоје да што више скоче у висину пропраћајућ скокове узвиком „Уј-ха, ој-ха“. Дјевојка поиграва ситнијим скоковима у истом такту ширећи руке у страну и савијајући их уз тијело као птица крила, док мушкарац руке спушта на леђа. Пролијетање мушкарца и жене једно поред другог иде 4-5 метара у даљину и траје до десетак „пролијета“. Ако млада невјеста има накит ћемер са ланцима, они својим звецкањем дају такт игри.

Коло на коло

Зетско коло (неко га зове коло-град, у Црној Гори зове се оро). Ми смо га звали, не знам зашто, зетско коло. Играло се напољу јер је по кућама плафон низак, па није дозвољавао да коло одигра у кући (могло је само тамо где је просторија висока). Ухвате се у коло седам-осам младића, а на њихова се рамена попне исти број младића. Они се између себе држе чврсто за рамена исто као и они у доњем колу. Сваки од младића стоји на раменима једног младића из доњег кола јер је тако стабилнији него да стоји на

раменима двојице. Оба кола пјевају исту пјесму „Заиграло зетско коло“. Коло не траје дуго.

Труса

Ријетко се играла, а и стари су причали да је она донијета из доње Херцеговине. Играла се као отворено коло са коловођом. Колало се брзим кораком, али са поскакивањем и јачим ударом о под, тако да звук од ударања даје такт играчима и замјењује музику.

Ћидија

У мјешовито коло стане млада жена обучена као ђевојка, са плетеницама низ прса и марамицом у руци. Изван кола је жена обучена као мушкарац, „ђидија“, са чибуком у руци и замотаним шалом око главе као турбан. И тако мушкарац „пуши“, ђевојка поиграва у колу. Ћидија је посматра и пјева, а ђевојка отпјевава:

-Ево мене код твог кола, ђевојко, ђевојко!

-Ево мене у мом колу, ђидијо ђидијо!

-Ев, у мене златне токе ђевојко, ђевојко!

-А у мене златан јелек, ђидијо, ђидијо.

-Ја ћу ти га раскопчати, ђевојко, ђевојко!

-Ти би хтио кад би смио, ђидијо, ђидијо!

-Ја ћу хтјети, ја ћу смјети, ђевојко, ђевојко

Ћидија после посљедњег стига јурне да се пробије кроз коло. Они који колају настоје да га задрже. У тренутку кад се пробије у коло, ђевојку пуштају из кола, а ђидију затворе у колу. Поново се наставља пјесма:

-Ево мене у твојом колу, ђевојко, ђевојко!

-Ево мене око кола, ђидијо, ђидијо!

-Ев, у мене нож и пушка, ђевојко, ђевојко!

-А у мене златни павти појас), ђидијо, ђидијо!

-Ја ћу ти их отпасати, ђевојко, ђевојко.

*-Ти би хтио кад би смио, ђидијо, ђидијо!
-Ја ћу хтјети, ја ћу смјети, ђевојко, ђевојко!*

Сада се понавља прва сцена: ђидија излеће из кола, ђевојка бјежи у коло и пјесма се наставља:

*-Ев, у мене сребрна чибука, ђевојко, ђевојко!
-А у мене златан јаглук, ђидијо, ђидијо!
-Ев, у мене црне очи, ђевојко, ђевојко!
-А у мене трепавице, ђидијо, ђидијо!
-Ја ћу ти их пољубити, ђевојко, ђевојко!
-Ти би хтио кад би смио, ђидијо, ђидијо!
-Ја ћу хтјети, ја ћу смјети, ђевојко, ђевојко!*

Ђидија силовито налети на коло, раскида га, ђевојка бјежи из кола, ђидија поново раскида коло, и увати ђевојку изван кола и пољуби је у очи!

Ми смо браћа терзије

Једнак број момака и ђевојака стоје једни према другима по дужини просторије, а остале сијелџије сједе и гледају. Пјевајући, момци полаганом прилазе ђевојкама, клањају се пред њима и, идући натрашке, враћају се на полазно мјесто. То исто чине ђевојке пјевајући свој дио пјесме. Кад се заврши посљедњи стих, момци уграбе једну ђевојку и преведу је у свој ред. И тако док их све не узму. А пјевање гласи:

*Ми смо браћа терзије, терзије, море терзије!
А ми сеје везиље, везиље, море везиље!
Ми вам једну просимо, просимо, море просимо!
А ми вам је не дамо, не дамо, море не дамо!
А ми ћемо насилу, насилу, море насилу!
Сила бога не моли, не моли, море не моли!
А бог силу не воли, не воли, море не воли!*

Поред тих игара и пјесама уз кола и шетње, врло често су се играле друге забавне игре. Скоро да није било сијела и да се на

њему не одигра по која партија туре прстена или прстењања. Док би се мачкаре играло ређе, обично о покладама на великом сијелу. Скоро увијек би се по групицама (кружоцимна) оштрио ум разним питалицама и загонеткама.

Тура прстен

Друштвена игра у којој могу да учествују сви који су на сијелу. Један момак или ђевојка узме каиш (раније упреде шал **као узор**) и прстен. Сакрива прстен код некога од учесника у игри и онда некога пита: „Ђе је прстен? Овај (ова) одговара, па ако не погоди, добије један ударац каишем по длану, а онда пита оног код кога је рекао да је. И тако се понавља док не погоди. Кад погоди, онда онај код кога је крије прстен.

И док су туре прстена играли сви који се налазе на сијелу, мјешовито, мушкарци и жене, дотле су прстењања играли само мушкарци. Истина у задње вријеме и у ову игру су се укључивале и жене, али само код мањих, породичних сједељки и сл.

Прстењање

Распореде се у две групе по исти број мушкараца, по пет-шест, који сједе у два различита краја просторије. Једна група у једном, а друга у другом крају. Прибор је табака (послужавник), 10 филџана (шољица) и прстен. Жлијебом, погађањем у којој је руци прсте, одлучују ко први крије прстен под шољу на табаци. Игра почиње скривањем прстена под једну од 10 шољица, увијек окружујући и тијелима заклањајући да она друга група не опазила, гдје је прстен сакривен. Онда један из групе, обично озбиљан да се на њему по погледу не зна под којом је шољицом, носи табаку пред ону другу групу. Овај који је донио табаку, гледа у страну или негде друго само не у шољице. Често група која крије, не да ни свом саиграчу, који ће носити табаку, да види гдје је прстен сакривен, како на његовом погледу не би откили гдје је прстен. Ови који прстен траже, шољицу подижу пошто претходно изгово-

ре: „бош“ или „амбар“, при чему бош значи празно, а амбар. Ту је прстен. Амбар се може тражити само на почетној, или на једној од две задње неподигнуте шољице. Кад група која прстен тражи, пронађе под којом је шољицом, онда она крије, а ова друга тражи прстен. И тако наизменично. Пишу се поени, при чему је број поена, број неокренутих шољица док се не наиђе на прстен. Игра траје обично до 100 поена, а група која изгуби кажњава се гарављењем таве по лицу. Сам чин гарављења, помало прстом па на образ јесте сензација. Шалом, смехом и задиркивањем групе која је изгубила завршава се игра.

Изводило се на сијелима још пуно других пјесама игара и слично, што је представљало душевно освјежење, забаву и радост. Па ипак, Божић је доносио највеће славље, весеље и радост.

Б о ж и ћ

Божић се славио три дана. Ништа мања радост није припрема: сјеча бадњака, простирање сламе по кући, уношење и налагање бадњака и бадње вече. На Мали бадњи дан (дан уочи) Бадњег дана, одлази се у шуму, одабира осредња церова подубица, **наздрави** се бадњаку, унакрс прелије подубица, повуче гутљај вина или ракије, па уз изговор: „Помози боже“ – подубица се из неколико снажних удара сјекиром одсијече до земље, настојећи да одсјек буде раван и чист. Бадњак је обично сјекао неко од одраслих мушкараца у кући, а са собом је водио по једног од одраслијих дјечака да се учи, да зна како ће то наредних година и сам да уради. Кад бадњак донесу, пред кућом их неко чека, обично домаћица и обавезно нечим дарива. Бадњак скрате на три комада, а од једног (четвртог) отешу дио као лопатицу, варјачу, која се не ложи него се чува до малог Божића (српске Нове године) којом ће се ватра потицати и џарати, па тада и наложити. Припремљени бадњаци и лопатице прислоне се поред улазних врата куће и заките церовом и зимзеленом гранчицом. На бадњи дан по подне унесе се и слама у кућу. Распростре се око огњишта и по кући, а за нас дјецу, о боже радости! Домаћица изнесе ораха и сувих

смокава да се дјеца још више радују. Каде се смрачи, домаћин, или неко други од одраслијих мушкараца, излази напоље, јузима бадњаке, и уноси у кућу гласно говорећи. *„Добровече и сретно вам Бадње вече!“* Отпозрав је *„Све ти сретно и весело било!,* а домаћица га дочекује и засипа пшеницом. Бадњоноша прилази огњишту или шпорету и налаже бадњаке.

Док се ложи скачу варнице, а он благосивље: *„Колико варница, толико мушке дјеце, колико варница, толико јањади, телади, кокоши итд.*

За бадње вече обичај је да су сва чељад у кући на окупу. Ако би неко био одсутан, журио би да стигне кући на вријеме да пре спава у својој кући као и сва остала чељад. А ако би неко био у војсци, на путу, или негдје да се зна да не може стићи на вечеру, за њега би се сервирало као да је ту са осталим укућанима. Иако се пости, за то вече била би богато припремљена вечера, посна наравно, где има и добре рибе. Разасута је слама по кући. Донесе се и јагње из тора јер се Христос у Јаслама родио. Оно уплашено блеји, тражи мајку, а дјеца га цуцлом из флашице хране и умирују. Разасути ораси, суве шљиве, суве смокве. Радост је то велика и најљепша слава. Ево како је описује Његош у Горском вијенцу:

*...“Славио сам Божић у световну гору,
Славио га у свето Кијево.
Ал је ова слава одвојила.
Пушке пучу, врте се пецива,
гусле гуде а кола пјевају“...*

а на Бадње вече, када се бадњаци наложе, онда ће Игуман Стефан:

*„Јесте ли јих, ђецо наложили,
У пријекрс, ка треба метнули?“
Јесмо ђедо, у пријекрст ка требује,
Посули их шеницом бијелом,
А прелили црвенијем вином“
„Сад ми дајте једну чашу вина,*

*Ма доброга и чашу од оке!
Да наздрави старац бадњацима
Донесите ђецо оне гусле, душа
Ми их ваистино иште.
Да пропојем одавно нијесам...”*

Сутра дан, на Божић ујутру дан почиње са полазником. Спрема се наравно поред свега осталог припремљеног и свежа цицвара. Полазник долази и са врата засипа житом, уз поздрав са „Христос се роди“ Узвраћа се посипање житом и одпоздравља „Ваистину се роди“. Полазник одлази пред огњиште, цара ватру и он благосиља, па удари машом по главњи да прсне што више варница, па онда каже: „Оволико мушке ђеце“, а домаћица и остале одрасле жене у кући у шали, смијући се одговара: „Шта то кажеш био нејадан? Куд ћеш толико?“ Полазник сједа за доручак са домаћом чељади и после доручка одлази својој кући. Полазник се обавезно дарује. Зависи шта је домаћица припремила за дар. Обично плетене чарапе, гете, шал или тако нешто. И полазник би носио неки дар, тј. јабуку у коју је забоден новчић.

Први дан Божића нигде се не иде, у госте, нити ко долази. Намењен је само за радост, гозбу, смијех и шалу у оквиру породице.

О Божићу не смије бити ружних ријечи, нерасположења, препирке и свађе међу ђецом. Други дан почињу гости, одлази се код комшија и они долазе. По правилу, то се крене од куће до куће и друштво се све повећава, увек бар са још по једним из куће из које се одлази. То иде редом од комшије до комшије, док се не врате поново одакле су пошли, тако да је свако код свакога био. Свуда се износе пецива, пића и јела, пјева и игра, па се то претвара у колективно славље. За Божић се припрема чесница (погача) у коју се ставља новчић, па који га члан породице пронађе, знак је среће. Слама се износи из куће на трећи дан Божића, ставља на воће, због веровања да боље рађа.

Исељавање Срба са Косова за вријеме СФРЈ и узроци тих сеоба

Двадесет година после ослобођења почиње да се реализује одлука о забрани повратка избјеглица на Косово. Наравно, сада исељавањем, јер су се избјеглице већ вратиле. Претходиле су томе огромне припреме које су истовремено биле припреме за доношење новог Устава 1974. год. У процесу уставне регулативе од 1946. преко Устава 1953 и бројних амандмана на тај Устав, сва рјешења, без обзира како су означавана (деетатизација и развој самоуправљања, развој комуна, комуналног система и децентрализација и сл.) у ствари су била растакање федералне државе и јачање република – као националних држава у федерацији. Читав курс који је тежио већој самосталности република, практично конфедерализму. Тако и помисао да се бројна питања која би по природи ствари требало да се регулишу јединствено (одбрана, слобода и безбједност грађана и друга од једнаког интереса за све грађане у федерацији) проглашавана су унитаризмом, дакле, противником основног политичког курса. А ко није следио тај политички курс, није могао бити актером развоја друштва. У основном политичком курсу битна компонента рјешења националног питања постају кадровски паритети по националном саставу, без обзира на способност, стручне и друге критерије. Гледишта да је рјешење националног питања у слободи опредељења, националној самобитности, језику, култури, школовању на свом језику и пуној националној равноправности, а не у националним кадровским паритетима, означавана су као националистичка. А опет се зна шта слиједи иза тога. Доношењем устава 1974. и аутономне покрајине постаће конститутивни елемент Федерације, а кадровски паритети по националној основи постају уставно правна регулатива. То ће политичким и државним структурама, омогућити плодотворније дјеловање у реализацији поменутих одлука.

Предузете су опсежне политичке мјере да се изврше припреме за доношење новог Устава. Требало је уклонити државне и политичке структуре које би могле бити на сметњи тако велике уставно правне реконструкције у односу на дотадашња уставна рјешења с једне стране, и обезбједити несметану примјену но-

вог Устава, с друге стране. На удару је био ресор задужен за то. Ресор одговоран за ред, мир, безбједност изаштиту законитости у земљи. Политичка платформа створена је на познатом четвртом пленуму ЦК 1964, дакле десет година прије његовог доношења, што у убедљиво говори да је све срачунато на дужу стазу. Послије те сједнице извршена је комплетна смјена кадрова почев од Ранковића, задуженог за то у врху државе, тада у улози потпредсједника федералне државе, затим секретаријата за унутрашње послове СФРЈ, Републичког у СР Србији, а по дубини преко покрајинских и локалних органа унутрашњих послова у Републици Србији. У осталим Републикама, осим појединачних и то врло ријетких случајева, то није спроведено. Већ сама та чињеница сама по себи говори доста. Постиге се тиме двојаки циљ. Учвршћује се власт у шпици која је замислила такве промјене и уклањују се сметње за остварење замишљеног уставно-правног уређења.

Послије ових промјена кадровске поставе у унутрашњим пословима на Космету бивају конституисане тако да се под њиховим окриљем слободно манифестују невиђени набоји шиптарског национал-шовинизма. Интензивирају се и јавно спроводе демонстрације са паролом „Косово република“.

Прве године после другог свјетског рата карактерише обнова и развој ратом опустошене земље као и у другим крајевима земље, с тим што овдје има још додатних тешкоћа, прво, јер се избјеглице враћају на опустошена и распарчана имања са којих су протјерани голоруци без игде ичега само да спасу голи живот; и друго, требало је ослободити још потпуно не ослобођену територију и ликвидирати преостале непријатеље, блистичке хорде по шумама и њихове јатаке по селима којих је у герилским групама било свуда по Космету година после особођења. Зато је повратак избјеглица, и поред поменуто одлуке о забрани повратка избјеглица, не само толерисан него и добро дошао.

Послије ликвидације балиста почиње се са припремом за реализацију те одлуке. Оне ће се остваривати разним метода-

ма притисака на поновно исељавање враћених избјеглица, и не само њих, него Срба уопште, па и оних старомјештана који одатле никада нијесу исељавани.

Анализа слиједа догађаја упућује на поглед уназад како би се сагледало дје је политичко упориште за доношење такве одлуке. Детаљна анализа догађаја доводи нас на Резолуцију Пете земаљске конференције КПЈ одржане 1939. год. у Дубрави код Загреба, којом се утврђује да су потлачени народи још више потлачени колонизацијом. Другим ријечима одлука о забрани је сагласна генералној политици о рјешењу националног питања, што ће се потврдити и даљим уставно правном регулативом. Имамо у виду и конференцију КП Албаније одржану у албанском мјесту Бујан јануара 1944. године чије одлуке полазе од другачијег регулисања поратних граница према Космету, која је практично остварење аспирације Призренске лиге и концепта велике Албаније. Став КПЈ да одлука Бујанске конференције, у чијем доношењу су учествовали и представници КПЈ, засад остану по страни, са објашњењем да је сада битна борба за слободу, ослобођење од фашистичког окупатора, а питање граница нека остане за рјешавање по ослобођењу само је потврда очувања политичког упоришта и кретања у сусрет доношења одлуке о забрани повратка избјеглица на Косово.

Почињу опсежне припреме за реализацију те одлуке. Јавни иступи и манифестације сецесионизма почиње да узима мах. Организују се разне демонстрације које се интензивирају нарочито у припреми за доношење устава 1974. године. Сада се то чини јавно уз паролу «Косово република». Не само демонстрације него и други притисци на Србе под окриљем сопствене државе, наравно онакве каква је конституисана тим Уставом. Истицани су летци и плакати са упозорењима: „Ајде, шта чекате, што се не селите?... Провокације на очиглед органа реда и узнемиравање до скрнављења споменика и гробаља. То ће довести до поновног исељавања Срба са Косова, сада и оних који никада раније нијесу оданде селили.

Плаћање високих цијена за откуп српских кућа и имања било је мудро смишљено као инвестиција за албанизацију и етнички чист Космет. Део средстава из доприноса за неразвијена подручја употребљавана су за откуп кућа од Срба, у које се насељавају Албанци, па се практично финансијском подршком читаве државе спроводи етничко чишћење и албанизација Космета. Послије насељавања великог броја назови емиграната из Албаније (послије Резолуције ИБ) долази до бројног насељавања из Албаније. Немали број универзитетских професора и другог наставног особља насељава се из Тиране у Приштину, а професори из Београда бивају замијењени онима из Тиране. Практично се везе које су постојале са Београдом преносе на везе са Тираном, а напуштају уџбеници о програму сопствене државе и сви увозе из Албаније.

Васпитање младих под окириљем сопствене државе трајало је тако годинама без обзира на то што Југославија и Албанија имају различите не само програме у школовању него и дијаметрално различите погледе на уређење и развој друштва.

Послије Устава 1974. године Космет је имао све прерогативе државе. Самостално је уређивао своје односе, а на нивоу федерације има право републике. Србија као држава у федерацији, у чијем је саставу Космет није га могла заступати јер је уређено да федерацију конституишу и покрајине. Важење закона Србије сведено је само на њен ужи дио. Покрајине учествују у њиховом доношењу, а Србија нема никаквог утицаја на уређење односа у покрајинама без обзира на то што су у њеном саставу. Косово је потпомагано у сепаратизму од осталих република које ће то остварити и растурити Југославију. Наступиле су огромне промете. Нације ионако међусобно супротстављене, већ самим тим што је држава организована на републике по националном критеријуму, нарастају у такве национализме, да то изнутра потпуно разједају државу. Вођена је политика: што слабија Србија, то јача Југославија. Промјениће се чак и име Космет у албански назив „Kosova“, како се никада у историји није звало.

Косметски сепаратизам подстичу и остале републике, што оснажава и увећава притиске, па долази до масовног исељавања.

Сваки рад има своју технологију. Остварује се тако једном другом технологијом и организацијом друштва концепт балистичке политике из времена хитлеровске окупације на Космету, познате под чувеном паролом „*Rnoft Shcipnija e mole*“³¹

Све је рађено веома срачунато. Поред низа других акција за учвршћенеј власти, претходило је томе виђели смо, још десетак година прије доношења поменутог устава, развлашћивање и смјене оних који су у држави задужени за ред и уставни поредак. Оних који су несебичним пожртвовањем и високом патриотском свијешћу, често ризикујући и сопствени живот, највише и допринијели да се рашчисти са остатком непријатеља, балиста и њихових јатака и дефинитивно ослободи и тај дио земље. И гле ироније! Сада ће баш они бити одговорни, прогањани, па и хапшени.

У осмој и деветој деценији ескалира то утакве размјере да ни мртвима није било мира. Настаје чувено рушење српских споменика и гробаља, а све без икакве одговорности, па ни опомене, за такав вандализам.

Ескалација сепаратизма и националне ускогруодости добија у замајцу, па национал-шиптарска нетрпељивост све више долази до изражаја. А иронија је још већа када покушају да конституишу званично гледиште да се Срби не селе због притисака, него због економских услова и бољег економског положаја. Заборавља се притом да су се ради тог бољег тамо и доселили.

И збиља, ради економског и свеукупног прогреса, велика је штета за сам Космет и његов живаљ што тамо нису остали насељеници чијим је доласком тамо остварен велики материјални,

³¹ на шиптарском „живјела велика Албанија

културни и цивилизацији напредак. Тако вођена политика Србе поново и после рата сели са Космета. То је у ствари тећа сеоба. (Прва је била под турском најездом, друга под ратним хитлеровском хордом, уз паролу „*nsoft Shipnija e mole ele boba jon Hitler*“³² и трећа ово задња, под окриљем сопствене државе али на жалост, с истим циљем који је имала и она по фашистичким окупатором).

Ова оцјена вјероватно није по мјери ни данашњим политичко-идејним стереотипима. Међутим, чињеница је да се тако вођеном националном политиком остварују циљеви шиптарске националне политике конституисане још на такозваној Призренској лиги, вођене од непријатељске организације Баликомтар³³, у којој су окупационе снаге у Другом свјетском рату имале значајно упориште. Протјеривање Срба, био је њихов циљ за етнички чист Космет ради стварања велике Албаније по свом плану, а даље растеривање словенских народа на Балкану уклапа се у Хитлерову политику, на међународном плану.

С друге стране, најмање је жеља да се овде прави компромис са оним мишљењима која су данас постала хит, „историјског откровења“ и оцјена, сада узета као политика за дневну употребу да је наша прошлост (читај 1941-1992) „историјски промашај“, „историјски мрак“, „комунистичко ропство“ и томе слично. Ријеч је о стратешком далекосежном, много значајнијем и крупнијем питању, без обзира од кога је и чије идејно-политичке оријентације земља ослобођења од фашизма. Национално питање је основа сваке државе, а од његовог исправног рјешења зависи опстанак и развитак те државе. Грјешке су очигледно начињене ту.

Анализа токова рјешавања националног питања за вријеме постојања Југославије од 1918-1992. године указује да је било две потпуно супротстављене политике. Други свјетски рат затекао је

³² *живјела велика Албанија и наш отац Хитлер*

³³ *шиптарски национални фашистички покрет, организација*

са још неучвршћеном идентификацијом словенског народа на Балкану. У периоду Краљевине Југославије (1918-1941) званична државна национална политика, којој је све било подређено, била је да су Срби, Хрвати и Словенци исти троимени народ и да између њих не постоје националне разлике. Црногорци су се историјски осјећали Србима, имали су и борили се против истог заједничког непријатеља. Македонци су, полазећи од чињенице да је тамо било средиште Немањинске државе, проглашени за Србе и третирани као Јужносрбијанци, а Муслимани углавном као исламизовани Словени (Срби, делом и Хрвати) сматрани су Србима и Хрватима исламске вјере.

У социјалистичкој Југославији (1945-1992) одбачена је теза о једном, троименом народу и национално питање рјешено полазећи од тезе да у Југославији постоји више народа. Братство-јединство била је само политички прокламована парола. Тако се успоставља национални плурализам који снажно подстиче националне односе у које су историјски били стављени балкански словени. Конституисање националних држава у саставу федералне Југославије по природи ствари поспјешује тај процес, па започето стицање идентитета једног „троименог“ народа, умјесто да јача, брзо почиње да све посматра кроз своје уско националне интересе. Ватикан је био увјек на сцени, а југословенску државу 1918. задњи је признао од свих држава у свијету. Тако конципиран федерализам развија бојазан од хегемонизма, па ће у слиједећем кораку реконструкције уставно-правног система, Србија практично бити расточена у три државице (две покрајине у њеном саставу нормално остају под тим именом, али имају сва права и уређују унутрашње односе као и републике). Врши се даља децентрализација функција федерације. – Тако се ствара тродимензионални федерални однос, практично конфедерација.

Косово добија, не формално по називу, али практично све прерогативе републике, па сада већ сасвим легално, на уставној основи самостално доноси законе и сва општа акта којима уређује односе на својој територији. Али како? “Под великим националним набојем,, ништа мањим од оног у току Другог свјетског рата, уз стални притисак и припрему за сецесију. У томе су били обила-

то подржани од осталих република којеће то касније и остварити и тиме 1992. године учинити крај друге Југославије. (Видјели смо напријед код поднаслова исељавања Срба са Космета) посљедица је устава из 1974.

Поред очигледних напред описаних узрока за такво стање из новијег времена, досежу они и до првог пораза освајача ових крајева. Закаснило се са стварањем јединствене југословенске (читај Јужно) нације. Балкански Словени се нијесу национално идентификовали на макро плану у периоду националне идентификације других европских народа (Германа, Фанцуза, Италијана, Шпанаца и др.). Од словенских народа само су Руси успјели у томе, док су остали остварили само микро националну идентификацију. У 19. вијеку створене су велике европске нације: Њемачка, Енглеска, Француска, Шпанска и Италијанска, али су у томе објективно спријечени европски Словени под Туском и Аустроугарском империјом. Ништа мања народна разлика није била између Бавараца и Пруса или Нормандиа - Алзашана и Валонаца, Калабреза, Сицилијанаца и Ломбарђена, Енглеза и Шкота него између Срба и Пољака, а да не говоримо Срба и Хрвата или Срба, Црногораца и Македонаца, Бугара и Македонаца.

На подручју данашње Босне, Црне Горе, Далмације, Србије, Македоније, Албаније и дела Бугарске у периоду 9. до 11. вијека настале су бројне Словенске државе у којима је живио претежно Српски народ: Рашка, Зета, Травунија, Паганија, Дукља, Захумље, Србија и Босна. У сталној борби са Византијом, од постојећих држава створена је велика Српска средњовековна држава која је под династијом Немањића проглашена за Царевину. Своју самосталност изгубила је средином 15. вијека (1459), када је покорена од Османлијског царства. Од тада за остваривање националног јединства словенских народа (на макро плану – у Аустроугарској и Турској држави у чијем су саставу били као покорени народи) није било никаквих услова.

И Берлински конгрес 1878. г. имао је исти циљ. Извршио је ревизију Санстефанског уговора о миру закљученог између Русије и Турске у корист Русије. Аустроугарска и Њемачка су се супротставиле стварању велике Словенске државе, Сансефанске Бугарске

и јаком Руском утицају на Балкану. Берлинским уговором је успостављена политичка и економска доминација Аустро-Угарске на Балкану, у односу на Турску и Русију, и њено проширење на рачун Турске која добија право да окупира Босну и Херцеговину, посебна права и да држи војне гарнизоне у Санџаку. Тим појасом дијели Србију и Црну Гору, а и једној и другој признаје самосталност. Србији су припојена још четири округа: Нишки, пиротски, врањски и топллички, а Црној Гори Никшић, Колашин, Подгорица, Бар и Улцињ и излаз на море, али без права да држи ратне бродове и има ратну заставу.

Тако је оно словенског народа што је остало изван Аустроугарске и Турске уситњено у мале државице. Што се Балкана тиче, тај Конгрес би се могао узети првим светским поретком.

Шанса за националну макроидентификацију Словена на Балкану попут других европских народа у 19. вијеку настала је послје Првог свјетског рата 1918. и трајала до 1990. Период од 70 година сасвим је довољан за идентификацију и учвршћење словенске макро идентификације на Балкану.

Тако је та шанса отишла у неповрат. Интерес је увијек присутан, али реалан изглед за тако крупне ствари јавља се протеком вијекова, можда и миленијума. Два свјетска рата у којима су, у оба, поражени завојевачи, нудили су реалан изглед за стварање велике словенске државе на Балкану. Геостратешки положај није промијењен, али ослабљени утицај завојевача није искоришћен.

Временом бивши завојевач јача, па уз свесрдну помоћ Ватикана, на други начин остварује оно што није постигао оружјем и ратом. Суптилнија анализа вјероватно не би била далеко од ових оцјена.

Балкан, природна спона Азије и Европе, био је правац свих кретања Европе према Азији и обрнуто, поприште ратова од паметивијека и поприште два свјетска рата у овом вијеку. Граница римског и византијског царства, османског и Европе, да би се на њему сукобљавале двије нове сфере подељене на Исток и Запад. Три велике вјере и три цивилизације нијесу овај простор чиниле мирним ни у временима кад није било ратова. Ни једној од њих

није одговарало стварање снажне балканске државе, па је и тај утицај био присутан све до ослободилачких Балканских ратова, па и до иза Првог свјетског рата.

Ватикан, без обзира на формалну страну, никад није прихватио Југославију. Као разлог да је 1918. год. посљедњи призна, навео је жељу да сачека потписивање мировног уговора којим ће бити утврђене границе. Међутим, 1991. није му сметало, не што нема уговора и утврђених граница, него ни што се сецесија одвија праћена ратом. – да први, чак и прије Њемачке, призна Словенију и Хрватску. Бројни су примјери анти Југословенског понашања и дјеловања који су јачали протеком времена. То је, наравно, ишло на руку и потпомагло унутрашњем разарању Југославије.

Срби на Косову од древних времена

Средином 15. вијека на територији данашњег Космета, живио је чисто српски народ. Према турском тефтеру, из 1455. год. о детаљном попису области Бранковића³⁴, која обухвата цео данашњи Космет, није постајало ни једно једино арбанашко име. У свих преко 350 насеља са приложене мапе те области, живјели су само Срби. Пописан је број кућа, име домаћина, дје нема мушке главе – име удовице а гдје је домаћин још младић, пописан је као неочењен. На пример: Вучитрн: кућа 252, удовица 18, неочењених 22, укупно 292; Врани до 90: Г. Неродимље 77; Гатње 58; Горња Клина 98; итд. – све само чисто српска имена. Познаваоце тих крајева зачудиће да је село Коштањево (26) Бурник (23) било без иједне шиптарске куће као и села Шљивово (58) Раховица (Оровица) (49) Плешина (87) и да не набрајамо свих пеко 350 насеља која су обухваћена овим пописом чисто српски живаљ. Интересантно је да тада није било презимена, па је ради идентификације уписивано име оца, неријетко и брата. Треба видјети попис из тог турског тефтера*. Дајемо у дословно препису насеље Плешину као родно село аутора, а тако је и свим осталим насељима.

³⁴ област Бранковића општи катастарски попис Монумената турцица, Оријентални институт Сарајево

У том турском тефтеру су, као што рекосмо, 1455. године пописана сва насеља области Бранковића са мапе у прилогу) са следећим подацима:

- Име домаћина куће;
- Име удовица, где су остали без домаћина;
- Име неожењених и
- Шта су морали, какве дажбине испоручити (у натури и новцу)

Ево дословног преписа тог тефтера за село Плешино (Плешина)

Влајко, син Радоје
Ивко, његов брат
Бранко, син Радојина
Никола, његов брат
Раде, ковач
Радоје, син Хлапана
Драган, селица
Радица, син Борише
Поп Богоје
Пои Радослав
Радојин, син Ђурђа
Ђурађ, син Милана
Степан, син Козине
Радин, син Радихне
Обрад, син Маминов
Петран, његов брат
Радислав, син Ниноја
Влајко, син хромог
Иван, његов брат
Владислав, син Драгоша
Михал, говедар
Петар, син Стаја
Добрашин, син хромог
Радиша, син Тврдине
Влајко, син Бранислава
Михајил, син Љубине
Влкашин, син Влајка
Иваниш, син Обрада

Бранко, син Видоја
Доброслав, син Добрашина
Димитрије, син Новака
Ђурађ, син Рајка
Видац, сиромах
Владислав, сиромах
Никола, сиромах
Богдан, пришлац
Богдан, свињар
Дабижив, син Перице
Ђурађ, син Пријезде
Радислав, пришлац
Новак, син Николе
Влајко, син Богдана
Радота, сиромах
Влајко, дошлац
Јован, син Димитрија
Дабижав, брат Божидача
Винко, син Костадина
Продан, син калуђера
Иван, син калуђера
Иван, брат Влајка
Тодор, син хромца
Димитриј, син попа
Радован, пришлац
Радиц, кречар
Божидар, пришлац
Богосав, син Којила

Добриној, син Ивана
Иван, син Берислава
Богослав, сиромаш
Бранко, син Рајка
Новак, његов син
Никола, његов брат
Драгаш, сиромаш
Радислав, син Дабица
Влајко, син Берислава
Богосав, син Којила
Влакац, сиромаш
Бранко, син Тодора
Никола, син Саје
Владислав, син Пријезде
Стана, удовица
кућа 82, удовица 2, неомжњених 3

Никша, брат Рајка
Радислав, син Дане
Данчул, син Којила
Радислав, син Новака
Радисав, син Богавца
Ивица, сиромаш
Радислав, син Ђорђа
Михал, син Богдана
Попов син
Никола, брат Ђорђа
Миладин, пришлац
Војо, син Богосава
Ђураћ, син калајора
Тодор, пришлац
Станислава, удова

- испенца 2.134 (акчи)³⁵; пшенице 90 лукна; јечма, зоби 105 лукна³⁶
каплуце 40 лукна; од млина 500 (акчи); на други кам. 60
(акчи); од кошница 150 (акчи); ресум на свиње 170 (акчи); ушур
од вина 50 чаброва;
- ушур од врта 140 (акчи); ушур од лана 150 (акчи); ушур од воћа
130 (акчи);
- нијабет ³⁷ 131 (акча). П р и х о д 7.737 (акчи)

Живјело је те давне 1455. године у селу Плешини 87 породица
српских кућа, без иједног арбанашког (шиптарског) имена, као и у
осталим насељима данашњег Космета. Велике миграције учиниле
су своје. Узроци су познати.

*...» Чуј, Србине ову причу моју
о љутоме Косовскоме боју,
да наздраљам с најжешћијем нићем,
са Лазарем и са Обилићем»*

³⁵ новчана јединица

³⁶ мера за тежину

³⁷ порез, такса

Насељавање Арбанаса на Косово

Ради лакшег управљања рајом, Турци су на Косово, па и даље, долином Топлилце и Јабланице, већ од средине 18. стољећа, насељавали Арбанасе муслиманске вјере. Некима су чак давали и читлуке и већа права од осталог народа. Миграција из Албаније на плодно Косово рођачким и разним другим линијама, убрзано се одвијала. Па ипак, без обзира на сеобу Срба а насеобу Арбанаса, на Косову је све до насеља Арбанаса, раније насељених у Топлицу (до Берлинског конгреса 1878. године), већинско становништво били су Срби. Арбанаси су се досељавали већином из сјеверне Албаније и из Скадарке Малесије, а и из других крајева Албаније. Познато је чак и ко је од ког фиса³⁸, кад се доселио како на Косово, тако и Топлицу³⁹. Ови насељени у Топлицу касније ће се послјије Српско-турског рата 1876. године, такође населити на Косово и тако увећати шиптарски живаљ на Косову. И овдје их има скоро из свих арбанашких родова, а претежно су од фиса Гаши, Шаља, Беириша, Круе-зи, Краснићи, Сопа, а има Елшана, Тсеча идр. Данас на Косову познати као Муаџери. Од оних директно досељених на Косово, међу најстарије половином 18. вијека, убрајају се (Плешина) .

Бајрактаревићи, Баколи, Рустемовићи, Курталићи, Цановићи – од фиса Круе-зи, а онда Диноли од фиса Краснићи, и најкасније Пајићи оф фиса Сопа, а док су Гавази Амза, Алил, Зумбер, Бајрам, Сали. Пајићи, Ајриз и Идриз, тек су трећи пас од досељавања. У селу Раховица (Оровица) Љош од фиса Краснићи, доселили су се из Малесије, а пасови су им од досељавања до Другог свјетског рата само: Муслија, Абдуљ, Браим.

Насељавали су тако Арбанси српско Косово, те за турско вријеме увећавали шиптарски живаљ муслиманске вјере, а прогонили Србе. За вријеме Другог свјетског рата, у сарадњи са окупатором, то се жестоко наставило, уз сурови прогон српског

³⁸ племе, заклету род

³⁹ Косово, од Атанасије Урошевића, Српска Академија наука, Етнографски зборник

становништва са Космета. Поменућа поратна политика наставља досељавање из Албаније а исељавање српског становништва. Тако вођена национална политика побједника над три велике империје, поред несагледивих штета по српски народ и просперитет самог Космета, имаће вјероватно и убудуће кобне посљедице.

Шешлије у Војводини

Шешлије у Војводину, Међу и Сечањ код Зрењанина, насељавају се септембра 1945. год. непосредно после Другог свјетског рата.

Ваља нагласити да су се породичне сеобе братственика из Постојбине-билећких рудина, одвијале углавном, по етапама, у таласима, што се поклапа са периодима историјских промена друштвено-политичких односа, боље рећи одређене окупаторске владавине с једне и ослобађања појединих територија наше земље, с друге стране. Но ипак, у основи тих сеоба је разлог, голет, крш и камен, пасивност и сиромаштво због тога, а некад само сиромашлук и та пасивност (сеоба са Торича у Доњи Поплат код Стоца на пример). Разлози за сеобу, у осталом су сасвим исти као и код осталих Херцеговаца из тих крајева.

Тако, све сеобе Шешлија из своје постојбине, билећких рудина, могли би смо сврстати у четири групе или етапе и то:

- Прве сеобе, које се одвијају од насеобе у Подосоје спочетка 15-тог вијека до битке на Вучијем Долу, односно анексије БиХ. 1878. године, обухватају сеобу Шешлија за Војковиће код Сарајева, одмах у 15-ом и с почетка 19-ог вијека;
- Друга сеоба је, сеоба од анексије до балканских ратова и обухвата сеобу породице Милоша Гајова из Подосоја, најприје за Црну гору, па одатле за Србију у Дебели Луг код Прокупља;
- Трећа сеоба је, сеоба на Косово, уочи Првог и између Првог и Другог светског рата и обухвата сеобу породицеа Глилгора и Ивана Гајових из Подосоја, у село Плешину код Урошевца,

пред Први светски рат. Затим, између два рата, породице: Михајла Крстова и његовог сина Бошка, па Тодора, Илије и Андрије синова Шћепана Крстова из Подосоја у Танкосић код Урошевца; онда породице Риста и Мијајла синове Илије Бајова, из Шобадина у Ајвалију код Приштине и његовог најстаријег брата Марка, који када се пензионише као жандармериски наредник, командир станице у Босанском Шамцу купује кућу и насељава у Приштину. Пресељава и Милош Гајов са породицом шест синова, из Дебелог Луга код Прокупља у Влашке Баре код Урошевца, док породица најстаријег сина Мата, који је погинуо на Церској бици, остаје у Дебелом Лугу. Почетком четврте деценије досељава са породицом и Обрен Окичин из Шобадина у Шљивово код Урошевца а нешто касније и Перо Сава Митров са Торича и Јован Стојанов из Љубишића. Тиме је окончан сеоба браственика на Косово, одакле ће сви без изузетка за вријеме другог светског рата бити протјерани, а имовина спаљена и опљачкана. По завршетку рата вратиће се на своја имања, па поново исељавање, због познатих грешака у вођењу поратне политике, о чему је напред било исцрпно ријечи; и

- Четврта сеоба је, сеоба послје другог светског рата, која као што смо видјели, обухвата сеобу братственика из постојбине у Војводину, Сечањ и Међу.

Других породичних сеоба из постојбине није било. Породичних кажемо, зато, што је у другој половини 19-тог вијека па даље било појединачних одлазака за Америку и другде на рад. Као и касније вођени мјестом службе и школовања па касније запошљавања и сл.

Шешлије у Сечњу

У Сечањ су населиле септембра 1949. године следеће породице братственика:

Из Љубишића:

- Шћепо син Шћепана Мрдакова-Ћика, са породицом и Шћепов син Гојко са породицом;
- Милован Петра Савиног, са породицом;
- Раде Петра Савиног са породицом;
- Јован Стојана Тодоровог са породицом;
- Душан Стојана Тодоровог са породицом; и
- Јована, рођена Нинковић, удовица пок. Риста Стојанова са породицом.

Из Шобадиана:

- Новица Саве Окичина са породицом.

Шешлије у Међу

- Милован Глигора Симова са породицом

И у Војводину као на Косово, или било гдје да су селили из постојбине са собом су носили чували и гајили изворна обележја својих предака, обичаје, говор, пјесме и весеља, радне навике и друга обележја из постојбине.

Већ смо рекли, за разлику од Косова овдје су братственици као и остали насељеници, када су насељавали из Херцеговине затекли знатно виши ниво културе, цивилизације и уопште напретка у раду, комфору и квалитету живљења него на Косову. Разлог је исти. Ови предели су били под доминацијом Аустроугарске за све време док је Косово било под доминацијом Османлијског царства тј. све до 1918. год.

Па ипак, видна су унапређења и напредак њихових домаћинстава у односу на старомјештане, који су остали да живе у тим крајевима.

Не мали број братственика насељених овамо данас живе и раде по градовима Војводине, Новом Саду, Зрењанину, Панчеву и другим, а има их доста у Београду и по другим мјестима по Србији, па и у дијаспори.

ШЕШЛИЈЕ ПОД КРАЈ 20-ТОГ ВИЈЕКА У ПОСТОЈБИНИ

Билећа, Подосоје, Торич, Љубишићи и Шобадине

У Билећи данас живе породице које су из побројаних села сашли у варош и ту се настанили.

Но остаћемо код методологије исказивања као у поднаслову „Шешлије с краја 19-тог вијека у постојбини“ (стр.30), па породице које данас живе у Билећи, као што су на пр. Обрад Милованов са Торича, Бранко Перов са Торича, Тодор (Мујо) из Подосоја и др. приказаћемо у домицилним селима.

1. На Торичу:

- Крсто Николе Митрова који има сина Војислава
- Обрад Милована Митрова који има сина Дејана
- Вељко Милована Митрова који има сина Митра
- Митар Милована Митрова који има сина Предрага

2. У Шобацинима:

- Јово Андрије Савина који има синове Сава и Славишу, док је Милорад и Раде Андријин у Сарајеву, односно Бијељини и Београду
- Вељко Пека Иванова који има синове Милана, Ратка и Драгана и унука Милоша
- Радослав Пека Иванова који има синове Предрага и Драгишу
- Милорад Душана Иванова који има сина Мирослава
- Спасоје Душана Иванова који има сина Ранка и унука Марка
- Богдан душана Иванова који има сина Мирослава
- Рајко Душана Иванова који има сина Милана, док Милован Душанов који има сина Предрага живи у Сарајеву
- Бранко Божа Лазарева који има сина Божидача

3. У Подосоју:

- Богдан Марка Петкова који има синове Радивоја, Миливоја и Марка и унукe од Миливоја Новицу и од Марка Душана

- Радован Божа Филипова који има сина Божа а Божа сина Филипа.
- Миленко Благоја Филипова
- Жарко Тодора Петрова који има сина Коста
- Бранко Тодора Петрова
- Тодор (Мујо) син Тодора Петрова којиј има синове Миодрага (погинуо на ратишту као добровољац 1992. год.) и Милорада са синовима Владимиром и Вањом

Осим Богдана Марка Петкова који живи на Прлима у Подосоју, све остале Шешлије данас у Подосоју до другог светског рата живјеле су у Љубишићима. Побјегли су по убиству браће од стричева Стојана и Филипа и Стојанови синова Риста и Васа у Љубишићима за вријеме рата 1943. год. који су мучки преварени, одведени и убијени од Немаца.

УЧЕСНИЦИ И ПОГИНУЛИ У ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ

Милан Шћепа Мрдакова- Ћикова, погинуо на Сремском фронту 1945. год.

Гајо Павла Глирова, погину на ослобођењу Ужичке Пожеге 1944. год.

Шешлија Тодора Војислав 1923-1943 Погинуо на Шар планини у Партизанима у селу Севце у јединици Фадила Хоце у којој је била и Лепка Шешлија

Јован Стојанов из Љубишића, учесник НОПа 1941 до 1945 као пушкомитраље-зац носилац ордена за храброст умро у Сечњу (1914 -1998. г.)

Јела Милована Петровог. Као млада девојка јединица у родитеља приступила у редове НОПа и са пушком у руци до краја рата 1945.г. Умрла у Сечњу (1924- 2000.г.)

*Лазар, Филипов
(1916 - 1999)*

За вријеме рата пуким случајем остао у животу: када су их у Сарајеву 1943. из затвора усташе повеле на стрељање, био је осми по реду у строју. Сваког осмог из строја враћали су у затвор а остале водили на стријељање.

*Данило Савин мајор ЈНА
1911-1984.*

ГЛАВА ЧЕТВРТА

РОДОСЛОВ

СРОДСТВО ПО РЕДОСЛЕДУ

1.

Низ сродника који потичу један од другог образују лозу коју чине:

1. отац	6. аскурђед
2. ђед	7. курђед
3. прађед	8. куребало
4. чукурђед	9. сукурбал
5. наврђед	10. бели орао

2.

Сродници који потичу од заједничког порекла чине побочну линију:

1. брат или сестра
2. стриц, ујак, тетка
3. брат од стрица, ујака, тетке. Исти рођаци
4. њихова ђеца, други рођаци
5. следећи су трећи рођаци итд.

3.

Код Херцеговаца се колена (као редослед по роду), назива још и пас, па се каже ми смо у роду, рецимо пети пас, или седми пас итд. Исто тако Херцеговци за прве рођаке кажу исти рођаци. У неким крајевима у Србији први рођаци су браћа, а други браћа од стричева, па произилази да су ђеца од очевог брата, већ други рођаци.

4.

Овде ћемо посматрати сроднике по низу који потичу један од другог, што уствари и јесте генеалозна линија.

РОДОСЛОВ

У овом поглављу дати су:

I

ШЕМАТСКИ ПРИКАЗ НАСТАНКА ШЕШЛИЈА И БРАТСТАВА ОД ЊИХ

МИЛОБРАТОВИЋ < ----- > ШЕШЛИЈА < > *ШЕШЛИЈЕ,
КОКОЉИ;и
СУЏУМИ*

Да подсетимо. Један од Милобратовића последице бјега са Требјесе у Рисан насељава у Мрежица, па у Подосоје. Ту се, да би завао траг пред турском најездом, презове из Милобратовића у Шешлије. Тада настаје презиме *Шешлија*. Од њега су Шешлије Кокољи и Суџуми, а од њихова племена још 8, односно 10 братстава исказаних у шеми на следећој стра.

II

ГЕНЕАЛОШКА ЛИНИЈА ОБУХВАТА ОД НАЈСТАРИЈЕГ ПО ИМЕНУ ЗНАНОГ ШЕШЛИЈЕ (1640). ЗВАО СЕ ЂУРО. ДО КРАЈА 21) ВИЈЕКА.

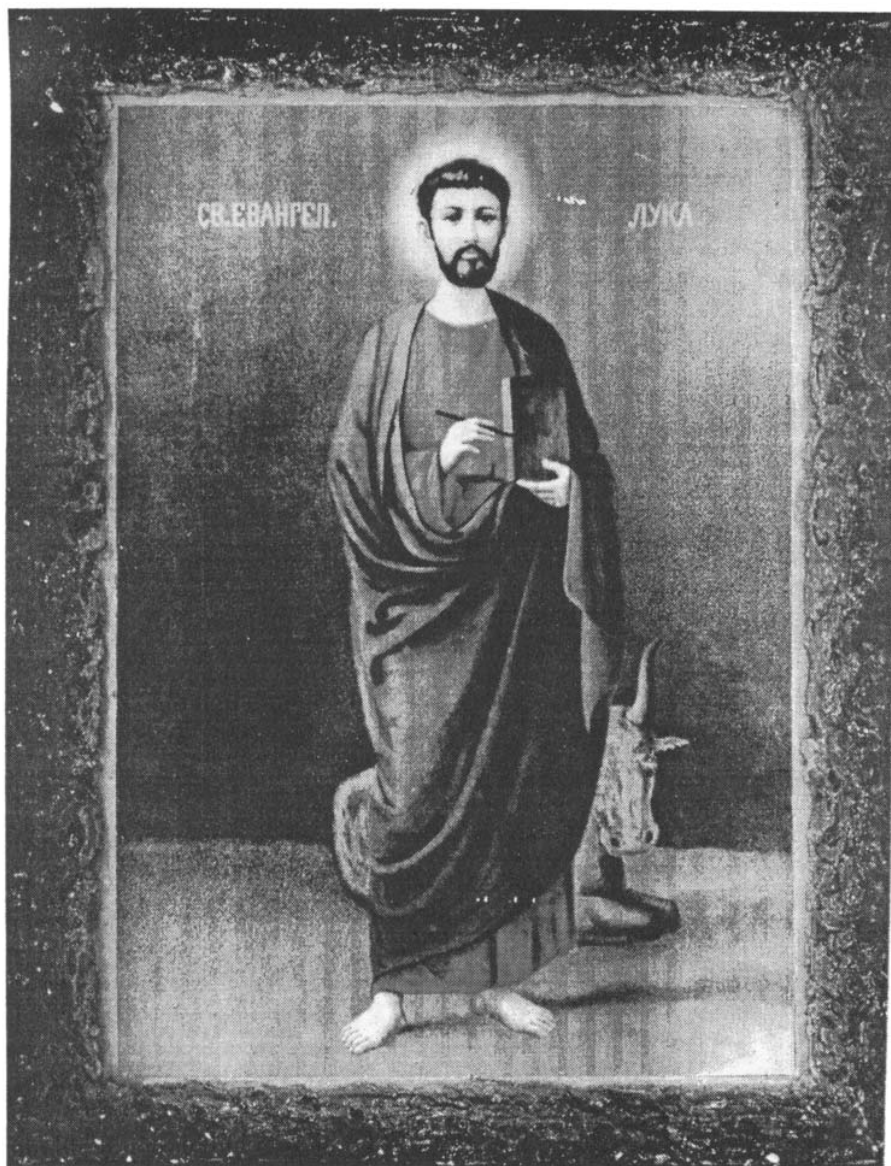
Будући је братство разгранато (око 2000 имена) методолошки је немогуће шему генеалогичке линије дати од Ђура (1640), па до краја 20 вијека на једном стаблу. Стога је њен шематски приказ дат у три пресека и то:

Први: Од Ђура (1640) пас 8. , до Гајо (1831) и осталих у пасу 14. То је половина 17 до половина 19 вијека.

Други: Ради одржавања континуитета понавља задњи пас 14 предходне стране и даје његове синове и унуке паса 15 и 16. То је раздобље од половине 19 до почетка 20 вијека: и

Трећи пресек: Децималном класификацијом преноси везу предака са предње на потомство на наредну страну и до краја 20 вијека.

Тако без обзира на ове пресеке, методологија омогућује да се лако прати укупно стабло, и свака грана стабла.

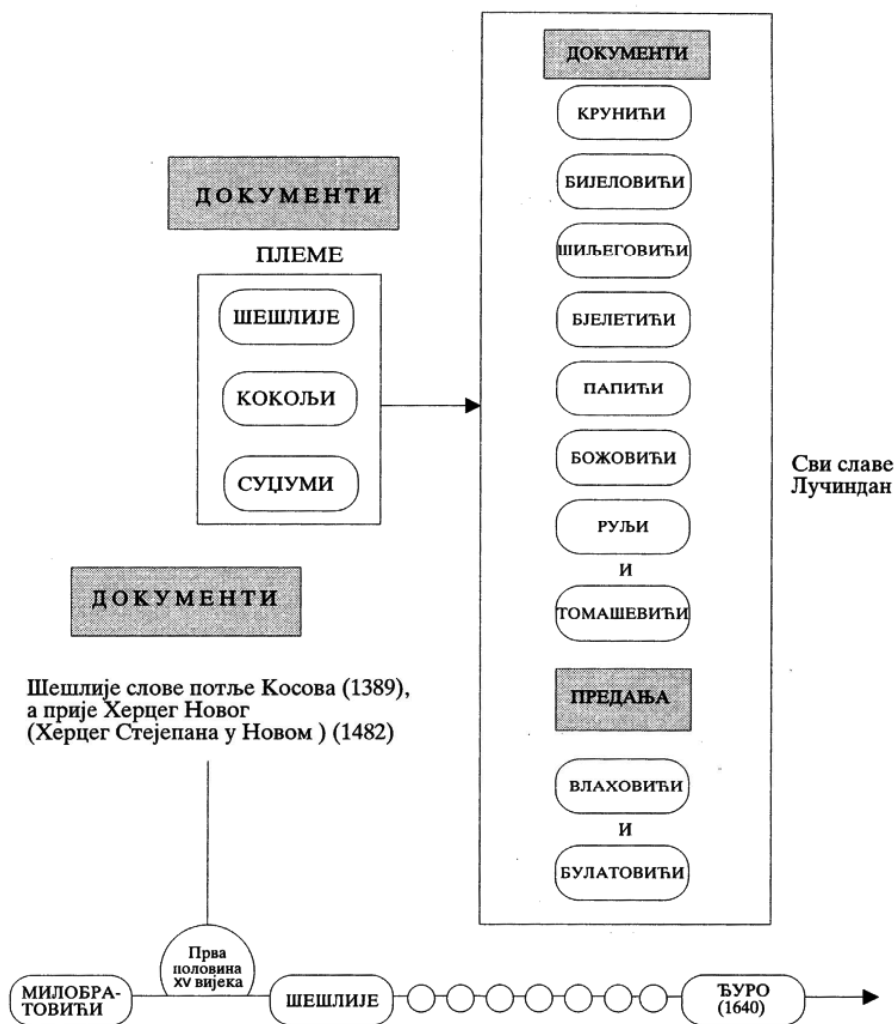

Свети Лука

ШЕМАТСКИ ПРИКАЗ

НАСТАНКА ШЕШЛИЈА И БРАТСТАВА ОД ЊИХ

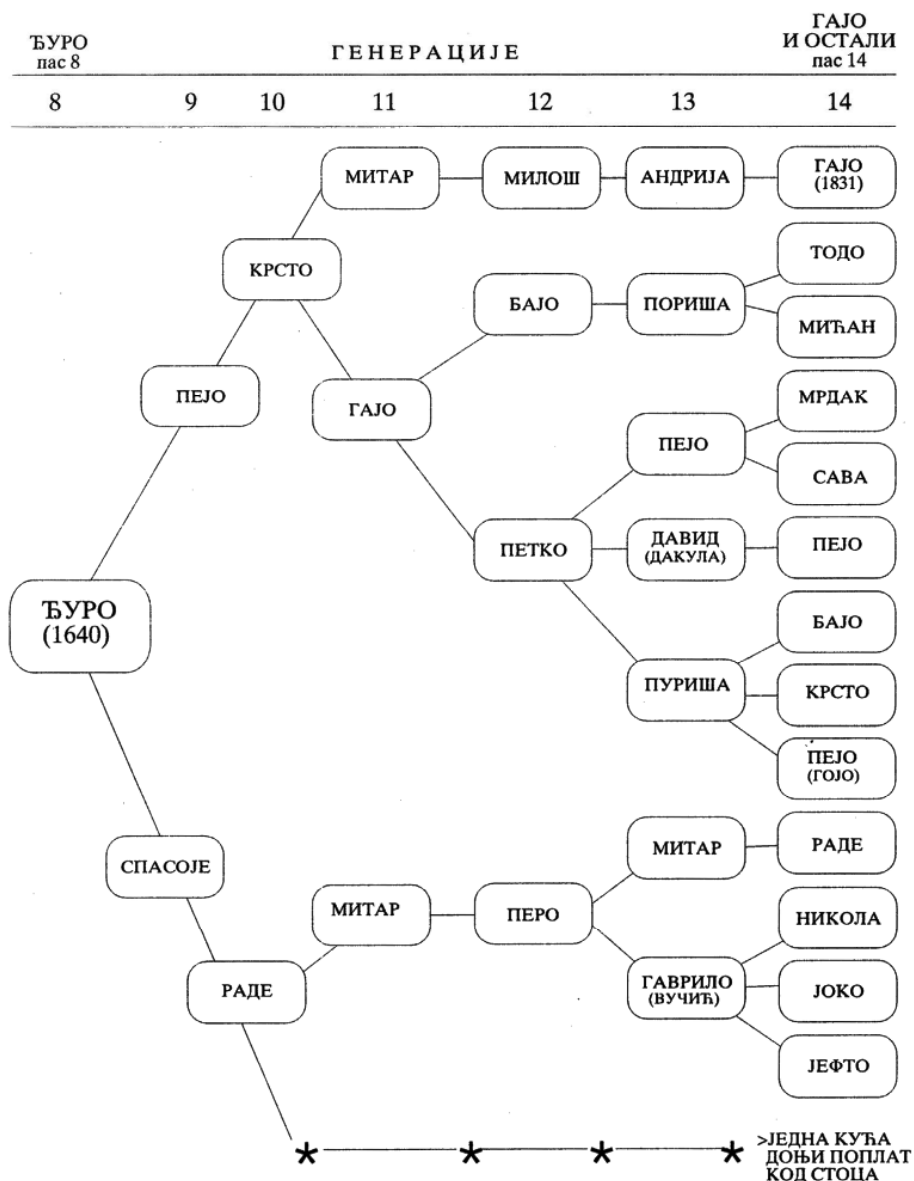
БРАТСТВА

Од настанка Шешлија до БУРА(1640), у нашем родослову првог по имену знаног, има око 200 година, или 7-8 пасова
Од тада траје умножавање братства са ове шеме.

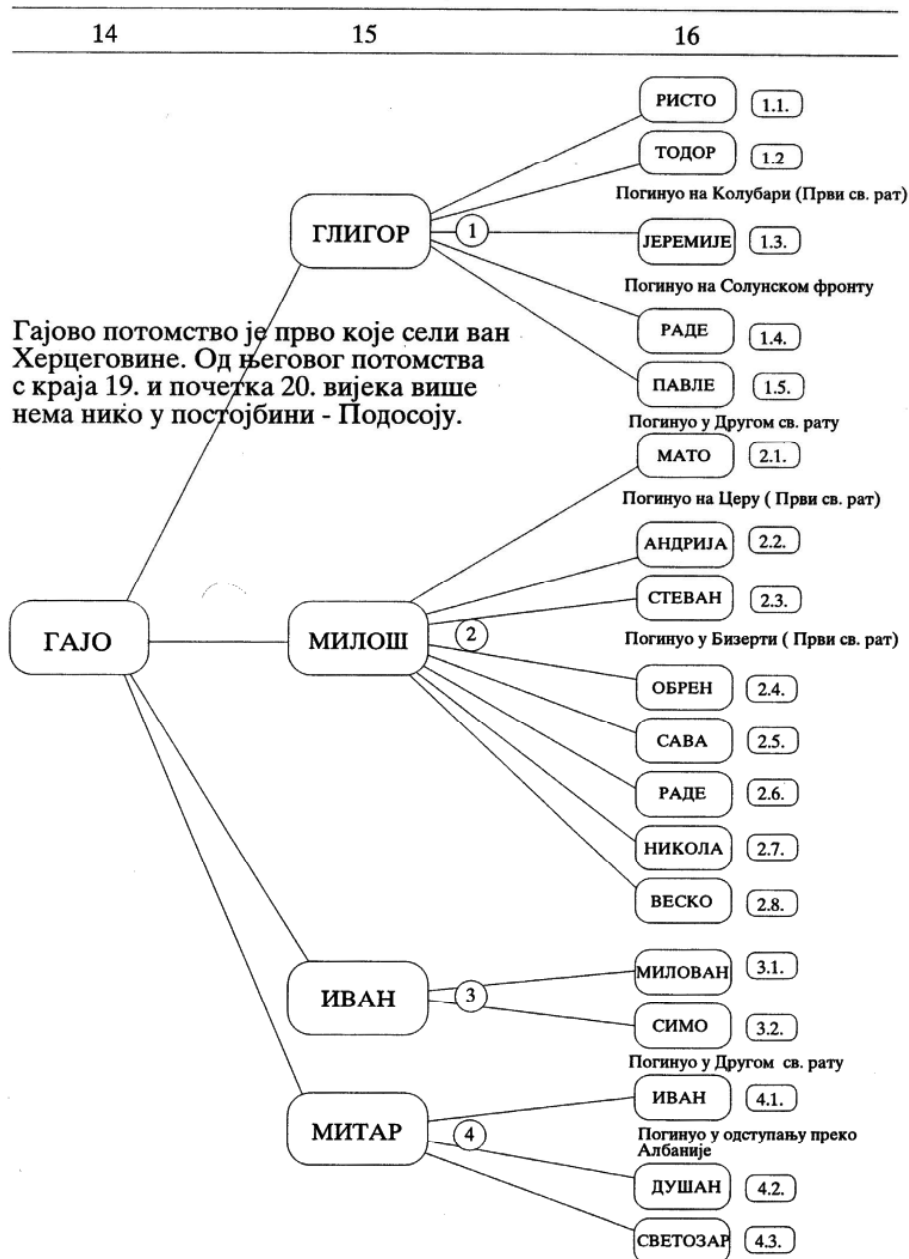
ГЕНЕАЛОШКА ЛИНИЈА ШЕШЛИЈА

Од по имену знаног најстаријег Шешлије (Ђуро 1640)
до половине XIX вијека

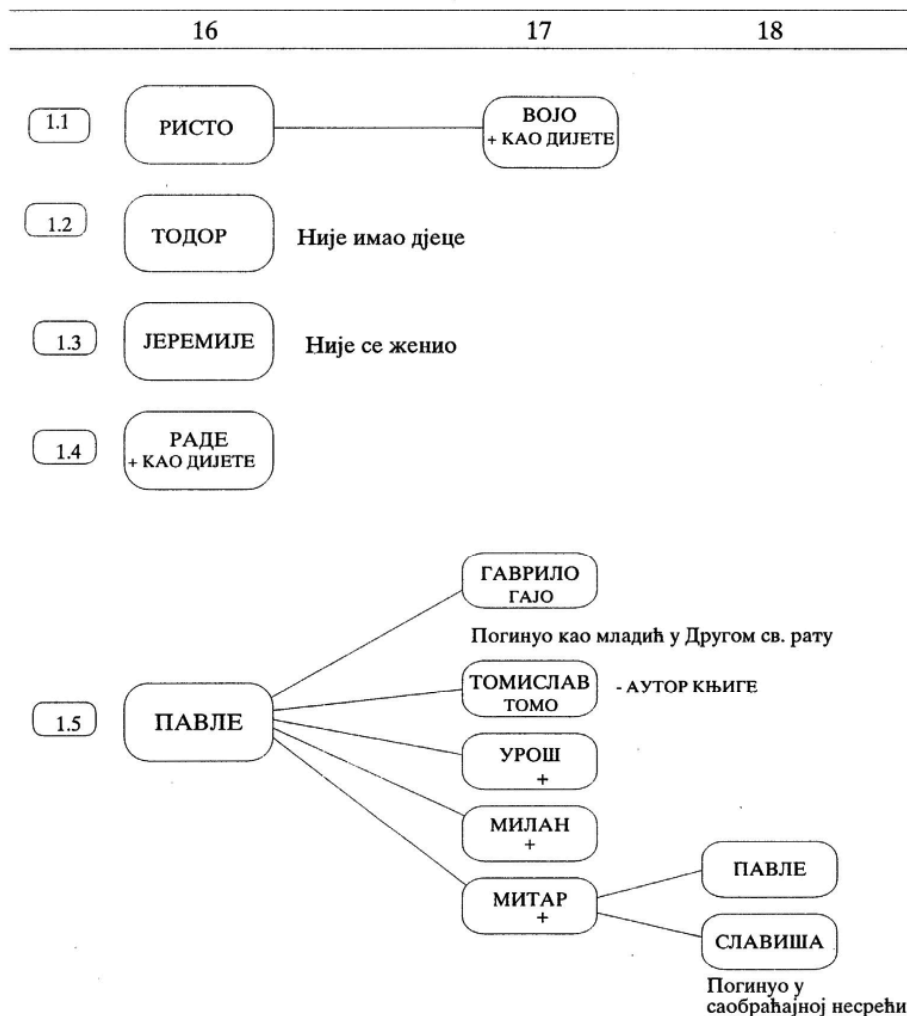
ГАЈО АНДРИЈИН СА СИНОВИМА И УНУЦИМА

ГЕНЕРАЦИЈЕ

ПОТОМСТВО ГЛИГОРА ГАЈОВА ГАЈОВЦИ

ГЕНЕРАЦИЈЕ

Од пет Глигоревих синова само Павле наставља лозу.

Раде умире као дијете, Ристов Војо такође. Јеремије као младић гине на Солунском фронту, Тодор на Колубари.

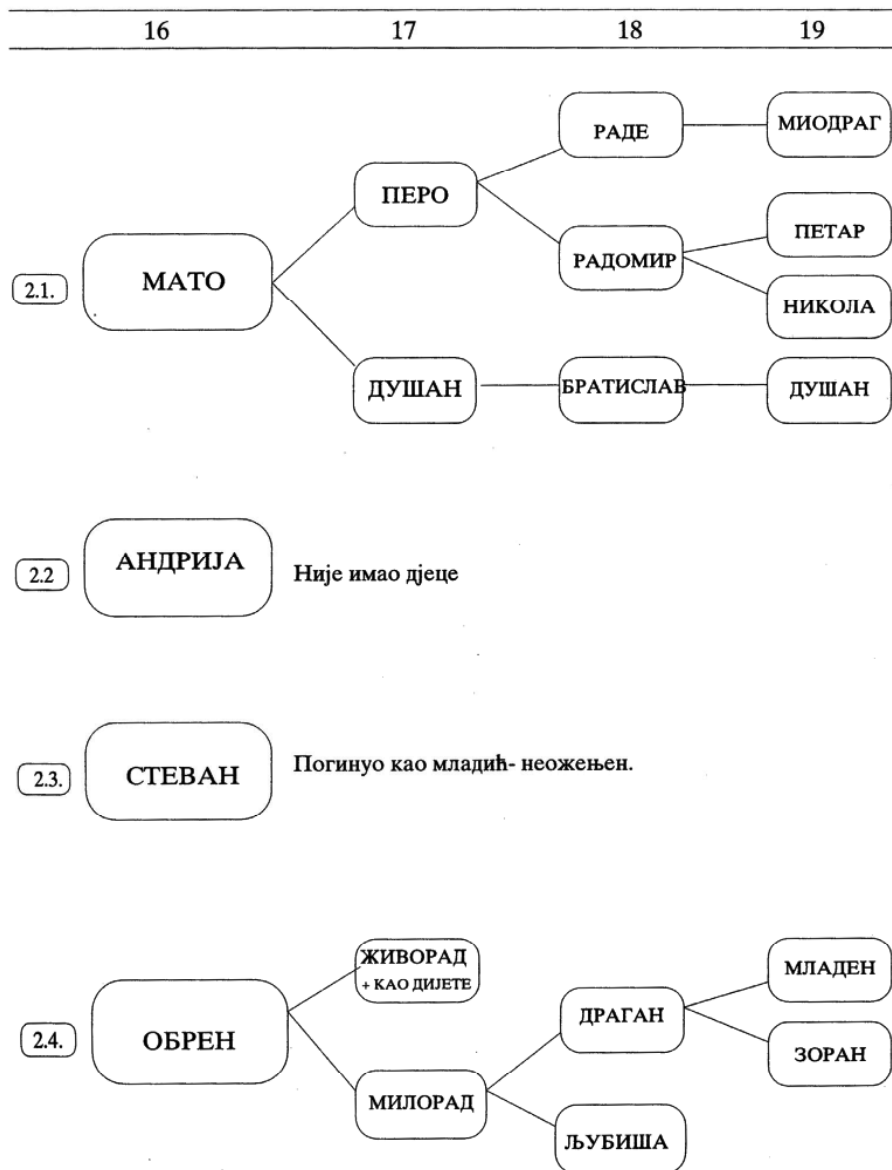
И од Павлових пет синова само Митар наставља лозу. Гајо гине као младић, Урош се није женио а Томо и Милан имају само женску дјецу.

Славиша Митров страда у саобраћајној несрећи, па се опет лоза свела само на Павла, рођен 1962. г. Порука која обавезује да се жени..

ПОТОМСТВО МИЛОША ГАЈОВА

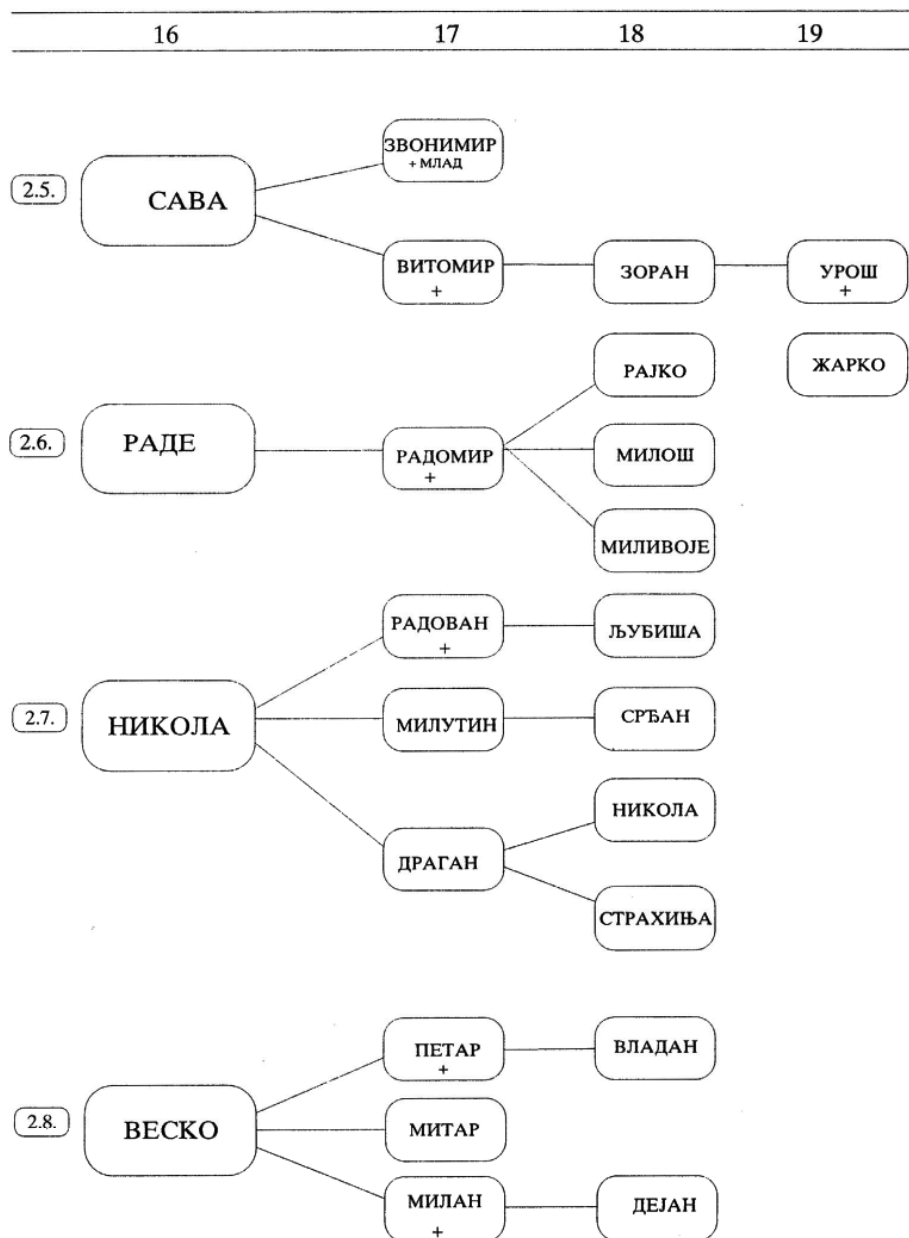
- ГАЈОВЦИ -

ГЕНЕРАЦИЈЕ

НАСТАВАК СА ПРЕТХОДНЕ СТРАНЕ

ГЕНЕРАЦИЈЕ

ПОТОМСТВО ИВАНА ГАЈОВА

ГАЈОВЦИ

ГЕНЕРАЦИЈЕ

16

17

3.1.

МИЛОВАН
+ КАО ДИЈЕТЕ

3.2.

СИМО

Погинуо у Другом свјетском рату

МОМЧИЛО
+

АЛЕКСА
+

ПОТОМСТВО МИТРА ГАЈОВА

ГАЈОВЦИ

ГЕНЕРАЦИЈЕ

16	17	18
----	----	----

4.1

ИВАН

Погинуо код Љум куле у отступању српске војске
преко Албаније

4.2

ДУШАН

БРАНИСЛАВ

АЛЕКСАНДАР
+

МИТАР

ВЛАДИМИР

БРАНИСЛАВ

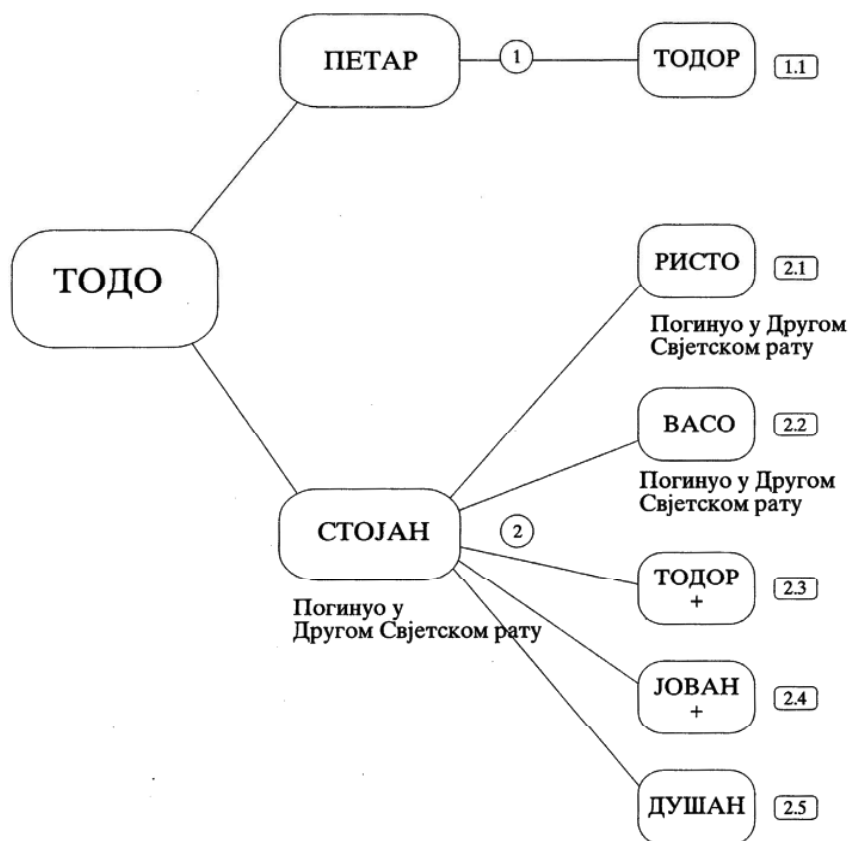
4.3

СВЕТОЗАР

ТОДО ПОРИШИН СА СИНОВИМА И УНУЦИМА -ЉУБУШИЋИ-

ГЕНЕРАЦИЈЕ

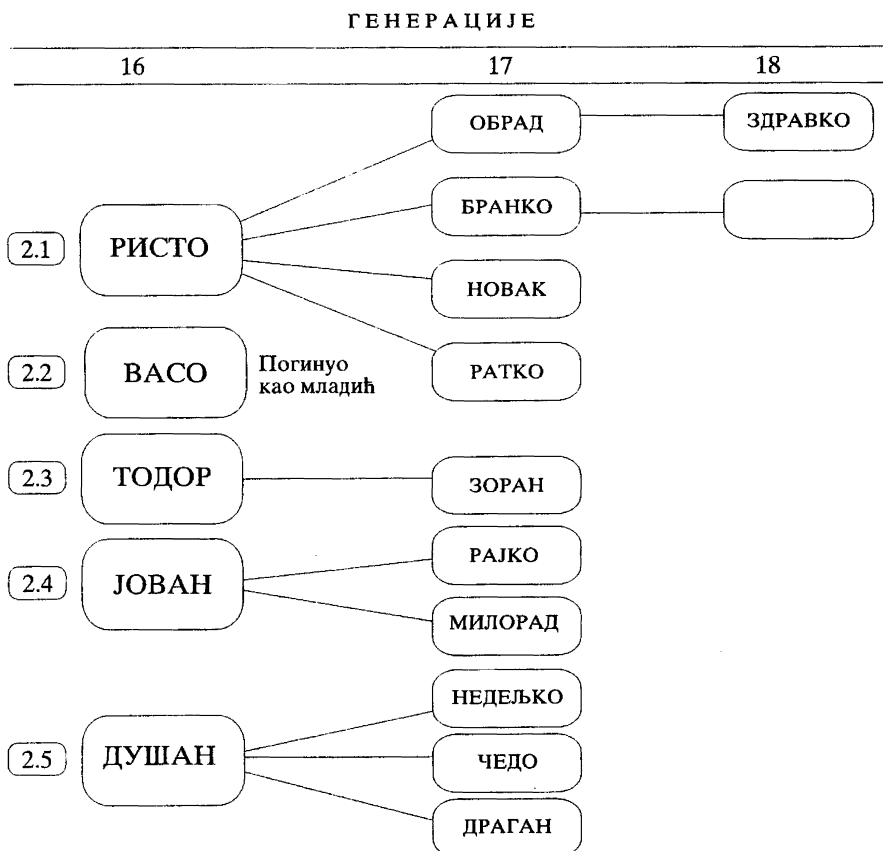
14	15	16
----	----	----

ПОТОМСТВО ПЕТРА ТОДОВА - ЉУБИШИЋИ -

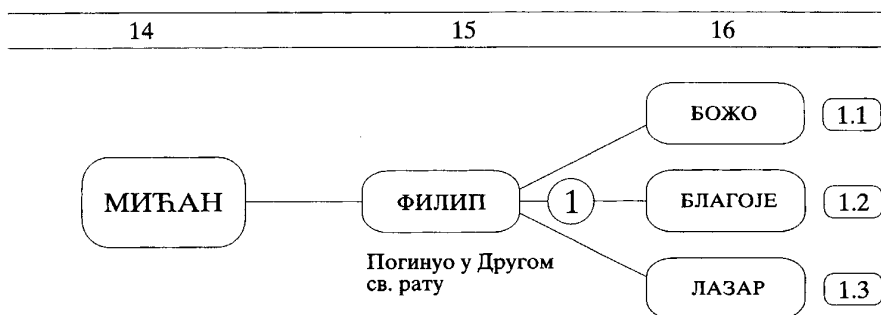
ПОТОМСТВО СТОЈАНА ТОДОВА - ЉУБИШИЋИ -

МИЋАН ПУРИШИН СА СИНОВИМА И УНУЦИМА

- ЉУБИШИЋИ -

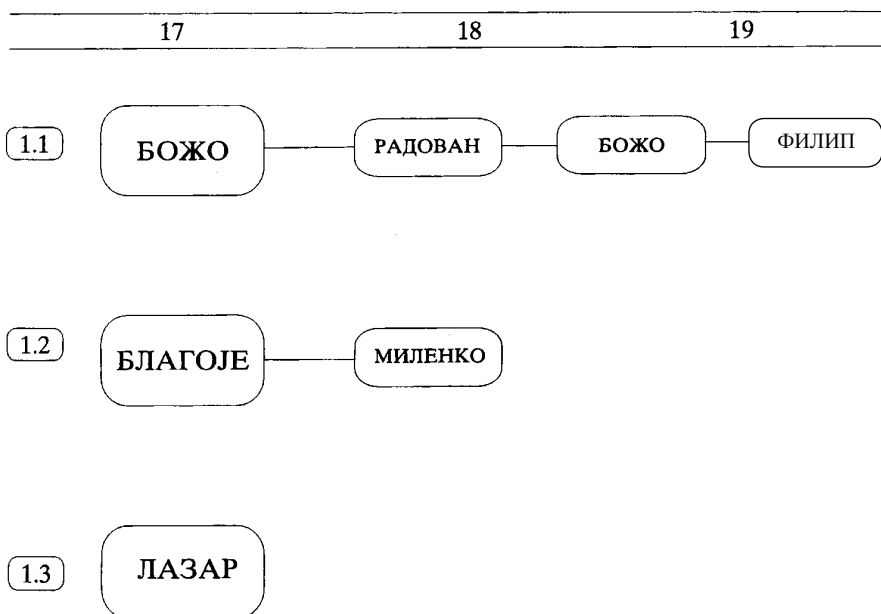
ГЕНЕРАЦИЈЕ

ПОТОМСТВО ФИЛИПА МИЋАНОВА

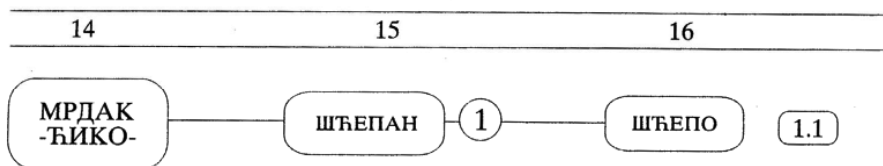
- ЉУБИШИЋИ -

ГЕНЕРАЦИЈЕ

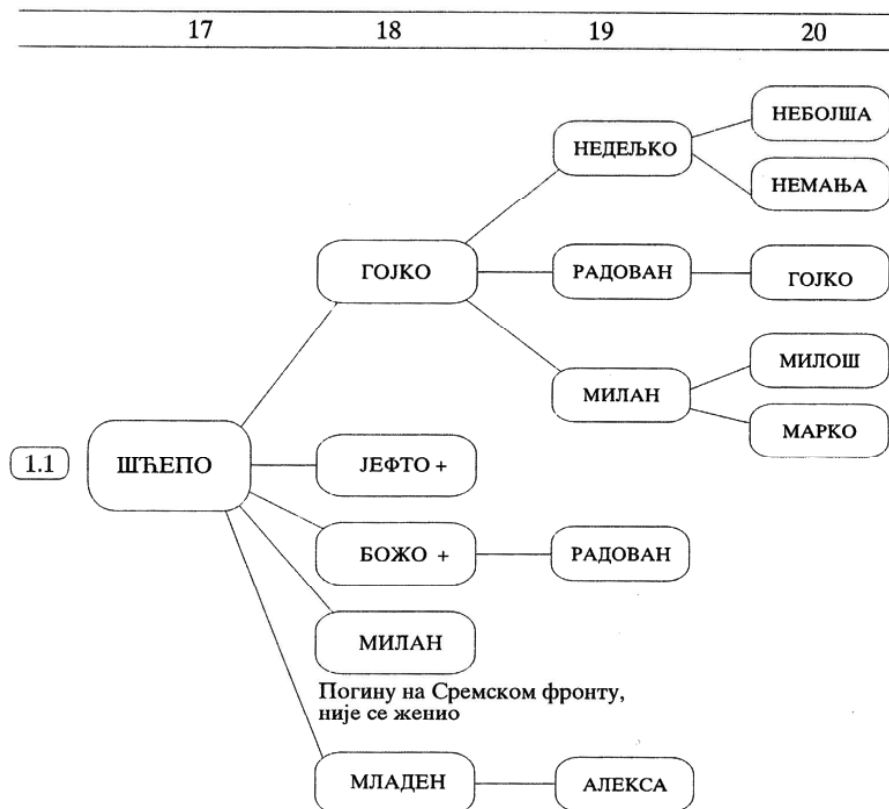
МРДАК - ЋИКО ПЕЈОВ СА СИНОВИМА И УНУЦИМА - ЉУБИШИЋИ -

ГЕНЕРАЦИЈЕ

ПОТОМЦИ ШЋЕПАНА МРДАКОВА - ЋИКОВА - ЉУБИШИЋИ -

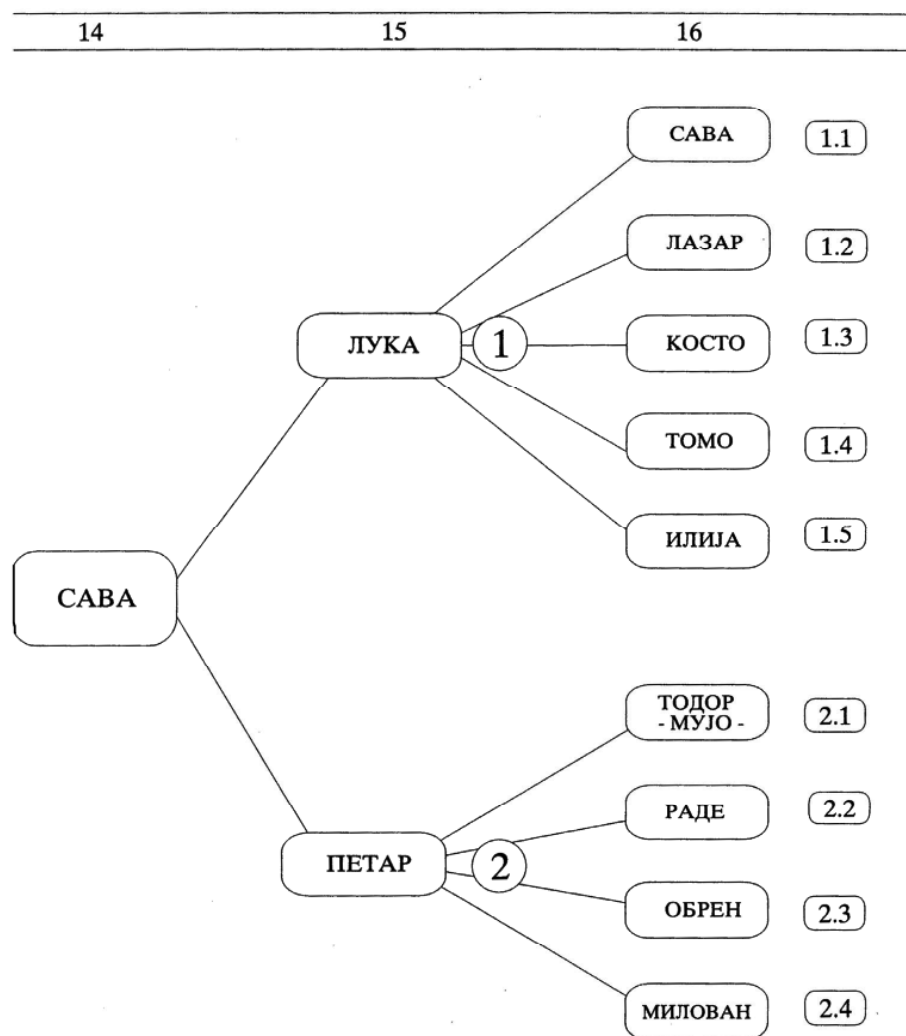
ГЕНЕРАЦИЈЕ

САВА ПЕЈОВ СА СИНОВИМА И УНУЦИМА

-ЉУБИШИЋИ-

ГЕНЕРАЦИЈЕ

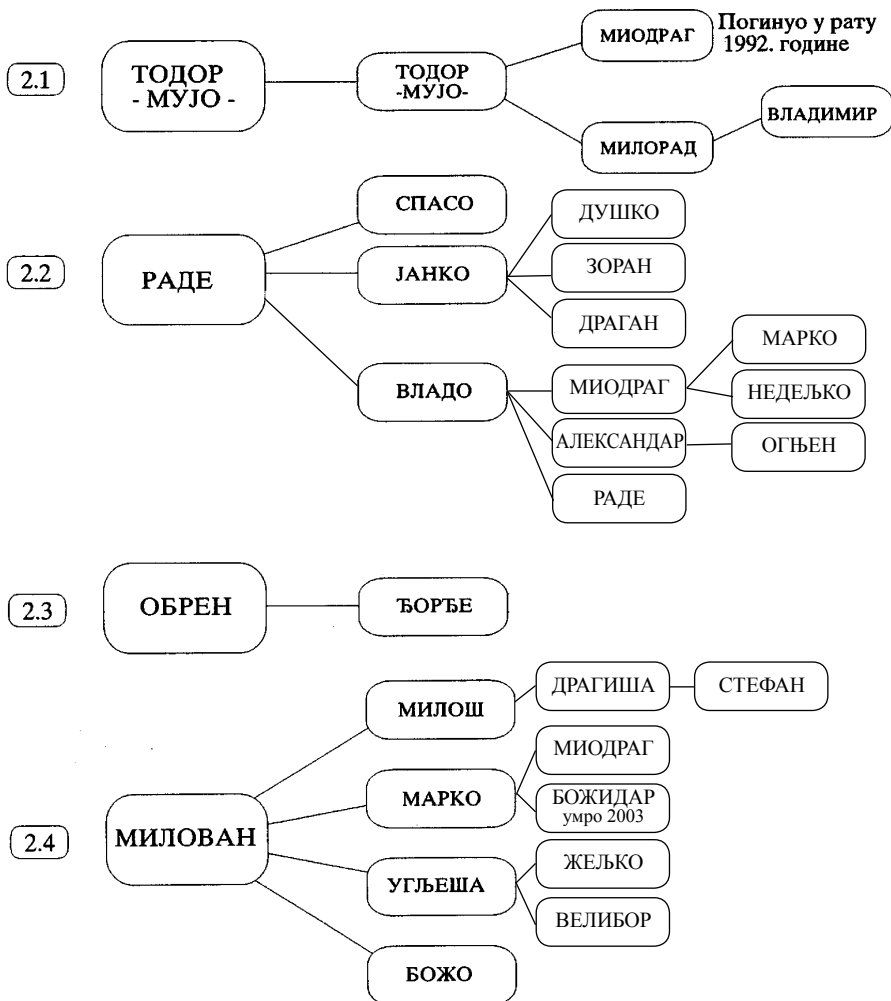
ПОТОМСТВО ЛУКЕ САВИНОГ

Од пет синова Лучиних ни један не наставља лозу. Сава је имао само женску дјецу, Лазар, Косто, Томо и Илија умрли у Америци.

ПОТОМСТВО ПЕРА САВИНОГ

ГЕНЕРАЦИЈЕ

16	17	18	19
----	----	----	----

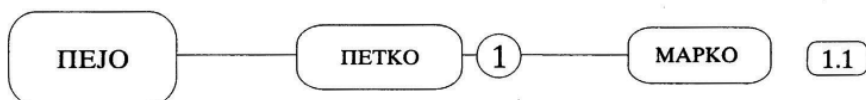

ПЕЈО ДАВИДОВ -ДАКУЛИН- СА СИНОВИМА И УНУЦИМА

- ПОДОСОЈЕ - ПРЛА -

ГЕНЕРАЦИЈЕ

14	15	16
----	----	----

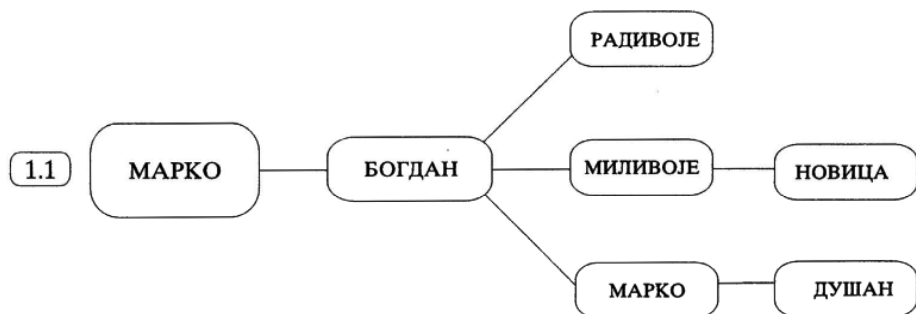

ПОТОМСТВО ПЕТКА ПЕЈОВА

- ПОДОСОЈЕ - ПРЛА -

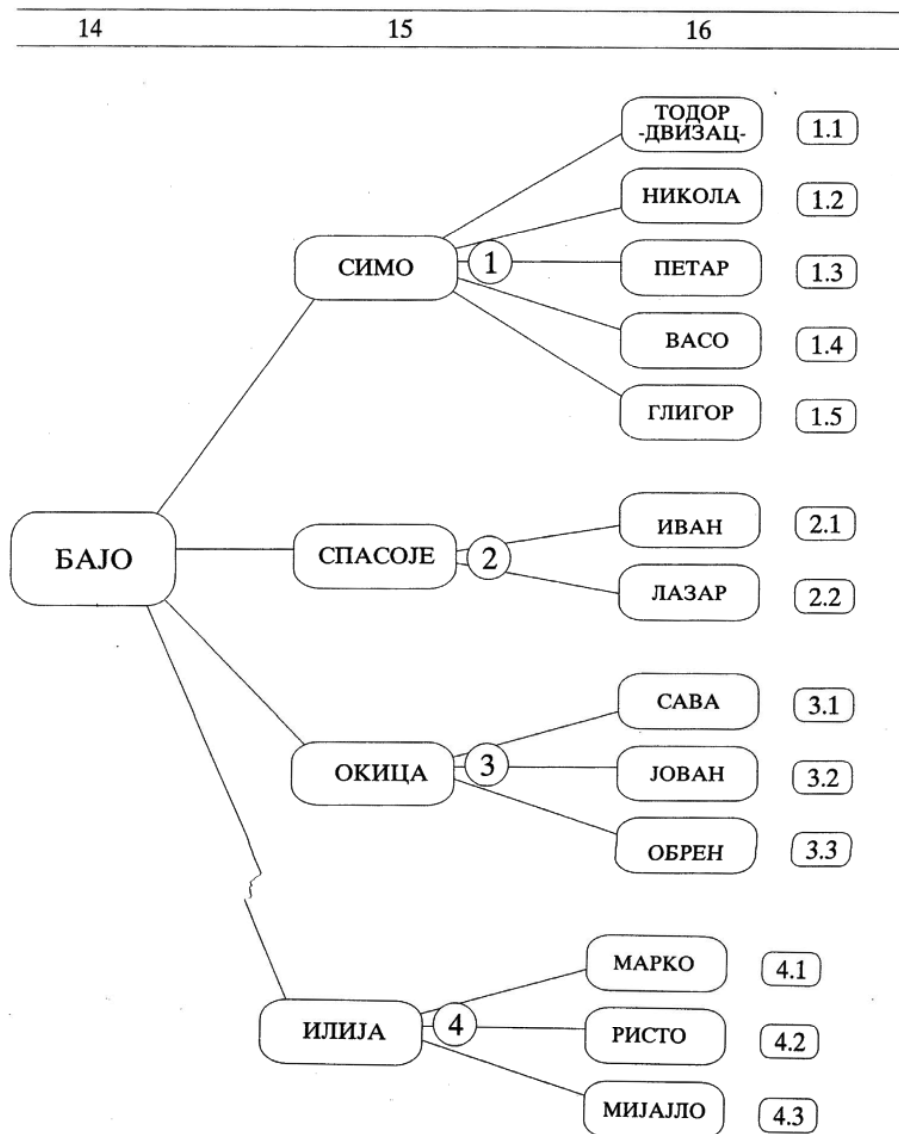
ГЕНЕРАЦИЈЕ

16	17	18	19
----	----	----	----

БАЈО ПУРИШИН СА СИНОВИМА И УНУЦИМА - ШОБАДИНЕ -

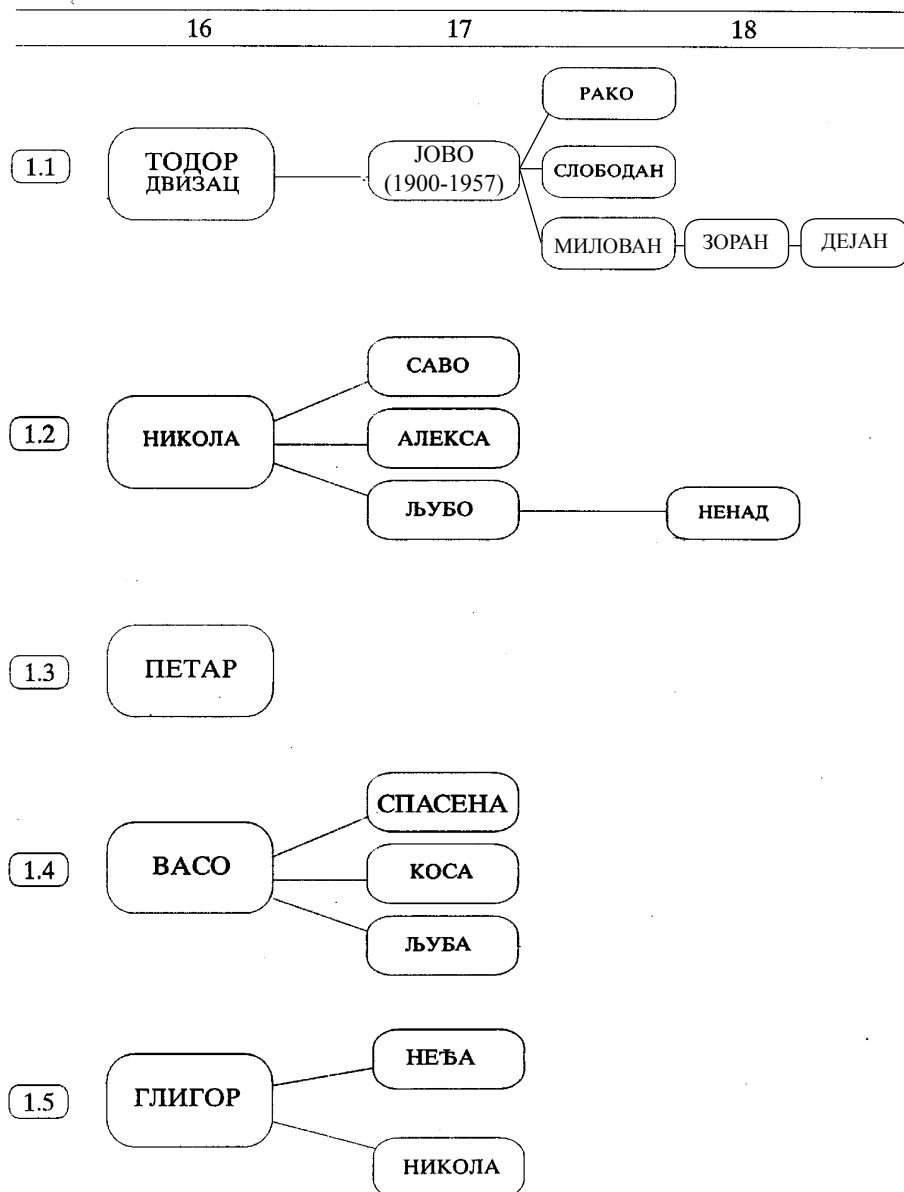
ГЕНЕРАЦИЈЕ

ПОТОМСТВО СИМА БАЈОВА

- ШОБАДИНЕ -

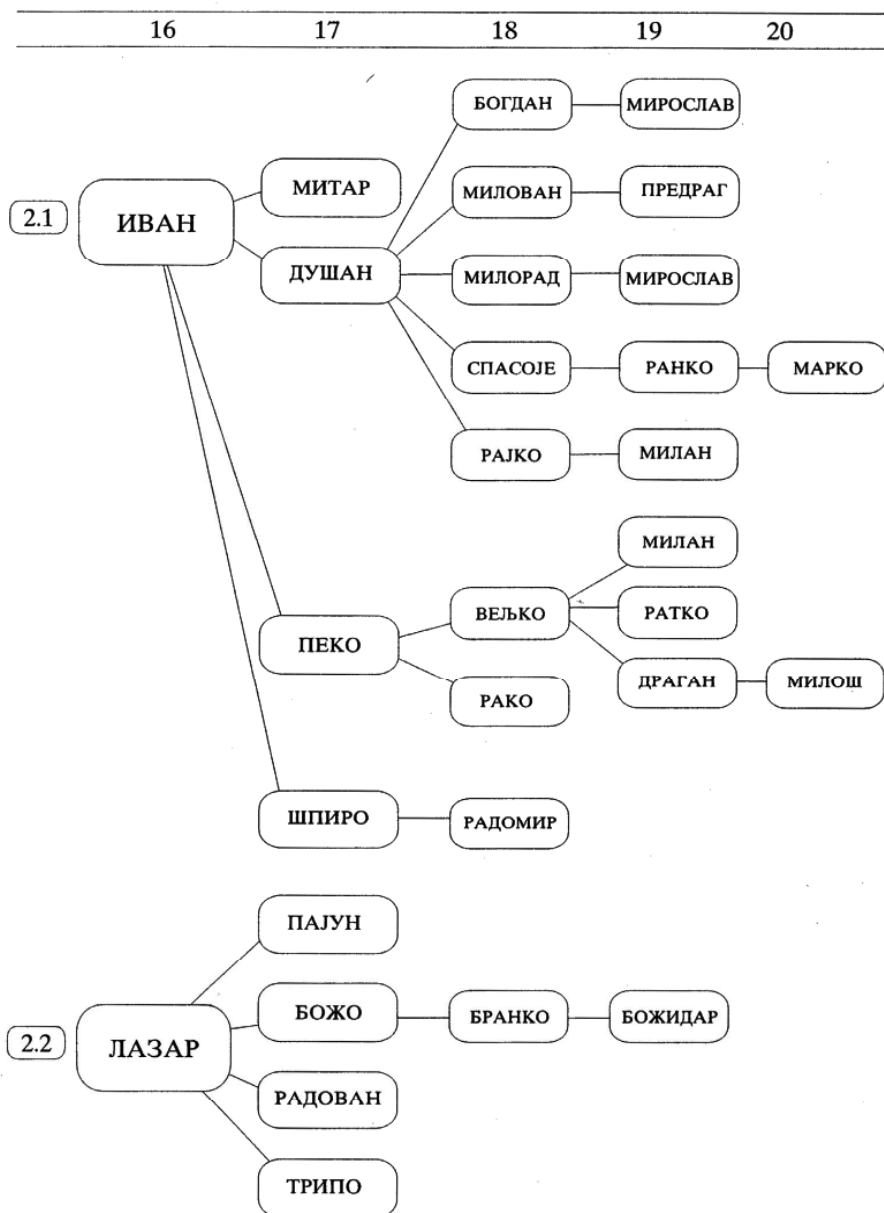
ГЕНЕРАЦИЈЕ

ПОТОМСТВО СПАСОЈА БАЈОВА

- ШОБАДИНЕ -

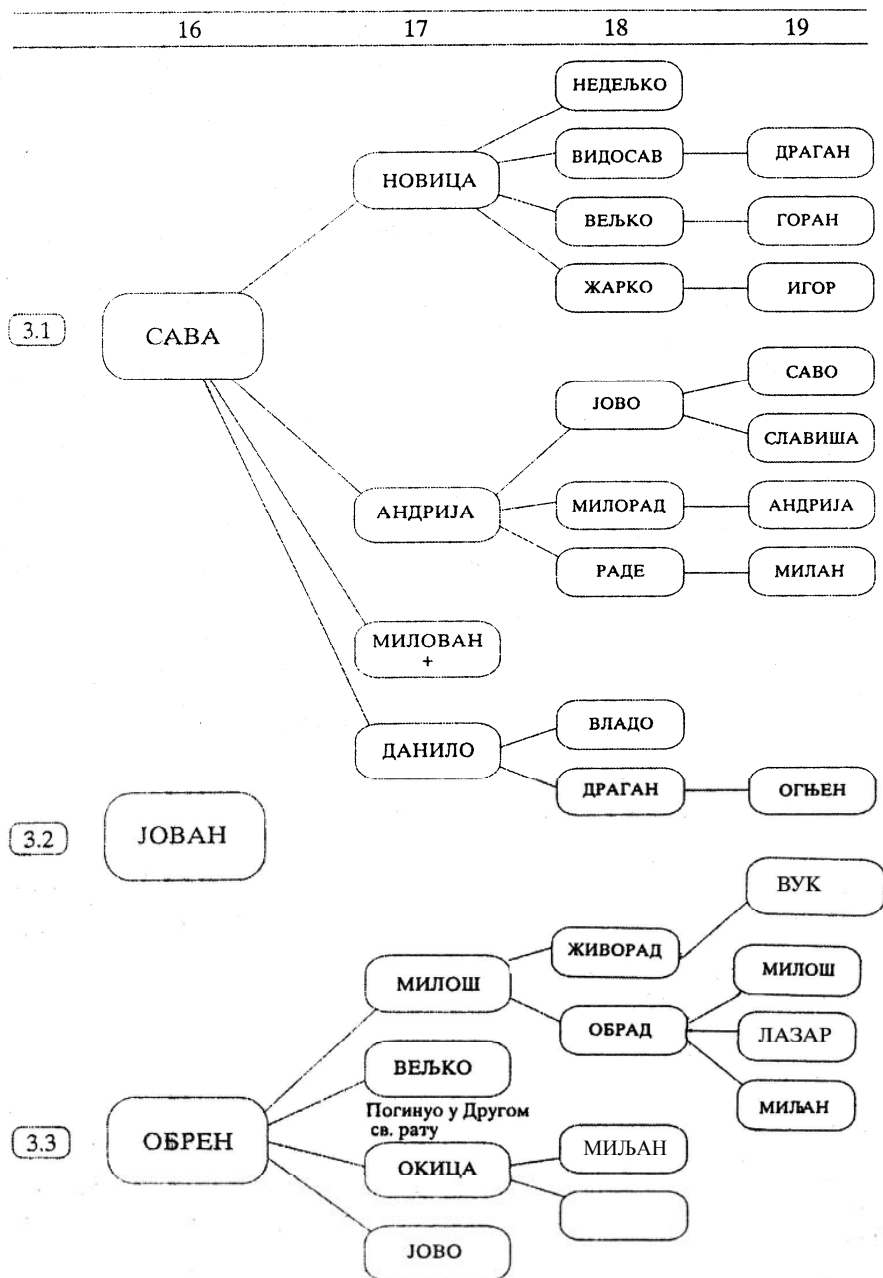
ГЕНЕРАЦИЈЕ

ПОТОМСТВО ОКИЦЕ БАЈОВА

- ШОБАДИНЕ -

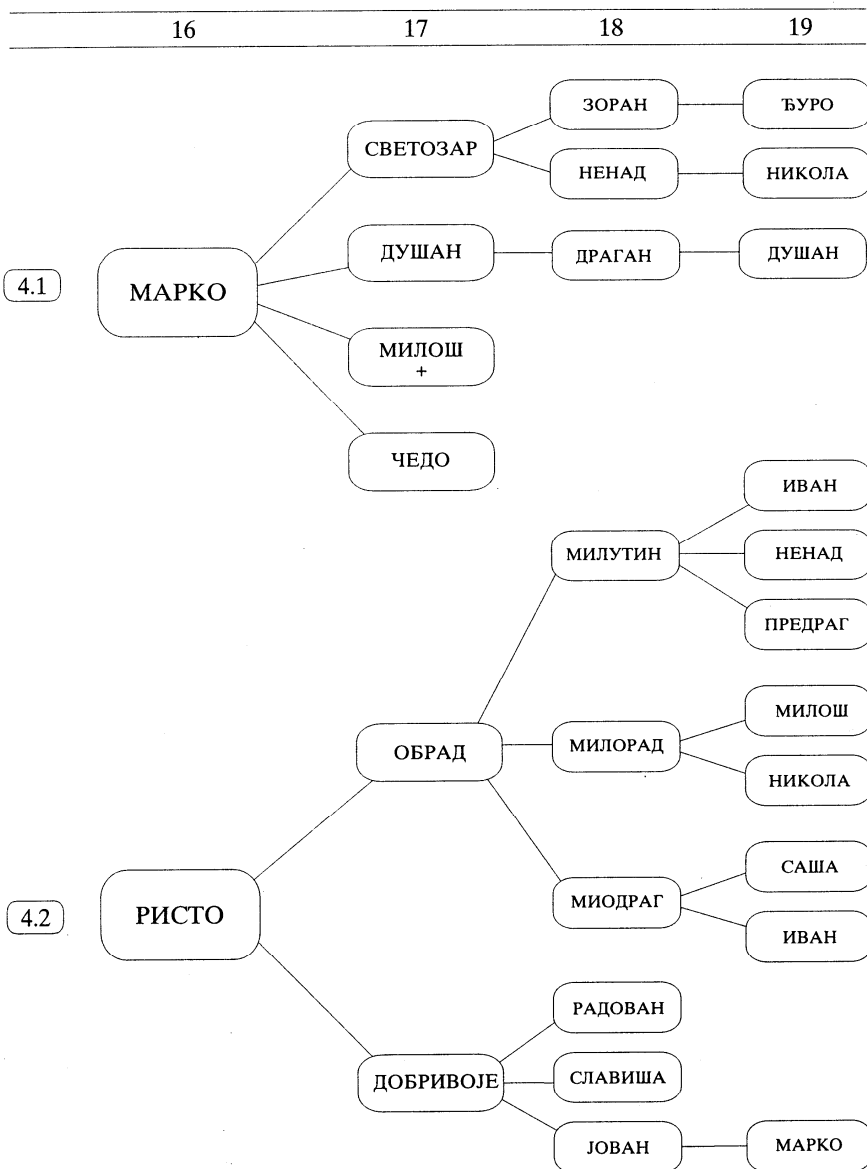
ГЕНЕРАЦИЈЕ

ПОТОМСТВО ИЛИЈЕ БАЈОВА

- ШОБАДИНЕ -

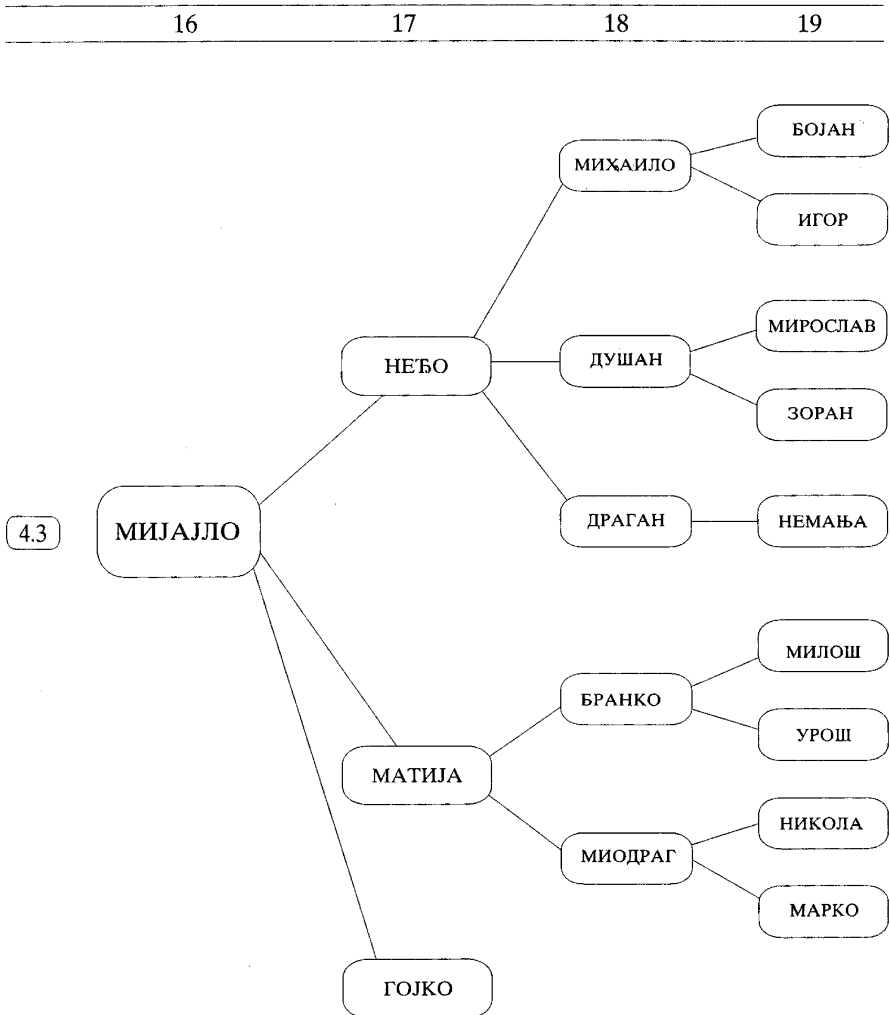
ГЕНЕРАЦИЈЕ

НАСТАВАК НА СЛЕДЕЋОЈ СТРАНИ

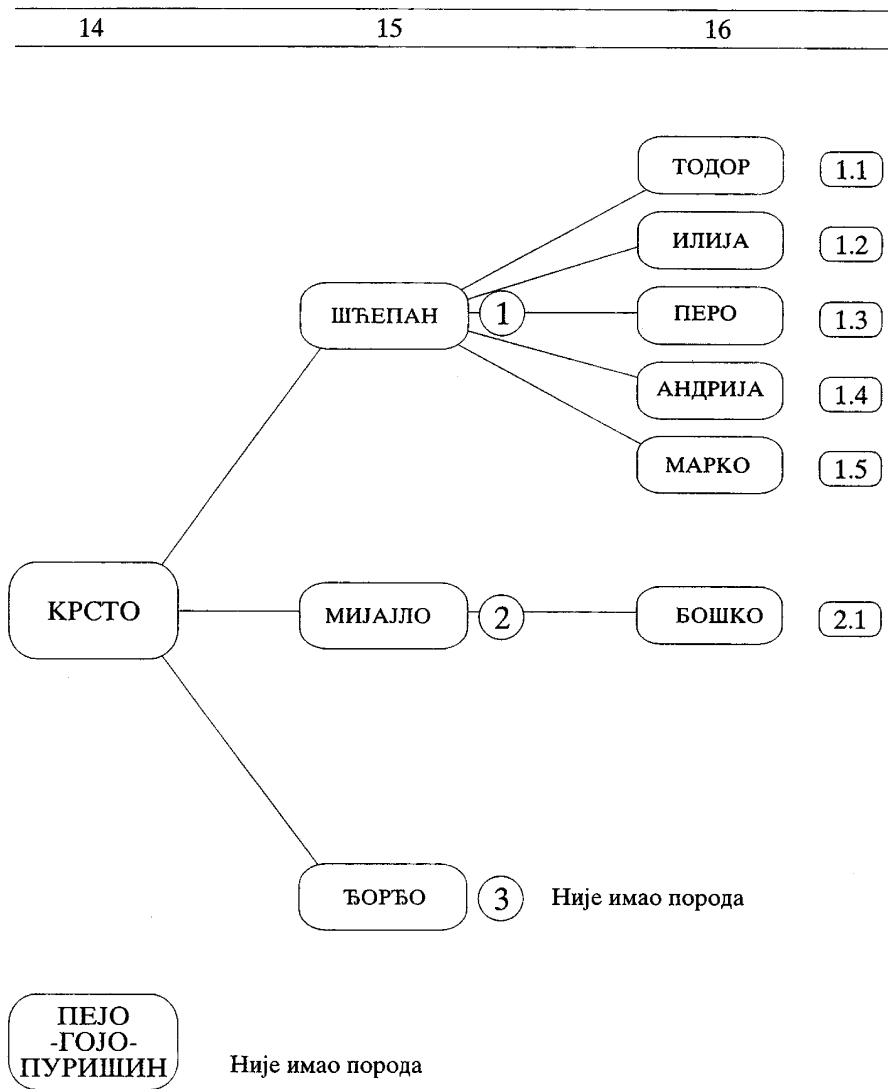
- ШОБАДИНЕ -

ГЕНЕРАЦИЈЕ

КРСТО ПУРИШИН СА СИНОВИМА И УНУЦИМА - ПОДОСОЈЕ -

ГЕНЕРАЦИЈЕ

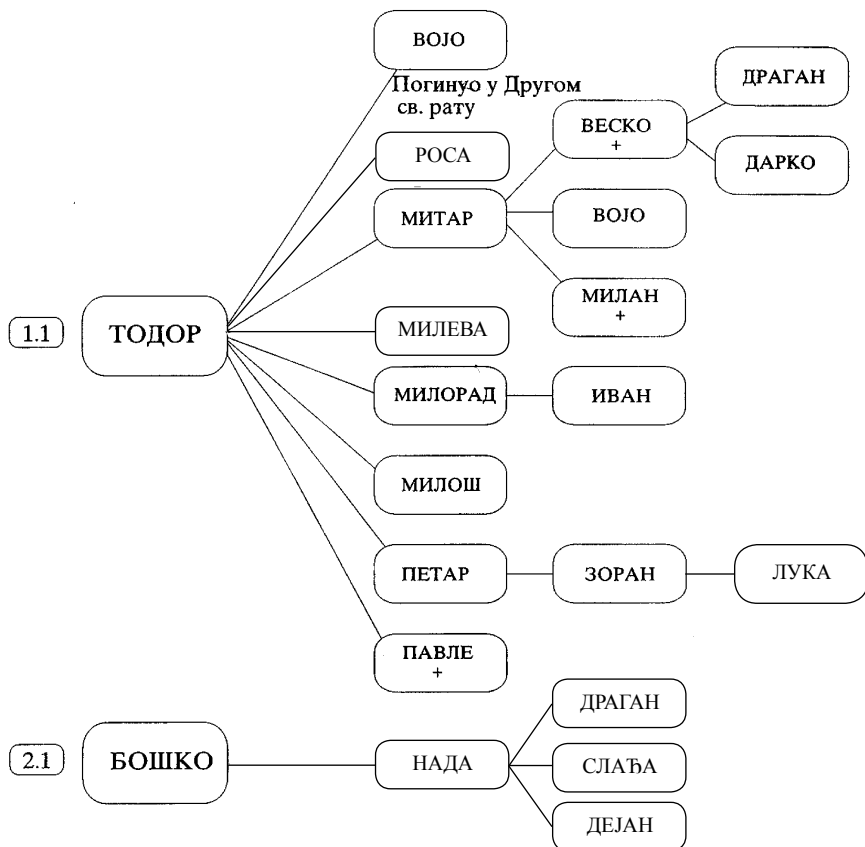

ПОТОМСТВО ШЋЕПАНА КРСТОВА

- ПОДОСОЈЕ -

ГЕНЕРАЦИЈЕ

16	17	18
----	----	----

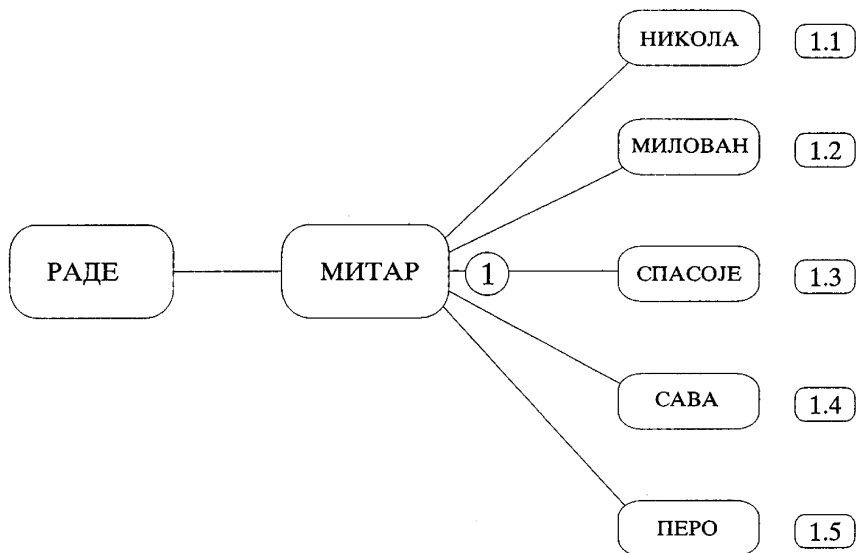
Од пет Шћепанових синова само Тодор наставља лозу. Илија и Андрија умиру

РАДЕ МИТРОВ СА СИНОМ И УНУЦИМА

- ТОРИЧ -

ГЕНЕРАЦИЈЕ

14	15	16
----	----	----

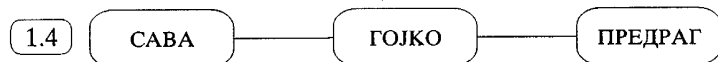
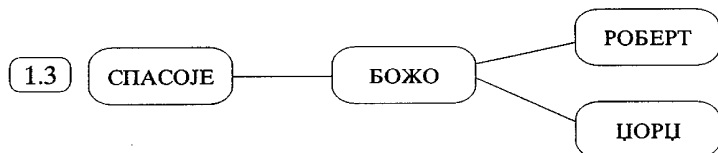
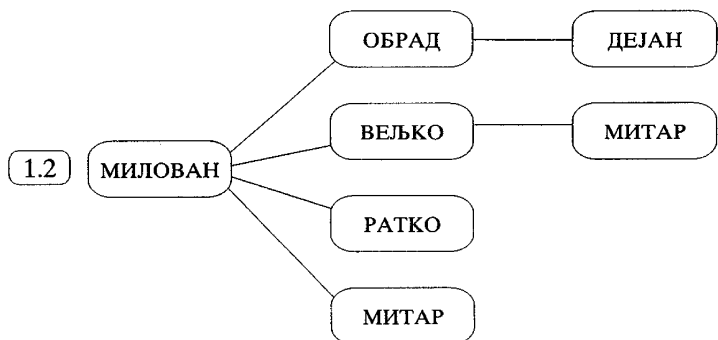
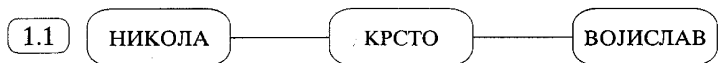

ПОТОМСТВО МИТРА РАДОВА

- ТОРИЧ -

ГЕНЕРАЦИЈЕ

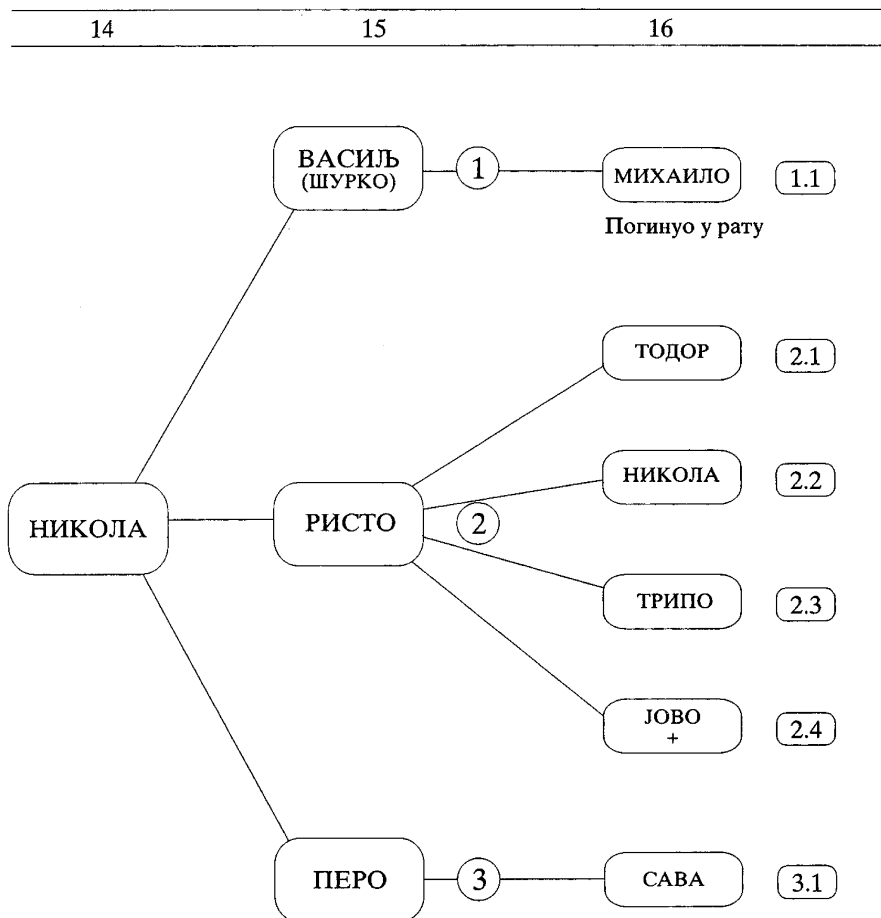
16	17	18
----	----	----

НИКОЛА ГАВРИЛОВ -ВУЧИЋЕВ- СА СИНОВИМА И УНУЦИМА

- БРАТАЧ -

ГЕНЕРАЦИЈЕ

Гаврило (звани Вучић) је први Шешлија који се насељава у Братач код Невесиња. Он тамо доспијева преко Благаја код Мостара. Наиме, Гаврило у првој половини 19. вијека са Торича прво се на кратко насељава у Благај, па се одатле сели за Братач. Његова грана стабла Шешлија се доста развила. Од синова Јока, а нарочито Јефта, знатно више него од Николе.

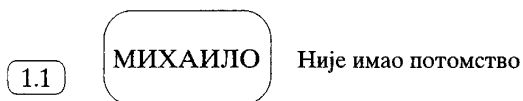
И Шешлије из Братача има свуда у земљи, а нарочито у већим мјестима, док у Братачу и данас живи 14 кућа Вучићевог потомства.

ПОТОМСТВО ВАСИЉА -ШУРКА- НИКОЛИНОГ

- БРАТАЧ -

ГЕНЕРАЦИЈЕ

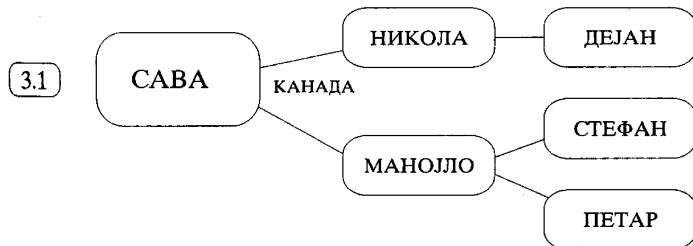
16	17	18	19
----	----	----	----

ПОТОМСТВО РИСТА НИКОЛИНОГ

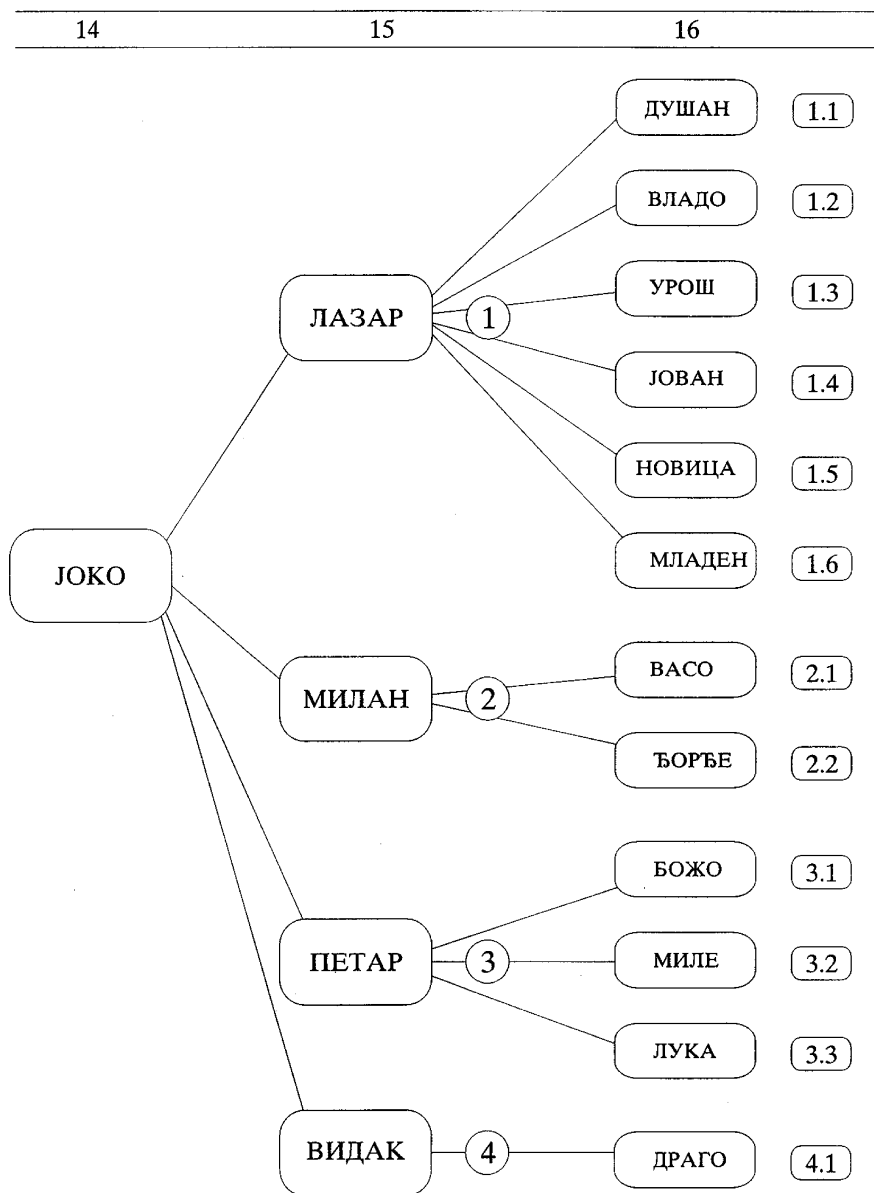
ПОТОМСТВО ПЕРА НИКОЛИНОГ

ЈОКО ГАВРИЛОВ СА СИНОВИМА И УНУЦИМА

- БРАТАЧ -

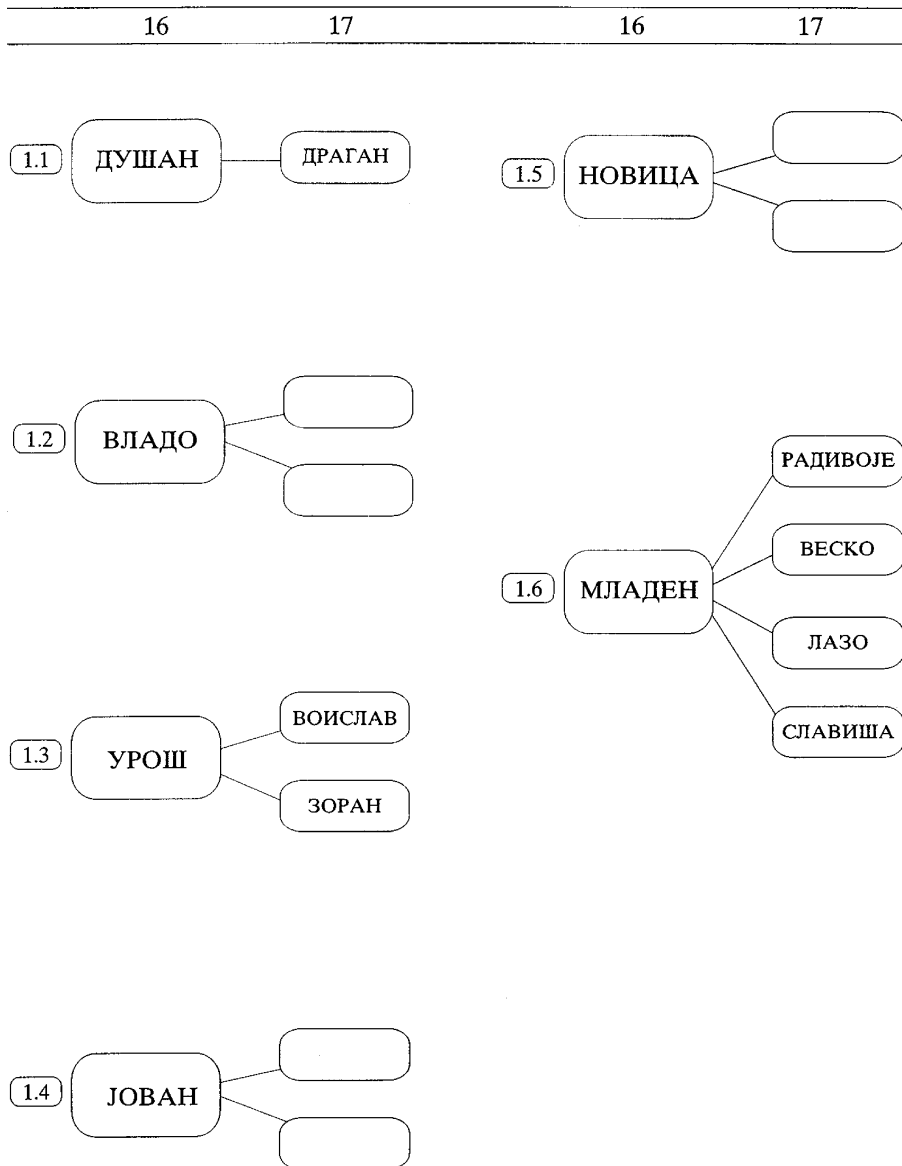
ГЕНЕРАЦИЈЕ

ПОТОМСТВО ЛАЗАРА ЈОКОВА

- БРАТАЧ -

ГЕНЕРАЦИЈЕ

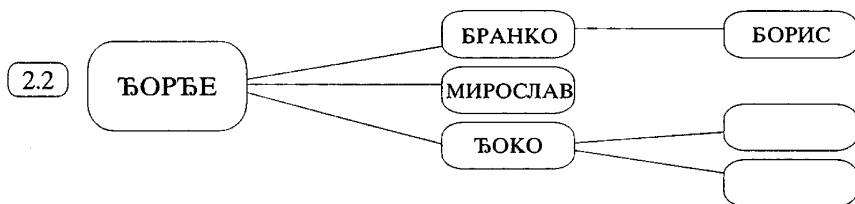
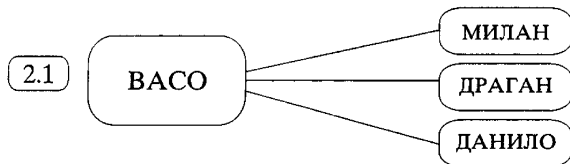

ПОТОМСТВО МИЛАНА ЈОКОВА

- БРАТАЧ -

ГЕНЕРАЦИЈЕ

14	15	16
----	----	----

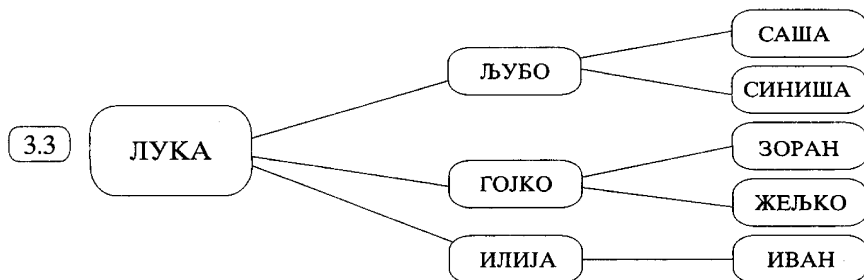
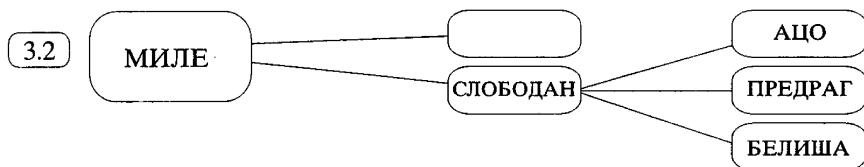
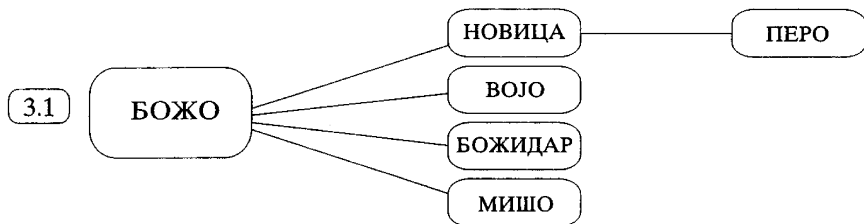

ПОТОМСТВО ПЕРА ЈОКОВА

- БРАТАЧ -

ГЕНЕРАЦИЈЕ

16	17	18
----	----	----

ПОТОМСТВО ВИДАКА ЈОКОВА
- БРАТАЧ -

ГЕНЕРАЦИЈЕ

16	17	18
----	----	----

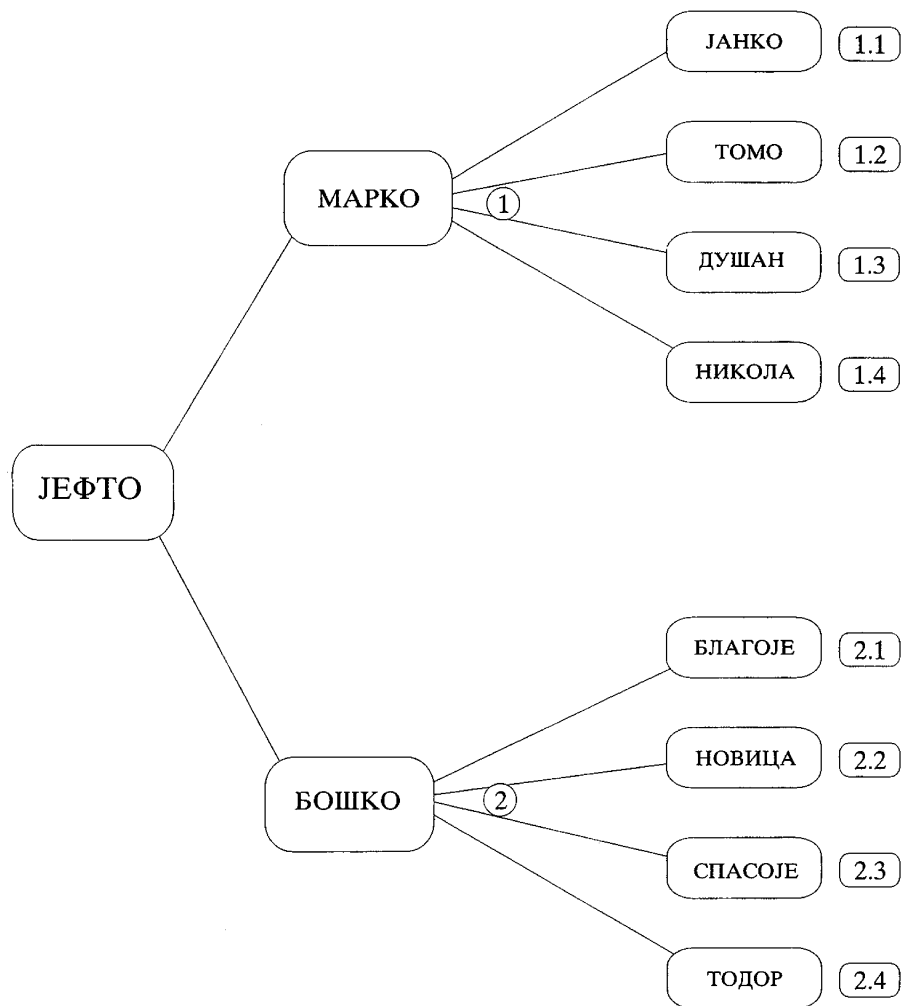

ЈЕФТО ГАВРИЛОВ СА СИНОВИМА И УНУЦИМА

- БРАТАЧ -

ГЕНЕРАЦИЈЕ

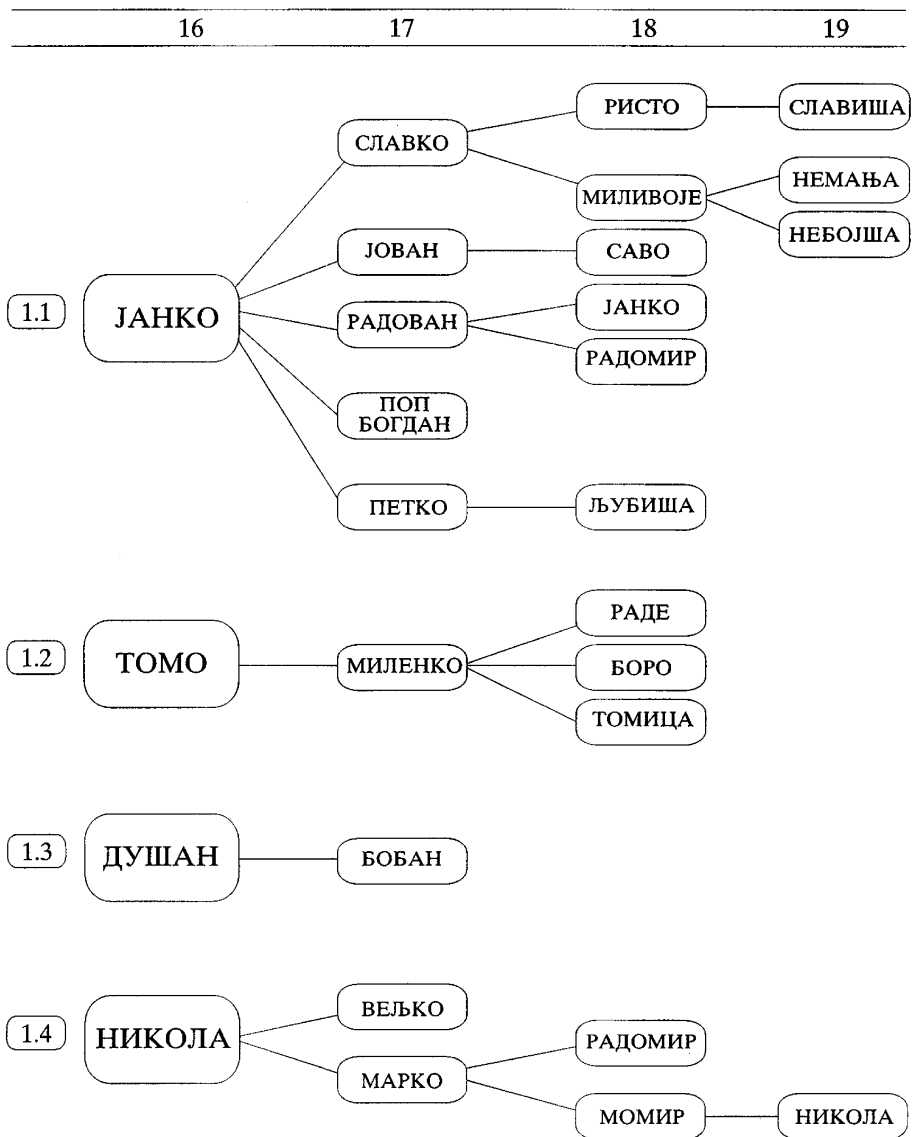
14	15	16
----	----	----

ПОТОМСТВО МАРКА ЈЕФТОВА

- БРАТАЧ -

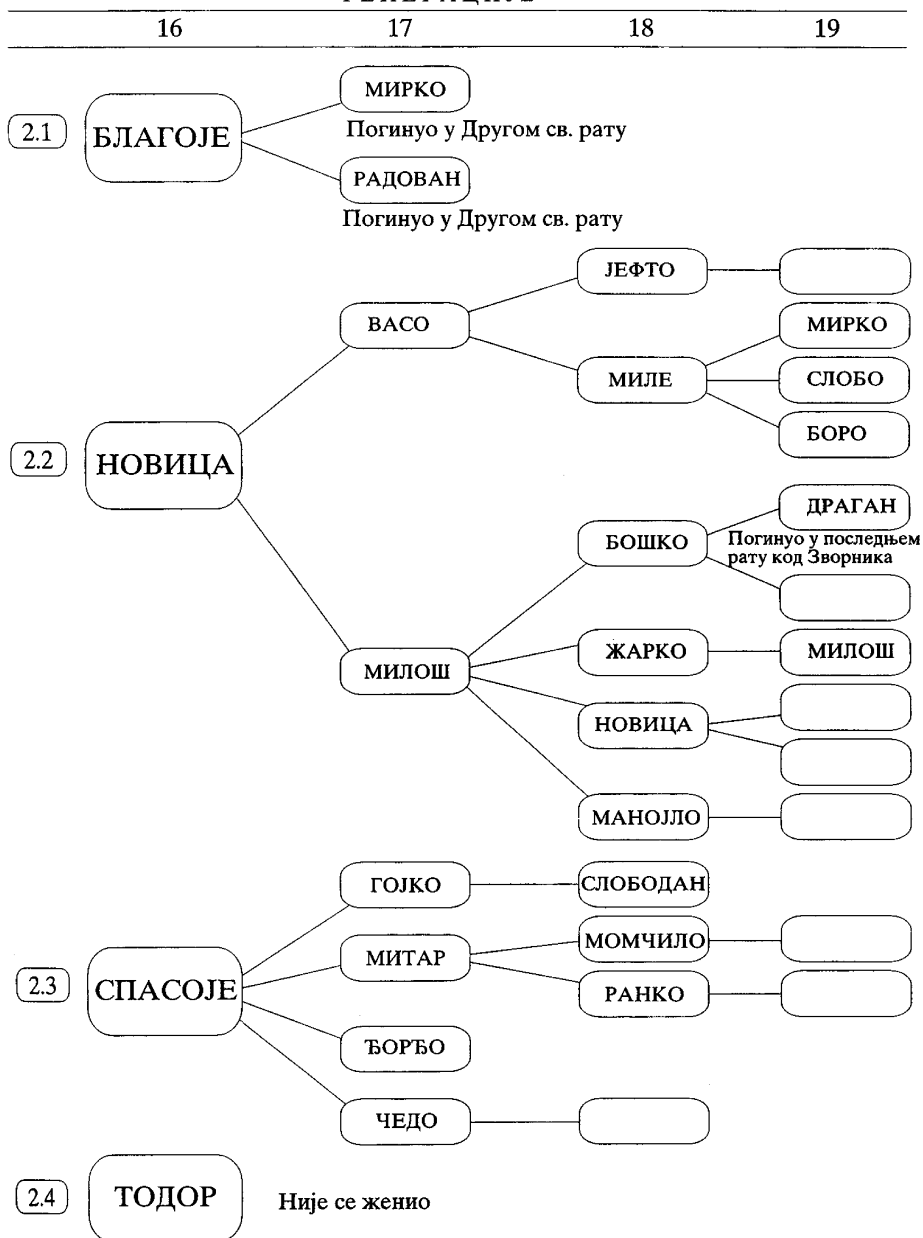
ГЕНЕРАЦИЈЕ

ПОТОМСТВО БОШКА ЈЕФТОВА

- БРАТАЧ -

ГЕНЕРАЦИЈЕ

ПРИЛОЗИ

ПРИЛОЗИ су стабле грана братства чији су родоначелници израсли у 14 пасу од настанка братства Шешлија, а садрже податке које је немогуће, или боље рећ утопија, објединити ан нивоу братства као целине.

Они поред мушког које чини лозу братства, садрже и женско потомство, одиве Шешлија, као и од кога су се они женили, не вјесте Шешлија.

Поред текста који обухвата укупно потомство настало од родоначелника те гране, броја синова и шћери које имају одиве и по реченицу двије о братственику, ко је био и чиме се бавио, у мјери у којој се то зна, дат је и шематски приказ укупног потомства те гране.

Краће речено. Прилог је грана братства дата у:

- Дескрипцији и
- Шематски приказ стабла гране братства.

Знати жеља за овим обимом података је оправдана. Због тога, будући да је то могуће остварити само по појединим гранама и то не даље од три до четири, евентуално пет пасова, гдје у већини случајева унутар гране има још у животу оних који то знају, упутно је да по један савременик из своје гране то забележи и одложи на за то резервисано мјесто у овом поглављу “ПРИЛОЗИ”

Иначе, родоначелници грана братства исказани у пасу 14 шематског приказа генеалогске линије ПОГЛАВЉА ЧЕТИРИ ове књиге, настају прије око 150 година.

Њихови родоначелници су:

Грана Гаја Андријна.....	прилог 1.
Грана Тода Пуришина.....	“ 2.
Грана Мићана Пуришина.....	“ 3.
Грана Мрдака Пејова	“ 4.
Грана Саве Пејова	“ 5.
Грана Пеја Давидова.....	“ 6.
Грана Баја Пуришина	“ 7.
Грана Крста Пуришина	“ 8.
Грана Пеја (Гоја) Пуришина	“ 9.
Грана Рада Митрова	“ 10.
Грана Јефта Гаврилова (Вучића)	“ 11.
Грана Николе Гаврилова	“ 12.
Грана Јока Гаврилова	“ 13.

ГРАНА ГАЈА АНДРИЈИНА

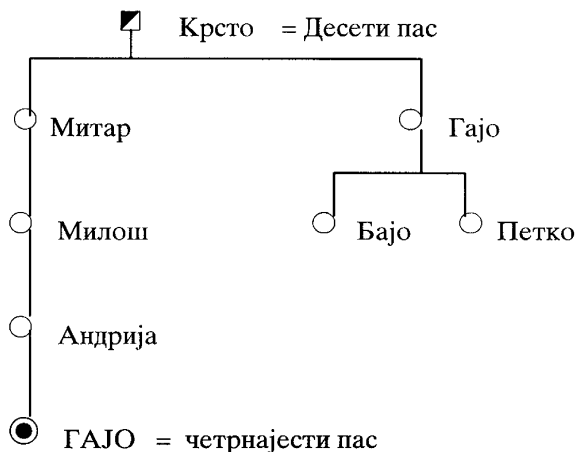
За сваку од ових грана резервисан је простор у поглављу ПРИЛОЗИ.

Ако се не располаже подацима за грану чији родоначелник потиче из половине прошлог вијека, упутно је то учинити, па макар и по нивоу неке млађе гране.

ГАЈО АНДРИЈИН (1831-1907)

(четрнајести пас од настанка Шешлија, а четврти од израстања из стабла)

Грана Гаја Андријина израста из стабла по предку Крсту у десетом пасу од настанка Шешлија. Рачунајући по пасовима (Гајо 1831), Крсто је око 1720. године

(Пасови: Крсто-Митар-Милош-Андрија-Гајо)

Крсто је имао два сина: Митра и Гаја. Од Митра син Милош, унук Андрија и праунук Гајо, били су јединци. Тако Митров оранак Крстове гране у четрнаестом пасу има само праунука Гаја, од кога ће настати доста разграната лоза братства Шешлија. Од 4 сина имао је 18 унука. Њихово потомство у братству Шешлија је познато као Гајовци (живјели су у Подосоју и пред први светски рат продали су имање Војновићима у Подосоју и одселили на Косово).

Други Крстов син Гајо, преко синова Баја и Петка и четири унука, у четрнаестом пасу имао је осам праунука, па ће његов огранак бити још више разгранат (живе у Подосоју, Љубишићима, Шобадилама и на Косову, а касније и Војводини), а Митар Радов преко сина Пера и унука, Митра и Габврила (званог Вучић), такође у четрнаестом пасу има пет праунука (живе на торичу, Братачу, Доњем Полату и Бјелограцама на Романији). И овај огранак братства је знатно разгранат.

У прилогу један ријеч је о грани Гаја Андријна.

ГАЈО – (1831-1907)

Бавио се земљорадњом и сточарством. Имао је добро имање за то вријеме, а и синови и унуци су му радили у Америци, па је спадао у ред имућних тога времена. Честит, мудар и цијењен био је нека врста вође у братству. Као угледан домаћин учествовао је у разним савјетима и решавању спорова, а о саборима код цркве, или каквим другим скуповима, када би племенски или братствени прваци имали какве договоре и сл. учествовао је на тим скуповима и договорима.

Гајова мајка Полексија је од Анђелића, а имао је и једну сестру. Звала се Марија, удата за Шобоћа Бошњаке у Љубишиће. Имала је два сина Лола и Петра и шћер Стоју.

Ожењен Станом, звали су је „Пиља“ од Вукоја, имао је четири сина и једну шћер:

1. Глигор, 2. Јована, 3. Милош, 4. Иван и 5. Митар.

1. Глигор (1850-1947). Пасови: Гајо-Глигор

Послије Гајове смрти, као најстарији син, домаћин је у кући са преко 30 чланова породице. Глигор је познат као тих миран, веома mudar и сталожен човек. Бавио се земљорадњом и сточарством. Врло вриједан и правичан. Био је таличан, све му је ишло од руке. Учесник је у бици на Вучијем Долу. Тек што се населио и почео да кући у Плешини на Косову, почео је први светски рат. Тада је интерниран са цијелом породицом у село Вратарницу код Зајечара тада окупирана од Бугарске. После рата поново се са породицом враћа у Плешину.

Ожењен Јованом од Капора имао је пет синова и седам шћери.

1. Ристо	7. Павле
2. Тодор	8. Полексија
3. Ђура	9. Двије дјевојчице умрле као дјеца
4. Јеремије	10. Мара и
5. Раде	11. Коса
6. Јела	

1.0 Ристо (1884-1961), (Пасови: Гајо-Глигор-Ристо)

Самоук. Од 17-те године живота радио је у Америци Вратио се 1908. год. и држао дућан у Билећи. Послије балканских ратова и ослобођења Косова од Турака, први је председник општине Гатње, на Косову код Урошевца.

У првом светском рату прешао је Албанију пјешке, а из Драча враћен за Америку, сада са декретом Српске владе за службу у Конзулату Чикаго.

Други светски рат затекао га је на дужности заменика конзула у Чикагу. Био је велики пријатељ са Јованом Дучићем. После рата радио је, а једно вријеме, био и уредник у Србобрану све до пензије. Носилац је ордена Светог Саве, Карађорђевог звезде, Албанске споменице. Ожењен је Анком од Шимића из Мостара. Рано је умрла још у Билећи. Имали су сина Воја. Поново се женио у Америци, али није имао дјеце.

1.0.0. Воја. (Пасови: Гајо-Глигор-Ристо-Воја). Умро је као дијете.

1.1. Тодор (1886-1915) (Пасови: Гајо-Глигор-Тодор)

Самоук. Радио у Америци до 1912. Оженио се Ђурђом од Лера. Одма по женидби селе на Косово где, иако није био војни обвезник, одлучан и храбар, јавља се за добровољца у Први светски рат. Убрзо по женидби погинуо је у бици на Колубари 1915. године. Није имао дјеце.

1.2. Ђурђа (1887-1967)

Удата за Јована Бабића из Трновуце код Билеће. Касније насељен у село Плешину на Косово Имала је пет синова и три ћерке.

1.3. Јеремије (1889-1917) (Пасови: Гајо-Глигор-Јеремије).

Четири раз. Основне школе. Радио у Америци. Оданде као добровољац у првом светском рату, стигао директно на Крф. Погинуо на солунском фронту, као млад. Није се женио.

1.4. Раде (1891) (Пасови: Гајо-Глигор-Раде). Умро као дијете.

1.5. Јела (1893-1979) Удата за Павла Кртолицу, Гачанина насељеног у Гатње код Урошевца. Имала је три сина и четири ћерке. Два сина и две ћерке умрли као дјеца.

1.6. Павле (1896-1945) (Пасови: Гајо-Глигор-Павле).

Четири разреда основне школе. Био је човек напредних погледа, честит, племенит. Познат и од угледа не само у срезу, округу, него и шире. Тада кад се претежно гајио кукуруз, он је подизао више хектара плантаже воћњака и винограда. Још тада је путовао за Чешку ради набавке сортних воћних садница. Развио је економију, јединствен случај. Силоси, економска дворишта, стаје. У то вријеме у селу на Косову кућа са водоводом, wc, купатило, када је то била мисаона именица и за многе градове. Једном речи био је прогресиван и човек од угледа како међу насељеницима, тако и међу старомештанима.

Ожењен Стојом од Вујновића из Паника код Билеће, такође насељени у Плешину имао је шест синова и шест ћерки.

1. Радојка и Радомир

7. Достана - Доста

2. близанци + као дјеца

8. Стана + као дјете

3. Лепосава – Лепка

9. Томислав - Томо

4. Гаврило-Гајо

10. Урош - Урке

5. Марија

11. Милан

6. Божана

12. Митар

1.6.0. Радојка и Радомир (1921) близанци, умрли као мала дјеца. Стари Глигор и баба Јована били пуно ожалошћени, јер после Косе рођене 1906. није било мале дјеце у кући“ Прича тетка Јела.

1.6.1. Лепосава 1924 – СССР – Учитељска школа, политички активиста. Била је делегат у Скупштини СРС. Није се удавала . Пензионер.

1.6.2. Гаврило–Гајо(1925-1944)(Пасови: Гајо-Глигор-Павле-Гајо) СССР Пољопривредна школа. Погинуо у Народноослободилачком рату, као делегат вода 20-десете српске ударне бригаде. Посмртно одликован Орденом за храброст.

1.6.3. Марија (1927-1983). СССР Економска средња. Удата за Милана Угриновића из Неродилмља са Плешине, досељени из Средачке Жупе. Није имала дјеце.

1.6.4. Божана (1928) Основну школу. Удата за Драгутина Марића из Плешине, досељених из Раткоцера – Јабланица, пореклом из Тепаца на Дурмитору. Има сина Милана и ћерке Славицу и Мирјану.

1.6.5. Достана-Доста (1929) СССР – економска средња. Удата за Мира Стојановића из Урошевца, поријеклом из Штрпца-Сиринђка жупа. Има сина Зорана и ћерку Надицу.

1.6.6. Стана- Умрла као дијете.

1.6.7. Томислав – Томо 1930 (Пасови: Гајо-Глигор-Павле-Томо) Виша стручна спрема. Успјешан привредник са видним резултатима рада. Двије трећине радног вијека провео је на дужности генералног директора БИП-а Београд (преко 15 година) и председник Пословног одбора Индустије пива и слата Југославије (10 год.). Носиоц је Ордена за рад са златним венцем и Ордена за војне заслуге, а од међународних Чехословачке

легије за развој индустрије. Поред привредне награде града Београда, Републике Србије, носиоц је и многих других признања и награда. Недавно на десетогодишњицу пензионисања привредна комора Југославије доделлила му је повељу и новчану награду за дугогодишњи рад и остварене резултате у привреди. Сада као пензионер живи у Београду. Ожењен Анком од Милића из Грбола код Урошевца, пореклом од Љубомира из Херцеговине, има двије ћерке:

1.6.7.0. Љиљана – Љиља 1953. ВСС – Технолошки факултет. Удата за Горана Станишића из Београда, пореклом из Мрчајеваца код Чачка. Има сина Немању и ћерку Сању.

1.6.7.1. Сунчица – Ђуле 1956. ССС Графички дизајн. Неудата

1.6.8. Урош-Урке (1934-1996) (Пасови: Гајо-Глигор-Павле-Урош)

Висока стручна спрема. Привредник. Поред кратког времена пред крај радног вијека проведеног на политичкој функцији, сав радни вијек провео је у привреди. Био је директор фабрике уља „Милан Зечар“ Урошевац, ген. Директор пољопривредно индустријског комбината и председник општине Урошевац. Генерални директор Спољно трговинског предузећа „ЕксимКос“ Приштина са видним резултатима. Председник Покрајинске привредне коморе Приштина. Носилац је ордена рада са златним венцем, ордена братства јединства и Ордена за војне заслуге. Поред награде Покрајине и Републике, носиоц је и бројних других награда и признања. Није се женио, а сву имовину коју је стекао, на самртном часу завешто је на једнаке дијелове браћи и сестрама који су га надживели.

1.6.9. Милан 1936 (Пасови: Гајо-глигор-Павле-Милан) Магистар политичких наука. Политичар. По завршетку филозовског факултета извесно вријеме био наставник у Урошевцу затим биран за функционера у Народној омладини. Преко 10. год. је директор новинско издавачког предузећа „Јединство“ Приштина. Биран за

члана и председника Покрајинског одбора Соц. Савеза у Приштини, затим за једног од потпредседника у Скупштини СР Србије. Именован је за Секретара секретаријата за борачка и инвалидска питања, па амбасадор у Северној Кореји. Сада ради у Министарству иностраних послова. Има орден Републике са сребреним венцем и Орден заслуге за народ. Добитник је Вукове награде и више других признања. Ожењен је Мирјаном-Миром Наранџић из Кос. Митровице, досељелни из Добротина. Пореклом старомештани. Имају три ћерке:

1.6.9.0. Александра – Сашка 1969. студира фармацију. Неудата.

1.6.9.1. Јелена – Лела 1971. Виша економска. Запослена, ради. Неудата

1.6.9.2. Ивана – Ива 1980. Студент економског факултета. Неудата.

1.6.10. Митар – Мито (1938-1998) (Пасови: Гајо-Глигор-Павле-Митар)

ССС. Економска средња. Службеник. Радио је у Трепчи, банци и Супу на Космету и ДСНО и Електотехни у Београду. Био је добродушан, правичан и велики борац за правду. Ожењен Благицом од Вучковића из Некодима код Урошевца иначе пореклом из Горњег села. Средачка жупа на Шари, имао је два сина.

1.6.10.0. Павле – Пајо 1962

(Пасови: Гајо-Глигор-Павле-Митар-Павле)

Средња трговачка. Комерцијалиста, трговац. Био пословођа стоваришта у металсервису. Био је и деоничар у угоститељству. Неожењен.

1.6.10.1. Славиша-Саша (1963-1988)

(Пасови: Гајо-Глигор-Павле-Митар-Славиша)

Исто средња трговачка. Комерцијалиста. У трговини. Страдао у саобраћајној несрећи. Није се женио.

1.7. Полексија-Пола (1898-19----), самоука. Удата за Глигора Ђурђића, родом од Дервенте Босанац. Иначе жандармериски наредник. Службовао на Косову, поред осталог и у Сојеву код Урошевца у то вријеме, чувеном леглу качака. Има сина Душана.

1.8. Двије близнакиње. Умрле као дјеца.

1.9. Мара (1902.-198____) Самоука. Удата за Вукашина Ковачевића из Пожарања, досељеног из Јабланице, пореклом из Црне Горе од Грахова. Имала је четири сина и двије ћерке. Двоје, син и шћер, умрли као дјеца.

1.10. Коса (1906. – 19____) Самоука. Удата з Јована Слијепчевића из Појатишта код Урошевца, насељени из Самобора код Гацка. Има сина Вељкља и ћерку Драгу.

Као што се види Глигорев огранак Гајове гране, од пет синова само најмлађи Павла наставља лозу. Раде умире, као дијете, Ристов Војо такође, Тодор погинуо на Колубари и није имао ђеце, Јеремије погинуо на Солунском фронту, није се ни женио. Историја се понавља. Од Павлових пет синова, само најмлађи Митар наставља лозу. Гаврило Гајо погинуо у рату, није се ненио. Томо и Милан имају само женску ђецу, а Урош се није ни женио.

2. Јован (1853-1954) (Пасови: Гајо – Милош)

За разлику од Гклигора, Милош се није бабвио пословима од интереса за домаћинство. Кретао се у друштву виђенијих Срба и за вријеме Аустроугарске одлазили за Мостар и Сарајево да траже већа права за Србе. Укратко био је хајдук и политичар тога времена. Био је мудар за ратничка лукавства. Пребјегао од Аустроугарске за Црну Гору. Тражена екстрадиција од да изруче па то спречава Пламенац, Министар унутрашњих дела, што прихвата Књаз Никола. Носилац је Карађорђеове звијезде и Албанске споменице.

Ожењен Ристом од Шаговновића имо је осам синова и три шћери:

3. Мато

6. Сава

4. Андрија

7. Милица

5. Стеван
6. Обрен
7. Обренија

8. Раде
9. Савета
10. Никола и
11. Веско

3.0. Мато (____ -1915) (Пасови: Гајо-Милош-Мато)

Официр српсек војске. По селидби из Црне Горе у Топлицу (Прокупље, Дебели Луг) служио је војску и завршио војне школе. Као одицир српске војске погинуо у Церској битци уПрвом рату. Ожењен Ружом од Вучинића имао је два сина и ћерку.

1. Пера;
2. Душана и
3. Душанку – Дуњу.

3.0.0. Петар-Перо _____. (Пасови: Гајо-Милош-Мато-Перо). Земљорадник у Дебелом Лугу. Ожењен Стојком од Петровића из Топлице. Два сина и ћерку..

1. Магдалена,
2. Раде и
3. Радомир

3.0.0.0. Магдалена самоука. Удата и умрла у Црној Гори. Имала је ћерку из првог, а сина и двије ћерке из другог брака.

3.0.0.1. Раде 1935 ССС – (Пасови: Гајо-Милош-Мато-Перо-Раде) Ожењен Миланком од _____. Строседеоци на Косову, Има сина и двије ћерке.

3.0.0.1.0. Миодраг _____

Пасови: Гајо-Милош-Мато-Перо-Раде-Миодраг) Ожењен Наташом од _____ са Косова. Има двије ћерке = дјеца.

3.0.0.1.0.0. _____ дијете

3.0.0.1.0.1. _____ дијете

3.0.0.2.1. Слађана. Удата за _____

3.0.0.3.2. Мирјана – Мира Удата за _____

3.0.0.2. Радомир (1943) (Пасови: Гајо-Милош-Мато-Перо-Радомир). Ожењен Миланком од _____ насељени на Косово из Лике

Има два сина и ћерку.

3.0.0.2.0. Ивана студент. Неудата

3.0.0.2.1. Петар (1985) ђак

3.0.0.2.2. Никола (1987) ђак

3.0.1. Душан (1912-1943) (Пасови: Гајо-Милош-Мато-Душан).

Основну школу. Погинуо од Бугара у другом светском рату. Ожењен Драгицом од Величковића из Житорађа. Сина и ћерку.

3.0.1.0. Братислав-Бацко 1939 (Пасови: Гајо-Милош-Мато-Душан-Братислав-Бацко). Дипломирани машински инжењер. Завршио је и високе војне ђколе. Активни официр ЈНА. Био је на разним положајима до високог положаја у Војно техничком институту при генерал штабу у чину пуковника. Служби је био цењен и поштован, одликован и похваљиван. Носилац је ордена народне армије са сребрним венцем и ордена за војне заслуге са сребрним и златним мачевима. Врло је својатљив и гостопримљив брат. Своја техничка знања и данас пласира кроз разне помоћи рођацима и пријатељима. Воли да помогне. Данас живи у Београду као генералштабни пуковник у пензији. Ожењен Наташом – далматинка има потомство:

3.0.0.0. Душан 1964. Инжењер, машинац. Ради у Минелу, Бгд. Ожењен Сузаном од Перића из Куршумлије. Има ћерку.

3.1.1.0.0.0. Марија дете

3.0.1.0.1. Ана 1966 факултетска спрема. Удата за Александра Стојковића из Београда. Живе у Америци има двије ћерке.

3.0.1.1. Братислава 1941. Удата за Митровића у Врање. Има две ћерке.

3.0.2. Душанка-Дуња. Удата за Бојовића у Дебели Луг, насељени из Ц. Горе. Има два сина и три ћерке.

3.1. Андрија (_____) (Пасови: Гајо-Милош-Андрија)

Андрија је био веома промућуран паметан човјек. Природно надарен, био је писмен и у том погледу одскакао од својих вр-

шњака. Радио је у Америци. Заједно са стрицом Иваном и братанцима Ристом. Тодором и Јеремијом. Живио је у Дебелом Лугу код Прокупља, на Влашкој Бари код Урошевца.

Ожењен Сињђом од Булајића са Вилуса насељени из Црне Горе у Топлицу. Нијесу имали ђеце.

3.2. Стеван (_____) није се женио, као младић погинуо у првом светском рату. Рањен и болестан подлегао и остао на Бизерти.

3.3. Обрен (_____) (Пасови: Гајо-Милош-Обрен)

Бавио се земљорадњом и сточарством. Два старија брата су му погинула у првом светском рату, па домаћинство пада на њега (задуго се браћа све до пред рат нијесу дијелила). И лично је у првом светском рату и носицац Албанске споменице. Ожењен Круном од Нешковића, насељених у Топлицу од Дробњака Црна Гора, имао је два сина и двије ћерке. Један син и ћеркај умрли су као дјеца.

3.3.0. Живорад и Живка умрли као дјеца.

3.3.1. Милорад (1924-) (Пасови: Гајо-јМилош-Обрен-Милорад). До другог светског рата провео је као дечак у оквиру своје породице. Учествовао је у народноослободилачкој борби. После рата остао је активно на служби у војсци. Носилац је Ордена за храброст и др. Одликовања и признања. Поред осталих војних дужности које је обављао био је Комадант касарне у Кичеву и то изузетно добар као Пуковник командант Ракетног гарнизона у Битољу са које дужности је отишао у пензију. Сада као пензионер живи у Битољу. Ожењен Радмилом од Акина (Бачванка) има два сина.

3.3.1.0. Драган (_____) (Пасови: Гајо-Милош-Обрен-Милорад-Драган) Од школске спреме завршио Електро-технички факултет. Електроничар. Живи и ради у Битољу. Ожењен је са Љиљом и има два сина.

3.3.1.0.0. Младен д(____)

3.3.1.01. Зоран (_____) (Пасови: Гајо-Милош-Обрен-Милорад-драган-Младен и Зоран)

3.3.1.1. Љубиша ()
(Пасови: Гајо-Милош-Обрен-Милорад-Љубиша) Економски факултет. Сада живи и ради у Канади. Ожењен Јелицом од Стојковића из Урошевца, проеклом Сречани има једног сина.

3.3.1.1.0. Иван (1999) за сада **најмлађи потомак у грани**

(Пасови: Гајо-Милош-Обрен-Милорад-Љубиша-Иван)

3.3.2. Радмила (1929) удата за Бора Антића из Урошевца. Пореклом из Средачке Жупе. Има сина Живка-дика и ћерке Верицу и Љиљу.

3.4. Обренија () удата за Караџића, насељен у Топлицу из Црне Горе. Има два сина и једну ћерку.

3.5. Сава () Пасови: Гајо-Милош-Сава)

Бавио се земљорадњом и сточарством. Доста рано је умро. Ожењен Милушом од Ћетковића насељених у Топлицу од Дробњака Црна Гора, имао је два сина и једну ћерку. Ћерка је умрла као дијете.

3.5.0. Олга () умрла као дијете

3.5.1. Витомир (1929-1992) Пасови: Гајо-Милош-Сава-Витомир)

Школовао се за активну службу у војсци. Био је официр ЈНА. Био је службом у Рашкој, Призрену и Приштини. Одакле је отишао у пензију. Ожењен Маром од Цветична из Сарајевца, пореклом Личанка. Имао је сина и ћерку.

3.5.1.0. Зоран () (Пасови: Гајо-Милош-Сава-Витомир-Зоран) Завршио средњу школу сада ради и живи у Београду. Ожењен Радмилом од Радовића насељених на Косову из Црне Горе, имао је сина Уроша који је умро као дијете.

3.5.1.1. Верица () два или три пута се удавала има двоје ђеце.

3.5.2. Олга () умрла као дијете

3.6. Милица () удата за Мировића у Топлицу насељени из Црне Горе. Има три сина и ћерку.

3.7. Раде () (Пасови: Гајо-Милош-Раде)

Бавио се земљорадњом и сточарством. Умро је доста млад. Био је ожењен Спасенојом од Вуковића, насељених у Топлицу из Црне Горе. Имао је кћи и сина.

3.7.0. Милица (____) Умрла као дијете. Уствари као девојчица погинула од ударца коња.

3.7.1. Радомир – Муро 1931 (Пасови: Гајо-Милош-Раде-Радомир).

С почетка је радио на имању у Влашкој Бари, а касније се запослио и радио у Дрвном комбинату Урошевац. Ожењен Радојком од Кнежевића из Сазлије код Урошевца, насељени из Херцеговине, има три сина и ћерку.

3.7.1.0. Рајко 1951 (Пасови: Гајо-Милош-Раде-Радомир-Рајко).

Завршио средње образовање. Ожењен је Светланом од Јевтића. Имају сина и ћерку.

3.7.1.0.1. Жарко(____) (Пасови: Гајо-Милош-Раде-Радомир-Рајко-Жарко) Ученик

3.7.1.0.2. Милица (____) Ученица

3.7.1.1. Милош 1954 (Пасови: Гајо-Милош-Раде-Радомир-Милош). Предузимљив и успјешан човјек. Басвби се бизнисом. Има своју доста успјешну фирму. Један од најспособнијих из братства Шешлија, своје генерације. Ожењен је Вером од Палића из Урошевца имају три ћерке.

3.7.1.1.0. Дубравка (____) ученица

3.7.1.1.1. Соња (____) ученица

3.7.1.1.2. Ана (____) ученица

3.7.1.1. Миливоје (____) неожењен

(Пасови: Гајо-Милош-Раде-Радомир-Миливоје).

3.7.1.3. Ружа (___) удата Миленковић, Урошевца има шесторо дјеце

3.8. Савета (___). Удата Видовић. Има четири сина и две ћерке.

3.9. Никола (___). (Пасови: Гајо-Милош-Никола). Бавио се земљорадњом и сточарством, а касније је радио у Руднику Злетово у Македонији. Изучио занат, а после рата радио у Ауторемонту у Урошевцу. Ожењен Љубицом од Јанковића, насељених у Топлицу из црне Горе, имао је три сина и три ћерке.

3.9.0. Даница (___) удата за Веља Милошњића, насељени с Меке Груде код Билеће, у Сазлију код Урошевца. Имала је сина и двије ћерке.

3.9.1. Радован (___) Пасови: Гајо-Милош-Никола-Радован). Заврио је залнат. Радио као добар и уважен занатлија. Рано је умро. Био је ожењен Миром од Столића, мештани из Урошевца. Имао је ћерку и сина.

3.9.1.0. Сузана (___) удата за Окиљевића из Урошевца. Насељени из Херцеговине у Стао село код Урошеваца.

3.9.1.1. Љубиша (___) (Пасови: Гајо-Милош-Никола-Радован-Љубиша) Ожењен од Станојевића из Урошевца, пореклом из Средске.

3.9.2. Милутин (___) Пасови: Гајо-Милош-Никола-Милутин).

Занатлија, радио је у дрвном комбинату у Урошевцу. Сада је пензионер. Ожењен Слађаном од Настића из Урошевца. Пореклом Сречани. Има сина и ћерку.

3.9.2.0. Срђан (___) нежењен

3.9.3.1. Снежана (___) неудата

3.9.3. Радослава-Мага (___) Удата за Шошевића из Догањева код Урошевца. Пореклом Сречанин. Има сина и ћерку.

3.9.4. Драган-Драгче (___) Пасови: Гајо-Милош-Никола-

Драган). Радио је у Југопетролу, био је шеф Југопетроловог стоваришта у Урошевцу, који је посао са успехом обављао и цењен у фирми и средини која га окружује. Пасионирани је ловац и има велики број трофеја, међу којима и оних са високом оценом. Ожењен Лепосавом, ћерком Рада Милићевића из Прелеза код Урошевца, насељених из Херцегоине, има два сина и ћерку.

3.9.4.0. Никола (Пасови: Гајо-милош-Никола-Драган-Никола) Неожењен.

3.9.4.0. Страхиња (Пасови=исто=Страхиња). Неожењен.

3.9.5. Верица (___) Умрла као дијете.

3.10. Веско(___) (Пасови: Гајо-Милош-Веско)

Веско је радио у руднику Злетово у Македонији. Отуда се и оженио Блажунком. Волео је лов и то му ишло од руке. Жена му је доста рано умрла, па се после њене смрти оженио са Миланком из Топлице, са првом има три сина и ћерку а са другом двије ћерке.

3.10.0. Петар (___) (Пасови: Гајо-Милош-Веско-Петар)Рано је умро. Радио је у Дрвном комбинату у Урошевцу. Ожењен од Ристића старомештани на Косову, имао је сина и кћер.

3.10.0.0. Владан (___) Неожењен.

3.10.0.1. Валентина (___) Неудата

3.10.1. Митар (___) (Пасови: Гајо-Милош-Веско-Митар). Све време је живео и радио у Македонији Пробиштип. Врло је својтљив и понешен за рођацима. Наглашена доза патријархалног васпитања. Сада живи као пензионер у Пробиштипу. Ожењен Пенком из Македоније имау само ћерку.

3.10.1.0. Соња (___) Удата, засад има једну ћерку

3.10.2. Милан-Мићо (___1996) (Пасови: као код Петра и Митра). Рано је умро. Живијо и радио у Урошевцу. Ожењен Славицом од Которчевића из Урошевца. Поријеклом

Сречани, има сина и ћерку

3.10.2.0. Дејан (___) неожењен

3.11.2.1. Данијела (___), неударна.

3.10.3. Зорка (___) Није се удавала

3.10.4. Јелица (___) Удана за Тадића у Плешину. Има троје дјеце.

3.10.5. Славица (___) умрла као дијете.

Милошев огранак Гајове гране, највише се развио. За разлику од Глигорових пет синова где само један наставља лозу, од Милошевих осам синова само два Стеван који је као младић погинуо у првом светском рату и Андрије који није имао дјеце, свих осталих шест наставља лозу. Истина и Мато је погинуо у Церској бици, али иза њега остаје Перо и Душан, са својим потомством мушке дјеце. И од Милошевих синова, унука и праунука наставља се лоз.

4. Иван (1857___) (Пасови: Гајо-Иван).

Бавио се земљорадњом и сточарством. Једно вријеме радио је заједно са братанцима у Америци. За разлику од браће Глигора тихог и вриједног домаћина и Милоше, хајдука и политичара., Иван је био бием и бекрија, велики ловац.

Ожењен Аницом од Бајчетића, имао је два сина и шест шћери.

4.0. Милева (___), умрла као дијете

4.1. Милован (___) умро као дијете

4.2. Кека (___) удана за Цветка Калајџића на Насип код Урошевца. Имала је сина Рака и једног, умро као дијете.

4.3. Симо (___) (Пасови: Гајо-Иван-Симо)

Бавио се земљорадњом и сточарством. Погинуо је на сам крај рата. Ожењен Маром од Столица из Садовине, иначе насељени из Херцеговине, имао је два сина и двије ћерке.

4.3.0. Момчило (1927-___) (Пасови: Гајо-Иван-Симо-Момчило). Занатлија металац. Поред рада на селу и одржавању имања, радио је у фабрици уља Урошеваца. Шездесетих година продао је имање и купио кућу у Смедереву, где се преселио са породицом да живи. Доста рано је умро. Ожењен од Додера из Горње Плешине који су насељени из Босне, имао је двије ћерке.

4.3.0.0. Олга (1'953) Удата за официра. Сада живи у Крушевцу. Има троје дјеце.

4.3.0.1. Вера (1955), удата у Смедерево. Има двоје дјеце.

4.3.1. Алекса-Бело (1931-____) (Пасови: Гајо-Иван-Симо-Алекса). Основну школу. Радио је као службеник у електричној централи у Урошевцу, па касније у Смедереву и административне, магацинске на хирушкој клиници у Београду. И он је доста рано умро. Ожењен од Семиза из Херцеговине, (два пута се женио) имао је двије ћерке.

4.3.1.0. Љиља (1965). Удата за Ђорђевића. Србијанац.

4.3.1.1. Светлана (1966), неудата

4.3.2. Слободанка (1936-____). Средњу економску школу, радила у банци у Урошевцу. Умрла у Смедереву. Није се удавала.

4.3.3. Милева (1939) ВСС. Живи и ради у Урошевцу. Удата за Николчевића из Штрпца. Сиринђка жупа. Има сина и две ћерке.

4.4. Роса (____) Удата за Лазара Дутину у Милошево, насељени из Херцеговине. Билећани. Има два сина: Жарка и Павла.

4.5. Боса (____) Удата за Тома Вујновића у Појатиште. Херцеговци, насељени из Паника код Билеће. Има пет синова и двије ћерке.

4.6. Васа (____) удата за Гојка Инића из Софтовића код Урошевца, насељени из Баљака код Билеће. Има три сина и три ћерке.

4.7. Крстиња (____) удата за Благоја Тркљу из Плешине, насељени из Подосоја код Билеће. Није имала дјеце. Како ни Момчило ни Алекса нијесу имали мушке дјеце, после њихове смрти, Иванов огранак Гајове гране братства Шешлија се угасио.

5. Митар (1862-1924) (Пасови: Гајо-Митар) Митар Гајов је ван сваке суње један од најмаркантнијих не само Шешлија, него уопште људи тога времена. Један је од ријетких интелектуалаца у то доба. Учио је основну школу у Билећи гимназију у Мостарту, а

такозвану велику школу у Сарајеву. Био је слободарског духа и давао значајан допринос за ослобођење српског народа од окупације. Аустроугарске и Турске царевине. Пребегао је из Аустроугарке у Србију, гдје као свршени интелектуалац бива постављен за учитеља на Косову, у то вреијеме Турска. Био је први Српски учитељ у Грачаници код Приштине. Још прије балканских ратова, као учитељ је службовао и у Битољу и Скопљу.

Пун слободарског духа прогањан је и веома злостаљан од Турака а касније и Бугара јер тамо је, не само да учи дјецу, него и да ради и припрема народ на ослобођење, које ће тамо доћи тек после балканских ратова. Учесник је у тим ратовима, а у првом светском рату Албанију је прешао пјешке, где је сахранио сина Ивана, који је погинуо код Љум Куле. Солулнац, носилац, поред ордена Обилића Карађорђевог звезде и Албанске споменице, а још 29. јуна 1912. године као секретар Скопске Митрополије одликован је Краљевским орденом Светог Саве, Краља Петра Првог. Писати о Митру Гајовом Шешлији треба много више и простора и времена. Ожењен Софијом од Поповића, ћерком протојереја из Грачанице, имао је три сина и двије ћерке.

5.0. Иван (___) (Пасови: Гајо-Митар-Иван) Погинуо у првом светском рату у одступању српске војске преко Албаније, код Љум Куле. Није се женио.

5.1. Милица-Мица (___) завршила високо школско образовање. Није се удавала Умрла у Нишу

5.2. Душан (1902) (Пасови: Гајо-Митар-Душан). Завршио високе војне школе прије другог светског рата. Рат 1941. год. га је затекао у чину мајора. У рату је заробљен од Немаца. Па је рат провео у заробљелништву, с почетка у Вуковару, а касније све до краја рата у Немачкој. Ожењен Браком од Церовића, пореклом Црногорци имао је три сина.

5.2.0. Бранислав-Бане (1932) (Пасови: Гајо-Митар-Душан-Бранислав). По струци инжењер електротехнике. Специјалиста за сигнално сигурносне уређаје на железници. Радио у „Институту

Кирило Савић“ у Београд као помоћник генералног директора. Доста је радио на терену ради пројектовања, иначе шеф пројекне групе за пројектовање тих уређаја. Уважаван, цењен и врло духовит брат. Сада живи као пензионер у Београду. Ожењен Јеленом од Обрадовића из Ниша, има једну ћерку.

5.2.0.0. Сања (___) удата за Зорана Петковића из Београда, Пореклом Врањанац. Има ћерке Теодору и Катарину.

5.2.1. Александар-Ацо (1935-1995). Рано је умро. (Пасови: Гајо-Митар-Душан-Александар) Дизајнер. Декоративни вајар. Радио је у Београду и Паризу. Ожењен Миром Жутић, пореклом Личанка, има сина Митра. Иначе Ацо се четири пута женио. Од остале три жене има, од сваке по ћерку.

5.2.1.0. Ана (___) удата Ђекић. Има синове Стефана и Раска и ћерку Софију.

5.2.1.1. Душанка (___). Студент права. Није удата

5.2.1.2. Митар (___) Ђак
(Пасови: Гајо-Митар-Душан-Александар-Митар)

5.2.1.3.2. Марија (___) Ђак

5.2.2. Владо-Владица (1939) (Пасови: Гајо-Митар-Душан-Владо). Завршио је права, а ускоро иза тога и адвокатски испит. Иза себе има преко 30 година рада, све у адвокатури. Један је од познатијих адвоката у Београду. Врло је цењен од колега и у средини у којој ради. Био је председник је адвокатске коморе Београда, Адвокатске коморе Србије и Адвокатске коморе Југославије. Он је човек од угледа у струци не само у Београду, него и шире. Врло је својатљив и цењен брат у родбини. Ожењен Бранком од Косјера, пореклом Личани, има сина и ћерку.

5.2.2.0. Светлална (___) удата Качаревић

5.2.2.1. Бранислав (___) (Пасови: Гајо-Митар-Душан-Владо-Бранислав)

Бранислав је завршио високо образовање. Завршио је студије у Београду и менаџмент у САД. Сада живи и ради у Београду. Младић, још није ожењен.

5.3. Смиља (___) удата Жикић. Има сина Влада.

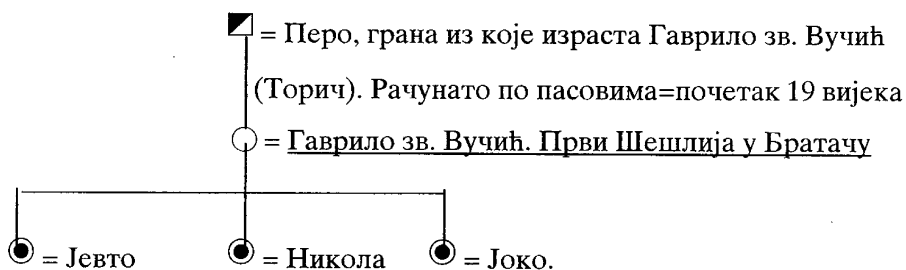
5.4. Светозар-Тозо (___) (Пасови: Гајо-Митар-Светозар) Дипломаио права. Све време радио је у судству. Био је председник суда у Нишу. Није се женио и иза себе није оставио потомство. И коначно. У развоју Гајове гране највише се развијо Милошев огранак. Послије Милошевог, највиталнији је Митров огранак. Глигорев огранак се од пет синова, у четвртом пасу после Гаја, поново свео на једнога, док је Иванов огранак већ у трећем пасу угашен. Сводно разматрање. Оваква тенденција кретања прети потпуном гашењу ове гране братства. Ако се у будуће настави таква тенденција кретања, онда то упућује на кобну констатацију, да би у наредна 3-4 паса грана усахнула. Наиме, раније ратови, а сада бела куга, односе свој данак. То је озбиљна опомена и зов младим генерацијама и новим нараштајима.

ПРИЛОГ 11;12 и 13

ПРИПРЕМИО И ОБРАДИЈО
ПРОТОЈЕРЕЈ- СТАВРОФОР

БОГДАН ЈАНКОВ ШЕШЛИЈА

НЕВЕСИЊСКЕ ШЕШЛИЈЕ

Синови Гаврилови. Родоначелници прилога 11, 12, и 13.

У наставку дајемо оргинал, непромењен текст рођака
протојереја ставрофора Богдана Шешлије, за прилоге 11, 12 и 13

Драги Јојане Моно,

Ево ти шаљем ове податке за породицу
Шешлија у Новоселу. Нерудио сам се да сакупили
колико је било могуће, али је ипак све што
сакупили. Неке податке сам нашао у Ломовици
протоколу у Кисфином Селу од парохије Јалан
и Кисфин Село. Види се да нека имена нису
знао, али се надам да ћу и тих сакупили. За
сада нека буде толико. Верујем да ћи се
смасти у обим списковима.

Када сам био у Београду 1958. године, добио
сам једно писмо од Тасила Шешлије из Америке
и писао ми је да је из Београда и да је отпутао
преку продајницу у Београд и да није добро
прошао и да се ојет вратио у Америку, а
некоји близи да су отишли на Косово.

Писао ми је да има Шешлија и у Кини.
По сам да је у Русији било неко „Зенда“ и да
су се презивали Пилорадовски - породица,
која је правила мањински Милославски и
сваку мрчку у Тријебну код Савоја. Поручили
су од наше породице Пилорадовски. Од које су
и Булашовски, Шкелановићи и други у Црној Гори.
Никако, од Гобаја отишао у Говде, а мами у Писан.
Једни су од других.

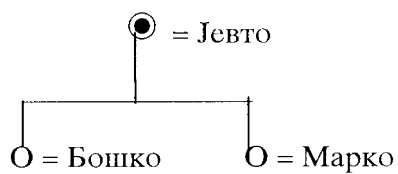
На крају са својима сам, хвала Богу, добро и
здрав. Како си ти и твоји?

Све вас пуно боли поздравља

Београд, 16. маја 1960. год.

Др. Јојане Моно
Београд Шешлија
Тел. 889/225-443.

ГРАНА ЈЕВТА ГАВРИЛОВА зв. ВУЧИЋ

ГРАНА ЈЕВТА ГАВРИЛОВА зв. ВУЧИЋ

1. Бошко син Јевтов (1854-1935)
2. Илинка рођ. Таминџија, ћена од 1 (1857-)
3. Новица син од 1 и 2 (1881-) вјенчан 1904.11.4.
4. Благоје син од 1 и 2 (1884-1959)
5. Спасоје син од 1 и 2 (1899-)
6. Тодор син од 1 и 2 (1890-)
7. Цвијета рођ. Граховац, жена од 3.
8. Милош син од 3 и 7 (1908 -) вјенчан 1935.2.6.
9. Васо син од 3 и 7 (1911-) вјенчан 1938.6.13
10. Аница кћи од 3 и 7 (1913-) удата за Вида Граховца 1934.7.12.
11. Јованка рођ. Братић, ћена од 4 (1887-)
12. Вида кћи од 4 и 11 (191-) удата за Перишу Радовића 1935.11.1.
13. Радован син од 4 и 11 (1920-1'943) погинуо у другом св. Рату
14. Мирко син од 4 и 11 (1924-1945) погинуо у другом св. Рату
15. Славојка кћи од 4 и 11 (1927-) удата за Паја Аврамовића
16. Сава рођ. Говедарица, жена од 5 (1895-1944)
17. Гојко син од 5 и 16 (1922-)
18. Димитрије зв. Митар син од 5 и 16 (1925-)
19. Ђорђо син од 5 и 16 (1928-)
20. Ћеатко син од 5 и 16 (1933-)
21. Зорка рођ. Буха, жена од 8 (1910-)
22. Божица кћи од 8 и 21 (1936-) удата за Бранка Глоговца
23. Бошко син од 8 и 21 (1937-)
24. Иконија кћи од 8 и 21 (1939-) удата за Лакету
25. Жарко син од 8 и 21 (1941-)
26. Илинка кћи од 8 и 21 (1944-)
27. Новица син од 8 и 21

28. Сенка кћи од 8 и 21
29. Манојло син од 8 и 21
30. Цвијета кћи од 8 и 21. Удата за Мила Мандића
31. Сава рођ. Марић, жена од 9 (1910-)
32. Госпава зв. Гоја кћи од 9 и 31 (1939-) удата за војичића
33. Анђа кћи од 9 и 31 (1941-) удата за Граховца
34. Јевто син од 9 и 31 (1944-)
35. Миле син од 9 и 31
36. Вера рођ. Поповић, жена од 17
37. Душан син од 17 и 36
38. Марина кћи од 17 и 36
39. Милка рођ. Радовић, жена од 18
40. Момчило син од 18 и 39
41. Славојка кћи од 18 и 39. удата за Мила Марића
42. Ранко син од 18 и 39
43. Рајка кћи од 18 и 39 удата за Дамјанца
44. Рада рођ. Руњаић, жена од 19
45. Бранка кћи од 19 и 44
46. Даринка рођ. Медић, жена од 20
47. Предраг син од 20 и 46
48. Ирена кћи од 20 и 46
49. Душанка рођ. Савић, жена од 23
50. Драган син од 23 и 49. Погинуо у последњем рату
51. Дејан син од 23 и 49
52. Зорица рођ. Јелачић, жена од 25
53. Милош син од 25 и 52
54. Наташа кћи од 25 и 52
55. Лили рођ. Њемица, жена од 27
56. Александар син од 27 и 55
57. Тања кћи од 27 и 55
58. ----рођ. Чехиња, жена од 34
59. Гаврило син од 29 и 58
60. Милосава рођ. Бјелогрић, жена од 34
61. Владимир син од 34 и 60

62. Љиља кћи од 34 и 60
63. Љуба рођ. Насић, жена од 35
64. Мирко син од 35 и 63
65. Слобо син од 35 и 63
66. Боро син од 35 и 63
67. Сања кћи од 35 и 63
68. Биљана родђ Гудаљ, жена од 40
69. Велибор син од 40 и
70. Милојка рођ. Чоловић, жена од 42
71. Јелена кћи од 42 и 71
72. Владан син од 42 и 71

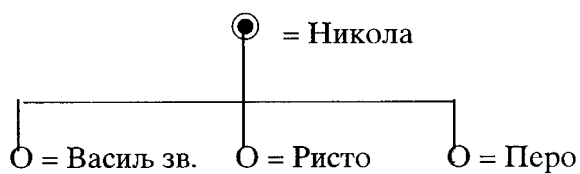
Други син Јевтов Марко

1. Марко (1864 -)вјенчан 1888.7.30
2. Стоја рођ. Драшковић, жена од 2 (1868-) вјенчана 1888.7.30
3. Јанко син од 1 и 2 (1888-)
4. Никола син од 1 и 2 (1892-)
5. Томо син од 1 и 2 (1899-)вјенчан 1931.8.2
6. Душан син од 1 и 2 (1903-)
7. Петруша кћи од 1 и 2, удата за Сима Јонлију
8. Сава кћи од 1 и 2 удата за Шпира Јаредића
9. Васа кћи од 1 и 2 удата за Ђока Жерајића
10. Ђурђа кћи од 1 и 2 удата за Јована Кљајића
11. Јања рођ. Вукотић, жена од 3 (1898
12. Славко син од 3 и 11 (1'926-)
13. Јован син од 3 и 9 11 (1928-)
14. Радован син од 3 и 11 (1933-)
15. Богдан син од 3 и 11 (1934-)

16. Аница кћи од 3 и 11 (1937-)удата за сима Милановића
17. Петко син од 3 и 11 (1940-)
18. Дамјан син од 3 и 11, умро као дијете
19. Јованка кћи од 3 и 11, умрла као дијете (1930)
20. Стоја рођ. Гушић, жена од 4 (1839-)
21. Даринка кћи од 4 и 20 (1920-)удата за Бранка Др-
венцију.
22. Марко син од 4 и 20 (1930-)
23. Велимир син од 4 и 20 (1933-)
24. Љубица кћи од 4 и 20 ('936-)
25. Цијета кћи од 4 и 20 (1936-1937)
26. Борика рођ. Братић, друга жена од 5 (1906-)
27. Миладин син од 5 и 26 (1932-1944), погинуо
28. Милинко син од 5 и 26 (1937-)
29. Коса кћи од 5 и 26 (1939-) удата за Милинка Гужину
30. Кова кћи од 5 и 26
31. Љубица родђ Ђурић, жена од
32. Богољуб син од 6 и 31 (1934-)
33. Душанка кћи од 6 и 31
34. Крсто син од 12 и 34 (1951-
35. Јелка рођ. Радовић, жена од 12 (1925-)
36. Миливоје син од 12 и 34 (1953-)
37. Милица рођ. Бјелогрлић, жена од 13 (1938-)
38. Вера кћи од 13 и 37 удата за Душана Илића-Србија
39. Веселинка кћи од 13 и 37, удата за Војичића, преудата за
Гамбелића
40. Сава син од 13 и 37. Погинуо на Подвележју 1992
41. Ведрана кћи од 13 и 37, удата за Продановића
42. Јања рођ. Микулић, жена од 14 (римокатолкиња)
43. Јанко син од 14 и 42
44. Раденко син од 14 и 42
45. Даринка рођ. Радовић, жена од 15 (1931-1988)
46. Нада кћи од 15 и 45 (1958-)удата за Момчила Глоговца
47. Љуба кћи од 15 и 45 (1960-)

48. Ангелина кћи од 15 и 45 (1962-)
49. Мила рођ. Илић, жена од 17
50. Љубиша син од 17 и 49
51. Маја кћи од 17 и 49
52. Јока рођ. Ивковић, жена од 22
53. Момир син од 22 и 52
54. Радомир син од 22 и 52
55. Славојка рођ. Бештић, жена од 28
56. Брано син од 28 и 55
57. Томица син од 28 и 55
58. Боро син од 28 и 55
59. Олга род. Хркак, жена од 32
60. Борис син од 32 и 59
61. Евелина рођ. Војиновић, жена од 34
62. Славиша син од 34 и 61
63. Славица рођ. Вукоје, жена од 36
64. Немања син од 36 и 63
65. Небојша син од 36 и 63
66. Рада рођ. Радовић, жена од 53
67. Никола син од 53 и 66
68. Николина кћи од 53 и 66
69. Весна рођ. Јокић, жена од 56

ГРАНА НИКОЛЕ ГАВРИЛОВА зв. ВУЧИЋ

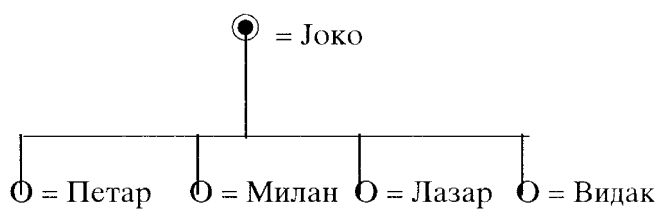
70. Андрија син од 56 и 69.

ГРАНА НИКОЛЕ ГАВРИЛОВА зв. ВУЧИЋ

1. Васиљ звани Шурко, син Николин (1865-1940)
2. _____ рођ. Андрић, жена од 1
3. Михаило син од 1 и 2 погинуо у првом св. Рату
4. Стоја кићи од 1 и 2
5. Ристо син Николин, брат од 1 (1870-)
6. Јања рођ. Савић, жена од 5 (1878-)
7. Тодор син од 5 и 6 (1901-) вјенчан 1932.10.18 други пут 1937.07.12
8. Никола син од 5 и 6 (1902-1945) погинуо
9. Трипо син од 5 и 6 (1908-1943) погинуо
10. Јован син од 5 и 6 (1911-1936)
11. Анђа кћи од 5 и 6
12. Сока кћи од 5 и 6
13. Сава рођ. Граховац, жена од 7 (1909-) вјенчана 1932.10.18
14. Загорка кћи од 7 и 13 (1933-)
15. Радован син од 7 и 13 (1935-)
16. Љубица рођ. Лажетић 1908) друга жена од 7. вјенчана 1937.2.12
17. Босиљка кћи од 7 и 16 (1938- (удата Вучковић
18. Милорад син од 7 и 16 (1940-)
19. Десимир син од 7 и 16 (1941-)
20. Ковиљка кћи од 7 и 16 (1945-)
21. Зора кћи од 7 и 16 (
22. _____ рођ. Мучибабић жена од 8
23. Слава кћи од 8 и 22
24. Рајка кћи од 22 пасторка од 8 Стријељана 15.02.1945 у Невесињу
25. Перо син Николин, брат од 1 (1881-)
26. Јелка рођ. Радовић, жена од 25. (1893-)
27. Зорка кћи од 25 и 26 (1923-) удата Ковачевић

28. Митра кћи од 25 и 26 (1925-), удата Јунлија
29. Саво син од 25 и 26 (1929-)
30. Јока кћи од 25 и 26 (1932-),
31. Божидар син од 25 и 26 (1936-1936) као дијете
32. Зорка рођ. Терзић жена од 29
33. Никола син од 29 и 32 (зв. Гаго)
34. Манојло син од 29 и 32
35. Новка кћи од 29 и 32, удата Мусић – Канаду
36. _____рођ. Пејановић, жена од 33
37. Дејан син од 33
38. _____рођ. Жена од 34
39. Стефан син од 34 и 38
40. Петар син од 34 и 38
41. Милосава рођ. Чабрило, жена од 15
42. Миодраг син од 15 и 41
43. _____рођ. Зечевић, жена од 19
44. _____рођ. _____жена од 42

ГРАНА ЈОКА ГАВРИЛОВА зв. ВУЧИЋ

45. Радован, син од 42 и 44

ГРАНА ЈОКА ГАВРИЛОВА зв. ВУЧИЋ

1. Петар син Јоков (1876-)вјенчан 1899.11.7.
2. Божица рођ. Настић, жена од 1 (1870-) вјенчана 1899.11.7.
3. Божо син од 1 и 2 (1902-)вјенчан 1932.11.1
4. Лука син од 1 и 2 /(1909-) вјенчан 1938.11.13
5. Миле син од 1 и 2 (1912-) вјенчан 1936.11.1 (први пут); 1946.3.18. (други брак)
6. Митра рођ. Прстојевић, жена од 3 (прва жена)
7. Новица син од 3 и 6 (1928-)
8. Марија рођ. Савић, жена од 3 (друга жена)
9. Радојка кћи од 3 и 8 (1934-) удата за Чоловића
10. Божидар син од 3 и 8 (1937-)
11. Мирислв син од 3 и 8 (1939-)
12. Војо син од 3 и 8 (194 -)
13. Стака рођ. Лакета, жена од 4 (1931-)
14. Љубомир син од 4 и 13 (1940-)
15. Илија син од 4 и 13 Умро као дијете
16. Костадин син од 4 и 13 умро као дијете
17. Гојко син од 4 и 13 погинуо у саобраћајном удесу код Загреба 1982
18. Илија син од 4 и 13
19. Љубица кћи од 4 и 13 удата за Жарка сушу
20. Павија кћи од 4 и 13 удата за Ђоку Савића
21. Цмиља кћи од 4 и 13 удата за Мићевића
22. Мица рођ. Адовић, жена од 5 (1913-)
23. Борика кћи од 5 и 22 (1937-)
24. Борислав син од 5 и 22 (940-1946) погинуо од бомбе
25. Војка кћи од 5 и 22 (943)
26. Стоја рођ. Ђерић, друга жена од 5 (1921)
27. Слободан син од 5 и 26
28. Слободанка кћи од 5 и 26

29. Аница рођ. Кружевић, жена од 7
30. Јелена кћи од 7 и 29
31. Славка кћи од 7 и 29
32. Тонка родђ Мусић, жена од 10
33. Ранко син од 10 и 32
34. Дарко син од 10 и 32
35. Зора рођ. Рупар, жена од 11.
36. Наташа кћи од 11 и 35
37. Вања кћи од 11 и 35
38. Вукосава рођ. Мичић, жена од 12
39. Борис син од 12 и 38
40. Невена кћи од 12 и 38
41. Цмиља род. Баћина,жена од 14
42. Синиша син од 14 и 41
43. Саша син од 14 и 41
44. Митра рођ. Китановић, жена од 18
45. Иван син од 18 44
46. сања кћи од 18 и 44 (1987-)
47. Драгица рођ. ____жена од 17 погинула у саобраћајном удесу 1982
48. зоран син од 17 и 47
49. Жељко син од 17 и 47
50. Слободанка рођ. Петровић, жена од 27
51. Ацо син од 27 и 50
52. предраг син од 27 и 50
53. Белиша син од 27 и 50

Други син Јоков

1. Милан
2. Стана рођ. Кларић, жена 1
3. Васо син од 1 и 2 (1910-)вјенчан 1940.6.5.
4. Ђорђо син од 1 и 2 (1912-)

5. Томо син од 1 и 2 (1914-1940)
6. Илинка рођ. Граховац, прва жена од 3 (1907-)
7. Томана кћи од 3 и 6
8. Вука рођ. Бештић, друга жена од 3
9. Данило син од 3 и 8
10. Томана кћи од 3 и 6
11. даница кћи од 3 и 8
12. Кова рођ. Савић, трећа жена од 3
13. Милан син од 3 и 12
14. Драган син од 3 и 12
15. Зора рођ. Дивљан, жена од 4
16. Мирослав син од 4 и 15
17. Бранко син од 4 и 15
18. Ђоко син од 4 и 15
19. Војка кћи од 4 и 15
20. Милица кћи од 4 и 15
21. Душанка рођ. Терзић жена од 9
22. _____ од 9 и 21
23. _____ од 9 и 21
24. _____ рођ. Радојичић, жена од 16
25. Саша син од 16 и 24
26. _____ рођ. Немица, жена од 17
27. Борис син од 17 и 26
28. _____ рођ. _____ жена од 18
29. Ђорђе син од 18 и 28
30. Александар син од 18 и 28
31. Деанка кћи од 3 и 8
32. Јока кћи од 3 и 8
33. _____

Трећи син Јоков

1. Лазар (1888-)

2. Симана рођ. Лажетић, жена од 1
3. Душан син од 1 и 2 (1924-
4. Владимир син од 1 и 2 (1925-
5. Урош син од 1 и 2 (1927-)
6. Јован син од 1 и 2 (1931-
7. Манојло син од 1 и 2 (1934-1936)
8. Јелена кћи од 1 и 2 (1935-)
9. Видосава кћи од 1 и 2 (1937-)
10. Новак син од 1 и 2 (1939-)
11. Младен син од 1 и 2 (1'940-)
12. Симана рођ. Фржовић, жена од 3
13. Драган син од 3 и 12
14. Радојка кћи од 3 и 12
15. ____рођ. Дамјанац, жена од 4
16. Југослав син од 4 и 15
17. Брано син од 4 и 15
18. Сана рођ. Граховац, жена од 5.
19. Војислав син од 5 и 18
20. Зоран син од 5 и 18
21. Даринка рођ. Сцан, жена од 6
22. Брано син од 6 и 21
23. Мишо син од 6 и 21
24. _____рођ. Милинић, жена од 10
25. Синиша син од 10 и 24
26. Небојша син од 10 и 24
27. Илинка рођ. Улнковић, жена од 11
28. Радивоје син од 11 и 27
29. Раденко син од 11 и 27
30. Лазо син од 11 и 27
31. Веско син од 11 и 27
32. _____рођ. Жена од 13
33. _____од 13 и 32
34. _____родђ _____жена од 16
35. _____од 16 и 34

36. _____ од 16 и 34
37. _____ рођ. _____ жена од 17
38. _____ од 17 и 37
39. _____ од 17 и 37
40. _____ рођ. _____ жена од 19
41. _____ од 19 и 40
42. _____ од 19 и 40
43. _____ рођ. _____ жена од 20
44. _____ од 20 и 43
45. _____ од 20 и 43
46. _____ рођ. _____ жена од 22
47. _____ од 22 и 46
48. _____ рођ. _____ жена од 23
49. _____ од 23 и 48

Четврти син Јоков

1. Видак (1892-)
2. Тодора рођ. Терзић, жена од 1 (1889-)
3. Драгутин син од 1 и 2 (1924-
4. Мара кћи од 1 и 2 (1926-
5. Душанка кћи од 1 и 2 (1929-
6. Василија родђ Ратковић, жена од 3
7. Виде син од 3 и 6
8. Перо син од 3 и 6
9. Љиља кћи од 3 и 6
10. Драга рођ. Дамјанац, жена од 7
11. Добриша син од 7 и 10
12. Сениша син од 7 и 10

Бр. 24/2 Епархија
Београд-Чукаровци

Протопрезвитерат
Београд

ИЗВОД

из матице РОЂЕНИХ православне српске цркве храма
св. Василија-мудр. Георгија у Подосоју

Страна матице 7 Књига Редни број матице 7

1	Година:	1870.
2	Мјесец и дан:	април, десети, дан 10.
3	Мјесто:	Подосоје
4	Је ли живо рођено:	живо
5	Година, мјесец и дан:	1870. април 16. / месецем /
6	Мјесто и храм цркве:	Подосоје
7	Мушко или женско:	мушко
8	Име:	Михајло
9	Вјероисповијед:	Српско-православна
10	Је ли законито:	јес
11	Оца: име, презиме, вјероисповијед и занимање:	Петро Милића Српско-православ. свешт.
12	Матере: име, презиме и вјероисповијед:	Томас рат. Цимант Српско-православна
13	Котар:	Билета
14	Општина:	Билета
15	Мјесто станова и кућни бр.	Подосоје
16	Кула: име, презиме и занимање:	Петро Милића свешт.
17	Пребивање:	Подосоје
18	Име и презиме свештеника који је извршио тајне:	Михајло М. Јеронимовић
19	Примједбе:	и овај први извод се на основу дозвољеног протокола цркве; Билета, то је и једина материја из ове књиге.

Пошврћујем својеручним потписом, званичним печатом, да је овај извод у свему сагласан са својим оригиналом.

Издато

у Билети

на 27 маја

године 1920.

Протопрезвитер!

Борис Периловић

Извод из књига рођених издат у Храму светог Ђорђа у Подосоју 20. маја 1920 године. Извод издо и потписо Протојереј Ђорђе Периловић. Извод је Михајла Шешлије рођеног 1850 године.

Српско-православно парохијско звање у *Тометин*

Број *28.* из *1922.*

Свједоцба безбрачног стања.

Тодор Шепанова из *Подосоја*

законити син — законити кћер, *Српско* православног

родитеља, *Шепанова Шепана* и *Петруше рођ. Леро*

рођен-рођена у *Подосоју* *Српско* православног

дана *9. Фебруара 1896* *44* године, безбрачног је стања,

те се може удавати и претеновати са особом, с којом жели ступити

у законити брак. *И. Шепанова* *Тодор* до данас није ступио
у законити брак, те се издаје ова свједоцба да је слободан
ступити у *законити* брак.

У *Тометин* дан *22. марта* *1922.*

Ђорђе Петриновић
парох.

Штампарија Владе Косов у Мостару.

Свједоцба безбрачног стања издата у Храму светог Ђорђа у Подосоју издата 20. марта 1922. године. Свједоцбу је издао и потписа Протојереј Ђорђе Петриловић. Свједоцба је Тодора Шепанова Шеплије рођеног 1896. године у Подосоју.

Поговор

Приступајући овом изузетно озбиљном послу аутор је себи постабио деликатан задатак. С једне стране, да на основу података које је прикупио, истражи порекло и генезу братства Шешлија, а упоредо с тим тако прикупљени материјал сложи у интересантну причу и све то литерарно обради. Тако се читаоцу пружа ретко задовољство да поред сазнања података о настанку и развоју братства, доживи амбијент и време предака. Читава прича, је од бјекства предака Шешлија пред турском најездом од Косова, чврсто је постављена на јасан и за читаоца занимљив начин.

Досада смо у овој врсти стваралаштва најчешће имали монографије насеља, у којима је само узгред обрађивано становништво, или родослове где су обрађивана само стабла одређених братстава. У овом случају добили смо књигу која се бави и једни и другим, али превасходно пореклом становништва, њиховим сеобама и узроцима тих сеоба. У томе и јесте њен особит значај. Већ сам почетак приче аутор посвећује историским окружејима и природном положају земљишта што утиче на формирање људских заједница, а што аутор означава основним узроком у разликама између старомештана и насељеника.

Рекавши те утицаје и кретања становништва до краја 19 века, аутор Невесињску пушку и битку на Вучијем долу види као почетак краја Турске империје које ће условити нове миграције. Отуда треће поглавље посвећује сеобама и узроцима расељавања са космета у другој половини 20 столећа, са погледом у древна времена када је на Космету, онда Области Бранковића живело чисто српско становништво.

Четврта глава књиге представља вредну етнолошку грђју. Ту је шематси приказан родослов од настанка, из чега јсе јасно види генеза братства и грана по којима се оно развијало. Био је потребан заиста велики напор да би се један тако озбиљан посао ваљано обавио. Аутор му је пришао крајње одговорно и успешно га довео до краја. Проткан изворним анегдотама, шалама, песмама и обичајима, рад чини интересантнијим и читаоца вуче да тоне у текст и сазнабња која му нуди. Иако то није „његов терен“ он се на њему изузетно добро сналази и свако ко у рукама буде имао ову занимљиву књигуу то ће се уверити.

Септембра 1999.год.

Београд

Мирослав Ивановић
Професор књижевности

IN MEMORIAM

Томислав – Томо Шешлија

1930-2007.године

Дипломирани правник по струци био је успјешан привредник са видним резултатима рада. Двије трећине радног вијека провео је на дужности генералног директора БИП-а Београд (преко 15 година). Од једне обичне мале предратне пиваре подигао је пивару која је држала 80% југословенског тржишта. У БИП-у био је омиљен како међу радницима, тако и међу службеницима. Из пиваре одлази за председника Пословног одбора Индустије пива и слада Југославије, где остаје десет година-до пензионисања.

Као успешан привредник добитник је многих друштвених признања где издвајамо: Орден за рад са златним венцем и Орден за војне заслуге, а од међународних Чехословачке легије за развој индустрије. Поред привредне награде града Београда, Републике Србије, носилац је и многих других признања и награда. Недавно на десетогодишњицу пензионисања Привредна комора Југославије доделила му је повељу и новчану награду за дугогодишњи рад и остварене резултате у привреди.

Последње године живота проводи као пензионер, живи у Београду са супругом Анком . Има двије ћерке Љиљану и Сунчицу, и унука Немању и унуку Сању.

Преминуо је 19.05.2007. године.

Војислав Шешлија

ЛИТЕРАТУРА И ИЗВОРИ ПОДАТАКА

- Антропологеографске студије академика професора др Јована Цвијића;
- Антропологеографске студије академика професора др. Јевта Дедијера;
- Владика Данило и Владика Сава (1697-1871) од Растислава Поповића. Сручна књига Београд;
- Даница Вук Стефановић у штампарији јерменскога Намастира у Бечу 1826. године (Вукова задужбина Београд 1999. год.)
- Мемоари краља Николе, Библиотека сабрана дела Обод,
- Црна Гора. Библиотека монографије уредник Михаило Малетић;
- Косово од Атанасија Урошевића. Српска Академија Науке и Уметности. Научно дело Београд;
- Конзулска Писма;
- Пламен од Јанићија Попвића;
- Турски Девтер – полпис домаћинстава Области Бранковића 1455 год. Орјентални Институт Сарајево.
- Југославија од др Миодрага Зечевића Просвета Београд;
- Црквене књиге манастир Св. Сава Рисан;
- Пивски манастир;
- Манастир Добрићево;
- Црква у Билећи;
- Матичне књиге и катастар општине где живе братственици;
- Белешке и запису казивања наших дједова;
- Казивања актуелних братственика и
- Записи из разговора приликом обилазака насеља где живе братственици, како у постојбини, тако и тамо гдје су насељавали

САДРЖАЈ

Сјећања.....	3
Предговор	4
Рецензија.....	9
КАЛЕНДАР ЗНАЧАЈНИХ ДОГАЂАЈА	12

ДИО ПРВИ

ГЛАВА ПРВА - Историјска, антропогеографска и друга
обиљежја постојбине и подручја која насељавају
братственици

ИСТОРИЈСКА ОБИЉЕЖЈА.....	16
ПРИРОДНИ ПОЛОЖАЈ ЗЕМЉИШТА	19
- ХЕРЦЕГОВИНА	20
- КОСОВО	33
- ВОЈВОДИНА	45

ГЛАВА ДРУГА - Поријекло инастанак Шешлија

ПОРИЈЕКЛО ШЕШЛИЈА	52
НАСТАНАК ШЕШЛИЈА.....	57
<i>Памћење наших дједова.....</i>	59
ЛОКАЛИТЕТИ КОЈЕ ШЕШЛИЈЕ НАСЕЉАВАЈУ	
ОД ДАВНИНА ДО КРАЈА 19. ВИЈЕКА.....	62
- Шешлије у Војковићима код Сарајева	62
- Шешлије на Романији	63
- Насељавање Торича, Љубишића и Шобадина.....	63
- Шешлијеу Братачу код Невесиња.....	66
- Шешлије у Доњем Поплату код Стоца.....	67
- Шешлије код Добоја.....	68
Анегдоте наших дједова.....	70
- Шешлије у Грачаници на Косову.....	77
- Шешлије у Гатњу на Косову.....	80
- Шешлије почетком XX вијека у Постојбини	82

ГЛАВА ТРЕЋА - Сеобе у XX вијеку

ШЕШЛИЈЕ НА КОСОВУ	86
- Шешлије у Плешини код Урошевца	87
- Шешлије у Танкосићу код Урошевца	92
- Шешлије у Ајвалији код Приштине	96
- Шешлије у Приштини	96
- Шешлије у Сарајеву	99
- Шешлије на Бановом Брду	101
- Шешлије у Влашкој Бари код Урошевца	102
- Шешлије у Шљивову код Урошевца	102
- Шешлије у Кошарама код Урошевца	102
АНТРОПОГЕОГРАФСКА И ЦИВИЛИЗАЦИЈСКА ОБЕЉЕЖЈА	103
ИСЕЉАВАЊЕ У ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ	108
Повратак избеглица на Косово 1945 године	111
Обичаји и друга изворна обележја и разлике у односу на старомјештане	116
Изворна обележја	123
- Поздрав	123
- Јеловник	124
- Говор	125
- Сијела, пјесме игре ивеселја	126
- Божић	140
Исељавање Срба са Косова за вријеме СФРЈ-а и узроци тих сеоба Срби на Косову од древних времена	143
ШЕШЛИЈЕ У ВОЈВОДИНИ	157
- Шешлије у Сечњу	158
- Шешлије у Међи	159
ШЕШЛИЈЕ КРАЈЕМ 20 ВИЈЕКА У ПОСТОЈБИНИ	160
УЧЕСНИЦИ И ПОГИНУЛИ У ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ	161

ГЛАВА ЧЕТВРТА - Родослов

СРОДСТВО ПО РЕДОСЛЕДУ	166
ШЕМАТСКИ ПРИКАЗ	
НАСТАНКА ШЕШЛША И БРАТСТАВА ОД ЊИХ	169
ГЕНЕАЛОШКА ЛИНИЈА БРАТСТВА ШЕШЛИЈА	170
- ГРАНА ГАЈА АНДРИЈИНА	171
- ГРАНА ТОДА ПУРИШИНА	177
- ГРАНА МИЋАНА ПУРИШИНА	179
- ГРАНА МРДАКА - ЋИКА ПЕЈОВА	180
- ГРАНА САВЕ ПЕЈОВА	181
- ГРАНА ПЕЈА ДАВИДОВА - ДАКУЛЕ	183
- ГРАНА БАЈА ПУРИШИНА	184

- ГРАНА КРСТА ПУРИШИНА.....	190
- ГРАНА ПЕЈА (Гоја) ПУРИШИНА.....	190
- ГРАНА РАДА МИТРОВА	192
- ГРАНА НИКОЛЕ ГАВРИЛОВА (ВУЧИЋА)	194
- ГРАНА ЈОКА ГАВРИЛОВА	196
- ГРАНА ЈЕФТА ГАВРИЛОВА	201
ПРИЛОЗИ	205
- ПРИЛОГ 1.- ГРАНА ГАЈА АНДРИЈИНА.....	207
- ПРИЛОГ 11.....	229
- ПРИЛОГ 12.....	235
- ПРИЛОГ 13.....	239
Поговор.....	247
ИН МЕМОРИАМ	248
ЛИТЕРАТУРА И ИЗВОРИ ПОДАТАКА.....	249